

ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«МОВА ЯК ЕВРИСТИЧНЕ ЗНАРЯДДЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ І КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ СВІТУ НА ТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР»

17 КВІТНЯ 2025 Р.

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет іноземних мов
Науково-дослідна Лабораторія лінгвокультурології та зіставної лінгвістики
Житомирський державний університет імені Івана Франка
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Національний університет «Одеська політехніка»
Українсько-німецький інститут
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Уманський національний університет

ІІ Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція

«МОВА ЯК ЕВРИСТИЧНЕ ЗНАРЯДДЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ І КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ СВІТУ НА ТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР»

Умань,
17 квітня 2025 року

УДК 37.016:81]:[303.446.2:316.77](06)
І-66

Редакційна колегія:

Безлюдний О. І. (головний редактор), ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України;

Годованюк Т. Л., проректор із наукової роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор;

Казак Ю. Ю., декан факультету іноземних мов, доктор філософії, доцент;

Білецька І. О., керівник науково-дослідної Лабораторії лінгвокультурології та зіставної лінгвістики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, завідувач кафедри теорії та практики іноземних мов, доктор педагогічних наук, професор;

Щербань І. Ю., заступник декана факультету іноземних мов із наукової роботи, кандидат педагогічних наук, доцент.

Відповідальний за випуск:

Гурський І. Ю., старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

І-66 **Мова** як евристичне знаряддя реконструкції і концептуалізації світу на тлі глобалізаційних та євроінтеграційних викликів діалогу культур : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (Умань, 17 квіт. 2025 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т інозем. мов [та ін.] ; [голов. ред. О. І. Безлюдний ; редкол. : Т. Л. Годованюк, Ю. Ю. Казак [та ін.] ; [відпов. за вип. І. Ю. Гурський]. Умань : Візаві, 2025. 258 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню кола актуальних проблем, які обговорювалися під час роботи ІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Мова як евристичне знаряддя реконструкції і концептуалізації світу на тлі глобалізаційних та євроінтеграційних викликів діалогу культур», зокрема: германські та романські мови, порівняльне мовознавство, концептуалізація та мистецька рецепція реалій доби війни, євроінтеграційні тенденції підготовки вчителя іноземних мов та філолога, академічна доброчесність як квінтесенція розбудови демократичного українського суспільства, чат-бот “ChatGPT” – пошук «я» у сюрреалістичному світі «швидкої» творчості.

Видання призначене для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та всіх, хто цікавиться здобутками у галузі іншомовної освіти.

Автори несуть відповідальність за наукову вірогідність і коректність вміщених у збірнику матеріалів.

УДК 37.016:81]:[303.446.2:316.77](06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Анастасія Ананьєва, Віра Бутова
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ……. 10
Галина Авчіннікова
ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ГРАМАТИКУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ…….. 13
Ірина Білецька
КОНЦЕПЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ МОВ Б. КАЧРУ……. 15
Ілона Бойчевська
РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У ЗВО……..... 18
Anna Holovchenko
STYLISTIC FUNCTIONS OF SIMILE……... 21
Ігор Гурський
ПРИНЦИПИ УКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПУТІВНИКІВ…….. 22
Вадим Зайчук
ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРУ…… 23
Галина Карабань, Зоя Комарова
НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА СВІТОСПРИЙНЯТТЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ МОВНОЇ СИСТЕМИ…….. 26
Діана Коваль
ЕВФЕМІСТИЧНА ЛЕКСИКА У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН……. 29
Вікторія Колісник
СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ В РОМАНІ ЕДІТ НЕСБІТ «ДІТИ ЗАЛІЗНИЦІ»…… 31
Yevhenii Kravets
GENRE TYPOLOGY OF SCIENTIFIC TEXTS……. 34
Євгеній Кулик
МОВНІ ОБРАЗИ УСПІХУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ…….. 38
Анастасія Лещенко
ВЛАСНЕ ІМ’Я В ЖИТТІ БРИТАНЦІВ…… 40
Тимур Мельниченко
АНАЛІЗ ЧИННИКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ…….. 43
Олена Ошівська
ВЛАСНІ НАЗВИ У РЕКЛАМНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТЕКСТІ……. 47

Вікторія Пастухова
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ ТРЕВЕЛ-БЛОГІВ…….. 48
Юлія Піонтковська
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ…….. 51
Вероніка Подолян
ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНІ ЕЛЕМЕНТИ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ…… 53
Вероніка Розгон
АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ…… 56
Богдана Святенко
ФУНКЦІЙНІСТЬ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ WAR В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ……. 60
Анна Слинько
ФУНКЦІЇ ВЛАСНИХ НАЗВ У РЕКЛАМНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ…….. 61
Сонна Сркоян
ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ПЕСИМІЗМУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ…… 64
Anastasiia Shakotko, Olena Chaika
HISTORICAL BACKGROUND OF THE AMERICAN ENGLISH…….. 67
Світлана Швець, Яків Бойко
ГРАМАТИЧНІ ТА ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІРЛАНДСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ……... 69
Дарія Шилик
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ FOOD В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ…… 73
Олександр Щербенко
ПОНЯТТЯ І ХАРАКТЕРИСТИКИ КАЗКОВОГО ДИСКУРСУ……. 76
Olha Yalovenko
THE ROLE OF DOUBLE NEGATION IN ENGLISH LANGUAGE HISTORY……. 79

СЕКЦІЯ 2
РОМАНСЬКІ МОВИ

Зейнаб Амірасланова
СУЧАСНИЙ ІСПАНСЬКИЙ ДИСКУРС СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ…… 81
Валерія Батяєва
ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПОПОВНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ…… 84
Поліна Белінська, Діана Кульбіда
ДО ПИТАННЯ ПРО ВІРТУАЛЬНУ МОВНУ КАРТИНУ ІСПАНІЇ……..... 87
Анастасія Дзюбар
КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ІСПАНІЇ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ……..... 89

Дар'я Дорофєєва
МОВНА КАРТИНА ІСПАНІЇ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ……. 92
Діана Кульбіда
ГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ В ІСПАНСЬКОМУ ІНСТАГРАМ-БЛОГІНГУ…… 95
Таміла Філіппович
ТРУДНОЩІ ОПАНУВАННЯ ДІЄСЛІВ *SER, ESTAR, HABER, TENER* НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ……. 98
Яна Янковська
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СИНОНІМІЧНУ ЛЕКСИКУ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ…….. 101

СЕКЦІЯ 3
ПОРІВНЯЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО
В ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ ОПТИЦІ

Анастасія Безбах Людмила Гандзюк
АНГЛІЦИЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ…… 104
Яна Бечко
КОНЦЕПЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ……... 108
Ірина Ворчакова
СТАН НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЙ МОВНОЇ ТА МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ……... 111
Maksym Yemelianenko
NEGATION IN ENGLISH AND GERMAN: COMPARATIVE SYNTACTIC AND FUNCTIONAL ANALYSIS…….. 113
Каріна Іскра
МОВНА СПЕЦИФІКА ТА КУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ТЕКСТІВ…… 117
Інна Лаухіна
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЦИЗМІВ У КОРПУСІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ…….. 120
Карина Лєбєдєва
ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯК ЗАСОБІВ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРОСТОРУ…… 125
Аліна Лопушенко
ШЛЯХИ ДЕКОНСТРУКЦІЇ МОВНОГО СЕКСИЗМУ В ПУБЛІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ……..... 128
Ольга Мілютіна
ФРАЗЕОЛОГІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЛІНГВОКУЛЬТУРНОМУ АСПЕКТІ…… 131
Halyna Pidvysotska
INTERFERENCE AND TRANSFER OF GRAMMATICAL SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION…….. 134

Денис Скічко
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МОВУ ЯК АСПЕКТ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА…….. 136

СЕКЦІЯ 4
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Лілія Бабич
РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРЕКЛАДІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА……. 139
Катерина Бондаренко, Анна Очковська
ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ……. 142
Ліана Гаврилюк
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ НОВИН…….. 146
Iryna Dudnyk, Nataliia Shliakhtun
IMPROVING THE QUALITY OF TRANSLATION IN THE TOURISM INDUSTRY……. 149
Vladyslav Kulak
THE ROLE OF LANGUAGE IN UNDERSTANDING AND OVERCOMING COMMUNICATION BARRIERS IN INTERCULTURAL SPACE…….. 153
Kateryna Leleka, Nataliia Shliakhtun
EXPANDING THE USE OF AI-POWERED TRANSLATION AND COMMUNICATION AUTOMATION……... 156
Анастасія Литвинова, Ірина Ворчакова
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ: ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ВАРІАНТНОСТІ…….. 160
Oksana Oliinyk
MEDICAL ENGLISH VOCABULARY ISSUES FOR UKRAINIAN PRE-SERVICE TRANSLATORS……... 163
Yelyzaveta Podobiedova
MEANS OF ACHIEVING ADEQUACY IN POLITICAL TRANSLATION…… 166
Анастасія Проботюк, Анна Очковська
ВПЛИВ МОВНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ВИБІР ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ…….. 168
Максим Райпольд
КОМПАРАТИВНІ ІДІОМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ…….. 171
Володимир Рубцов
ІМЕННИКОВІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЛЕКСИЧНІ СТРУКТУРИ, ЩО СТВОРЮЮТЬ ОСОБЛИВІ ТРУДНОЩІ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ……... 173
Дар'я Чопко
АНГЛІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ КОЛЬОРОВИХ ПОЗНАЧЕНЬ: СЕМАНТИКА, ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ…… 176

СЕКЦІЯ 6
ВЗАЄМОДІЯ КУЛЬТУР В ЕПОХУ РУЙНАЦІЙ ТА КУЛЬТУРНИХ ПОТРЯСІНЬ, СПРИЧИНЕНИХ ВІЙНОЮ, У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІЙ ПРОЄКЦІЇ

Olha Lanova
WAR AND THE TRANSFORMATION OF NATIONAL IDENTITY: EUROPEAN EXPERIENCE……... 180
Марія Логвіненко
ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР КУЛЬТУРНИХ ЗМІН……. 183
Maryna Stiahailo
THE REPRESENTATION OF UKRAINE IN ENGLISH-LANGUAGE MEDIA: SHAPING PERCEPTIONS AND CULTURAL NARRATIVES…….. 185

СЕКЦІЯ 7
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ ФІЛОЛОГА ТА ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НУШ В ДОБУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ОРІЄНТИРИ, ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ

Zeinab Amiraslanova, Oksana Levchuk
PROMOTING STUDENTS' ACTIVE INVOLVEMENT IN AN ENGLISH CLASS…… 189
Ганна Апалат
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ…… 192
Vira Butova
TEACHING ENGLISH GRAMMAR THROUGH POPULAR SONGS…… 194
Olena Chaika
COMMUNICATIVE APPROACH TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES…… 197
Mariia Zhushman
THE WAYS OF DRAWING STUDENTS' ATTENTION TO ERRORS IN SPEAKING…….. 201
Олександр Коваленко
НАВЧАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРАФІЧНИХ ОРГАНІЗАТОРІВ…….. 203
Даша Лиманюк
РОЛЬ ЕКСТЕНСИВНОГО ЧИТАННЯ У ЗАСВОЄННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ……... 206
Віктор Литвиненко
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА НОВІТНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ……. 209
Євген Мамчур
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НУШ…… 211
Олена Марценюк
ВИКОРИСТАННЯ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ…….. 214

Богдан Назаров
РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ…….. 218
Denys Ovchinnikov
BENEFITS OF TASK-BASED LEARNING FOR IMPROVING STUDENTS' SPEAKING SKILLS……... 219
Ольга Побережник
КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ДРУГОЇ ТА ТРЕТЬОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ……... 222
Ірина Постоленко
ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТА МЕХАНІКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ……... 226
Ольга Ситник, Наталія Чаплінська
ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ…. 228
Олеся Тесцова
ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……... 231
Світлана Шумаєва
САМОЕФЕКТИВНІСТЬ І ПЕРЕКОНАННЯ ЯК ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ……. 234

СЕКЦІЯ 8
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК КВІНТЕСЕНЦІЯ РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. ЧАТ-БОТ "CHATGPT" – ПОШУК «Я» У СЮРРЕАЛІСТИЧНОМУ СВІТІ «ШВИДКОЇ» ТВОРЧОСТІ

Natalia Gut
THE ROLE OF ACADEMIC INTEGRITY IN CRAFTING AN EFFECTIVE CV…… 237
Anhelina Kolisnichenko
AI USE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING……. 240
Ruslana Kuzhel, Iryna Sukhyna
ACADEMIC INTEGRITY AND MODERN EDUCATIONAL CHALLENGES.. 242
Alla Paladieva, Natalia Tereziuk
THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY IN A MODERN WORLD….. 244
Валерія Пилипчак
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК МІСТ МІЖ КУЛЬТУРАМИ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ…… 245
Наталія Сергієнко
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ…….. 252

Ірина Щербань
SPACED REPETITION SYSTEM ЯК МЕТОД АКТИВІЗАЦІЇ ДІЛОВОЇ ЛЕКСИКИ…… 255

СЕКЦІЯ 1
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Анастасія Ананьєва,
здобувачка ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
Навчально-науковий інститут філології та історії,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

Віра Бутова,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
іноземних мов та методики викладання,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Гендерні дослідження відіграють велику роль у різних гуманітарних науках. В останні десятиліття вони набули особливої актуальності. Поняття «гендер» (англ. gender – «стать», від лат. genus – «рід») почали використовувати у психології, соціології, історії та інших науках у кінці 60-х – на початку 70-х років XX століття. У сучасному соціальному значенні термін «гендер» вперше використала дослідниця-феміністка, антропологиня Гейл Рубін на противагу термінові «стать» («sex»), яку вона вважала категорією суто біологічною [1]. Інакше кажучи, гендер є соціальним вираженням статі або просто «соціальна стать».

Сучасні лінгвісти виокремлюють дві групи питань, які вивчаються в межах гендерної лінгвістики:

1) відображення гендеру в мові: лексикон, синтаксис, номінативну систему тощо;

2) мовну і комунікативну поведінку чоловіків і жінок [2, с. 102].

Гендерні відношення у мові фіксуються у вигляді мовних стереотипів, які накладають відбиток на поведінку, зокрема на мовленнєву, особистості і процеси її мовної соціалізації. Їх вивчає гендерна лінгвістика – новий мовознавчий напрям, який з’явився завдяки розвитку гендерних досліджень у світовому й українському мовознавстві.

Друга половина XX століття ознаменована широкою боротьбою жінок за свої права. Завдяки цій боротьбі виникла феміністська лінгвістика, у якій виділяють два напрями досліджень:

1) виявлення гендерних асиметрій у мові;

2) дослідження мовної поведінки чоловіків та жінок в одностатевих та змішаних групах шляхом аналізу різних комунікативних ситуацій.

Представники першого напряму відстоюють думку, що в мові є патріархальні стереотипи, через які жінкам відводиться другорядна роль у стосунках. Дослідження, які проводяться в межах другого напрямку, обстоюють ту думку, що на основі патріархальних стереотипів, які зафіксовані в мові, можуть розвиватися і чоловічі, і жіночі стратегії мовної поведінки [3, с. 111].

Представники феміністської лінгвістики далеко не першими звернулися до теми взаємозв'язку мови та статі. Як відзначають дослідники, ці проблеми вивчали й у межах психології, соціолінгвістики, мовознавства. Однак, їх вивчення, на думку американського соціолога Д. Майєрса, відрізнялося від феміністських досліджень за трьома пунктами:

1) мовна поведінка чоловіків і жінок перебуває у центрі уваги феміністської лінгвістики, а в інших дисциплінах розглядається епізодично;

2) асиметрію у мовній системі на позначення осіб феміністська лінгвістика інтерпретує як вияв дискримінації жінок, а традиційні дослідження задовільняються описовими результатами;

3) феміністська лінгвістика не визнає проявів мовного сексизму, а шукає альтернатив, вона переслідує політичні цілі [4].

У лінгвістиці сьогодні існує тенденція до впровадження в мову несексистських інновацій, а саме: заміна поняття чоловічого роду нейтральним або введення афіксів, за допомогою яких від чоловічого роду утворюється жіночий; витіснення з мови морфем, що вказують на статеву приналежність, н-д англ. суфікси –man (чол. рід) та –ess (жін. рід). Слова з цими морфемами замінюються іншими, наприклад: chairman (голова) > chairperson; cameraman (оператор) > camera operator; foreman (начальник) > supervisor; fireman

(пожежник) > fire fighter; postman (листоноша) > mail carrier; businessman (бізнесмен) > executive (виконавчий директор) або паралельно – business woman; congressman (конгресмен) > congressperson; stewardess (стюардеса) > flight attendant; headmistress (директриса) > head teacher. У сучасній англійській мові часто звичний займенник чоловічого роду he (він) замінюється поєднанням he / she (він / вона) або займенниками множини they / their (вони/їх), коли стать мовця або того, про кого говорять, не зазначена або невідома. [5, с. 13].

Отже, лінгвістичні гендерні дослідження доводять, що у комунікативній поведінці чоловіків і жінок існують реальні розбіжності, в основі яких лежать різні системи ціннісної орієнтації, типові для певної культури і певного суспільства в певний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Rubin G. The Traffic in Women : [notes on the ‘Political Economy’ of Sex, in Rayna Reiter, ed., Toward an Anthropology of Women]. New York : Monthly Review, 1975.

2. Маслова Ю. П. Особливості розвитку гендерних лінгвістичних досліджень в Україні й закордоном. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* Випуск 57. С. 102 URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/5536/1/24.pdf

3. Глущенко О. О. Вивчення гендерних особливостей мовлення в історичному аспекті. *Філологія. Наукові праці.* Том 70. Випуск 57 с. 111. URL: https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/philology/2007/70-57-20.pdf

4. Myers D. G. Psychlogy. Hope College Holland. Michigan Worth Publishers, 2010.

5. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англомовному дискурсі. Харків : Константа, 2004. 292 с.

Галина Авчіннікова,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ГРАМАТИКУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У XXI столітті цифрова комунікація стала невіддільною частиною повсякденного життя, трансформуючи не лише способи взаємодії між людьми, але й мовні структури, зокрема граматику. Німецька мова, яка характеризується складною граматичною системою та традиційно вирізняється високим рівнем граматичної регламентованості, також зазнає помітних змін під впливом цифрових медіа: соціальних мереж (Instagram, TikTok, Twitter), месенджерів (WhatsApp, Telegram), чатів, блогів, стрімінгових платформ та онлайн-форумів.

Скорочення текстів, прагнення до швидкої та ефективної передачі інформації призводить до зменшення використання граматичних структур, які вважаються надмірно формальними або складними, тобто, відбувається скорочення граматичних структур, створення нових форм і переосмислення норми. Так, зокрема, спостерігається тенденція до опускання допоміжних дієслів, модальних конструкцій, займенників та артиклів тощо [2].

Серед найбільш помітних змін у граматиці німецької мови можна виділити 5 основних тенденцій:

1. **Редукція синтаксичних структур.** Наприклад, замість складнопідрядних речень користувачі віддають перевагу простим реченням або пунктуаційним замінам (онлайн-варіант: „So müde. Ganze Nacht gearbeitet.“ замість стандарту “Ich bin müde, weil ich die ganze Nacht gearbeitet habe.“).

2. **Ігнорування артиклів та займенників** (онлайн-варіант: „Neues Handy gekauft.“ замість стандарту “Ich habe das neue Handy gekauft.“).

3. **Упрощення порядку слів.** У месенджерах часто нехтується інверсія в питальних реченнях (онлайн-варіант: „Du hast das gesehen?“ або навіть „Gesehen?“ замість стандарту “Hast du das gesehen?“).

4. **Граматична інновація через англіцизми.** Наприклад, англійська

основа інтегрується у німецьку граматичну систему: „gegoogelt“, „gescreenshotet“, „geliket“, „downgeloadet“, де англійське дієслово інтегрується у німецьку дієслівну систему з типовим префіксом і закінченням Partizip II тощо.

5. **Скорочення та емодзі як граматичні маркери.** Використання скорочень типу „kA“ (keine Ahnung), „nix“ замість „nichts“, а також емодзі для позначення емоцій замість прикметників або обставин [1], [3].

Варто також зазначити, що цифрова комунікація стимулює розвиток нових неформальних норм, що з часом можуть впливати й на стандарт мови. Деякі граматичні особливості, які колись вважалися помилковими або недоречними в офіційному мовленні, сьогодні поступово толеруються в публічному просторі, зокрема в рекламних текстах, блогах та навіть журналістиці.

Для викладачів німецької мови як іноземної виникає низка методичних питань, тому далі пропонуємо способи розв’язання цих викликів:

1. **Баланс між нормою та реальністю.** Здобувачі вищої освіти часто стикаються з живою мовою в соціальних мережах і сприймають її як еталон. Тому викладачеві слід пояснювати, де межа між нормативною і ненормативною формою мовлення.

2. **Використання цифрових прикладів як навчального ресурсу.** Аутентичні тексти з Twitter, Instagram, коментарі на YouTube можна використовувати для аналізу граматичних відхилень, зокрема, шукаючи приклади редукції речень і відновлюючи їх до стандартної форми.

3. **Формування критичного мовного мислення.** Здобувачі освіти мають розуміти, в яких контекстах доречно вживати спрощені структури, а коли слід дотримуватися граматичної норми (офіційне листування, ділове мовлення).

4. **Роль граматичних норм у кроскультурному спілкуванні.** Наприклад, мовці з різних країн можуть по-різному сприймати відхилення від граматичної норми. Отже, цифрова комунікація вимагає адаптивності, але й обережності.

5. **Інтеграція медіа в урок.** Наприклад, можна порівнювати пости офіційних сторінок (DW, ZDF, Goethe-Institut) із неформальним контентом, щоб

навчити здобувачів освіти помічати граматичні зміни [4].

Таким чином, цифрова комунікація створює нові умови функціонування граматичної системи німецької мови. Ці зміни не слід розцінювати виключно як занепад мовної норми, а як природний процес адаптації мови до нових реалій комунікації. Сучасна лінгвістика має завдання не лише фіксувати ці зміни, але й аналізувати їх потенційний вплив на мовну політику, навчання німецької мови як іноземної та формування нових граматичних норм у цифрову епоху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Androutsopoulos J. Networked Multilingualism: Some Language Practices on Facebook and Their Implications. *International Journal of Bilingualism*. 2014. Vol. 18, No. 2. P. 185–205.

2. Dürscheid Ch. Internetbasierte Kommunikation. Sprachwissenschaftliche Aspekte von E-Mail, Chat und SMS. Stuttgart : UTB, 2016. 112 p.

3. Elspaß S. Was ist gutes Deutsch? Zur Normvorstellung und Sprachwirklichkeit. *Deutsch als Fremdsprache*. 2015. Vol. 2. P. 65–71.

4. Kussmaul P. Digitalisierung und Grammatikunterricht: neue Wege der Sprachreflexion. *Info DaF*. 2017. Vol. 44, No. 3. P. 191–207.

Ірина Білецька,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КОНЦЕПЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ МОВ Б. КАЧРУ

За останні три-чотири десятиліття глобалізація англійської мови (АМ), що викликано радикальними змінами в соціально-економічному та суспільно-політичному житті сучасного світу, стала однією з основних тем цілого ряду соціолінгвістичних досліджень. Досить актуальним напрямком цих наукових розвідок є розробка теоретичних концепцій, що розкривають тенденції розвитку

глобальної АМ. Так, однією з найбільш відомих концепцій англійських мов світу є концепція Б. Качру, ідею якої йому підказав його вчитель Дж. Р. Ферс.

У 1985 р. Б. Качру опублікував свою типологічну класифікацію «англійських мов світу» та запропонував принципово нову функціональну схему їхнього розподілу [2, с. 12–19], яка виявилася найбільш впливовою моделлю глобальної англійської мови і подана у вигляді трьох поєднаних по центру концентричних кіл, де центральне, внутрішнє коло включає національні варіанти АМ, наприклад, у Великій Британії, США, Канаді, Австралії тощо.

Друге, зовнішнє коло, охоплює інституційні варіанти АМ в країнах, історично пов'язаних з Британською колоніальною імперією, наприклад, Індії, Пакистані, Нігерії, Сінгапурі та ін., де національно-державним спільнотам через політико-економічні чинники необхідна інституційна та об'єднуюча функція АМ в державну та громадську структуру.

Третє коло, що розширюється, представлене практичними варіантами АМ, наприклад, у Данії, Індонезії, Китаї, Малайзії, Японії тощо, де АМ, не будучи офіційною мовою, виконує освітні та культурно-політичні функції. Орієнтуючись, головним чином, на зовнішню комунікацію та міжнародні засоби масової інформації, АМ використовується як інструмент міжнаціонального та міжкультурного спілкування і вивчається як провідна іноземна мова.

Загалом, основою класифікації Б. Качру стало традиційне уявлення про АМ як мову, що належить її носіям і використовується неносіями в якості другої мови та/або вивченої іноземної мови. Схематично це підтверджується тим, що ядерний елемент моделі, її внутрішнє коло, служить центром, від якого розходяться концентричні кола: зовнішнє і розширюване.

Пізніше Б. Качру відмовився від розміщення кіл загалом у просторі і вже у статті 1990 р. представив їх у вертикальній проекції, розташувавши внутрішнє коло з національними варіантами в основі схеми [4].

Справді, вихідна парадигма концентричних кіл передбачала центральну роль як варіантів АМ внутрішнього кола, так і культури носіїв цих варіантів, що свідчило про певні дискримінації представників зовнішнього та розширюваного

кіл [5, с. 213]. Тому в схемах моделі 1990-х рр. Б. Качру фактично відмовився від принципу концентричних кіл на користь принципу частково суміщених кіл.

Деякі науковці, зокрема М. Модіано, Дж. Дженкінс, П. Брітьо, висловили ряд критичних зауважень на адресу моделі Б. Качру, зіставивши які, можна виділити чотири моменти, що видаються найбільш важливими для опису глобальної АМ: 1) модель Б. Качру заснована на категоризації варіантів за історико-політичним принципом, внаслідок чого осторонь залишаються соціолінгвістичні процеси, без розуміння яких неможлива демаркація спільнот користувачів АМ; 2) у моделі імпліцитно присутнє те, що виходить з історико-політичної ретроспективи уявлення про перевагу варіантів внутрішнього кола, яким визначено нормотворчу роль, тоді як фактично всі три кола рівнозначні у соціолінгвістичному плані; 3) модель передбачає, внаслідок того ж таки історико-політичного принципу, її композиції, стабільність та однаковість усередині кожного кола, без урахування складної диверсифікації як між колами, так і всередині них і всередині варіантів, що їх становлять ці кола; 4) модель не може пояснити відмінності на рівні комунікативної компетенції користувачів АМ, які мають місце не тільки всередині кожного кола, а й усередині конкретних варіантів та конкретних соціальних груп, які представляють ці варіанти. Рівень комунікативної компетенції в АМ визначається соціолінгвістичними факторами: освітніми, економічними, соціокультурними умовами, і навіть потребами конкретних людей.

У пізніших роботах Б. Качру зробив спробу врахувати критерій мовної компетенції та модифікував модель [1, с. 110], взявши за основу рівень володіння АМ та залишивши в центрі ядро «функціональних носіїв», що символізує спільноту більш ніж 500 млн людей, які володіють АМ на найвищому рівні, незалежно від того, чи є вони носіями від народження або досягли цих висот у процесі засвоєння мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kachru B. B. Asian Englishes: beyond the canon. Hong Kong : *Hong Kong*

University Press, 2005. 333 p.

2. Kachru B. B. Editorial. *World Englishes*. 1985. Vol. 4. № 4. P. 209–212.

3. Kachru B. B. Models for Non-native Englishes. Urbana, IL : University of Illinois Press, 1992. P. 48–74.

4. Kachru B. B. World Englishes and applied linguistics. *World Englishes*. 1990. № 9 (1). P. 3–20.

5. Kachru B. B. World Englishes: Resources for research and teaching. *World Englishes: Selected essays*. 1997. Vol. 14. P. 209–251.

Ілона Бойчевська,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У ЗВО

В умовах широких міжнародних зв’язків з іншими країнами важливо спілкуватися з іноземними спеціалістами, розвивати професійно-ділові й особисті контакти із зарубіжними партнерами. Для успішного розвитку економіки і забезпечення конкурентоспроможності на міжнародних ринках потрібні не просто перекладачі, а спеціалісти в різних галузях науки, техніки, економіки, що володіють іноземною мовою в тій мірі, яка необхідна для взаєморозуміння представників різних мовних культур. Знання іноземної мови передбачає не лише володіння лексикою, граматикою, фонетикою, але й іншомовною культурою. Іноземна мова для фахівця в галузі економіки – це інструмент, за допомогою якого він повинен діяти, переконувати, приймати рішення, створювати сприятливу ділову атмосферу, розуміти культуру іншої країни і менталітет її народу.

У загальній стратегії навчання іноземних мов на немовному факультеті закладу вищої освіти (ЗВО) передбачена вимога щодо розвитку іншомовної комунікативної компетентності в професійній сфері спілкування.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти визначають основні напрями професійної підготовки фахівців, що має за мету досягнення студентами немовного факультету достатнього рівня іншомовної комунікативної компетентності у професійній сфері спілкування [2, с. 165].

Іншомовна комунікативна компетентність є інтегральною особистісно-професійною якістю людини з певним рівнем мовної освіти, яка реалізується у готовності на певній основі до успішної, продуктивної та ефективної діяльності У сучасних дослідженнях термін «іншомовна професійна компетентність» розглядається як знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [3, с. 18]. За визначенням Н. А. Сури, іншомовна професійно-орієнтована комунікація – процес, у межах якого забезпечується потенційна здатність комунікантів реалізувати обмін інформацією іноземною мовою, а також самостійно здійснювати пошук, накопичення й розширення обсягу професійно значущих знань у процесі природного іншомовного професійно-орієнтованого спілкування із зарубіжними фахівцями [4, с. 190].

Процес викладання іноземної мови у ЗВО для студентів економічних спеціальностей повинен здійснюватись паралельно з формуванням професійної компетентності майбутніх економістів, що дасть можливість як спілкуватись із зарубіжними колегами, так і здійснювати професійну діяльність в умовах іншомовного суспільства. Таким чином, іншомовна комунікативна компетентність постає як особливий вид професійної компетентності, яка визначається як готовність та здібність до оволодіння предметними, науковими знаннями в професійному спілкуванні.

Головними особливостями процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх економістів є: використання мови відповідно до даного соціально спрямованого контексту; залучення студентів до ситуативного спілкування, максимально наближеного до реальних життєвих ситуацій; зміна функції викладача, який стає активним координатором

навчальної діяльності студентів, їхнім порадником; використання різноманітних видів навчальної діяльності, зокрема: парних і групових видів діяльності, рольових ігор, проектних і проблемних завдань; широке використання автентичних матеріалів.

Ефективність формування іншомовної комунікативної компетентності зумовлена низкою психологічних і педагогічних факторів, які впливають на успішність розвитку спілкування у майбутніх спеціалістів та базуються на структурі навчальної діяльності, яка надає змогу ідентифікувати їх аби створити умов для розвитку внутрішної мотивації до спілкування, удосконалити навчально-виховний процес за рахунок включення студентів в обговорення конкретних ситуацій, виходячи з їхньої фахової діяльності [1, с. 211].

Отже, унаслідок теоретичного аналізу ключових понять дослідження можна зробити висновок, що іншомовна комунікація можлива за умови володіння суб'єктами іншомовного спілкування мовою як засобом комунікації. Рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю виступає визначальним фактором, що обумовлює рівень ефективності комунікативного процесу в цілому. Процес формування іншомовної комунікативної компетентності повинен бути спрямований не лише на озброєння майбутніх фахівців системою знань, вмінь та навичок, необхідних для ефективного здійснення іншомовної комунікації, але й на формування глибоко осмисленої, комунікативно-компетентної позиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дуброва А. Методичні аспекти формування іншомовного професійно-орієнтованого спілкування майбутніх фахівців. *Інноватика у вихованні.* 2020. Випуск 11, том 2. С. 209–215.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю.Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003.

3. Камінська М. Іншомовна комунікативна компетенція як важливий чинник у навчанні майбутніх фахівців. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 31, том 2. С. 16–20.

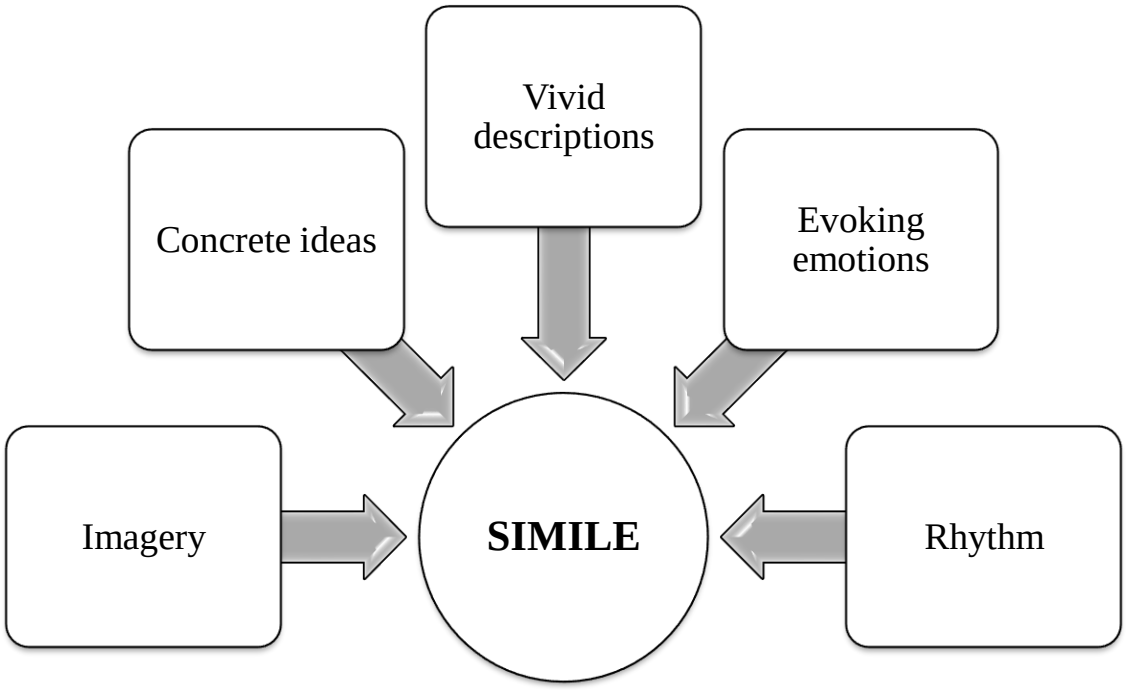
4. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність: головні принципи та компоненти процесу навчання професійно-орієнтованого спілкування. *Вісник Луганськ. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка.* 2003. № 4 (60). С. 190–192.

Anna Holovchenko,
Master student of the 1st year of study,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

STYLISTIC FUNCTIONS OF SIMILE

Similes are a type of **figurative language** used to compare two different things in a vivid and imaginative way. Let us characterize the following stylistic functions of simile, illustrated by means of scheme 1.

1. Creating vivid imagery. The use of simile helps paint a clear mental picture for the reader or listener. For example: *Her smile was as bright as the sun.*

Scheme 1. Stylistic functions of simile

2. Making abstract ideas more concrete. Simile is used to explain or describe abstract or complex concepts in more relatable terms. For example: *His anger bubbled like a volcano ready to erupt.*

3. Enhancing descriptions. Similes add depth and detail to writing, making it more engaging and expressive. For example: *The house was as silent as a grave.*

4. Evoking emotions. They can trigger emotional responses by linking feelings to familiar experiences. For example: *She felt as lonely as a cloud drifting across the sky.*

5. Clarifying unfamiliar concepts by comparing them to something more familiar. For example: *The software interface is like a dashboard – it gives you all the controls at a glance.*

6. Adding rhythm. Similes contribute to the tone, flow, and musicality of the language. For example: *He moved through the crowd like a whisper on the wind.*

Ігор Гурський,
старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПРИНЦИПИ УКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПУТІВНИКІВ

Тривалий час дискусійним питанням залишалася проблема іншомовного опису культурних надбань, під якою слід розуміти комплексну репрезентацію туристичного об’єкту із метою формування ціннісних орієнтацій, вражень у потенційного туриста, який збирається у подорож. Невід’ємною складовою процесу іншомовного опису культури є контакт зовнішньої (іншої нації) і внутрішньої (рідної) культур. У процесі опису культурних реалій автор прагне ознайомити читача із зовнішньою культурою крізь призму власного сприйняття своєї і порівняння «рідної» із «чужою». У зв’язку із цим, назріває необхідність дослідження принципів укладання англомовних туристичних путівників.

Ми переконані, що рушійною силою в укладанні сучасних англомовних путівників є принципи, якими керуються автори у процесі інформаційного та ілюстративного відбору. Як видно з рис. 1, дослідники виокремлюють 7 принципів, які визначають структурні компоненти та накладають свій відбиток на композиційних особливостях туристичних путівників.

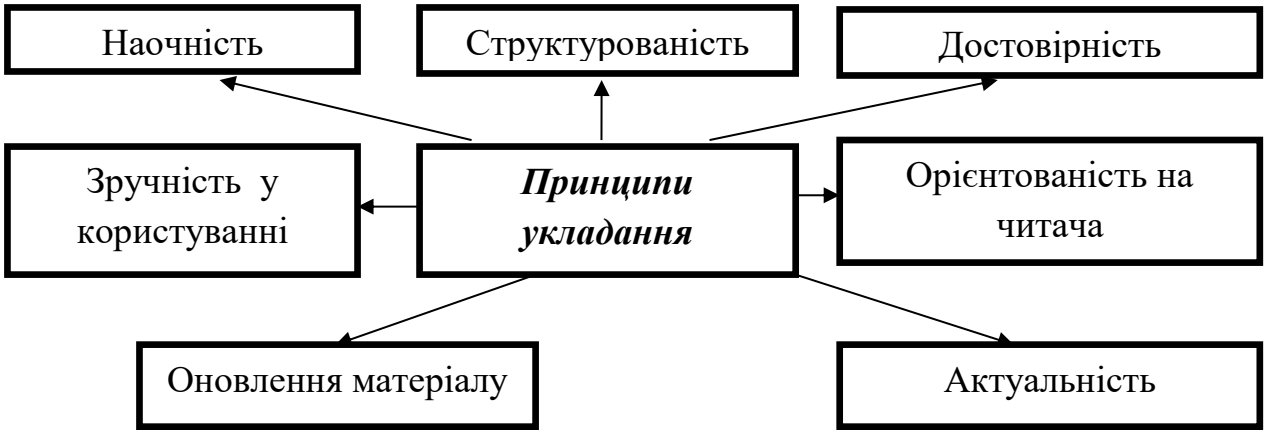

Рис. 1. Принципи укладання англомовних туристичних путівників

Ми вважаємо, що їхня реалізація служить запорукою успіху видань.

Вадим Зайчук,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРУ

Становлення сучасного суспільства відбувається на фоні зростаючої уваги до гендерних питань, рівноправності статей, та розширення ролі та прав жінок у різних сферах життя. Мова, як одне з ключових засобів комунікації, не залишається поза увагою в контексті гендерної рівності. Зростаючий інтерес до гендерних питань у мовному аспекті відкриває нові можливості для розуміння впливу гендеру на мовні практики та спілкування.

Лексичний склад будь-якої мови є рухливим і динамічним. Не дивно, що тема взаємодії ґендеру та лексики привертала увагу лінгвістів (Д. Спендер,

І. Халєєва, О. Земська, М. Китайгородська, М. Городнікова, Р. Лакофф та ін.). Учені сходяться на думці, що стать людини якоюсь мірою відображається у мові та мовленні. Лексична система мови не є винятком.

Існує стереотип, що чоловіки та жінки розмовляють по-різному, і ці варіанти не залежать від ситуації: майже не існує «жіночих ситуацій» та «чоловічих ситуацій», коли одна й та сама людина обирала б той чи інший варіант за своїм бажанням. Жінка розмовляє інакше, ніж чоловік, і той, хто слухає, вміє відрізняти мовлення жінок від мовлення чоловіків не лише за тембром голосу. Це стає особливо помітно, коли правила порушуються [3, с. 1485].

Першими вченими, які провели ґендерні дослідження на матеріалі європейських мов, були Ф. Маутнер (Mautner 1913) та О. Есперсен (Jespersen 1922).

У англійській мові граматична категорія роду відсутня, але в деяких випадках можна використовувати особові займенники, такі як he та she, щоб позначити чоловічий та жіночий рід відповідно. Однак, не завжди можна однозначно визначити гендерну приналежність особи за допомогою мовних засобів. Із часом з'явилося багато альтернативних варіантів, які стали використовуватися для уникнення статевої дискримінації. Так, наприклад, в англійській мові жінки часто використовують дружні прізвиська, які не містять статевих ознак (наприклад, *buddy, pal*), але це не є загальноприйнятим у всіх випадках.

У англійській мові також використовуються загальноприйняті прикметники, які відображають гендер, наприклад *chairman* та *chairwoman*, але з часом з'явилися такі форми, як *chairperson*, щоб уникнути статевої дискримінації [1, с. 45].

С. Гріс та А. Стефанович у своєму дослідженні вказують на потенційну роль соціокультурних факторів у формуванні статевих різниць у лексичному використанні. Вони зазначають, що стереотипи, які пов'язані з гендерними ролями, можуть впливати на те, які слова вважаються «жіночими» або

«чоловічими». Наприклад, існують слова, які традиційно асоціюються з жіночою сферою (наприклад, *mother, beauty*) або з чоловічою сферою (наприклад, *father, power*). Ці стереотипи можуть відображатися у мовленні людей та впливати на вибір лексичних одиниць. Дослідники також виявили, що слова з закінченням -ness частіше пов'язані зі словами жіночого роду (наприклад, *kindness, happiness*), а слова з закінченням -tion частіше пов'язані зі словами чоловічого роду (наприклад, *competition, recognition*). Однак автори також зауважують, що ці гендерні асоціації можуть змінюватися залежно від конкретного слова та його контексту [2, с. 234].

Отже, сучасний світ ставить все більший акцент на рівність гендерів, і мова, як важливий засіб комунікації, відіграє велику роль у формуванні уявлень про роль чоловіків і жінок у суспільстві. Тема мовного вираження гендеру стала актуальною як у наукових дослідженнях, так і у громадській дискусії, особливо в контексті порівняння мовних особливостей гендеру в різних культурах та мовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Lakoff R. Language and Woman's Place: Text and Commentaries (Studies in Language and Gender). New York : Oxford University Press, 1975. 325 p.

2. Sunderland J. Language and gender. London and New York : Routledge, 2006. 385 p.

3. Xia X. Gender Differences in Using Language. Theory and Practice in Language Studies. 2013. No. 8. P. 1485–1489.

Галина Карабань,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет філології та журналістики,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Зоя Комарова,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА СВІТОСПРИЙНЯТТЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ МОВНОЇ СИСТЕМИ

Мова будь-якої держави є унікальною. Це зумовлено передусім тим, що кожен етнос має свою історію та культуру, які позначаються на мові. І навпаки, через мову можна дізнатися, як саме людина сприймає світ, як відбувається опрацювання отриманої про нього інформації завдяки взаємодії мовних і когнітивних структур [1, с. 60]. У сучасних дослідженнях, присвячених вивченню національної специфіки світосприйняття, визначальною та пріорітетною є дихотомія «мова – культура», яка конструює ментальність і культурну самосвідомість певної нації [7, с. 97].

Інтерес мовознавців до проблеми внутрішніх зв’язків мови і культури виник відносно недавно. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. питання національно-мовної картини, культурно-національних стереотипів мовної свідомості, мовно-культурні взаємодії були предметом наукових зацікавлень багатьох лінгвістів (Б. Ажнюка, Г. Гримашевич, П. Грищенка, В. Жайворонка, М. Калька, В. Кононенка, Т. Космеди, В. Шинкарука та ін.) [7, с. 97].

Картину світу часто репрезентують етнопсихічні явища, лінгвокультуреми, які акумулюють мовні уявлення і мають тісний зв’язок із середовищем поза усним спілкуванням [7, с. 98]. Певні суспільні явища чи особливості менталітету матимуть вияв у мові насамперед на лексичному рівні, що значно спрощує осягнення специфіки світосприйняття через мову загалом [1, с. 62].

Лексична система сучасної англійської мови охоплює різнотипні лексеми та ідіоми, сформовані на основі лінгвокреативної розумової діяльності мовців. Наприклад, уживання сучасних композитів-ідіом *vote-catching* (збирач голосів), *baby-kisser* (кандидат, який балотується на виборах), *blue-helmets* (дослівно «блакитні каски»; мова про війська ООН), характерних для американського варіанту англійської мови, зумовлене ліберальністю північноамериканського населення порівняно з більш консервативним соціумом Англії [5, с. 4]. Поширення цих ідіом зумовлене специфікою суспільства США, зокрема неоднорідністю етнічного складу населення, наданням особливого значення демократичним засадам, вільним уживанням сленгу, жаргонізмів вищими соціальними верствами населення в будь-яких сферах діяльності тощо.

Британський варіант мови теж має ідіоми, які відображають світогляд і культуру британців. Так, в англійських фраземах *not worth a pudding* (щось, що не має великої вартості), *together like bacon and eggs* (бути завжди разом, пліч-о-пліч), *life is not ale and skittles* (життя – це не лише пустощі й розваги) відображено особливості англійської кухні: згадано бекон і яйця як традиційний сніданок у Великобританії, а також пудинг та ель [3, с. 23].

Відображення специфіки англійської культури й менталітету в мові носіїв можна простежити не лише на рівні фразеології. Сучасна лексема *gentleman*, використання якої закріпилося ще з давніх часів для позначення чоловіка благородного походження, є концептом «цивілізованої людини», яка вміє зберігати спокій та поводитися гідно за будь-яких обставин. Незважаючи на суттєві семантичні зміни у значенні слова, концепт існує і досі [4, с. 89].

Світосприйняття носіїв англійської мови зумовлене також особливостями вияву їхньої емоційності та ставлення до явищ дійсності. Відомий стереотип, що англійці занадто стримані, пов’язують передусім із географічним розташуванням і кліматом Британських островів, унаслідок чого і сформувався своєрідний національний характер та певна відчуженість [4, с. 87]. Оскільки британці надають особливого значення вмінню триматися гідно, не проявляючи надміру емоцій, то дієслова на позначення інтенсивності їх прояву можуть вживатися

нечасто або навіть мати негативну конотацію, наприклад, *to sulk* – душитися, *to fret* – дратуватися, *to rave* – біситися. Припускають, що це зумовило вживання дієслів із прислівниками і прикметниками для вираження почуттів із метою уникнення негативного значення [4, с. 90].

Імовірно, особливостями англійського менталітету зумовлена і схильність до лаконічності та чітка граматична структура мови, яка не допускає порушення встановлених правил. Однак останнім часом спостерігаються певні зміни під впливом медіа, через активне використання сленгу, звернення уваги суспільства до проблем світового масштабу, застосування сучасних засобів комунікації і вплив інших мов. Наприклад, частка *to*, яка завжди стояла в препозиції до інфінітива, у словосполуці *to fastly eat* відокремлена від нього прислівником; сполучники *and* і *but* почали використовувати на початку речення [6, с. 232].

Культурною специфікою Великої Британії, яка здавна славиться своїм флотом, є поважне ставлення британських моряків до суден як до живих істот. У зв'язку з цим в англійській мові закріпилося вживання займенника *she* (у контекстах про кораблі) замість *it*, який використовується для позначення неживих об'єктів [6, с. 232].

Отже, вивчення лексичних одиниць англійської мови дає можливість дослідити національно-культурні процеси розширення її словникового складу, виявити закріплені асоціативні значення, простежити подальший розвиток різноманітних конотацій у семантичній структурі мовних знаків [2, с. 137].

Риси англійського менталітету, зокрема стриманість у прояві емоцій і почуттів, особливості національної культури та світосприйняття виявляються на лексичному і фразеологічному рівнях мови. Частково вони відображені і в її граматиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гром О. І. Семантичні особливості концепту «розумова діяльність» в англійській мові. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2020. Т. 31 (70), № 2. Ч. 2. С. 60–64.

2. Гурбанська С. О. Національно-мовна картина світу: тріада мова – культура – людина. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія».* Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12 (80). С. 135–138.

3. Кушнєрова А. О. Відтворення мовної картини світу крізь призму англійської фразеології. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. Ін-т філології КНУ імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. № 8(36). С. 22–25. URL: https://cutt.ly/ZrgplQzZ (дата звернення: 29.03.2025).

4. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.

5. Омельченко Л. Ф., Соловйова Л. Ф. Композитологія в дискурсивному просторі англійської мови. URL: https://cutt.ly/2rgpkNUT (дата звернення: 29.03.2025).

6. Рябуха Т. В., Куликова Л. А. Граматичні зміни в сучасній англійській мові. С. 231–235. URL: https://cutt.ly/grgpkPLI (дата звернення: 29.03.2025).

7. Shynkaruk V., Kharchenko S., Zavalnyuk I. «Language-culture» dychotomy in formation of the mental sphere of ethnic consciousness and specificity of national world perception. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Культура.* № 1. 2019. С. 96–101.

Діана Коваль,
викладач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЕВФЕМІСТИЧНА ЛЕКСИКА У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН

Безсумнівно, у військово-політичному дискурсі евфемізми відіграють ключову роль, адже це засіб маніпуляції свідомістю та контролю над сприйняттям інформації. Евфемістична лексика дозволяє нейтралізувати, пом’якшити, приховати або зробити менш емоційно забарвленими висловлювання про війну, насильство, втрати чи політичні рішення. Така мовна

стратегія активно використовується у риториці урядовців, військових, журналістів та дипломатів [1].

Політична діяльність є невід'ємною складовою суспільного життя, оскільки вона відображає суспільні процеси, що потребують завуальованого або опосередкованого мовного оформлення з метою уникнення конфліктів, пом'якшення висловлювань та дотримання норм комунікативної ввічливості. Евфемізми не лише знижують емоційне напруження, а й сприяють легітимації дій держави перед громадськістю та міжнародною спільнотою.

У сучасних військових конфліктах часто використовуються евфемізми для пом'якшення або приховування інформації про людські втрати. Наприклад, замість прямого "загиблі солдати" використовують термін "KIA" (Killed In Action), що віддаляє слухача від реальності смерті на полі бою. Термін "MIA" (Missing In Action) застосовується для позначення військовослужбовців, зниклих безвісти під час бойових дій, що може означати як полон, так і загибель, але без підтвердження. Використання таких виразів допомагає зменшити емоційний вплив повідомлень про втрати та створює дистанцію від жорстокої реальності війни. Подібна практика сприяє формуванню позитивнішого іміджу урядових дій та може впливати на сприйняття громадськістю військових операцій.

Також варто звернути увагу на політичну лексику, яка маскує суперечливі рішення. Наприклад, "collateral damage" означає загибель цивільного населення, але формально позбавлене емоційного забарвлення. Інші приклади: "enhanced interrogation techniques" (замінник слова torture), "extraordinary rendition" (перевезення підозрюваних до третіх країн, де дозволені тортури), "neutralize a target" (усунути, вбити) [2].

Важливим є й дискурсивний контекст, у якому використовуються евфемізми. Політики навмисно формують повідомлення так, щоб мінімізувати опір аудиторії та створити ілюзію контролю, справедливості або необхідності певних дій [3]. Таким чином, евфемістична лексика є не лише мовним явищем, а й потужним інструментом ідеологічного впливу.

У воєнних звітах та офіційних заявах часто фіксується тенденція до “мовної стерильності”. Це дозволяє ЗМІ подавати конфлікти як “операції з обмеженим впливом” або “дії задля стабілізації”, що відволікає увагу громадськості від гуманітарних аспектів [4]. У результаті формується мова, що водночас є інформативною та ідеологічно забарвленою.

Отже, евфемізми у військово-політичному дискурсі англомовних країн є складовою частиною комунікативної стратегії, що впливає на сприйняття війни, політики та моральних оцінок подій. Їхнє вивчення дозволяє краще зрозуміти механізми мовної маніпуляції та роль мови в політичній владі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. Routledge. 2004.
2. Fairclough N. Language and Power (3rd ed.). Routledge. 2015.
3. Lakoff G. Don’t Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate. Chelsea Green Publishing. 2004.
4. Machin D., Mayr A. How to Do Critical Discourse Analysis: A Multimodal Introduction. SAGE Publications. 2012.

Вікторія Колісник,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ В РОМАНІ ЕДІТ НЕСБІТ «ДІТИ ЗАЛІЗНИЦІ»

Стиль письменниці Едіт Несбіт вважається яскравим і реалістичним, адже в її творах персонажі постають немов живі. У романі «Діти залізниці» через мовлення головних героїв письменниця зуміла вдало передати стиль життя

головних персонажів, а це троє неповнолітніх дітей, їхні враження від зміни місця проживання, страхи та сприйняття нової реальності.

Прикметно, що інструментом досягнення цього стало використання стилістичних прийомів, які ми нижче розглянемо детальніше. Стилістичні прийоми об’єднано у три групи. Розглянемо їх детальніше.

1. Стилістичні прийоми, що грунтуються на формальних і смислових взаємодіях декількох синтаксичних конструкцій або моделей речень у певному контексті. Вони представлені паралелізмом, анафорою, епіфорою та хіазмом. Нижче подано приклади стилістичних прийомів цієї групи.

Bobbie burned the feathers of the shuttlecock one by one under his nose, Phyllis splashed warmish milk on his forehead, and all three kept on saying as fast and as earnestly as they could:--

“Oh, look up, speak to me! For my sake, speak!”

“Oh, look up! Speak to me! For MY sake, speak!” (Паралелізм) [1, с. 151]

His back was against the wall, his arms hung limply by his sides, and his eyes were shut. (Анафора) [1, с. 150]

“Yes,” said Phyllis, “we knew it was wrong--but I wasn't afraid of doing wrong, and so it turned out right. You aren't sorry we came.” (Епіфора) [1, с. 159]

2. Стилістичні прийоми, що грунтуються на транспозиції значення синтаксичної структури чи моделей речення у певному контексті. Сюди відноситься риторичне запитання.

“Lor' love you, no,” said the woman; “who'd hurt a little thing like 'im? Besides, Spot's there. So long!” [1, с. 103]

3. Стилістичні прийоми, що грунтуються на транспозиції значення способів зв’язку між компонентами речень чи реченнями. Ця група включає: парцеляцію, підрядність замість сурядності та сурядність замість підрядності.

“I'm not unhappy about them,” said Perks; “I don't know,” he added, suddenly wheeling the chair round and showing a very odd-looking screwed-up face, “I don't know as ever I was better pleased. Not so much with the presents--though they're an A1 collection--but the kind respect of our neighbours. That's worth having, eh, Nell?”

(Парцеляція) [1, с. 121]

The pie was made. And when the pie was made, it was cooked. And when it was cooked, Peter ate some of it. (Підрядність замість сурядності) [1, с. 3]

Then the bell rang again, and Ruth fetched a cab. (Сурядність замість підрядності) [1, с. 6]

Усі стилістичні прийоми, використаних у романі подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Стилістичні прийоми в романі Едіт Несбіт "Діти залізниці"

Виразні засоби	Кількість	%
1) Стилістичні прийоми, що грунтуються на формальних і смислових взаємодіях декількох синтаксичних конструкцій або моделей речень у певному контексті		
Паралелізм	160	39,5
Анафора	156	38,4
Епіфора	63	15,5
Хіазм	4	1
2) Стилістичні прийоми, що грунтуються на транспозиції значеня синтаксичної структури чи моделей речення у певному контексті.		
Риторичне запитання	1	0,2
3) Стилістичні прийоми, що грунтуються на транспозиції значення способів зв'язку між компонентами речень чи реченнями		
Парцеляція	20	5
Підрядність замість сурядності	1	0,2
Сурядність замість підрядності	1	0,2
Разом	**406**	100

Складено автором за матеріалами [1]

Розглянувши одержані дані, можемо впевнено стверджувати, що для стилю письменниці Едіт Несбіт найбільш характерними стилістичними прийомами є паралелізм (39,5 %), анафора (38,4 %) та епеіфора (15,5 %). Решта прийомів становлять менше 10 %, що є значно меншою часткою порівняно із зазаченими. На нашу думку саме цей вибір пояснюється звичкою дітей повторювати перший елемент кількох речень або ж цілі частини своїх висловлювань задля підсилення та надання значущості інформації. Безумовно, дублювання допомагає справити сильніше враження на співрозмовника і вразити цінністю повідомлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Nesbit E. The Railway Children. The Project Gutenberg e-book of the Railway Children. URL: https://www.gutenberg.org/files/1874/1874-h/1874-h.htm. (last accessed: 20.12.2024).

Yevhenii Kravets,
Master student of the 1st year of study,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

GENRE TYPOLOGY OF SCIENTIFIC TEXTS

Genres of scientific texts are historically established, stable types of scientific literature that possess functional and stylistic specificity as well as a stereotypical compositional and semantic structure [178, p. 57].

Depending on the communicative and pragmatic functions of scientific texts, the following genres are distinguished:

1. monographs, articles, theses, conference abstracts, reports, presentations, and scientific-technical reports, which constitute the academic (scientific) substyle;

2. abstracts, reviews, annotations, and summaries, which represent the informational-referential substyle;

3. encyclopedias, dictionaries, and reference books, which embody the reference-encyclopedic substyle;

4. critical reviews, peer evaluations, expert assessments, polemical statements, and scientific discussions, which belong to the evaluative scientific substyle;

5. textbooks, educational manuals, and lecture courses, which represent the educational-scientific substyle;

6. methodological guidelines, academic programs, recommendations, and instructions, which correspond to the methodological-instructional substyle;

7. patents, certificates of authorship, invention descriptions, standards, technical specifications, and claims, which are typical of the scientific-business (scientific-official) substyle.

A monograph is a synthesis of data obtained as a result of several research studies devoted to a single topic. It is written only after a sufficient amount of factual and generalized information has been accumulated.

An article is a short scholarly work published in a collection or journal dealing with a specific issue. It is intended for specialists working within that field. Researchers differentiate the following article types:

1. a problem-setting article, which formulates and presents a research issue;

2. a brief research report, which provides concise information on the results of scientific investigations;

3. a scientific (or scientific-technical) article, which presents the main research findings;

4. a historical-scientific review article, offering a retrospective overview of findings in a particular scientific area;

5. a discussion or polemical article;

6. a popular scientific article, intended for a broader, non-specialist audience;

7. a promotional article, often used to highlight the significance or application of specific research results.

A thesis is an original and complete scientific study that introduces a new direction in a given field, proposes a previously unknown approach, resolves a complex issue, explores an uncharted subject, or addresses a set of tasks that ensure further advancement in the area of study. It follows a specific volume and clear structure, employing standardized compositional and linguistic forms, which must be filled with the original content of the research.

Conference abstracts are concise records of the content of the study, presented in the form of briefly formulated key findings. Based on content, they may be classified as primary (authored by a researcher) or secondary (compiled from another author's text). Abstracts adhere to a defined and strictly regulated compositional-semantic structure, which includes: a preamble, introducing the research issue, justifying its relevance, and outlining the subject of the study; the main body, typically consisting of

3 to 6 logically connected points that form a coherent subject-based structure; a conclusion, which summarizes the presented material.

A textbook is an educational and scholarly work that presents the fundamentals of a particular science and is intended for didactic purposes. The key distinguishing features of a textbook, compared to other types of scientific literature, include "condensed completeness" of information, subject-logical sequencing, clarity and accessibility of exposition, and the activation of the reader's attention.

"Condensed completeness" refers to the fact that, on the one hand, only a portion of the accumulated knowledge about a subject is presented, but, on the other hand, this portion is foundational and provides a well-rounded characterization of the subject. This principle determines the subject-logical sequence of presentation: firstly, the definition and general characteristics of the subject are provided, its main aspects are outlined, and then each aspect is examined in detail.

A scientific review serves the functions of representing a scientific work, evaluating it, and interpreting it within the broader context of scientific knowledge. A review is a well-established genre with a high degree of standardization at all levels of text structure. It is characterized by a specific vocabulary (primarily evaluative lexis) and typical grammatical structures that highlight the dialogical nature of this genre.

The main functions of a review – informative and evaluative – can be realized in various ways, as its composition and the proportional relationship between its parts are flexible. At the same time, the invariant structure of a review harmoniously combines the task of informing the reader about the content of a new scientific publication with analyzing its components and evaluating the work as a whole.

A summary (abstract) is a semantically adequate, concise, yet sufficiently complete presentation of the core content of an original scientific text. It is characterized by a stable structure and is intended to fulfill various informational functions for readers.

The main function of any summary is informative. Among secondary documents, it stands out for its highest informational value, and in some cases, a summary may serve as a substitute for the original source. Its topic and content are

determined by the subject matter and content of the source being summarized. In a summary, the accessibility level of the material inherent in the original text is preserved, along with certain structural elements of the summary document (title, textual part, some illustrations, etc.).

A specific type of summary is **the dissertation abstract**, which serves to inform about the results of the research conducted, and facilitates the dissemination of these results within the field of scientific communication. In terms of structure, a dissertation abstract, like any other summary, consists of three parts:

1. the title section, containing information about the specialized council, the author's full name, the title of the work, code and name of the specialty, and the title of the academic degree;

2. the main summary section, in which the dissertation's content is outlined;

3. the reference section, which includes details about the leading organization, the scientific supervisor, opponents, the defense date, and a list of published works.

The main body of the dissertation abstract consists of the summary section, which significantly differs from similar sections in other summaries. It is divided into three chapters. In the first chapter, a general characteristic of the dissertation's content is provided by aspect; in the second, the dissertation's content is presented according to its structural components; and in the third, a generalized conclusion is given.

Thus, genres represent typical forms of scientific knowledge and are characterized by functional and stylistic specificity, as well as a stereotypical compositional-semantic structure. Genre variation is marked by the standardization of knowledge presentation in specific scientific fields.

REFERENCES

1. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2010. 240 с.

Євгеній Кулик,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МОВНІ ОБРАЗИ УСПІХУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

У глобалізованому світі, де англійська мова є засобом міжкультурної комунікації, мовні образи успіху відіграють важливу роль у формуванні колективної свідомості, мотивації та соціальних стандартів. У цій розвідці досліджено, як успіх представлений у лексичній та фразеологічній підсистемах сучасного англомовного дискурсу, зокрема за допомогою метафор.

Дослідження мовних образів успіху ґрунтується на лінгвокогнітивних засадах сучасного мовознавства (В. І. Кононенко, О. Ю. Арешенкова, М. М. Полюжин) та корпусної лінгвістики (Д. Бібер, С. Гріс, М. Маккарті). Сутність концепту «успіх» вивчали Н. О. Герцовська, Л. П. Канова, К. С. Карпова, Н. І. Кулик, А. М. Сніжко та ін.

Відповідно до лексикографічних джерел, успіх – це «1) досягнення бажаних або очікуваних результатів; 2) коли великій кількості людей до вподоби щось; 3) коли хтось досягає високого становища на роботі, курсах, у спорті, суспільстві тощо; 4) коли справа дає прибуток; 5) те, що дає позитивні результати» [2, с. 1762].

На думку Л. П. Канової, «успіх» як багатогранне поняття може проявлятися у різних сферах життя людини. В англійській мові його компонентами є «a well-paid job» (високооплачувана робота), «to travel a lot» (подорожі), «a happy family» (щаслива сім’я), «possibility to buy different good things» (можливість купувати різні хороші речі), «a cozy comfortable house» (затишний зручний дім) [1, с. 61–62].

Успіх у сучасному англомовному світі часто пов’язують з такими поняттями, як фінансова стабільність, кар’єрний ріст, самореалізація та особиста свобода. У дискурсі засобів масової інформації, реклами, мотиваційної

літератури та бізнес-комунікації спостерігається активне використання лексичних одиниць, що створюють позитивні асоціації з досягненнями, перемогами й подоланням труднощів.

Метафори є важливим засобом концептуалізації успіху. У сучасному англомовному дискурсі домінують такі метафоричні моделі:

1. ***Успіх як подорож***, наприклад: *to be on the road to success, take the first step, reach a milestone*. Наведені вирази передають ідею поступового досягнення мети через активну діяльність.

2. ***Успіх як підйом***, наприклад: *climb the ladder of success, rise to the top, reach new heights*. Така метафора створює образ вертикального руху вгору, що асоціюється з прогресом та перемогою.

3. ***Успіх як битва*** або змагання, наприклад: *win the game, beat the odds, conquer your fears*. Тут акцент зроблено на зусиллях, боротьбі й досягненні цілей попри труднощі.

4. ***Успіх як здобуток*** або нагорода, наприклад: *harvest the fruit of labour, reap rewards, hit the jackpot*. Використані образи підкреслюють результативність праці та справедливу винагороду.

Аналіз лексичного складу фактичного матеріалу дослідження засвідчив наявність позитивно забарвлених елементів: *ambitious, driven, accomplished, self-made, visionary.* Часто використовуються дієслова дії: *achieve, build, grow, lead, innovate*, що підкреслюють активність і прагнення до розвитку. У рекламних текстах вживаються риторичні фігури, такі як анафора, гіпербола, щоб посилити емоційний вплив: *Dream big. Work hard. Make it happen*. Ці прийоми сприяють створенню надихаючого образу успішної людини – лідера, творця, переможця.

Соціальні мережі (*Instagram, LinkedIn, TikTok*) трансформували уявлення про успіх, зробивши його візуально представленим і миттєво оціненим (через лайки, підписки, вірусність контенту). Новітні лінгвістичні явища – хештеги та слогани – також слугують маркерами успішності: *#successmindset, #hustleculture, #grindneverstops*. Ці елементи формують нову символіку успіху, де вартісним є не тільки досягнення, а й здатність демонструвати свій шлях до нього.

Успіх у сучасному англомовному дискурсі є багатогранним поняттям, яке виражається через низку сталих мовних образів. Метафоричні конструкції, емоційно забарвлена лексика та цифрові мовні практики створюють культурно значущий наратив, що не лише відображає, але й формує уявлення про шлях до успіху. Розуміння цих мовних механізмів дозволяє глибше аналізувати соціальні процеси й комунікативні стратегії сучасного англомовного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Канова Л. П. Концепт “УСПІХ” в англійській та українській мовних картинах світу. *Компаративні дослідження слов’янських мов і літератур*. 2012. Вип. 17. С. 60–65.

2. Longman dictionary of contemporary English. New edition for advanced learners / Della Summers. Harlow, England : Pearson Education Limited, 2012. 2082 p.

Анастасія Лещенко,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВЛАСНЕ ІМ’Я В ЖИТТІ БРИТАНЦІВ

Інтерес людини до свого імені, як до спадщини своїх предків, своєрідної цінної реліквії, яку її носії шанобливо передають з покоління в покоління, зберігаючи свою історію та сімейні традиції в імені роду, є незгасаючим. «Sine nomen homo non est» – «без імені немає людини», говорить народна мудрість, відображаючи ономастичний аспект як один із найважливіших у вербальній експлікації феномена людини, один із найскладніших у філософії.

Протягом усієї історії людства іменування людини було важливим у її житті, було невід’ємною складовою її ідентичності, її «Я». Починаючи з давніх-давен, індивід сприймається, з одного боку, як самостійна одиниця, а з іншого – як частина родової групи саме через власне ім’я. У всіх культурах Землі, близьких і ніяк не пов’язаних між собою, акт ім’янаречення новонародженого

був значною подією в житті спільноти. Найбагатший історичний та сучасний матеріал, зібраний етнографами, демонструє яскраві картини вибору та присвоєння немовляті імені, що ідентифікує його та забезпечує йому місце у суспільстві.

Особливою є роль власного імені в наш час – час націоналізму, шовінізму, фундаменталізму, нетерпимості, міграцій, вигнань, етнічних чисток та масових вбивств, коли асиміляція і самоствердження стають злободенним питанням у всьому світі. Власні імена відіграють ключову роль, коли люди прагнуть зрозуміти себе та інших. Вони є агентами та результатом процесів індивідуалізації та глобалізації, що характеризують розвиток людського суспільства на сучасному етапі.

Термін «ім'я» означає або повне офіційне найменування індивіда або будь-яку його частину. Під «власним ім'ям» розуміється офіційне ім'я, дане індивіду при народженні. Сукупність особистих імен певного соціуму у певний період складає іменник [Ю. Карпенко, 1974].

З погляду мови власне ім'я: особисте ім'я та прізвище – одна категорія, антропоніми. Але їх призначення та функції відрізняються: показати одну людину з різних сторін у її стосунках з іншими людьми та державою.

Людина за своєю природою залучена у суспільне буття та державну структуру, в якій реалізуються її права, свободи, прагнення бути унікальною особистістю. Відповідно до своєї соціально-психологічної сутності людина існує у двох іпостасях: як соціальна одиниця та як унікальна особистість. Як особистість людина формується через відносини з іншими людьми, пізнає себе через «Іншого», тому що «Інший», так само, як і вона, є носієм суспільних відносин.

Когнітивною основою власного імені людини виступає система культурозумовлених цінностей, що засвоюється в процесі соціалізації особистості. У ході соціалізації людина засвоює систему імен у сукупності їх соціолінгвістичних та психологічних імплікацій як частину культури. Масове мислення створює стереотипи імен, які пов'язують одиниці всіх рівнів мови між

собою та зі сферою позамовного досвіду, внутрішньо організуючи антропонімічну систему особистості, будучи формою ментального буття антропонімів. Національний образ імені розуміється як ціннісно значуща сукупність уявлень про позитивно оцінюване ім'я людини, що історично склалася в рамках цієї культури як результат узагальнення різних аспектів ціннісних орієнтацій [2].

Ім'янаречення є свідомим актом, з якого відбувається соціальна ідентифікація індивіда. Фіксація людини під певним соціолінгвістичним знаком, яким є ім'я, відображає історичний та культурний досвід певного соціуму. Антропонімічна система будь-якої етнокультурної спільності не може бути визначена як дана і незмінна замкнута сутність. Під впливом численних лінгвістичних і екстралінгвістичних факторів світ власних імен зазнає різних, часом дуже суттєвих змін, що призводять часто до значної або навіть повної зміни антропонімічного матеріалу, що формує цю систему на певний період.

У сучасних цивілізованих суспільствах функціонує специфічна антропонімічна система, утворена, з одного боку, системою мови, з другого – правовими нормами. І високорозвинене британське суспільство не є виключенням. Дослідження антропонімікону Британії має довгу історію, у ході якої у науковий обіг введений найбагатший фактичний матеріал, який отримав детальний структурно-системний опис з позиції історії виникнення, семантики, функціонування антропонімів різних типів у різних типах дискурсу [1].

Офіційна формула іменування людини у сучасній Великій Британії включає особисте ім'я (given name, personal name, first name, baptismal name) і спадкове ім'я, або прізвище (surname, last name). Кількість особистих імен не регламентована, звідси термін «друге ім'я» або «середнє ім'я» (second name, middle name).

Аналіз корпусу власних імен Британії в плані їх джерел показує його глибоку якісну неоднорідність, що створюється дією двох різноспрямованих соціокультурних та економічних тенденцій – індивідуалізації та глобалізації.

Особливість їхнього прояву в ономастичній сфері полягає в тому, що вони підтримують один одного і ведуть до одного результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардіна Н. В. Англійські антропоніми в психолінгвістичному епістемологічному просторі. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2016. Вип. 7.

2. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 328 с.

3. Карпенко Ю. О. Теоретичні засади розмежування власних та номінальних імен. *Мовознавство*. 1975. № 4.

Тимур Мельниченко,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Розвиток засобів масової інформації на сучасному етапі призводить до того, що публіцистична, медійна діяльність є одним із найбільш популярних джерел інформації та новин країни та усього світу.

Спостерігається поява нових мовних засобів, зокрема в інтернет-форматі та відхід на периферію або зникнення колишніх друкованих видань. Важливу роль у цьому аспекті посідає явище запозичення лексики з іноземних мов.

Основною причиною значного прискорення процесів запозичень, особливо з англійської мови, є явище глобалізації, що є об’єктивною реальністю нашого часу.

Поява англіцизмів у сучасній українській мові спричинена поширенням американського бізнесу, популяризацією продукції Голівуду, використанням мережі Internet та ін., що сприяє появі нових понять, які є нині в активному словнику кожного українця. Чимало сфер майже цілком заповнені такими

запозиченнями як от: торгівельні, маркетингові, комп'ютерні, мережеві, корпоративні терміни. Нині Їх багато існує і в таких сферах як: спорт, туризм, музика, кулінарія, мода.

Лінгвіст Г. Ціндлер дає таке визначення поняттю англіцизм: «Англіцизм – слово запозичене з британської або американської англійської мови або не зовсім загальноприйнята мовна конструкція, будь який вид зміни значення слова або вживання … на британський або американський зразок» [5, с. 2]. На думку Р. Глан «англіцизм це будь який лексичний, фонетичний, семантичний, морфологічний і синтаксичний вплив англійської мови на німецьку» [4, с. 16].

Складно уявити свій активний словник без таких понять як: *modem, e-mail, computer, hacker, hub, xerox, hypertext, web-portal, widget, joystick* та ін. На даному етапі джерелом поповнення комп'ютерної термінології української мови є англійська мова, оскільки найбільшими фірмами-виробниками обчислювальної техніки та програмного забезпечення є *Microsoft, IBM, Apple, Macintosh* [2].

На думку А. Міщенко запозичені слова, – це слова, які не можна ідентифікувати як лексеми іншомовного походження без додаткового етимологічного аналізу [3, с. 203].

Тому під запозиченням розуміємо процес, в результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент. Запозичена лексика відображає факти етнічних контактів, соціальні, економічні та культурні зв'язки між мовними колективами.

Однією з причин появи запозичених слів є необхідність використовувати нові слова для номінації нових об'єктів, процесів, явищ. Значну частину іншомовних слів складають позначення нових реалій в сферах суспільного, політичного, культурного життя і побуту, і їх поява супроводжується відповідним найменуванням, за допомогою яких людина освоює все нове.

Зауважимо, що поява запозичень обумовлена рядом причин, серед яких виділяються екстралінгвістичні та внутрішньолінгвістичні.

До числа екстралінгвістичних причин, характерних для більшості мов, відносяться зовнішні фактори, що впливають на словниковий склад мови:

динамічність сучасного світу, процеси глобалізації, результати науково-технічного прогресу, суспільно-історичні умови, політичні та соціальні причини, розвиток засобів масової інформації, оскільки в мові мас-медіа освоюються запозичені мовні засоби.

Внутрішньолінгвістичні причини появи іншомовних слів обумовлені, перш за все, наявністю словотворчих засобів для поновлення лексики, дією внутрішніх законів розвитку словникового складу української мови, постійної креативної роботи людської свідомості в пізнавальному процесі навколишньої дійсності [1, с. 42].

Зазначимо, що з розвитком економіки, техніки розширюються сфери професійної діяльності, де неможливо обійтися без нових слів, наприклад: *website, user, online, gadget, file, blog, driver, marketing, barter, manager, impeachment, briefing, congressman, parliament* тощо.

Сучасні засоби масової інформації і усне мовлення простих носіїв мови рясніють різною іншомовною лексикою, наприклад: *boutique, glamour, deadline, image, innovation, PR, portal, teenager, talk show, merchandising, marketing, nanotechnology* тощо.

Крім того, з'являються нові запозичені слова в області культури, наприклад: *single, sequel, suspense, flash mob* тощо, в області соціальної сфери: *pizza maker, sommelier, fumele* тощо.

Сучасні запозичення проникають і у мову молоді, яка використовує характерний молодіжний сленг, наприклад: face, selfie.

Навіть в побутовому спілкуванні стали вживатися такі іншомовні слова, наприклад, *love story* – для обговорення любовної історії, *top model* – найкраща модель, *security* – охоронець, *spam* – щось зайве.

Отже, підсумовуючи виділимо ряд причин виникнення нових запозичених слів в українській мові:

– поява нових когніцій, що вказують на предмети, об'єкти, явища, факти реальної дійсності;

– формування термінологічної системи в мові і розвиток терміносистеми нових міжкатегоріальних зв’язків;

– принципи економії мови (абревіатури, словоскладання, усічення, контамінація);

– необхідність в експресивно-емоційній виразності (поява синонімічних рядів з нейтральними і емоційно-експресивними словами);

– явище мовної моди;

– посилення функціональної мобільності мовних одиниць;

– домінантні установки на запозичення з метою отримання нової інформації.

Таким чином, поява англійських запозичень в сучасному україномовному дискурсі – це об’єктивний процес, пов’язаний з лексичними та семантичними новоутвореннями. Для того, щоб запозичені слова і їх значення закріпилися в загальновживаній мові, необхідний цілий ряд особливих умов їх функціонування, які багато в чому залежать від соціальних, політичних і економічних змін в суспільстві та від нових мовних контактів (міжнародні виставки, конференції, конгреси, конкурси тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипенко Л. М. Етапи і ступені адаптації іншомовних лексичних запозичень в українській мові (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.). Харків : Вид-во ХНЕУ, 2018. 168 с.

2. Барнич І. І. Англійські запозичення в комп’ютерній термінології німецької та української мов. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 7, 2020. С. 13-17. URL: http://philologyjournal.lviv.ua/archives/7_2020/2.pdf (дата звернення 03.03.2025 р).

3. Міщенко А. Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу (на прикладі німецькомовної фахової комунікації) : монографія. Вінниця : Нова книга, 2013. 448 с.

4. Glahn R. Der Einfluß des Englischen auf gesprochene deutsche Gegenwartssprache. F. a. M. : Lang. 2002. 216 p.

5. Zindler H. Anglizismen in der deutschen Presse nach 1945. Kiel. 1959. 345 p.

Олена Ошівська,
здобувачка ОС «Бакалавр» IV курсу,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ВЛАСНІ НАЗВИ У РЕКЛАМНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТЕКСТІ

Встановлено, що власні назви в англомовних рекламних текстах виконують низку прагматично значущих функцій. Виявлено основні функціональні типи: ідентифікаційна, емоційно-оцінна, мнемонічна та прагматична функції. Доведено, що використання власних назв є ефективною стратегією для створення позитивного іміджу бренду та залучення уваги споживачів. Визначено основні лінгвокогнітивні механізми сприйняття власних назв, зокрема асоціативні зв’язки. Узагальнено основні теоретичні та практичні результати проведеного дослідження. Підтверджено досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань. Сформульовано основні висновки щодо лінгвопрагматичних особливостей використання власних назв у англомовних рекламних текстах. Визначено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Окреслено перспективи подальших досліджень у даній галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арешенкова О. Комунікативно-прагматичні та стилістичні параметри рекламного тексту : монографія. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С.В., 2018. 176 с.

2. Береза Л. О., Дядюра Г. М. Мовні засоби англомовного рекламного тексту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2023. № 64. С. 35–38.

3. Булах Т. Д. Реклама у видавничій справі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів Х., 2011. 224 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.

5. Добровольська Д. М., Билінська О. С. Методологія дослідження перекладу рекламного тексту: основні перекладацькі стратегії. *Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe Budapest. Science and Education a New Dimension. Philology*. 2016. IV (21). № 98. С. 42–46.

6. Іванова О. А. Власні назви в художній літературі та їх переклад. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2018. № 57. С. 91–94.

7. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. 3-тє вид. Видавн. центр «Акад.», 2008. 464 с.

8. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. 2 вид. Київ : Академія, 2005. 368 с.

9. Люсьєнко Т. О. Культурно-мовні особливості перекладу власних назв. *Наукові записки.* 2016. Т. 46, № 1. С. 99–102.

10. Мазуренко Т. Ф. Власні назви в художній літературі як засіб національної самосвідомості. *Мовознавство*. 2006. № 3. С. 35–39.

Вікторія Пастухова,
здобувачка ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ ТРЕВЕЛ-БЛОГІВ

Вступ. Сучасні цифрові медіа відкривають широкі можливості для створення персонального контенту, серед якого тревел-блоги посідають важливе місце. Цей формат поєднує елементи журналістики, сторітелінгу та рекламної комунікації, стаючи джерелом натхнення, порад та інформації про подорожі. Завдяки особливому лексико-семантичному наповненню, тревел-блоги

створюють емоційно насичений контент, який сприяє глибшому зануренню в атмосферу подорожей та формує зв’язок з аудиторією.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати лексико-семантичні особливості мовлення англомовних тревел-блогів, визначити їхню функціональну роль у побудові тексту блогу та формуванні комунікації з аудиторією.

Дослідження полягає в тому, що мовні особливості тревел-блогів мають виражену стилістичну варіативність залежно від авторського підходу та функціонального спрямування контенту. Лексика виконує не лише номінативну, а й експресивно-комунікативну функцію, впливаючи на читацьке сприйняття і залучення.

У практичній частині було здійснено лексико-семантичний аналіз блогів трьох англомовних тревел-блогерів: Alex Zouaghi, Hannah Desai та Jack Harding. Кожен із них демонструє унікальний мовний стиль, що відображається у доборі лексики, структурі речень і використанні стилістичних прийомів.

Alex Zouaghi блог відзначається багатством художніх засобів, метафоричними конструкціями та позитивно забарвленими прикметниками (mesmerizing, stunning, picturesque). Значну роль відіграє естетика опису місць, які подаються як унікальні й емоційно насичені. Характерне використання риторичних питань, персоналізованих звернень, що посилює контакт із читачем. Також відзначається залучення так званих «тревел-кліше» (hidden gem, must-visit, magical sunset)[1].

Блогерка, Hannah Desai, тяжіє до мінімалістичного стилю мовлення: короткі фрази, часте використання поодиноких слів або емоційних висловів. Наприклад: *"Venice. Surreal sunsets."* або *"A little escape >> countryside >> peace."* Її лексика зосереджена на категоріях стилю та комфорту (elegant, chic, polished, dreamy). Активно вживаються сенсорні прикметники, що передають тактильні та зорові враження. Часто використовуються емодзі, що створює неформальну й «інстаграмну» атмосферу [2].

Jack Harding. Його стиль – динамічний і лаконічний, орієнтований на пригоди, дослідження нових територій і екстремальні умови. У текстах домінують топоніми (Kyrgyzstan, Highlands, Patagonia), дієслова руху (exploring, hiking, climbing), а також експресивні прикметники (epic, wild, intense). Значну частину тексту складають короткі речення та риторичні запитання, які формують темп і драматизм оповіді [3].

Hannah Desai формує блог із виразним акцентом на естетику та стиль, використовуючи витончену лексику, що підкреслює візуальну привабливість локацій. Alex Zouaghi частково дотримується стилістики, пов'язаної з комфортом, доповнюючи її детальними, емоційно забарвленими описами.Jack Harding використовує лексику, що структурується навколо пригодницького наративу, акцентуючи увагу на динаміці, дослідженнях та екстремальних умовах. Таким чином, кожен із блогерів реалізує власну мовну стратегію через добір лексики, що відповідає обраній тематиці, стилю комунікації та очікуванням аудиторії.

Висновок. Лексико-семантичне наповнення тревел-блогів відіграє ключову роль у формуванні комунікативної стратегії блогера, впливаючи на сприйняття контенту та залучення аудиторії. Проведене дослідження засвідчило, що мовлення тревел-блогів характеризується використанням емоційно забарвленої, експресивної та тематично орієнтованої лексики, яка створює ефект присутності та підсилює враження від описуваних подорожей. Залежно від авторського стилю, блоги можуть орієнтуватися на естетику, комфорт або пригодницький наратив, що відображається у виборі лексичних одиниць та семантичних полів. Таким чином, тревел-блогінг є не лише формою цифрового щоденника, а й потужним засобом міжкультурної комунікації, який поєднує інформаційність, емоційність та персоналізований підхід до подання матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alex Zouaghi. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/a_ontheroad.

2. Hannah Desai. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/cocobeautea/?hl=en.

3. Jack Harding. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/jackharding.

Юлія Піонтковська,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Вступ. На сьогоднішній день ІТ-термінологія є одним з найважливіших інструментів для передачі знань та комунікації в галузі новітніх інформаційних технологій. Такий динамічний розвиток зумовлений глобалізацією та технологічним прогресом, в результаті чого утворюються нові терміни та відбувається адаптація існуючих. З огляду на це, дослідження ІТ-термінології є актуальним завданням сучасної лінгвістики та термінознавства.

Мета дослідження полягає в аналізі класифікації, особливостей та походження ІТ-термінів сучасної англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Сучасна ІТ-термінологія має низку характеристик, зокрема універсальність, коротку форму та інноваційність [1]. Однією з її особливостей є активне використання скорочень та акронімів, що значно спрощує комунікацію між спеціалістами [3]. Також важливу роль відіграє міждисциплінарність: багато термінів походять з інших галузей, таких як математика, лінгвістика та фізика [5]. Окрім того, значний вплив на ІТ-термінологію має метафоризація. Наприклад, терміни “*virus*” та “*cloud*” мають метафоричне походження та використовуються для опису програмного забезпечення та обчислювальних технологій відповідно [5]. Можна навести інші приклади, такі як: “*firewall*” («*брандмауер*») – захисну систему, що порівнюється з фізичним бар’єром, та “*cookie*” («*кукі*») – невеликий файл, який зберігає інформацію про користувача, аналогічно до реального «печива», що залишає крихти [5].

ІТ-терміни можна класифікувати за кількома критеріями: функціональним призначенням, структурою, походженням та сферою застосування. До функціональних категорій належать технічні, програмні, користувацькі та бізнес-терміни [4]. Структурно терміни поділяються на однослівні, складні слова, фразові терміни та акроніми [2]. Наприклад, “*bit*” і “*byte*” є однослівними термінами, “*cybersecurity*” і “*datacenter*” – складними словами, “*artificial intelligence*” і “*machine learning*” – фразовими термінами, а “*HTML*” і “*IoT*” – акронімами [2]. Щодо походження, значна частина термінів є запозиченнями або новотворами, що відображає глобалізаційні процеси в ІТ-сфері [4].

Детальніше варто приділити увагу процесу формування та адаптації термінів. Запозичення англомовних термінів у різні мови відбувається шляхом прямого використання (наприклад, “*server*”, “*network”*) або фонетичної адаптації («*комп’ютер*», «*байт*»). Також популярною є метафорична модель створення термінів, коли значення слова переноситься на новий технічний контекст. Наприклад, «*bug*» означає помилку в програмному коді, хоча першочергове значення цього слова пов’язане з комахами [5]. Іншим прикладом може слугувати слово – “*spam*”, яке раніше позначало дешеву консервовану шинку, а тепер використовується для небажаних електронних повідомлень [5].

Динамічний розвиток галузі інформаційних технологій спричиняє швидке оновлення лексики, що ускладнює стандартизацію термінів. У різних країнах можуть існувати варіації перекладу тих самих термінів, що створює певні труднощі у міжнародній комунікації [4]. Також слід відзначити вплив ІТ-термінології на загальновживану лексику. Деякі терміни, які раніше використовувалися лише у вузькому професійному середовищі, нині стали частиною повсякденної мови. Наприклад, “*app*” – «*застосунок*», “*login*” – «*логін*», “*cloud*” – хмара» вже зрозумілі навіть тим, хто не має спеціальної технічної освіти. Крім того, слово “*streaming*” раніше асоціювалося з водним потоком, а нині є поширеним терміном для передавання мультимедіа через Інтернет [1].

Висновки. Аналіз ІТ-термінології сучасної англійської мови демонструє її значну роль у міжнародній комунікації, стрімку еволюцію та адаптацію до технологічних змін. Класифікація ІТ-термінів допомагає систематизувати знання

про їхню структуру, функціональність та походження. Враховуючи вплив англійської мови у сфері інформаційних технологій, подальше дослідження розвитку та стандартизації ІТ-термінології є важливим завданням лінгвістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 542 с.
2. Ментинська І. Б. Тематична та лексико-семантична класифікація українських комп'ютерних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70), № 2. Ч. 1. С. 26–30.
3. Овсієнко Л. М. Формальна структура терміна та її складники. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія». Журналістика*. 2022. Т. 33 (72), № 3. 43 с.
4. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія». Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70), № 2, ч. 2. С. 98–103.
5. Проценко Т. В. Різні підходи до визначення терміну в термінознавстві. *Актуальні проблеми філології: мовознавство, літературознавство, методика викладання філологічних дисциплін*. 2010. С. 143–147.

Вероніка Подолян,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНІ ЕЛЕМЕНТИ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ

Філософські постулати сучасності виводять інформацію на п'єдестал першочергової цінності, що призвело до втрати термінологією своєї виключної приналежності до експертного кола у відповідних сферах знань. Військова

термінологія нерозривно переплетена з політичними процесами будь-якої спільноти, адже вся людська історія, до певної міри, є історією війн.

У сучасних реаліях, коли ЗМІ мають змогу висвітлювати різноманітні політичні події, зокрема військові конфлікти, військова лексика систематично використовується політиками, журналістами, дипломатами та звичайними громадянами. Інакше кажучи, сфера використання військової термінології давно вийшла за межі застосування її професійними військовими під час військових операцій або в щоденному військовому житті. На думку В. Балабіна, військова лексика є особливим видом спеціальної лексики, оскільки через специфічну комунікативно-функціональну спрямованість вона перебуває на перетині двох функціональних стилів мови офіційно-ділового й науково-технічного [1, с. 254].

Потрапляючи в інформаційний простір, термін припиняє функціонувати лише у вузькоспеціалізованих рамках, що невідворотно впливає на термінологічну природу спеціальної одиниці та призводить до появи нових правил функціонування термінів. Значна частина термінології такого типу народжена в літературі. Однак трапляються й такі, що вийшли з усної мови. Переважна більшість слів та виразів цієї військової лексики заряджена позитивними емоціями.

Для творення такої лексики використовують як слова широкого вжитку, далекі від військової термінології, так і вислови, що комбінують загальновідомі військові терміни. Для менш вживаної частини емоційно забарвленого пласту англійської військової лексики характерно:

1. Лексика зароджується та використовується як в писемному, так і в усному мовленні. Однак переважна більшість слів і словосполучень цієї частини виникає в усному мовленні, а фіксується в літературі, що сприяє їх закріпленню в мові, наприклад: *firing bomb mortars* «бомбомет».

2. Різноманітне емоційне забарвлення, наприклад, зі словом *bundook* «гвинтівка», *bolo* – запозичене з іспанської мови («кривий ніж») в англійській мові у військовій сфері воно означає «поганий стрілець».

3. Такі слова та вирази в різному ступені є незрозумілими поза збройними силами. Однак на відміну від інших категорій військової лексики, серед них переважають лексико-фразеологічні одиниці, які не зрозумілі, або ж мало зрозумілі особам, що не пов'язані зі специфікою військової справи, армії, наприклад: *zebra* «сержант», *ham* «радист», *armor* «каска», *dying man's dinner* «недоторканний запас продовольства», *mud crusher* «піхотинець», *dug-in job* «тилова посада» [2, с. 61].

Емоційно забарвлену військову лексику англійської мови можливо розділити на лексику літературного походження, розмовну і військовий сленг. З огляду на вживаність військовий сленг можна класифікувати на дві частини. Перша (відносно нечисленна) використовується доволі широко й входить складовою в просторічну лексику англійської мови (яка позначає військові поняття), наприклад, *leatherneck* «морський піхотинець», *brass hat* «генерал», *GI* «солдат». Друга частина, чисельніша за попередню, має обмежене використання, зосереджене здебільшого в арміях англомовних держав. Ця частина військового жаргону формується з особливої, розмовної військової термінології, наприклад: *loot* «лейтенант», *in the bucket* «в трубі (відхилення ракет в окреслених рамках)», *slick* «неозброєний гелікоптер».

Окрім розмовної лексики, у структурі військового сленгу слід окремо відзначити вульгаризми, жаргонізми декласованих осіб, що не описують спеціальні військові поняття, але використовуються у збройних силах США та Англії частіше, ніж в інших сферах діяльності.

Потрібно акцентувати увагу на такому практичному питанню, як переклад емоційно забарвлених елементів англійської військової лексики. Йдеться не про переклад окремих слів і виразів, взятих самі по собі, поза контекстом. Переклад окремих складових одиниць будь-якого контексту повинен виконуватися з урахуванням всього обсягу змісту та мовної форми перекладного матеріалу. Важливим є загальна функціональна відповідність в певному стилістичному ключі. При цьому варто брати до уваги, що однакові види мовних стилів мають відмінні норми в українській та англійській мовах. Загальна стилістична

відповідність нерідко досягається заміною переважної більшості емоційно забарвлених елементів англійської мови адекватними українськими термінами.

Передача кількох окремих англійських розмовно-просторічних слів та виразів через відповідні їм за стилем та емоційним забарвленням лексичні одиниці цілком достатня для досягнення загальної стилістичної адекватності. Проте, у випадках, коли певне емоційно забарвлене слово чи вислів в англійському тексті виконує особливі експресивні функції, необхідно вирішувати питання й про особливий спосіб його відтворення в перекладі.

Ознайомлення з основними рисами англійської військової лексики, без сумніву, стане у пригоді особам, які займаються читанням та перекладом військової літератури англійською мовою. Втім, для коректного й точного розуміння та перекладу військових текстів необхідні, перш за все, ґрунтовні знання з організації, озброєння та способів бойового застосування збройних сил англомовних країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ, 2002. 308 с.

2. Андріянова О. Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика. Київ, 2011. 199 с.

Вероніка Розгон,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

Політична комунікація має вагоме значення для сучасного суспільства. Саме політичні промови дають змогу продемонструвати взаємодію політика з його аудиторією, слугують засобом пропаганди, виявлення власної позиції та поглядів, засобом переконання й інструментом боротьби за владу [8, с. 18].

Сучасні дослідження типології політичних промов передбачають процес аналізу та вивчення виступів, проголошених політичними діячами. Г. Ремер пропонує класифікацію за змістовим навантаженням [7, с. 190]. Відповідно, розглянемо їх:

Парламентські – промови, які виголошуються в парламенті або законодавчому органі, і висвітлюють позицію політичної партії, групи чи індивіда стосовно конкретного питання або проблеми [4, с. 79]. Їх метою є вплив на прийняття рішень і формулювання загальної думки. Такі промови зазвичай відповідають стають сталий формат (привітання, вступ, основна частина з аргументацією й фактичними даними, а також висновки із закликом до дії). Парламентські політичні промови переважно насичені емоційними елементами: емоційною апеляцією, використанням риторичних прийомів, вигуків, антитез, метафоричних висловлювань. Вони спрямовані на те, аби викликати схвальну реакцію у слухачів [6, с. 66-67].

Передвиборчі політичні промови є важливим складником передвиборчої кампанії, спрямованої на привернення уваги виборців і переконання їх підтримати певного політичного кандидата чи партію. Такий різновид виступів містить елементи, що акцентують увагу на конкретних проблемах і питаннях, що турбують громадян відповідної країни, мешканців певного регіону чи учасників того чи іншого соціального угрупування [3]. Кандидати здебільшого намагаються переконати виборців у своїй компетентності, лідерських якостях, спроможності швидко і ефективно вирішувати проблеми, зокрема вони посилаються на власний досвід, досягнення, чітко розроблені програми, аби продемонструвати перевагу над опонентами [4, с. 79].

Партійні промови ті, що виголошуються представниками політичних партій на мітингах, зустрічах чи в ході передвиборчих компаній. Вони слугують засобом комунікації та артикуляції політичних ідеологій, програм, пріоритетів і обіцянок партій [1, с. 4–6] . Цьому різновиду виступів характерна ідеологічна аргументація, оскільки вони часто включають детальну аргументацію ідеології та цінностей партії, критика опонентів, метою якої є дискредитація ідей

опонентів. Прикладами можуть слугувати виступ британського політика В. Черчилля «Finest hour» під час Другої Світової війни, де він використовував потужні заклики протистояти нацизму.

Дипломатичні промови – це виступи політичних діячів на міжнародній арені або під час дипломатичних зустрічей чи переговорів [5, с. 72–73]. Вони слугують для представлення і артикуляції позицій своєї країни стосовно певних питань, пропаганди національних інтересів, встановлення й підтримки дипломатичних відносин, вирішення конфліктів і заохочення співпраці між державами. Цей різновид політичних промов зазвичай формується із використанням офіційно-ділової лексики задля того, аби уникнути будь-яких конфліктів та образ. Дипломати прагнуть висловлювати свої думки таким чином, щоб зберегти відкриті канали комунікації й заохотити до діалогу інших партнерів. Яскравим прикладом дипломатичної промови є виступ Н. Мандели в ООН у 1994 р. Він закликав народи до боротьби з расизмом і нерівністю, підкреслюючи важливість співпраці різних держав задля подолання міжнародних конфліктів [9].

Вітальними політичними промовами є виступи політичних діячів спрямовані на привітання різних груп людей, організацій або населення в цілому. Вони часто містять позитивні і підбадьорливі слова, переповнені оптимізмом та надією. Їм характерне висловлення слів подяки тим, хто зробив значний внесок або продемонстрував високі результати на змаганнях, олімпіадах тощо [2, с. 77]. Також це можуть бути досягнення громадян у суспільному житті або держслужбовців на політичній арені.

Отже, різноманіття політичних промов відіграє важливу роль в житті суспільства. Вони мають здатність впливати на світогляд, переконання і поведінку людей, формувати загальну думку стосовно державних процесів. Кожен вид політичної промови є невід’ємним елементом демократії й гарантує участь різних голосів у формуванні політичної реальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко І. О. Специфіка просодичної організації інавгураційних і партійних промов застрягаючих акцентуйованих особистостей. *Одеський лінгвістичний вісник*. №10. Том 1, 2017. С. 3–8.

2. Вольфовська О. О. Просодичні характеристики вітальних промов сучасних політичних діячів Німеччини. *Таврійські філологічні наукові читання :* матеріали наук.-практ. конф. Київ : Гельветика, 2022. С. 76–79.

3. Громак М. В. Інтеракція стратегій та тактик у політичному дискурсі. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/30513 (дата звернення: 02.03.2025).

4. Гурський І. Ю. Типологія політичних промов. *Наука. Освіта. Молодь :* матеріали Дванадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. Ч. 1. С. 79–82.

5. Кащишин Н. Є. До проблем виокремлення дипломатичного дискурсу. *Science and Education a New Dimension.* Issue : 98, 2016. С. 72–75.

6. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки*. 2012. № 6 (231). С. 66–69.

7. Remer G. Genres of political speech: Oratory and conversation, today and in antiquity. *Language & Communication.* 2008. Vol. 28, No. 2. P. 190–191.

8. Adams J. Q. Lectures on Rhetoric and Oratory: Delivered to the Classes of Senior and Junior Sophisters in Harvard University. Vol 1. Cambridge : Hilliard and Metcalf, 1810. 31 p.

9. Mandela N. Address to United Nations General Assembly by Nelson Mandela. 1994. URL: http://www.mandela.gov.za/mandela_speeches/1994/941003_unga.htm (last accessed: 02.03.2025).

Богдана Святенко,
здобувачка ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ФУНКЦІЙНІСТЬ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ *WAR* В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті досліджується функціонування лексико-семантичного поля *war* в англомовному публіцистичному дискурсі під час висвітлення російсько-української війни. Аналіз здійснено на матеріалах провідних британських медіа (The Guardian, BBC News, Financial Times, The Telegraph), зосереджено увагу на подіях серпня 2024 року, зокрема Курській операції ЗСУ. Розглянуто вербальні та візуальні засоби репрезентації війни, евфемізми, метафори, колокації, граматичні особливості та прагматичні функції лексики, що формує сприйняття конфлікту в масовій свідомості.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, *war*, публіцистичний дискурс, англомовні медіа, війна, евфемізми, метафора, колокації, візуальна репрезентація.

Постановка проблеми. У сучасних умовах війни медіа відіграють провідну роль у формуванні громадської думки через використання мовних і візуальних засобів. Потребує аналізу, яким чином лексико-семантичне поле *war* функціонує в англомовному публіцистичному дискурсі та які семантичні, стилістичні й прагматичні особливості притаманні його реалізації в матеріалах ЗМІ.

Стан дослідження проблеми. Проблематика медіадискурсу в контексті воєнних конфліктів досліджувалася багатьма науковцями, однак недостатньо уваги приділено саме лексико-семантичному полю *war* у висвітленні російсько-української війни в англомовних медіа, зокрема в динаміці останніх років.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості функціонування лексико-семантичного поля *war* у публіцистичних текстах англомовних медіа під час висвітлення російсько-української війни, визначити стилістичні, прагматичні й семантичні засоби реалізації цієї лексики.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні розглянуто лексичні одиниці, що репрезентують поле *war* у текстах ЗМІ; проаналізовано їх семантичну варіативність, евфемістичні заміни, метафоричні образи, синтаксичні структури, колокації, а також роль візуальних матеріалів у підсиленні емоційного ефекту. Особливу увагу приділено впливу на формування ідеологічного наративу, прагматичним цілям мовних виборів та змінам у медіарепрезентації війни протягом 2022–2024 років.

Висновки. Аналіз свідчить про високий рівень функційності лексико-семантичного поля *war* у публіцистичному дискурсі. ЗМІ використовують широкий спектр мовних і візуальних засобів для впливу на аудиторію, формуючи не лише інформаційне повідомлення, але й емоційне та ідеологічне сприйняття війни. Перспективними напрямами подальших досліджень є зіставлення дискурсу західних та українських медіа, вивчення еволюції воєнної лексики та аналіз стилістичних особливостей наративу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Guardian. Ukraine-Russia war. URL: https://www.theguardian.com/
2. BBC News. Ukraine conflict. URL: https://www.bbc.com/news
3. Financial Times. Ukraine war analysis. URL: https://www.ft.com/
4. The Telegraph. Ukraine news. URL: https://www.telegraph.co.uk/

Анна Слинько,
здобувачка ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ФУНКЦІЇ ВЛАСНИХ НАЗВ У РЕКЛАМНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті аналізуються функції власних назв у рекламному англомовному дискурсі. Досліджуються основні функції, які виконують власні назви брендів у рекламі, зокрема ідентифікаційна, емоційно-асоціативна, переконлива, культурно-символічна та естетична. Описуються приклади

брендів, які ефективно використовують власні назви для формування позитивного іміджу та залучення споживачів. Визначено важливість правильного використання власних назв у рекламних кампаніях для досягнення комунікаційних цілей і розвитку бренду.

Ключові слова: власні назви, рекламний дискурс, бренд, ідентифікація, емоційно-асоціативна функція, переконлива функція, культурно-символічна функція, естетична функція, брендинг.

Постановка проблеми. У сучасному рекламному дискурсі власні назви брендів мають важливу роль у формуванні сприйняття продукту та бренду серед споживачів. Однак недостатньо уваги приділено тому, як саме функціонують власні назви в різних контекстах реклами та які комунікаційні цілі вони допомагають досягти. Залишається актуальним питання ефективного використання власних назв у створенні іміджу бренду та залученні аудиторії.

Стан дослідження проблеми. Проблема функцій власних назв у рекламі досліджується в контексті мовних і комунікаційних стратегій. Зокрема, вчені розглядають вплив власних назв на впізнаваність бренду, сприйняття продукту та формування емоційних асоціацій. У дослідженнях з маркетингу та реклами підкреслюється важливість правильного вибору назви для досягнення успіху на ринку.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз функцій власних назв у рекламному англомовному дискурсі та визначення їх впливу на споживчу поведінку, формування іміджу бренду та досягнення комунікаційних цілей у маркетингових стратегіях.

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідження розглянуто основні функції власних назв у рекламі: ідентифікаційну, емоційно-асоціативну, переконливу, культурно-символічну та естетичну. Кожну з функцій проілюстровано на прикладах відомих брендів, таких як McDonald's, Coca-Cola, Nike, Tesla, Apple, Disney, Amazon і Zara. Аналіз показує, як власні назви допомагають брендам формувати унікальний образ, підсилювати емоційні зв’язки зі споживачами та переконувати їх у якості та перевагах продуктів.

Висновки. Власні назви в англомовному рекламному дискурсі виконують важливі функції, що сприяють ідентифікації бренду, створенню емоційних асоціацій, переконанню споживачів у якості продукту та формуванню культурно-символічного значення. Вони є ключовими елементами для успішного брендингу і маркетингових кампаній, оскільки здатні впливати на сприйняття бренду та сприяти його розвитку на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brierley S. The Advertising Handbook. Routledge. 2002.
2. Cook G. The Discourse of Advertising. Routledge. 2001.
3. Keller K. L. Strategic Brand Management: Building, Measuring, and Managing Brand Equity (4th ed.). Pearson Education. 2003.
4. Kotler P., Keller K. L. Marketing Management (15th ed.). Pearson Education. 2016.
5. Lannon J. Advertising: Purpose, Practice, and the Meaning of Brands. Pearson Education. 2011.
6. Ogilvy D. Ogilvy on Advertising. Vintage Books. 1983.
7. Schroeder J. E., Zwick D. Decoding Advertising: Rhetorical Strategies in Brand Communication. Sage Publications. 2004.
8. Stuart D., E. J. B. Marketing Communications: A European Perspective (7th ed.). Pearson Education. 2018.
9. Vestergaard T., Schrøder K. C. The Language of Advertising. Blackwell. 1985.
10. Williams R. Keywords: A Vocabulary of Culture and Society. Oxford University Press. 1976.

Сонна Сркоян,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ПЕСИМІЗМУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

З давніх-давен науковців цікавлять численні питання, пов'язані з емоціями: їхня роль у пізнанні світу, місце в лексичному значенні слова, статус із позицій фізіології, психології, філософії, лінгвістики та інших наук, їх співвідношення з істиною, з інтелектуальним і раціональним, оцінним та експресивним тощо. Безсумнівно, емоція – це переживання, яке пов'язане з самосвідомістю людини. Фразеологізми влучно передають психологічний стан мовця, виражають його емоції, почуття, переживання і вказують на оцінне ставлення до навколишньої дійсності, та у конкретних комунікативних умовах вони є потужним засобом мовленнєвої реалізації песимістичного світобачення.

Песимізм як гетерогенний феномен широко представлений в англійській фразеологічній картині світу за допомогою ідіоматичних засобів, які вказують на:

1) суб'єкта-носія песимізму та його основні характеристики;

2) стан суб'єкта-носія песимізму, що відповідає цілому спектру негативних емоційних реакцій, когнітивних та психічних станів, які супроводжують прояви песимістичної комунікативної поведінки;

3) зовнішній чинник, що спричиняє ситуацію, сприятливу для формування песимістичної комунікативної поведінки;

4) ситуацію, що провокує песимістичну поведінку комуніканта [1].

Інформацію про суб'єкта-носія песимізму та його основні характеристики вербалізують такі фразеологічні одиниці, як: *a misery guts – someone who complains all the time and is never happy; a prophet of doom – someone who always expects bad things to happen; a merchant of gloom – someone who is always saying that bad things are going to happen.*

Стан суб'єкта-носія песимізму, проектуючись на фразеологічну систему англійської мови, знаходить своє вербалізоване втілення у фразеологічних одиницях, які позначають сум, неможливість бути щасливим, стурбованість, розчарування, негативні очікування, горе, страждання. Фразеологічні одиниці на позначення суму актуалізують стан суб'єкта-носія песимізму за допомогою відповідних семантичних компонентів, присутніх у структурах їх лексичних значень. Насамперед, це семи «sad» та «sadness», наприклад: *be in the doldrums – to feel* ***sad*** *and the lack of energy to do anything; to plumb the depth – to experience extreme* ***sadness****; sick at heart – very* ***sad****.*

Семантичний компонент «unhappy» − маркер песимізму в лексичних значеннях фразеологічних одиниць, які вказують на неможливість бути щасливим: *be down in the dumps – to be* ***unhappy****; be out of sorts – to feel slightly ill or slightly* ***unhappy****; a dog's life – an* ***unhappy*** *existence full of problems or unfair treatment; down in the mouth (of a person or their expression) –* ***unhappy*** *or dejected; down in the dumps (of a person) – depressed or* ***unhappy.***

У структурі лексичних значень фразеологічних одиниць, що експлікують стан стурбованості, наявні семантичні компоненти, які однозначно вказують на нестабільність емоційного стану суб'єкта-носія песимізму. Да таких сем належать «anxiety», «anxious», «nervous» та «worried», наприклад: *hot and bothered − in a state of* ***anxiety*** *or physical discomfort, especially as a result of being pressured; have butterflies in your stomach − have a queasy feeling because you are* ***nervous****; live on your nerves (or your nerve ends) − be extremely anxious or tense; sweat blood − be extremely* ***anxious****; sb's heart sinks – they start to feel sad and* ***worried.***

Стан розчарування суб'єкта-носія песимізму отримує мовну актуалізацію за допомогою семантичних компонентів *«disappointed», «disappointment»,* що можливо простежити на прикладі таких фразеологічних одиниць: *be as sick as a parrot – to be very* ***disappointed;*** *dust and ashes − used to convey a feeling of great* ***disappointment*** *or disillusion about something; a kick in the teeth − a grave setback or* ***disappointment,*** *especially one seen as a betrayal.*

Семантичні компоненти *«something bad to happen», «difficulty which you expect to happen in the future»* у структурі лексичних значень фразеологічних одиниць указують на актуалізацію негативних очікувань суб'єкта-носія песимізму, наприклад: *a cloud in the horizon – a problem or* ***difficulty*** *which you* ***expect to happen in the future;*** *wait for the other shoe to drop – to wait for* ***something bad to happen;*** *a sinking feeling – a feeling that* ***something bad is going to happen.***

Основа для проведення дослідження − вибірка із чотирьох фразеологічних словників сучасної англійської мови (Cambridge International Dictionary of Idioms, Collins Cobuild Dictionary of Idioms, Dictionary of Idioms and Their Origins, Oxford Dictionary of Idioms [2;3;4;5]).

Отже, песимізм в англійській мові проявляється через різноманітні лінгвістичні засоби – від вибору слів до складних синтаксичних конструкцій. Використання негативно забарвленої лексики, метафоричних фразеологізмів, риторичних прийомів і граматичних структур дозволяє носіям мови передавати відчуття безвиході та розчарування. Аналіз таких мовних засобів допомагає глибше зрозуміти, як формується та виражається песимізм у комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук В. М. Фразеологічні засоби на позначення песимізму в сучасній англійській мові. *Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. 2014. № 5. С. 65–69.

2. Cambridge International Dictionary of Idioms. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 587 p.

3. Collins Cobuild Dictionary of Idioms / ed. by J. Sinclair. Glasgow : HarperCollins Publishers, 1997. 493 p.

4. Dictionary of Idioms and Their Origins / ed. by L. Flavell, R. Flavell. London : Kyle Cathie Limited, 1992. 216 p.

5. Oxford Dictionary of Idioms / ed. by J. Siefring. Oxford : Oxford University Press, 2004. 340 p.

Anastasiia Shakotko,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University
Supervisor: Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer Olena Chaika

HISTORICAL BACKGROUND OF THE AMERICAN ENGLISH

Every language that has spread wide over the map has produced varieties, which are also called dialects.

Linguists generally recognise that at certain periods in the history of a language one dialect may gain considerable influence over others as a language becomes standardised (through commerce, writing, literature, education, and other forces), but they also believe that all languages and varieties of languages have equal status as regards grammatical and phonological complexity, beauty and aesthetic potential, and congruity to the culture that supports them for general and complex communication purposes.

In some areas, the dialect that leads in the development of the standard language may continue to have considerable prestige in later years. In British English, for example, the variety of Southern British English still impresses many as the "best" English. The modern variety of this most prestigious variety is often referred to as Oxford or BBC or the King's, or Queen's English. Linguists refer to the phonological aspects of this variety as RP (received pronunciation).

Even though the RP variety of British English has a regional background, we are not primarily concerned with the specific historical development of a prestige variety. American English has no such regionally associated prestige, and modern RP (at least in its phonetics) shows regional variation. Of course, if RP refers to pronunciation alone, it could show variation only in phonetics, but many have come to associate the entire range of prestigious, standard forms - phonetic, grammatical, lexical - with the abbreviation RP.

Since we are primarily concerned with American English here, we shall consider RP (and other varieties of British English) only to the extent that they have influenced the development of the regional varieties of American English.

It should be pointed out that even in American English, geographical varieties have aroused popular beliefs concerning their correctness and/or prestige. However, none is as well established as the corresponding belief about RP.

In fact, every regional variety is representative of standard American English. In our opinion, a dialect is not a language variety to be identified as standard or non-standard; each dialect has both standard and non-standard sub-varieties.

Many of the differences among the varieties of American English derive from differences already present in the parent standard - British English.

Some characteristics of American English may be more conservative than revolutionary. For example, some aspects of seventeenth- and eighteenth-century British English that underwent subsequent change in the British Isles remained unchanged in the New World. Although conservativism may account for some retained features, the eventual loss of contact between America and England - even between England and her traditionally close colonies of New England and Virginia -helped bring about distinctively American speech patterns.

In particular, the middle colonies, Pennsylvania, had ethnic and religious differences between the areas to the north and south and Great Britain. These same middle colonies also supported a rapidly growing middle class which became most influential in political as well as business affairs; in contrast, the New England colonies were much influenced by religious leadership, and the southern colonies were most often led by aristocratic families. All these factors led to the eventual distance that developed between British and American English.

The new words and combinations of words which have appeared in American English and have not been accepted in Britain are called "*Americanisms*". There are three types of Americanisms: the borrowed Indian words or invented names of their own; archaisms; words made up by Negro slaves and words borrowed from European languages other than English.

A decisive step towards the development of a single national language was the formation of the United States as a result of the American Revolution (1775-1783).

In 1828, Noah Webster published an “American Dictionary of the English Language,” introducing all the new words and phrases that reflected life in America.

After the American Civil War of 1861–1865, literary norms for the English language of the nation began to be established. America’s writers, such as Fenimore Cooper, Walt Whitman, Mark Twain, O. Henry, and Jack London, used the vivid language of the people. America now has its norms for pronunciation, spelling, and syntax, and the language of the United States is called the American variant of the English language.

REFERENCES

1. Baker P. American and British English: Divided by a Common Language? Cambridge University Press. 2017. URL : https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=o10yDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR8&ots=TFLkW5ZjMN&sig=SgQEbxEjr5u9fLyPfnTaeI1uJFA&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (last accessed: 07.04.2025)

Світлана Швець,
здобувачка ОС «Бакалавр» ІІ курсу,
факультет філології та журналістики,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Яків Бойко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ГРАМАТИЧНІ ТА ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІРЛАНДСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ірландська англійська мова є унікальним варіантом англійської, що виник внаслідок багатовікового впливу ірландської мови на англійську. Ірландія є двомовною країною, де обидві мови – ірландська та англійська – мають офіційний статус. Однак, з часом англійська стала основною мовою спілкування для більшості населення. Цей процес призвів до утворення особливого діалекту,

який поєднує елементи обох мов. Ірландська англійська не лише відрізняється граматичними особливостями, а й має характерну вимову та інтонацію. Через свою багатошарову історію, цей варіант англійської є важливим елементом культурної спадщини Ірландії. Дослідження граматики та вимови ірландської англійської дозволяє краще зрозуміти цей колоритний і водночас складний діалект.

Ірландська англійська (Irish English), також відома як Гиберно-англійська (Hiberno-English) від латинської назви Ірландії «Hibernia», є унікальним варіантом англійської мови, що виник внаслідок багатовікового впливу ірландської мови на англійську [1]. Ірландія є двомовною країною, де англійська та ірландська мови є офіційними. Від початку XIX століття англійська мова стала основною в обігу, тоді як ірландська мова збереглася лише в окремих регіонах та серед меншин. Це історичне співіснування двох мов призвело до значного взаємного впливу, що сформувало окрему лінгвістичну традицію – ірландську англійську.

Граматика ірландської англійської являє собою поєднання елементів як англійської, так і ірландської граматики. Вона зберегла деякі риси староанглійської епохи, притаманні періоду Єлизавети I, і є досить консервативною в порівнянні з іншими діалектами англійської мови. Більшість особливостей стосується переважно розмовної мови та регіональних діалектів. До характерних особливостей граматики ірландської англійської наводимо наступні:

- Відсутність прямого використання слів «yes» та «no» у відповідях

На відміну від стандартної англійської, у Hiberno-English відповіді на запитання часто не містять слів yes або no. Замість цього використовується повторення допоміжного дієслова, що зберігає граматичну структуру запитання:

Are you hungry? – I am.

Has she been to the USA? – She has not.

- Варіативність займенника другої особи множини. У ірландській англійській поширені форми займенника другої особи множини, зокрема форма ye, яка типова для сільських регіонів:

Did ye all read the paper? («Ви всі читали газету?»).

- Конструкція after + герундій. Для позначення нещодавно завершених дій активно використовується конструкція be after + герундій. Ця структура є калькою з ірландської мови:

My car is after fixing. («Я щойно полагодив машину»).

She is after losing her job! («Вона нещодавно втратила роботу!»).

- Заміна присудка конструкцією have + the + герундій
У певних випадках замість інфінітивної форми дієслова використовується конструкція have + the + герундій, що слугує присудком:

If I had the doing of that exam again, I would prepare better («Якби мені знову довелося складати цей іспит, я б підготувався краще»).

- Використання форм would do та would have done замість часів Past Simple і Present Simple. Характерним є вживання умовного способу для опису минулих або теперішніх дій:

We would have lived in one city when we were children («У дитинстві ми жили в одному місті»).

- Вживання дієслів стану в формах Continuous. Ірландська англійська допускає використання дієслів стану (state verbs) у тривалих часах (Continuous), що суперечить нормам стандартної англійської:

I am understanding it now («Тепер я розумію»).

- Форма does be для позначення регулярних дій. Для вираження звичних дій застосовується конструкція з допоміжним дієсловом does та основним дієсловом у базовій формі:

She does be tired in the mornings («Вона завжди втомлена зранку»).

- Заміна shall на will у запитаннях і запрошеннях. На відміну від британської англійської, у Hiberno-English дієслово shall практично не використовується. Натомість вживається will:

Will I open the window? («Мені відкрити вікно?»).

Will we go to the cinema? («Підемо в кіно?»).

- Використання so у підсилювальних tag-фразах. Поширеною є конструкція з so в кінці речення для додаткового акцентування або підсилення сказаного:

This is a difficult question, so it is («Це складне питання, дійсно складне»).

- Пропуск частки to у дієслівних конструкціях. У деяких фразах з інфінітивом частка to може бути опущена:

I’m not allowed (to) speak to strangers («Мені не можна розмовляти з незнайомими людьми»).

Вимова ірландської англійської значно відрізняється від класичної англійської, що вивчається в Оксфорді чи Нью-Йорку. Однією з основних особливостей є зменшення відкритих голосних звуків, що призводить до того, що ірландці майже не відкривають рот під час вимови. Наприклад, слово *a cat* вимовляється як /kyat/, а *garden* – /gyarden/.

Особливу увагу слід звернути на інтонацію. Ірландська англійська має характерну «музичність», що виникає завдяки варіаціям у ритмі та мелодії мови. Це створює відчуття специфічної «пісенності» в мовленні. Важливо зауважити, що на території Ірландії існує кілька регіональних акцентів. Вимова в південних і північних частинах країни істотно різниться, і навіть в межах одного міста, такого як Дублін, можна чути різні акценти.

Ірландська англійська є результатом довготривалого культурного та лінгвістичного впливу ірландської мови на англійську. Для вивчення цього діалекту необхідно враховувати вищезазначені мовні особливості, щоб досягти кращого розуміння та ефективної комунікації в ірландському контексті.

Ірландська англійська мова є яскравим прикладом мовної еволюції під впливом культурного та історичного контексту. Вона поєднує елементи

англійської та ірландської мов, створюючи унікальний лінгвістичний стиль. Граматика ірландської англійської, зокрема використання специфічних конструкцій, зберігає риси давніших етапів англійської мови, що робить її особливою. Вимова, з її характерною інтонацією та зміною звуків, додає особливого колориту цьому варіанту англійської мови. Незважаючи на свою складність, ірландська англійська є важливою частиною ірландської ідентичності та культурної спадщини. Розуміння її особливостей дозволяє не лише покращити комунікацію з носіями мови, а й поглибити знання про саму Ірландію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврик Т. П. Основні діалекти англійської мови. EnglishStudent. 2017. Retrieved from: https://englishstudent.net/blog/2017/10/13/osnovni-dialekti-anglijskoi-movi/

2. Boeree C. The Dialects of English. 2004. Required from: https://cutt.ly/9hIe0kQ

3. Trudgill P. English accents and dialects. New York. 2012. 197 p.

4. Upton C. An Atlas of English Dialects. Leeds. 1996. 172 p.

Дарія Шилик,
здобувачка ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ FOOD В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Вступ: У нашому сучасному всесвітньому світі, де ми комунікуємось кожен день між представниками різних мовних і культурних спільнот стала звичною справою. Одним з найбільш складних, але й багатозначних елементів у мови є фразеологізми, які займають важливу позицію, тому що вони передають не лише поняття, значення, а й національний колорит у мову. Англо-український фразеологічний словник є особливе джерело, який систематизує і подає інформацію про стійкі словосполучення в англійській мові із поняттям в

українській мові. Згодом англо-українські фразеологічні словники дають нам змогу здійснити точний лінгвістичний переклад і формують мовну компетентність.

Актуальність теми: До зростаючого інтересу і в умовах інтеграції до вивчення іноземних мов вивчення фразеологізмів набирає особливу актуальність. Фразеологізми, як стійкі мовні звороти, є не лише засобом збагачення мовлення, а й індикатором культурних особливостей народу. Англо-український фразеологічний словник є ключовим інструментом для перекладачів, викладачів, студентів та всіх, хто прагне до глибшого розуміння англійської мови та англомовної культури.

Результати дослідження. Англо-українські фразеологічні словники є важливим засобом фіксації та інтерпретації мовної ідіоматики, що забезпечує ефективне вивчення іноземної мови, переклад та міжкультурну комунікацію. Основу таких словників становлять фразеологізми, подані у відповідному алфавітному порядку, як правило, за англійським словником. Водночас, для зручності користувачів іноді передбачено паралельний доступ до українських відповідників. Англо-українські фразеологічні словники є важливими ресурсами, які забезпечують систематизацію та пояснення фразеологізмів, що вживаються в обох мовах. Типова структура такого словника включає алфавітно впорядковані заголовки, в яких наведено фразеологізми з відповідними перекладами, значеннями та контекстами вживання. Тлумачення зазвичай включає як пряме, так і переносне значення, що сприяє повному розумінню вислову.

Крім того, подається інформація про синоніми, антоніми, приклади використання та етимологію, що дозволяє глибше аналізувати походження і функціональне навантаження фразеологізмів у міжмовному просторі (Бакум, 2015).

Труднощі перекладу фразеологізмів. Переклад ідіом є одним із найскладніших аспектів у міжмовній комунікації. Важливо не лише знайти буквальний еквівалент, а й передати стилістичну, емоційну й культурну

конотацію вислову. Часто ідіоми перекладаються шляхом знаходження функціонального відповідника, який може мати зовсім інше лексичне наповнення, але зберігає змістовий ефект. (Кулик, 2012).

Нашим прикладом може посприяти a big cheese». Ця ідіома описує важливу людину, лідера (зазвичай в бізнесі). Перш за все сир не повинен був означати їжу – «сир» був синонімом якості. «Сир» або «сирний» зазначені в словнику Джона Камдена Хоттена, «Сленг», 1863 року: «Все хороше, першокласне за якістю, справжнє, приємне або вигідне» [https://cambridge-club.kyiv.ua/5-divnih-idiom-anglijskoju-movoju-na-temu-izha/]. Приклад використання: «Він закінчив бізнес-школу і став лідером бізнесу у місті» ми можемо перефразувати як «He left business school and became a big cheese in the City». Але й іноді ми можемо здогадатись і по англійському слову, як наприклад «make two bites of a cherry, to 1) ділитися чимсь дуже малим, ділити щось невелике На частини; I reckon you will be selling out the whole — it's needless making two bites of a cherry [https://archive.org/details/enukrfr/page/299/mode/2up?view=theater]

Тому англо-український фразеологічний словник є важливим інструментом не лише для перекладу, а й для вивчення мови через призму культури.

Висновки. Англо-український фразеологічний словник є невід'ємним інструментом у вивченні англійської мови та перекладацькій практиці. Його значення полягає не лише в передачі лексичного наповнення, а й у розкритті культурних особливостей, емоційного забарвлення та образного мислення, характерного для кожної мови. Завдяки своїй структурі та багатофункціональності, фразеологічний словник сприяє глибшому розумінню фразеологізмів, забезпечуючи високий рівень міжкультурної компетентності.

Таким чином, англо-українські фразеологічні словники не тільки полегшують комунікацію, а й розкривають мовно-культурну специфіку обох народів, сприяючи гармонійному діалогу між мовами та культурами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакум З. П. Фразеологія англійської та української мов: контрастивний аналіз. Київ : Видавництво «Логос». URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3691/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f%20%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d1%96%d0%bd%d0%be%d0%b7%d0%b5%d0%bc%d0%bd%d0%b8%d1%85%20%d0%bc%d0%be%d0%b2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Англо-український фразеологічний словник. URL: https://archive.org/details/enukrfr/page/621/mode/2up

3. Кулик Б. М. Проблеми перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову. Львів : Світ, 2012.

Олександр Щербенко,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПОНЯТТЯ І ХАРАКТЕРИСТИКИ КАЗКОВОГО ДИСКУРСУ

Досліджуючи структуру казкових фольклорних утворень, ми проаналізували кілька постулатів, спільних для багатьох лінгвістів, які займаються цією проблемою. По-перше, постійними, стійкими елементами казки слугують функції дійових осіб, незалежно від того, ким і як вони виконуються, або події, структуровані в елементарні сюжети. По-друге, послідовність цих функцій завжди однакова, а кількість - обмежена, при тому, що кількість персонажів набагато більша. По-третє, що випливає із попередніх фактів, чарівні казки мають однакові характеристики, вони однотипні в різних народів, що дає фольклористам можливість аналізувати їх і пропонувати свої універсальні критерії для структурування.

Казковий дискурс є частиною фольклорного, що сягає корінням у міф. Казковий дискурс втрачає релігійність і сакральність міфу, проте залишає

прагматичний заряд, і ми вважаємо, що його основною функцією на момент появи казки залишається сакральна та комунікативна функції, яка з часом і розвитком дискурсу переходить у художню, фікціональну. При цьому комунікативний аспект казкового дискурсу не зникає навіть при переході з його усної форми в письмову. Розвиток цього дискурсу відбувається під впливом імпровізації та слідування народним традиціям.

Робоче визначення казкового дискурсу в рамках нашого дослідження таке: це комунікативний процес і результат формування казкових текстів у навколишньому культурно-історичному й аксіологічному середовищі, яке оточує учасників цього формування, репрезентоване у взаємодії морфологічних, лексичних, синтаксичних та екстралінгвістичних компонентів комунікації.

Основними характеристиками казкового дискурсу є його оповідність, епічність, розмитий хронотоп, націленість на вигадку, категорія дива, багатошаровість і нелінійність, естетичність та аксіологічність. Головними складовими компонентами вважаються учасники дискурсу, цілі, тематика, типи сюжетів, дійові особи, структура оповіді, мотиви казок.

Розглядаючи характерну для казки тематичну спрямованість, слід звернути особливу увагу на результат дослідження О. Плахової, яка виокремлює шість сфер позамовної дійсності казки, а саме: 1) біологічна та соціальна природа людини, тварин і міфологічних персонажів; 2) господарська діяльність людини; 3) уклад життя; 4) природно-географічне середовище; 5) етнічна самоідентифікація англійського народу; 6) система наукових знань про світ і абстрактних понять [1, с. 14]. Водночас інша точка зору на тематичність казкового дискурсу випливає з розгляду основних жанрових модифікацій казкових текстів. Так, у британському казковому дискурсі, згідно з А. Смирновим, існує три основні модифікації народних казок, із яких складається загальна мовна картина світу: це казка про тварин, чарівна казка і побутова казка. При цьому кожен вид казок характеризується тематичною спрямованістю не тільки в аспекті головної сюжетної лінії, а й у плані лексичної наповненості: тематичні ряди лексем характеризують об'єктивний стан світу на

момент створення казки, а також основні реалії для цього історичного періоду [3, с. 45].

Що стосується дійових осіб, типів сюжетів і структури казки, то найвідомішу типологію дійових осіб розробив В. Пропп. Він представив такий набір: відправник, царівна, герой, псевдогерой, помічник, дарувальник і антагоніст [1]. При цьому роль не завжди ідентифікується із конкретним персонажем: одна й та сама дійова особа може виконувати комбінацію ролей.

Крім того, можна констатувати, що казковий дискурс універсально характеризується такою категорією, як архетипність, і насамперед вона проявляється в соціальних, поведінкових, психологічних архетипах дійових осіб.

Отже, казки відомі з найдавніших часів у всіх народів світу. Споріднені з іншими фольклорно-епічними жанрами – сказаннями, саґами, легендами, переказами, епічними піснями, – казки не пов’язані безпосередньо з міфологічними уявленнями, а також історичними особами і подіями. Для них характерні традиційність структури і композиційних елементів (зачини, кінцівки, тощо), контрастне групування дійових осіб, відсутність розгорнутих описів природи і побуту. Сюжет казки багатоепізодний, із драматичним розвитком подій, зосередженням дії на героєві і щасливим закінченням. За своєю природою казка є досить характерним жанром фольклору; вона щільно примикає до інших різновидів народної оповідальної творчості, насамперед до легенди, переказу, оповіді, які, як відомо, особливо тісно пов’язані з конкретною історією, реальним життям і побутом їх творців. Художні образи казок, психологія характерів, ситуації, художні деталі казкового епосу в своїй основі завжди глибоко самобутні й історично конкретні, бо ж вони у специфічній художній формі відбивають життя, погляди, смаки та сподівання певного народу у певний час його історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бока О. В. Комунікативно-когнітивна спрямованість казкового дискурсу. *Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні*

науки. 2006. № 3 (87). С. 151–156.

2. Пропп В. Я. Фольклор і дійсність. К. : Наука, 1976. 324 с.

3. Яблуновська Г. В. Основи теорії літератури. Миколаїв, 2009. 143 с.

Olha Yalovenko,
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor of English and Methodology Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

THE ROLE OF DOUBLE NEGATION IN ENGLISH LANGUAGE HISTORY

Double negation (also known as negative concord) was a common feature in Old English (OE) and continued into Middle English (ME). It is the use of more than one negative word in a sentence to express a single negation. In contrast to Modern English, where double negatives often result in a positive meaning (e.g., "*I don't know nothing*" meaning "*I know nothing*"), double negatives in Old English typically reinforced the negation rather than canceling it out.

We will analyze some examples of double negation in Old English:

- "Beowulf" (8th-11th century): "*Næfre ne seah ic*" [Beowulf, line 2515]. Translation: "*Never did I see*". In this example, both "*næfre*" (never) and "*ne*" (not) are used together to emphasize the negation. In modern English, this would translate to "*I never saw*" but in Old English, both negations strengthen the negative meaning;
- "Judith" (10th century): "*Ne wæron nænne mid þam ealle*". Translation: "*There were none with them all*". The word "*ne*" (not) and "*nænne*" (none) used to reinforce the negation. It would simply be translated as "*There were none*", but in Old English, the double negation emphasizes the complete absence;
- "Guthlac A" (8th-9th century): "*Ne cymþ þonne geþoht*". Translation: "*Then no thought comes*". Here, "*ne*" (not) and "*þonne*" (then) are used together to reinforce the negative statement [1].

Double negation in Old English was a syntactic feature of the language's grammar, with a high frequency of usage in both literary texts and spoken forms.

However, precise quantitative studies of double negation in Old English are less common. Based on linguistic analysis, we can observe several trends [2]:

1. Frequency of Double Negation. In Old English texts, particularly in epic poetry such as “Beowulf”, double negation was a prominent feature. Double negation was widespread in negating clauses, where two or more negative elements (e.g., “ne”, “næfre”, “nænne”, “nægnum”, etc.) co-occurred. This pattern can occur in both main clauses and subordinate clauses.

2. Types of Double Negation:

- Negative adverb + negation particle. Often, a negative adverb such as “næfre” (never) or “nænne” (none) is combined with a negation particle “ne” (not), as seen in examples above. This kind of double negation was particularly common in oral poetry, where the repetition of negatives reinforced the meaning.

- Negative pronouns + negation particle. The use of negative pronouns like “nænne” (none) alongside “ne” also formed frequent double negatives in Old English texts.

3. Shift Toward Single Negation. Over time, especially in Middle English, the use of double negation began to decline. The trend moved toward single negation, as double negation started to lose its reinforcing function and became seen as redundant. By the time of Early Modern English, double negation had essentially become stigmatized and was considered incorrect in formal speech, even though it continued in many dialects.

4. Regional Variations. Double negation was more common in certain regional dialects of Old English, particularly in texts from the north of England, compared to other regions. In some cases, the double negatives formed through regional speech patterns might have been even more frequent in specific dialects [2].

Double negation in Old English was not just a grammatical anomaly but a syntactic norm that functioned to reinforce negation, both in poetry and prose. Over time, as English grammar evolved, the emphasis on negative concord diminished, leading to the current Modern English convention of using a single negation.

REFERENCES

1. Baught A., Cable Th. A History of the English Language. Chippenham: Routledge, 2010.
2. Gavi J. History of the English Language. URL: https://www.marist.edu/documents/ 20182/751699/19S+History+of+the+English+Lang uage+1.pdf [Last Accessed: March, 4, 2025].

СЕКЦІЯ 2
РОМАНСЬКІ МОВИ

Зейнаб Амірасланова,
здобувач ОС «Бакалавр» IV курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СУЧАСНИЙ ІСПАНСЬКИЙ ДИСКУРС СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Сучасний іспанський дискурс у соціальних мережах є багатогранним явищем, що відображає динаміку змін у мові, культурі та соціальній взаємодії. Завдяки цифровим платформам комунікація в Іспанії та іспаномовному світі набуває нових форм, у яких традиційні мовні моделі зазнають значної трансформації. Це зумовлено декількома факторами: швидкістю обміну інформацією, необхідністю лаконічного висловлення думок, а також глобальним впливом англомовного інтернет-дискурсу.

Лінгвістичні особливості сучасного іспанського дискурсу в соціальних мережах проявляються у використанні нових мовних стратегій, серед яких ключову роль відіграють абревіатури, акроніми, скорочені форми слів та емотикони [3]. Ці елементи не лише сприяють економії мовних засобів, а й відображають певний рівень мовної креативності користувачів. Наприклад, широко вживані в іспанському цифровому просторі скорочення такі як “xq” замість “porque” або “tmb” замість “también” є типовими проявами адаптації письмової мови до швидкого темпу спілкування в інтернеті. Водночас відзначається тенденція до активного використання запозичень з англійської

мови, що пояснюється глобалізаційними процесами та домінуванням англомовного контенту в онлайн-середовищі [2, с.177]. Це призводить до появи нових слів, які або безпосередньо запозичуються з англійської (“like”, “postear”, “stalkear”), або адаптуються під фонетичні й граматичні особливості іспанської мови.

Соціальні мережі також значно впливають на міжособистісну комунікацію, змінюючи не лише спосіб взаємодії між людьми, а й саме сприйняття спілкування. Вони надають безпрецедентні можливості для встановлення контактів, обміну інформацією, самовираження та підтримки соціальних зв’язків незалежно від географічного положення. Особливо це важливо в сучасному глобалізованому світі, де цифрова взаємодія часто замінює традиційні форми спілкування. Завдяки платформам, таким як Twitter (X), Instagram, Facebook та TikTok, люди можуть швидко передавати повідомлення, ділитися новинами та брати участь у суспільних дискусіях. Водночас цифрове середовище створює нові виклики, пов’язані з якістю та глибиною комунікації.

Іспанський соціолог Мануель Кастельс у своїй праці *“La era de la información”* (2001) наголошує, що соціальні мережі не просто є інструментом для обміну інформацією, а й суттєво змінюють структуру суспільної взаємодії, створюючи нові моделі комунікації [1]. Він вводить поняття «мережеве суспільство», у якому цифрова взаємодія набуває першочергового значення, впливаючи на спосіб формування соціальних зв’язків, ідентичності та навіть політичної активності. У цифрову епоху користувачі мереж не лише споживають інформацію, а й стають її творцями, що змінює традиційні уявлення про комунікацію. Соціальні мережі є надзвичайно впливовим явищем у сучасному суспільстві, яке радикально змінює міжособистісну комунікацію. Це підкреслює необхідність критичного підходу до використання цифрових платформ, усвідомлення їхніх обмежень та пошуку балансу між віртуальною та реальною взаємодією [1, с.10].

Разом із позитивними аспектами, такими як доступ до інформації, розширення можливостей для самовираження та швидка передача новин,

соціальні мережі також спричиняють появу негативних явищ у мовному дискурсі. Одним із найпомітніших є феномен вербальної агресії, що включає мову ненависті, токсичні коментарі, кібертравлю та маніпулятивні практики. Дослідники, які вивчають мовленнєву агресію в іспанському цифровому просторі, звертають увагу на використання сарказму, іронії та прихованих образ як ключових стратегій деструктивного дискурсу. Вербальна агресія в соціальних мережах часто пов'язана з політичними суперечками, соціальними рухами та медійними кампаніями, що створює додаткову напруженість у суспільстві.

Зміни, які відбуваються в іспанському мовному дискурсі соціальних мереж, є частиною ширших процесів цифрової трансформації суспільства. Інтернет-комунікація вимагає нових навичок мовної адаптації та критичного мислення, що особливо важливо в умовах швидкого поширення інформації та зростання фейкових новин [3]. Аналіз сучасного стану іспанської мови в соціальних мережах дозволяє зробити висновок, що цифровий дискурс є не просто дзеркалом мовних змін, а й активним чинником їхнього формування. З одного боку, соціальні платформи сприяють творчості та демократизації комунікації, з іншого - вони створюють нові виклики, пов'язані з мовною стандартизацією, етикою спілкування та необхідністю збереження культурної ідентичності в умовах глобалізації.

Таким чином, іспанський дискурс у соціальних мережах перебуває на стику між прогресом і викликами. Він відкриває нові можливості для самовираження та розширює мовні кордони, але водночас вимагає усвідомленого підходу до мовної практики. Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на аналіз мовних тенденцій, вивчення їхнього впливу на соціальну взаємодію та розробку рекомендацій щодо збереження мовної ідентичності в умовах цифрової глобалізації. У сучасному світі, де інформація циркулює зі швидкістю кількох кліків, важливо не лише слідкувати за мовними змінами, але й усвідомлювати їхній вплив на суспільство та культурну спадщину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Castells M. “*La era de la información: economía, sociedad y cultura”. Volumen I: “La sociedad red*. Madrid”: Alianza Editorial, 1996. 18 p.

2. Rendueles C. *Sociophobia: “El cambio político en la era de la utopía digital”*. Madrid: Editorial Capitán Swing, 2013. 208 p.

3. Van Dijk J. “*La sociedad red: una introducción”*. Barcelona: Ediciones Paidós, 2001. 301 p.

Валерія Батяєва,
здобувач ОС «Бакалавр» IV курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПОПОВНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Слова іншомовного походження є надзвичайно поширеними в усіх мовах і стали популярними в глобальному контексті наприкінці XX та на початку XXI століття. Запозичення завжди відображали обмін та взаємодію між різними культурами та цивілізаціями, а також складні історичні процеси колоніальної експансії.

Запозичення відіграють ключову роль у розвитку іспанської мови та її словникового запасу. Іспанська мова, як і будь-яка інша мова, постійно розвивається, а її словниковий запас розширюється завдяки взаємодії з іншими мовами. Запозичення слів з різних мов сприяють збагаченню лексики, дозволяючи мові адаптувати нові поняття, технології, культурні явища.

У лінгвістиці, запозичення – це слова, які запозичені з інших мов, елементи чужої мови, які були перенесені в результаті мовних контактів з однієї мови в іншу. Український мовознавець М. Кочерган стверджує, що запозичення є активним процесом. Мова, яка запозичує слова, переробляє їх, перебудовує, підпорядковуючи своїм внутрішнім закономірностям. Якщо цього з іншомовним словом не відбувається, то воно залишається варваризмом, тобто іншомовним

вкрапленням, що більш-менш регулярно вживається, але зберігає своє іноземне обличчя [2].

Існують різні критерії класифікації іноземних слів в іспанській мові. Найпростішим із усіх є той, який розрізняє їх відповідно до мови, з якої вони взяті. Наприклад, «англіцизм» використовується для запозичень з англійської мови, «арабізм» – з арабської мови, «галліцизм» – з французької мови, «германізм» – з німецької мови, «італіанізм» – з італійської мови, а також запозичення з португальської мови. Сьогодні Іспанія продовжує взаємодіяти з різними культурами, що збагачує іспанську мову іншомовними елементами.

Іспанська розвинулась на основі латини, і близько 80% її слів мають латинське походження. Мова також зазнала впливу французької, італійської та португальської, що особливо помітно в Середньовіччі, Відродженні та під час колоніальних часів. Наприклад, іспанська мова запозичила з французької такі слова, як “mensaje”, “homenaje”, “hotel”, з італійської – “bancarrota”, “piano”, “mafia”, “góndola”, з португальської – “añoranza”, “caramelo”, “bengala” [1].

Королівська академія іспанської мови визначає правила для адаптації запозичених слів, включаючи їх написання та вимову згідно з іспанським мовним стандартом. Вона класифікує слова на адаптовані та неадаптовані, залежно від того, наскільки вони відповідають іспанській фонетичній, графічній та граматичній системам. Крім того, деякі іноземні слова мають іспанські аналоги, наприклад, “afiche” (cartel), “bureau” (oficina), “amateur” (aficionado), “chance” (oportunidad) [1].

Лексичні елементи, що походять з італійської мови та є складовою частиною сучасної іспанської лексики, отримали назву італізми чи італіанізми. Словник Королівської академії іспанської мови (Diccionario RAE) пояснює італізм як: «слово або фраза італійської мови, використані в іншій мові» [2].

Так вже згадана вище Королівська академія іспанської мови (Real Academia Española) у 22-му виданні свого словника (Diccionario RAE 2001) представляє численні слова італійського походження, що становлять загалом 596 записів, особливо в галузі гастрономії, музики, архітектури, одягу, живопису,

морського судноплавства тощо. Пізніше, 2003 року у 23-му виданні цього словника з'являються такі запозичення з італійської мови: *altoparlante (altavoz)*, *birra (cerveza)*, *brócoli*, *carbonara*, *carpacho*, *tortellini* [2].

Крім того, арабська мова значно вплинула на лексику іспанської, поповнивши її близько 8000 словами з різних сфер життя. Більшість арабських запозичень стосуються релігії (masjid, halal, imam), географії (alhambra, alcázar, guadalquivir) (понад 2000 географічних назв арабського походження), а також адміністративних (*alfoz*, *acogue*), військових (*atalaya*, *alferez*) та побутових термінів (*taza*, *almud*, *cafiz*) [3]. Цей процес відбувався протягом усієї історії іспанської мови і триває дотепер. Корінне населення Іспанії, частково арабізоване, прийняло мову завойовників, що вплинуло на культурний розвиток країни, зокрема Андалусії.

Такі лексичні запозичення з інших мов значною мірою збагачують іспанську мову, розширюючи її словниковий запас і підвищуючи комунікативні можливості. Цей процес сприяє еволюції мови, забезпечуючи її здатність ефективно адаптуватися до соціальних, культурних та наукових змін.

Отже, запозичення є важливим аспектом розвитку будь-якої мови, зокрема іспанської, де процес інтеграції слів з інших мов триває вже декілька століть і має великий вплив на її лексичну складову. Запозичення відображають не лише історичні та соціально-політичні умови, але й культурні взаємодії між різними народами та цивілізаціями. Поступово іноземні елементи адаптуються в мові, формуючи нові мовні одиниці, які з часом стають невід'ємною частиною лексичного ресурсу іспанської мови. Цей процес значно розширює словниковий запас, дозволяючи мові бути більш виразною та гнучкою, адаптуючись до нових реалій та забезпечуючи ефективну комунікацію в глобалізованому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарбера С. Г. Лексичні запозичення в іспанській мові. URL: https://shorturl.at/PUt0T (дата звернення: 03.04.2025).

2. Літвіх А. В., Кондрук В. Ю. Лексичні запозичення як прояв взаємодії іспанської та італійської мови. 2023. URL: https://shorturl.at/MIg3C (дата звернення: 03.04.2025).

3. Сингаївська Г. В. Арабізми у сучасній іспанській мові : історія запозичення й особливості функціонування. 2013. Вип. 43 (3). С. 108–115. URL: https://cutt.ly/LrsS4iW2 (дата звернення: 03.04.2025).

Поліна Белінська,
здобувач ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Діана Кульбіда,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІРТУАЛЬНУ МОВНУ КАРТИНУ ІСПАНІЇ

Використання соціальних медіа в Іспанії демонструвало тенденцію до ззростання протягом останнього десятиліття, з показниками використання понад 80% з 2014 року. Станом на 2021 рік, відсоток користувачів соціальних мереж зріс до 86%. Нараховуючи понад 4 млн користувачів. У 2024 році 90,4% іспанців у віці від 16 до 24 років використовували ті чи інші соціальні мережі. У віковій групі 25-34 років цей показник досягає 86% [4].

Мовленнєві кліше, цитати та ідіоми, які використовуються користувачами соціальних мереж, відображають культуру країн їхнього походження. Наприклад, за даними WordPress, іспанці найчастіше використовують для задання «статусу» у соціальних мережах (невелике текстове поле, що відображає поточний настрій користувача або іншим чином описує користувача) є *vida* («життя»), *tiempo* («час») та *sonreír* («усмішка»). У іспаномовному просторі прослідкується тема оптимізму і позитивного ставлення до життя незважаючи на перешкоди [3, с. 87].

Згідно з результатами дослідження, проведеного К. Г. Гіновартом у Березні 2002 р. іспанська мова посідала 8 місце у рейтингу використання у вебмережах; водночас, мови меншин Іспанії, такі як каталанська, галісійська та баскська, посідали значно менші місця – 23, 37 та 38 відповідно [2]. Протягом 1990-тих місцевими організаціями й активістами була організована кампанія популяризації мов меншин шляхом використання Інтернету [2, с. 156–174].

Деякі елементи мови зазнають змін під тиском нового формату комунікації. Зокрема, присутність ліміту на використання знаків у деяких соц.мережах, як X (раніше – Twitter) та Instagram призвело до заміни фонем співзвучними їм літерами або скорочення слів і фраз до їхніх абрівеатур напр.: “también” – “tb”, “bien” – “bn”, “es que” – “sk”. Ці зміни часто утворюються викиданням голосних літер. Часто не прописуються літери, які не вимовляються в голос, наприклад, слова, що починаються з літери “h” – hasta, hola, haber тощо [1].

Отже, культура мовлення в Інтернеті і віртуальна мовна картина Іспанії перною мірою відображає культуру й світогляд іспаномовних користувачів соціальних мереж. Водночас, іспанська мова та правила її правопису, граматики та лексики змінюється під впливом Інтернету та соціальних мереж, де швидкість комунікації та зрозумілість написаного є більш важливими для носіїв мови, ніж слідування її нормам, що своєю чергою демонструє деякі культурні нюанси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИЗ ДЖЕРЕЛ

1. Álvarez I. El ciberespañol: características del español usado en Internet. 2011.

2. Gerrand P. Minority Languages on the Internet: Promoting the Regional Languages of Spain Peter H. Gerrand A thesis submitted in total fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Bundoora, 2007. 246 p.

3. Maíz-Arévalo C. The Power of Self-Presentation. Cham : Springer Nature Switzerland, 2023. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-52931-3 (date of access: 05.04.2025).

4. Redes sociales: penetración en España 2024. Statista. *Statista*. URL:

https://es.statista.com/estadisticas/474955/redes-sociales-tasa-penetracion-usuarios-prevision-espana/ (date of access: 05.04.2025).

Анастасія Дзюбар,
здобувач ОС «Бакалавр» IV курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ІСПАНІЇ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасному світі процеси глобалізації суттєво впливають на національні культури, створюючи як можливості для їх поширення, так і виклики щодо збереження самобутності. Іспанія, з її багатою історією та культурною спадщиною, активно формує та реалізує культурну політику, спрямовану на просування власної культури на міжнародній арені та інтеграцію в глобальний культурний простір [1].

Іспанія приділяє значну увагу розвитку публічної дипломатії, використовуючи різноманітні стратегії комунікативного впливу для формування позитивного іміджу країни. Одним із ключових елементів є національний брендинг, відомий як “Marca España”, який спрямований на популяризацію іспанської культури, мови та цінностей у світі. Ця ініціатива включає участь у міжнародних культурних заходах, організацію виставок та фестивалів, а також підтримку культурних проектів за кордоном [4]. Важливим аспектом є співпраця з міжнародними організаціями та просування іспанської мови як засобу міжнародного спілкування.

Культурна дипломатія Іспанії базується на діяльності кількох ключових інституцій:

1. Інститут Сервантеса: головна організація, відповідальна за популяризацію іспанської мови та культури за кордоном. Інститут має філії в багатьох країнах світу, де проводить мовні курси, культурні заходи та сприяє академічним обмінам [3].

2. AC/E (Acción Cultural Española): державна установа, що займається організацією та підтримкою культурних проектів, спрямованих на міжнародне просування іспанської культури. AC/E координує участь Іспанії у міжнародних виставках, бієнале та інших культурних подіях [3].

3. AECID (Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo): агентство, яке, окрім розвитку, займається культурною співпрацею, підтримуючи проекти, що сприяють взаєморозумінню між народами та популяризації іспанської культури [2].

Іспанія активно займається експортом книжкової продукції та участю в міжнародних книжкових ярмарках, що сприяє підвищенню її іміджу на світовій арені. Щорічно організовуються літературні події, зокрема, Feria del Libro de Madrid і участь Іспанії у Франкфуртському книжковому ярмарку. Підтримуються переклади творів іспанських авторів іншими мовами, що сприяє поширенню іспанської літератури. Запроваджено програми для викладання іспанської мови в різних країнах світу [2].

Глобалізація створює як можливості, так і виклики для культурної політики Іспанії. З одного боку, вона сприяє поширенню іспанської культури та мови, інтеграції національних культур у міжнародний контекст, стимулює фінансування культурних ініціатив та розвиток культурного туризму [1]. З іншого боку, глобалізація може призводити до уніфікації культурних моделей та втрати національної самобутності.

Відзначається вплив англійської мови на молодіжну культуру та комерціалізація культурних цінностей, що змушує державу шукати баланс між збереженням традицій та адаптацією до сучасних реалій. У відповідь на ці виклики Іспанія – активно підтримує культурний обмін, розвиваючи програми співробітництва з країнами Латинської Америки та ЄС [4]. Інвестує у цифрову трансформацію культурних продуктів, зокрема у стрімінгові сервіси, освітні платформи та онлайн-музеї. Залучає молодь до участі в культурних проектах через гранти та стипендії.

Отже, культурна політика Іспанії в епоху глобалізації спрямована на активне просування національної культури та мови на міжнародній арені, зміцнення національного бренду та збереження культурної самобутності. Через діяльність ключових інституцій, участь у міжнародних заходах та популяризацію іспанської мови, Іспанія прагне інтегруватися в глобальний культурний простір, одночасно зберігаючи та підкреслюючи свою унікальність. Досвід Іспанії може бути корисним для інших країн, які прагнуть ефективно реалізовувати культурну політику в умовах глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриценко О. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.

2. Драч В. В. Культурна дипломатія в умовах глобального розвитку суспільств. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2023. № 1. С. 77–82.

3. Мельник І. В. Механізми формування державної культурної політики: зарубіжний досвід. *Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 2. С. 65–72.

4. Ціватий В. Стратегії комунікативного впливу та модель публічної дипломатії Королівства Іспанія в умовах мондіалізованого світоустрою XXI століття: досвід національного брендування для України (інституціональний та іміджевий дискурси). *Україна дипломатична*. 2024. Вип. XXIV. URL: https://ud.gdip.com.ua/stratehii-komunikatyvnoho-vplyvu-ta-model-publichnoi-dyplomatii-korolivstva-ispaniia-v-. (дата звернення 31.03.25).

Дар'я Дорофєєва,
здобувач ОС «Бакалавр» IV курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МОВНА КАРТИНА ІСПАНІЇ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Мовна картина Іспанії відображає історичні, культурні та політичні процеси, що відбуваються в країні, і є важливим елементом національної ідентичності. Іспанія – це країна з багатим мовним різноманіттям, де мовна політика та практики відіграють важливу роль у формуванні національної свідомості та збереженні культурної спадщини. У країні говорять кількома мовами, серед яких іспанська (кастильська) є офіційною мовою, а каталонська, галісійська та баскська мають статус регіональних мов, що забезпечує їхній захист та розвиток. Визнання та підтримка цих мов є невід'ємною частиною політики, спрямованої на підтримку культурного різноманіття та уникнення культурної асиміляції в межах національної держави [1].

Іспанська мова, або кастильська, є основною мовою комунікації в Іспанії, що зумовлено історичними обставинами становлення сучасної іспанської держави. Після укріплення єдності Іспанії в XVI столітті та встановлення кастильської мови як мовної норми, вона стала символом політичної та культурної єдності країни. Іспанська мова відіграє важливу роль у національній ідентичності та сприяє розвитку культури та науки. Однак, під час диктатури Франко мови регіональних спільнот, таких як каталонська, галісійська та баскська, зазнали обмежень. Після 1978 року Іспанія визнала мовне різноманіття, що дозволило цим мовам відновити свої позиції в автономних спільнотах [1; 2].

Каталонська мова є однією з найбільш яскравих рис мовної картини Іспанії. Мова, яка мала величезне значення для каталонської культури, була піддана обмеженням під час франкістського режиму, коли її використання було заборонене в публічному житті. Відновлення каталонської мови як офіційної у 1978 році в Каталонії стало важливим кроком для формування національної

ідентичності цієї автономії. Окрім того, каталонська мова стала основною в освітніх закладах, на телебаченні та в інших культурних установах, що сприяло її поширенню серед молодого покоління. Це, у свою чергу, призвело до зростання національної самосвідомості каталонців і розвитку унікальної культурної спадщини. Проте, попри значні досягнення, існують також труднощі з поширенням мови серед певних верств населення, зокрема серед іммігрантів, які часто віддають перевагу іспанській мові [4].

Галісійська мова є ще одним важливим елементом мовної картини Іспанії. Як і каталонська, вона зазнала значних обмежень під час франкістського режиму, коли її використання було заборонене в офіційних документах і на телебаченні. Однак після ухвалення Конституції 1978 року, галісійська мова була визнана офіційною в автономії Галісія. Завдяки цьому, галісійська мова отримала можливість відновити свою роль у повсякденному житті, в освіті, науці та культурі. Проте галісійська мова є менш популярною серед молоді порівняно з іншими регіональними мовами, такими як каталонська чи баскська, що пов’язано з впливом глобалізації та домінуванням іспанської мови в медіа та освіті [1; 4].

Ще однією важливою частиною мовної ситуації в Іспанії є баскська мова, яка є офіційною мовою в баскських автономіях – Басконії та Наваррі. Баскська мова є однією з найбільш унікальних у Європі, оскільки не належить до індоєвропейських мов, а її походження досі залишається загадкою. Мовна ситуація в баскському регіоні є дуже специфічною, оскільки після занепаду баскської мови в середні віки, в середині XX століття вона почала відроджуватись завдяки активним мовним ініціативам. Важливу роль у цьому процесі відіграє програмування на телебаченні, освіта та підтримка з боку місцевих урядів. У результаті, баскська мова має досить високий статус у своєму регіоні, однак її поширення за межами автономії залишається обмеженим [3].

З точки зору культурної дипломатії, іспанська мова є важливим інструментом культурного впливу. Як одна з найбільш поширених мов у світі, вона сприяє зміцненню зв’язків між Іспанією та Латинською Америкою. Інститут Сервантеса активно підтримує розвиток мови через міжнародні

програми, сприяючи популяризації іспанської літератури, кіно та культури. Цей інститут має ключову роль у просуванні іспанської мови на світовій арені [2; 4].

Таким чином, мовна картина Іспанії є важливою складовою її національної ідентичності, відображаючи культурне різноманіття та унікальні історичні процеси. Мовна політика країни сприяє розвитку та збереженню мов, що відображають культурні особливості різних регіонів, та підкріплює національну єдність, не зважаючи на багатомовність. Проте існуючі виклики, пов'язані з поширенням регіональних мов серед молоді, глобалізацією та впливом домінуючої іспанської мови, ставлять під питання довгострокову ефективність цих ініціатив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Miller H., Miller K. Language Policy and Identity: the case of Catalonia. *International Studies in Sociology of Education*. 2019. 6 (1). P. 113–128. DOI: 10.1080/0962021960060106. (last accessed: 05.04.2025).

2. Miller J. The Role of the Spanish Language in Cultural Diplomacy. *Spain's Global Influence*. 2017. 22(4). P 113–120 (last accessed: 05.04.2025).

3. Moreno L. The constitution and the politics of national identity in Spain. *Nations and Nationalism*. 2010. 16(1). P. 6–30. DOI: 10.1111/j.1469-8129.2010.00432.x. (last accessed: 05.04.2025).

4. Monteagudo H. Language Policy in Galicia, 1980-2020. An Overview. ResearchGate. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/378831899_Language_Policy_in_Galicia_1980-2020_An_Overview (last accessed: 05.04.2025).

Діана Кульбіда,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ В ІСПАНСЬКОМУ ІНСТАГРАМ-БЛОГІНГУ

На початку XXI століття у лінгвістичних дослідженнях спостерігається зростання зацікавленості у вивченні засобів та способів вираження емотивності. Емоційний стан мовця та експресія емотивності у висловлюванні є важливим чинником у посиленні комунікативного впливу тексту та фокусуванні уваги читача. У наш час онлайн-простір активізує комунікацію, впливає на виникнення нового соціокультурного середовища та сучасної лінгвістичної реальності. Зокрема соціальна мережа «Інстаграм» є мовним простором креолізованих текстів, що поєднують вербальну та невербальну інформацію.

Емоційне сприйняття тексту зумовлюється не лише лексичними засобами, а й візуальними елементами графічного оформлення. Такими елементами є параграфемні засоби стилістики [1, с. 7]. У письмовому тексті параграфеми, з одного боку, є індикаторами інтонації, а з іншого – засобами спрощення візуального сприйняття тексту й особливою смислотворчою системою невербальних знаків. Крім того, параграфеміка у письмових текстах може виходити за межі усталених стандартів та відхилятися від мовної норми.

До параграфемних елементів належать:

1) *сингафеми* – механізми художньо-стилістичного варіювання пунктуаційних знаків. Авторські (необов'язкові) розділові знаки (знак оклику, знак питання, лапки, крапки тощо) можуть виконувати експресивно-емоційну функцію та надавати тексту стилістичного забарвлення [2, с. 100]. Іспанські блогери активно використовують цю «нерегламентовану пунктуацію» для підвищення образності тексту. Наприклад: Familia & Disney… ¿qué más puedo pedir? (@marlucas); Estamos en París!!!! (@katiagcolomerr); En Casa Salvador zona Cullera, una recomendación que "recomiendo" (@sheilacasas);

2) *супраграфеми* – механізми шрифтового виділення для вираження емоцій на фонетичному рівні. Характерне для інстаграм-блогінгу *використання шрифтів великого розміру* (тобто написання слів великими літерами замість рядкових) слугує засобом виокремлення деяких частин висловлювання та, як правило, асоціюється з інтонаційним підвищенням голосу. Наприклад: Os tengo que hacer storytelling de la foto 4, porque es MUY FUERTE (@natmaquieira); Parece un sueño pero es REAL (@xusojones); Esperaremos que os ENCANTE Y LO DISFRUTÉIS (@dulceida). Поширеним засобом вираження емотивності в інстаграмі є прийом *повторення літер*, що зазвичай несе позитивну конотацію. Наприклад: El concierto de mi vidaaaaaaaa (@ester_exposito); Me ahogooo (@xusojones); La amoooo (@martaa_diiaz); Tenía ganas de tener un poquitooooo de tiempo para hacer este tipo de fotos que siempre me encantarán. Encima con esta luzzzz y el looket de hoy! (@dulceida). Різноманітні відтінки емоційної експресії в друкованих текстах передають *емодзі*, зрідка *емотикони* (наприклад: 1 semana desde que salió Respira :) gracias por la acogida (@manurios)). Іспанські блогери ставлять емодзі на початку або в кінці речення, а також використовують як самостійну смислову одиницю замість цілої фрази. Окрім лексичної форми, емодзі також мають морфологічну структуру. Це свідчить про можливість градації емоційної експресії, яка реалізується шляхом додавання однотипних символів. *Скорочення слів* є ще одним графічним засобом, який коротко і водночас змістовно передає інформацію, а також ефективно здійснює комунікацію в онлайн-спільноті кожного блогера. В іспанському інстаграм-блогінгу виокремлюємо скорочення за допомогою абревіатур і акронімів, лексичні скорочення та графічні скорочення. Наприклад: Lo que no me pasé a mí. **PD**: tengo que volver por el jarrón (@xusojones); Si tenéis alguna recomendación dejadla en comentario, **porfi** (nada es **publi**) (@meryturiel); Muchísimas gracias **x** darme el espacio (@marlucas); 48**h** muy bonitas con @victoriassecretitaly (@martaa_diiaz); yo estas semanas **24/7** (@dulceida);

3) топографеми – засоби графічного аранжування тексту. Топографеміка іспанського інстаграм-блогінгу є простою через обмежений функціонал

форматування тексту в дописах. Однак автори постів дотримуються деяких правил, які роблять сприйняття текстів легшим. Абзаци відокремлюють пустим рядком, використовують списки за допомогою цифр або символів. Наприклад:

• Escapada en coche a la playa.

• Arreglarse e ir a comer una paella de lo más sabrosa en un lugar alucinante. En Casa Salvador zona Cullera, una recomendación que "recomiendo".

• Coger un poco de color con protección. Sí, con la edad he cogido más conciencia. Me he puesto en modo pesada con la importancia de proteger la piel de los rayos solares.

• Leer un libro en la orilla. (@sheilacasas).

До засобів параграфеміки відносяться також *графічні спотворення*, які створюють можливість подвійного прочитання фрази чи тексту, та навмисні орфографічні помилки, які надають повідомленню додаткових смислів. Наприклад: Eres un **Exagerardo** (@xusojones); Carrusel de los últimos días del año en **Madriiiiizzzz** (@dulceida).

Отже, сьогодні тексти в цифровому середовищі дедалі частіше набувають креолізованого характеру, поєднуючи вербальні та невербальні компоненти в єдину комунікативну систему. У дописах іспанських блогерів у мережі «Інстаграм» вербальні та іконічні елементи формують єдине візуальне, смислове та функціональне ціле, що має виразну прагматичну спрямованість і впливає на сприйняття читача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бехта І. А., Ковалевська Т. І. Стилістичний світ звука та знака в художньому текстопросторі: графо-фонеміка і параграфеміка увиразнення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2019. Вип. 39 (2). С. 4–9.

2. Elam K. Expressive Typography: The Word as Image. New York : Van Nostrand Reinhold, 1990. 165 p.

Таміла Філіппович,
викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ТРУДНОЩІ ОПАНУВАННЯ ДІЄСЛІВ *SER, ESTAR, HABER, TENER* НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Опанування дієслів ***ser, haber, estar*** та ***tener*** на початковому етапі вивчення іспанської мови викликає певні труднощі у студентів, оскільки кожне з них може перекладатися українською мовою однаково, а іноді зовсім не має відповідника. Тобто в оригінальних іспанських текстах ми бачимо дієслова *ser, haber, estar, tener*, а в українському перекладі слово «є» або тире, що також має на увазі використання дієслова «бути» в особовій формі «є». Виникає питання – чи є вони взаємозамінними, зважаючи на схожість перекладу? Наприклад:

Tengo dos gatos. – У мене *є* двоє котів.

En el aula hay un armario. – В аудиторії *є* шафа.

Mi madre es profesora. – Моя мама – *(є)* вчитель.

Mi hijo está cansado. – Мій син *(є)* втомлений.

В залежності від контексту в кожному з наведених прикладів ми використаємо різні дієслова, що може заплутати початківців.

Стосовно дієслова *Ser*, аналізуючи його функціональний та семантичний потенціал, можна зазначити, що воно використовується для вираження постійних характеристик, що описують зовнішність (*es alto*), характер (*es amable*), професію (*es profesor*) або вказують на національність (*es español*), походження (*es de España*), віросповідання (*es católico*), політичне спрямування (*es democrata*), особливості світогляду (*es vegetariana*), виражає категорію часу (*son las dos*) і описує родинні зв'язки (*es mi hermano*), а також вживається задля вираження категорії пасивного стану (*Voz pasiva*) [1].

Дієслово Estar вказує на розташування об'єкту чи предмету (*estoy en casa*) або на тимчасове перебування у певному стані (*estoy cansada*).

Тобто, на прикладі дієслів *ser/estar* можна прослідкувати зміни ознак постійності/непостійності, оскільки для іспанської мовної свідомості ця ознака має велике значення [4].

Дієслово *haber* в значенні «бути», а особливо його безособова форма *hay* («є») вказує на наявність предмета, об'єкта чи особи в певному місці, тоді як особові форми виступають допоміжними для утворення деяких минулих часів дійсного та умовного способів. Необхідно зазначити, що дієслово *haber* остаточно закріпило за собою функції допоміжного при утворенні складових часових форм починаючи з XVII ст., в той час, як дієслово *ser*, яке раніше використовувалося для тих самих цілей з неперехідними і зворотними дієсловами, стало обслуговувати виключно пасив і значно зменшило своє вживання. Окрім цього дієслово *haber* втрачає змістову складову та у більшості випадків замінюється на *tener*, тоді як дієслово *tener*, навпаки, набуває багато додаткових значень (*tener hambre, tener sed, tener cuidado* та ін.) [3].

Широкі можливості семантичного варіювання, які властиві дієсловам типу «бути» і «мати», уможливлюють багатоаспектну та різноманітну інтерпретацію їх значень. Такі пари дієслів як *ser/estar, estar/haber, haber/tener* у різних реченнях мають те саме значення і перекладаються однаково, що є проблемою при вивченні іспанської мови. Однак, кожне дієслово із цієї пари не може бути замінником іншого, адже від форми дієслова залежить зміст усього речення, тобто використання його в нетиповому контексті змінить семантико-прагматичне значення висловлювання.

Крім цього дієслова ***ser, haber, estar*** та ***tener*** часто використовуються в різних граматичних конструкціях, що можуть бути складними для розуміння та вживання на початковому етапі вивчення іспанської мови.

Отже, дієслова в іспанській мові – ц один з найскладніших етапів засвоєння граматики через складність дієслова як граматичної одиниці взагалі, а також зважаючи на особливості вживання іспанських дієслів такі, як багатозначність, багатоаспектність та їх широка сполучуваність, що призводить до існування в класичній кастильській мові великої кількості перифрастичних конструкцій.

Приклади дієслівної сполучуваності являють суто іспанську специфіку внутрішньої форми мови, що виражається у свободі та різноманітності синтаксичних поєднань кастильської мови, що не знає кордонів в референціальній креативності цієї частини мови [2].

У багатьох випадках дієслова ***ser, haber, estar*** та ***tener*** та граматичні конструкції з цими дієсловами не мають прямого відповідника в рідній мові студента, що ускладнює їх розуміння та вживання. Для успішного опанування цих дієслів можна рекомендувати наступні рішення: вивчати дієслова та їх перифрази в контексті реальних ситуацій, що допоможе краще зрозуміти їх значення та навчить вдало їх застосовувати, корисним буде порівняти граматичні конструкції іспанської мови з аналогічними чи частково схожими структурами в рідній мові студентів, щоб виявити подібності та відмінності, а також задля розвитку граматичних навичок використовувати різноманітні вправи для закріплення вивченого матеріалу, такі як заповнення пропусків, зіставлення, вправи на підстановку, переклад речень, використання у діалогічному мовленні у різних комунікативних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aletá Alcubierra E. “Ser y estar con adjetivos. ¿Cualidades y estados?”, *Revista Nebrija de Lingüística Aplicada a la Enseñanza de Lenguas vol. 2, nº 3.* 2008. URL: http://www.nebrija.com/revista-linguistica/anteriores/numero1-3/Aleta_seryestar.pdf (дата звернення: 31.03.2025).
2. Candanedo R. La dificultad del verbo haber. *El Tecnológico*, *14*(1), 21. URL: https://revistas.utp.ac.pa/index.php/el-tecnologico/article/view/171 (дата звернення: 31.03.2025).
3. López, J.M. Historia de la lengua española. Español medieval. Madrid : Arco Libros, 2003.
4. URL: https://theconversation.com/por-que-es-tan-dificil-para-los-estudiantes-de-espanol-entender-la-diferencia-entre-ser-y-estar-235603 (дата звернення: 31.03.2025).

Яна Янковська,
здобувач ОС «Бакалавр» IV курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СИНОНІМІЧНУ ЛЕКСИКУ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Глобалізація є одним із основних процесів, які впливають на розвиток мов у сучасному світі. Цей процес охоплює не лише економічну та соціальну сфери, але й мовні зміни. У результаті глобалізації мовне функціонування переходить у нову стадію – фазу культурного протистояння мов, яке відбувається незалежно від державних кордонів. Раніше, до появи сучасних засобів комунікації, мови могли вільно поширюватися в межах окремої держави, при цьому державна політика відігравала ключову роль у цьому процесі. Нині ж розвиток мови неможливий без конкуренції з іншими мовами. Однак ця боротьба відбувається не на рівні самої мовної системи, а в межах глобальної культури, яка більше не піддається контролю чи регулюванню з боку державної влади.

Іспанська мова, одна з найпоширеніших у світі, також зазнає значного впливу глобалізаційних процесів. У результаті цього впливу змінюється лексичний склад мови, зокрема в частині синонімії, де відбувається збільшення кількості синонімів і варіантів виразів [1].

Синоніми в будь-якій мові виконують важливу роль: вони дозволяють уникати повторів, забезпечують багатство мовлення та дають можливість виразити одне й те саме поняття через різні лексичні засоби. У контексті іспанської мови синонімія є важливою частиною лексичної системи, яка сприяє стилістичному різноманіттю, точності виражень та емоційному забарвленню висловлювань.

Іспанська мова є однією з найпоширеніших у світі, і через велику кількість носіїв у різних країнах вона має багато регіональних варіантів. Це сприяє розвитку значної кількості синонімів, які можуть використовуватися в одній країні, але бути маловідомими або навіть незрозумілими в іншій [3].

Глобальні медіа, соціальні мережі та міжнародні корпорації відіграють важливу роль у стандартизації мови, сприяючи поширенню певних синонімів і витісненню інших. Наприклад, у сфері сучасних технологій через англійський вплив слова “ordenador” (комп’ютер, Іспанія) поступово поступається місцем “computadora” (Латинська Америка), оскільки останній варіант більше нагадує англійське “computer”. Такі зміни демонструють, як синонімія в іспанській мові адаптується до нових реалій, зберігаючи водночас багатство варіантів.

Глобалізація викликає інтенсивну взаємодію між культурами, що, в свою чергу, сприяє збагаченню лексикону мов. У випадку іспанської мови це призводить до виникнення нових синонімічних рядів. Наприклад, терміни, які раніше мали лише один синонім, тепер мають кілька варіантів, що дозволяють виразити одну ідею по-різному, враховуючи нові соціокультурні реалії.

Одним із основних факторів, що стимулюють зміну синонімічних рядів в іспанській мові, є вплив англійської мови через глобалізацію. Слова, запозичені з англійської, часто отримують не лише прямі переклади, а й нові синоніми в іспанській мові, що допомагає зберегти мовну варіативність [3]. Наприклад, слово “marketing” має синоніми “mercadotecnia” та “publicidad”, а “internet” вживається не тільки як “internet”, а й як “red” або “red mundial”.

Технологічна сфера є одним із найбільш впливових чинників мовних змін у сучасному глобалізованому світі. У сфері IT та бізнесу з’являються нові терміни, які мають численні синоніми, оскільки мови різних країн адаптують міжнародні концепції. Наприклад, “software” в іспанській мові може бути позначено як “programa”, “aplicación” або “sistema”. Ці варіанти дають можливість краще передавати нюанси та адаптувати мову до конкретного контексту.

Медіа, інтернет і соціальні мережі також значно сприяють розширенню синонімії в іспанській мові. Зокрема, у сфері культурних обмінів та глобальних медіа з’являються нові вирази і варіанти перекладів, що стають синонімами [3]. Наприклад, у новинах та рекламі часто використовуються синоніми для

вираження одних і тих самих понять залежно від контексту: “famoso” (відомий) та “celebridad” (знаменитість), “noticia” (новина) та “información” (інформація).

Важливим питанням є баланс між глобалізацією та збереженням мовної ідентичності. З одного боку, синонімія в іспанській мові збагачується завдяки запозиченням та впливу інших культур, зокрема англомовних. З іншого боку, існує ризик того, що мова може втратити свою унікальність і стати надмірно англізованою. Відповідно, важливо звертати увагу на розвиток не лише нових, але й традиційних синонімів, щоб зберегти мовну автентичність [2].

Отже, глобалізація є потужним викликом для збереження мовної ідентичності, але завдяки освітнім ініціативам, державній політиці та цифровим технологіям можна не лише захистити, а й адаптувати рідні мови до сучасного світу. Вплив глобалізації на синонімічну лексику іспанської мови є невід’ємною частиною мовних змін, що відбуваються в умовах сучасного світу. Нові синоніми з’являються завдяки запозиченням з інших мов, зокрема з англійської, а також через розвиток технологій і бізнесу. Проте важливо зберігати баланс між адаптацією до глобальних тенденцій та збереженням мовної ідентичності, щоб уникнути надмірної англінізації мови і забезпечити багатство та різноманітність синонімічних рядів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. García A. El impacto de la globalización en la lengua española. Madrid: Ediciones Lingüísticas. URL: https://cutt.ly/impacto-globalizacion (дата звернення: 12.03.2025).

2. López R. “Los anglicismos en el español de la era digital”. URL: https://www.lenguaespanola.com/anglicismos-en-espanol (дата звернення: 12.03.2025).

3. Pérez M. “La influencia de los anglicismos en la lengua española contemporánea”. Revista de Lingüística Hispánica, 35(2), 85–102. URL: https://cutt.ly/influencia-anglicismos (дата звернення: 12.03.2025).

СЕКЦІЯ 3
ПОРІВНЯЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО В ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ ОПТИЦІ

Анастасія Безбах,
здобувачка ІІ курсу
ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Керівник: Гандзюк Людмила Петрівна

АНГЛІЦИЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Англіцизм – різновид мовного запозичення: слово, його окреме значення, вислів які запозичені чи перекладені з англійської мови, а також утворені за її зразком.

Основні причини появи англіцизмів:

Глобалізація – світове поширення англійської мови як міжнародної.

Технічний прогрес – багато технологій і продуктів з’являються в англомовних країнах.

Мода та популярна культура – вплив музики, кіно, соціальних мереж.

Типи англіцизмів:

Лексичні – звичайні слова: комп’ютер, менеджер, блог, онлайн.

Фразеологічні – сталі вирази: ноу-хау, бізнес-план.

Семантичні – коли вже існуючі українські слова набувають нового значення під впливом англійської: спікер (як доповідач).

Слова запозичені з англійської стали з'являтися у багатьох мовах світу тому, що люди стали більше подорожувати, з'явився Інтернет, розвиваються зв'язки між країнами, посилився культурний обмін, англійська стає міжнародною мовою спілкування. Успіх і прогрес сьогодні говорить саме англійською.

Англійська мова стала справді світовою мовою. Нею володіє близько півтора мільярда осіб. Вісімдесят відсотків наукових досліджень у світі вперше публікується англійською. На її частку припадає приблизно половина з 10 000 щоденних газет. Англійська мова є рідною для 12 націй із 350-мільйонним населенням, включаючи Великобританію, Канаду, Австралію, Гренаду,

Барбадос, Ямайку, Багами, Тринідад та інші, а також її словниковий запас містить півмільйона слів.

Велика кількість англіцизмів української мови – це слова, пов'язані з технологіями, політикою, економікою та торгівлею чи культурою та спортом.

Коло нових понять та явищ, що мають українське походження, обмежене. Тому ефективнішим вважається запозичення вже існуючого поняття чи назви предмета. Бізнес, імідж, маркетинг, сервіс, бриф, бейдж, спікер, стартап … важко знайти сферу життя, де б сьогодні не було запозичених слів з англійської мови. Нині використовується безліч англійських запозичень, офіційно визнаних найсуворішими словниками.

Для кожної епохи розвитку людства характерна своя культура, що відповідає загальнолюдським цінностям будь-якої нації. Загальновідомо, що основним засобом міжкультурного спілкування є мова. Мова безпосередньо пов'язана з усіма сферами людської діяльності. Радикальні перетворення у житті суспільства призводять до суттєвих змін у лексиці сучасної літературної мови.

Немає жодної мови, яка не мала б у собі запозичень. Не стоїть осторонь і наша рідна українська мова. Останнім часом досить часто фіксуються запозичення англійських слів та їх широке застосування у повсякденному житті, насамперед представниками ЗМІ та молоддю.

Причинами запозичень найчастіше вважають:

- загальносвітову тенденцію до інтернаціоналізації лексичного фонду;
- потребу в найменуванні нових предметів, понять і явищ;
- поповнення мови більш виразними засобами;
- сприйняття іншомовного відповідника, як більш «престижнішого»;

Широковживаними стали *абревіатури, за прикладом: IT – інформаційні технології, PC – особистий комп'ютер, CEO – генеральний директор, HR – відділ кадрів.*

За соціологічними дослідженнями, можна стверджувати, що англіцизми в українській мові у переважній більшості це слова, що стосуються: техніки, політики, економіки, торгівлі, культури та спорту.

Авторалі, бізнес, імідж, маркетинг, сервіс, смокінг, спікер, стартап**.** Важко знайти сферу життя, де б сьогодні не було запозичених слів з англійської мови.

Англіцизми можна поділяти на декілька типів:

1. Повні запозичення: слово вживається майже без змін (бізнес, офіс, менеджер, маркетинг);

2. Напівзапозичення: англійське слово адаптується до української мови (орфографічно чи фонетично) селфі (від selfy), блогер (від blogger), тізер (від teaser);

3. Кальки (буквальні переклади): зміст англійського виразу перекладається дослівно. (втрачати час (від to lose time); зробити дзвінок (від to make a call))

Звичайно, англійська мова є засобом міжнародного спілкування. Це мова провідних засобів масової інформації, світової мережі Інтернет, великих теле- та радіокомпаній, багатьох друкованих видань. Саме англійською мовою 80% наукових досліджень вперше опубліковано з медицини, фізики, хімії, математики та астрономії. Англомовні держави є передовими у науково – технічному та культурному розвитку. Саме тому найбільше слів запозичується саме з англійської мови.

Важливу роль у використанні англіцизмів відіграють соціально – психологічні причини: мовці часто надають перевагу іншомовним словам, як більш престижним, модним або ж користуються мовною економією (наприклад: «скріншот» вживають замість знімок екрану, чи «фідбек» – замість зворотній з’язок).

Роль у мові:

Позитивна: розширюють словниковий запас, відображають сучасні реалії.

Негативна: можуть витісняти питомі українські слова, призводити до мовного засмічення.

Переглянувши ці фактори, ми можемо побачити, які англіцизми багатогранні, та незвичні, але при цьому усьому додають родзинки нашій мові. За минулі десять років молодіжний сленг запозичив багато слів з англійської мови, регулюючи їх правилами українського словотворення.

Англіцизми – явище у мовному розвитку, особливо в умовах глобалізації, стрімкого технічного прогресу та поширення англійської мови як міжнародної. Вони допомагають називати нові поняття, спрощують спілкування у міжнародному середовищі та роблять мову сучаснішою, але слід пам'ятати, що надмірне використання англіцизмів, може призвести до збіднення рідної мови, ми повинні пам'ятати, що вживати дані вислови потрібно там, де вони доречні. Тому важливо знаходити баланс: зберігати відкритість до нових слів, але не забувати про багатство і виразність української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипенко Л. М. Англіцизми в українській мові: причини, насліди, перспективи запозичування. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2021. Т. 32 (71). № 5. Ч. 1. С. 1–6. URL: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27225

2. Гудима Г. Англомовні запозичення в сучасній українській мові. *Молодий вчений.* 2012. № 6. С. 26–29. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/714

3. Ірклій Є. Іншомовний молодіжний сленг: історія і сучасність. *Дивослово.* 2012. № 12. С. 35–37.

4. Мартинова Т. І. Англіцизми у сучасній українській мові. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 28 (1). С. 56–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trphst

5. Панченко О. Сучасні англіцизми в мовленні українців та їхні українські відповідники. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2023. Вип. 17. С. 208–215. URL: http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/ukrinos/article/view/3930

Яна Бечко,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української та іноземних мов,
Уманський національний університет

КОНЦЕПЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ

У сучасній лінгвістиці територіальним діалектом називають різновид загальної для етносу мови (або ж відповідного варіанту полінаціональної мови), що є відносно однорідним у своїй структурній специфіці та масово вживаний на значній території. Питання критеріїв, за якими визначають ці території, становить одну з найсуттєвіших методологічних проблем теорії діалектології та лінгвістичної географії [4, с. 21]. Ці дисципліни лінгвістичного і, ширше, філологічного циклу утворюють розділ мовознавства, основним завданням якого є дослідження територіальних діалектів. Діалектологію поділяють на описову й історичну. Перша вивчає фактичний стан і склад діалектних особливостей сучасних мов; друга має на меті відтворити історію мови в її діалектних різновидах. Важливо підкреслити, що ототожнення історичної та діахронічної діалектології, яке можна зустріти у спеціальній літературі, видається методологічно некоректним, оскільки історію діалектів можна розуміти у двоїстий спосіб, по-перше, як послідовність синхронних зрізів, і, по-друге, як сукупність еволюційно-динамічних процесів, які, заторкуючи окремі синхронні зрізи у історії діалекту, призводять до зміни одного зрізу іншим; відтак поняття історичної діалектології виявляється ширшим за діахронічну діалектологію [4, с. 25].

Діалекти зберігають численні мовні явища, вже втрачені у літературній мові, на тлі якої такі явища і діалекти постають як архаїчні. Крім того, діалекти

можуть відзначитися у діахронічному плані тим, що вони розвивають певні представлені у них властивості й риси в іншому напрямі, ніж літературна мова. Значенням діалектного мовного матеріалу, яке виходить за межі власне мовознавчих студій, є те, що діалекти часом виявляються єдиним джерелом позамовних знань про минулі зв'язки населення різних теренів, про мовно-культурні контакти предків сучасних носіїв цих діалектів, про колонізаційні та міграційні рухи населення [5, с. 400].

Територіальний діалект завжди є частиною вищого цілого, певної етнічної мови (чи варіанту полінаціональної мови), у територіальних межах яких виділяється відповідне діалектне членування. Відтак діалект протистоїть (на всіх структурних рівнях мовної системи, тобто за своєю звуковою будовою, граматикою, словотвором, лексикою) іншому або іншим діалектам; водночас ці протиставлені діалекти мають і чимало спільних рис, і власне внаслідок цього вони розглядаються як діалекти однієї і тієї ж мови. У випадку незначних відмінностей мовці різними діалектами однієї мови більш-менш цілковито розуміють один одного (напр., у слов'янських, деяких германських або тюркських мовах). В інших мовах історично зумовлені діалектні відмінності настільки істотні, що утруднюють або й навіть унеможливлюють спілкування між носіями різних діалектів (у німецькій, китайській, арабській, гінді).

Про складність самого явища діалектного членування мови, і так само про утрудненість опису і аналізу цього явища засобами мовознавчих наук свідчить розрізнення кількох масштабів, чи рівнів узагальненості, групових варіантів мови, від найдрібнішого (групова мова) через середній (говірка певної громади – села, району) до найбільшого (діалект, уживаний значною частиною територіальне осілого сільського населення певної мовної спільноти) [5, с. 398].

Для позначення такого ареалу діалектних явищ, який не протиставлений іншим теренам з власне діалектними рисами, вживають термін *діалектна зона*; найчастіше вона зумовлена історичними причинами, не досить тривалими для утворення діалекту у звичному сенсі цього слова. Як правило, діалект або говірка столиці держави стає основою для розвитку мови державних документів, що з

часом переростає в державну і літературну (стандартну) мову. Саме таке походження сучасних державно-літературних мов Європи (англійської, французької, іспанської, португальської, чеської). Інший шлях для формування літературної і загальнонародної мови є компроміс між діалектами у вигляді койне (від грец. *koine dialektos* “спільна мова”), зване також наддіалектом. Як випливає з назви, саме такою була давньогрецька, а з сучасних є, напр., мови баскійська чи польська (остання формувалася з малопольських говірок навколо Кракова, а згодом увібрала чимало рис з великопольських і мазовецьких навколо, на захід і на схід від Варшави). У XIX ст. українська мова мала дві норми, наддніпрянську (Котляревський, Шевченко) і галицьку (Шашкевич, Головацький, Вагилевич), уніфіковані (утім, не зовсім остаточно) лише у XX ст [4, с. 21].

Лінгвісти виділяють три основних фактори, які впливають на виникнення діалекту як явища у межах окремо взятої мови на рівні її діалектної системи: вплив сусідніх діалектів, взаємодію норма – діалект і виникнення інновацій в рамках самого діалекту. Вивчення діалектів дає безцінний і невичерпний матеріал не лише для проникнення в глибокі витоки мови, її історичне минуле, але й дозволяє оцінити і зрозуміти особливості становлення і розвитку літературної норми, різноманітних соціальних і професійних говорів, а також територіальних діалектів і мовних варіантів, які виникли за межами основної території поширення мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка. Ізмаїл : СМИЛ, 2015. 676 с.

2. Колесников А. Українська мова як засіб міжнаціонального спілкування в полімовному межиріччі Дністра і Дунаю: напрямки роботи лінгвістів. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія «Філологічні науки».* 2019. Вип. 44. С. 23– 31.

3. Хібеба Н., Лєснова В. Скарби українських говорів: тексти про борщ. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 2019. 320 с.

4. Bába, Barbara. Sources in historical dialectology. *Dialectologia et Geolinguistica*, no. 1, 2021. P. 19–36. http://dx.doi.org/10.1515/dialect-2021-0002.

5. Bowie, David. A Guided Tour of Dialectology. *American Speech*, no. 3, 2019. P. 397–401. http://dx.doi.org/10.1215/00031283-7852004.

Ірина Ворчакова,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри перекладу,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

СТАН НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЙ МОВНОЇ ТА МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ

До сьогодні поняття «мовна особистість» і «мовленнєва особистість» недостатньо повно вивчені і науково інтерпретовані, виходячи зі складності та багаторівневості самих дефініцій. Не дивлячись на те, що проблемою вивчення мовної і мовленнєвої особистості займається ряд українських вчених, складний міждисциплінарний контекстуальний характер означених понять викликає необхідність продовжувати їх досліджувати.

Аналіз останніх публікацій показує неоднозначність підходів до визначення понять «мовна особистість» та «мовленнєва особистість». У порівняльному контексті ці поняття мало досліджуються. Можемо виділити роботи декількох авторів, що приділяють увагу цим поняттям і наполягають на тому, що їх необхідно розрізняти.

Так, О. Кулік та І. Рубан вважають, що «доцільно розмежовувати поняття «мовна особистість» і «мовленнєва особистість», оскільки мовна особистість – статична; мовленнєва – така, що відображає колізії сучасного мовленнєвого середовища, характеризується більшою динамічністю й залежністю від ситуаційного контексту» [1, с. 77].

Л. Самчук визначила мовну особистість і як ідеальний образ носія культурних знань, який вільно володіє стратегіями і тактиками комунікації, цінностями, нормами поведінки, так і як окремий суб'єкт, який володіє власним досвідом мовної комунікації [3, с. 2]. Крім того науковиця поняття мовленнєвої особистості розглядає як синонім поняттю дискурсна особистість. Розмежовуючи поняття мовної та мовленнєвої особистості Л. Самчук під мовною особистістю розуміє «особистість, яка виявляє себе у мовній діяльності, володіє певною сукупністю знань та уявлень», а мовленнєву особистість як «мовну особистість у парадигмі реального спілкування, в діяльності. Саме на щаблі мовленнєвої особистості виявляються як національнокультурна ідентичність мовної особистості, так і національно-культурний рівень спілкування» [3, с. 31].

В свою чергу А. П. Романченко розмежовує поняття мовної, комунікативної (мовленнєвої) та дискурсивної особистості, підкреслюючи, таким чином тотожність понять комунікативна і мовленнєва особистість. До того ж вчена доводить, що комунікативна (мовленнєва) особистість є значно ширшим поняттям на відміну від мовної особистості. «Під поняттям комунікативна особистість розуміють мовну особистість, яка реалізує себе під час комунікації. При цьому до уваги беруть як мовні й комунікативні дії узагальненого носія різних цінностей, знань, настанов та поведінкових реакцій, так і комунікативні параметри особистості – стратегії й тактики, комунікативну компетенцію або невербальний код комунікації» [2, с. 68].

В роботі Н. А. Шандри «Співвідношення понять образ ритора, мовна особистість і комунікативний імідж» зазначено, що «мовна особистість – особистість, котра володіє певними знаннями та уявленнями і проявляє себе у мовленнєвій діяльності; мовленнєва особистість – особистість, що реалізується під час комунікації, вибирає і дотримується певної стратегії й тактики спілкування; комунікативна особистість – конкретний учасник конкретного комунікативного акту, котрий бере участь у реальній комунікації» [4, с. 319].

Таким чином, мовленнєва і комунікативна особистість не розуміються в цьому дослідженні як тотожні поняття.

Проаналізувавши наукові праці вчених, які детально займаються вивченням та аналізом феноменів мовної та мовленнєвої особистостей, виявляємо неоднозначність інтерпретаційних підходів до цих категорій. Це, в свою чергу дозволяє нам зробити висновки про невичерпність дослідження цих терміносполук. Вищезазначене спонукає до проведення подальших наукових розвідок в цьому лінгвістичному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кулик О., Рубан І. Мовна й мовленнєва особистість: проблема дефініцій. *Теоретична і дидактична філологія*. 2014. Вип. 17. С. 76–89.
2. Романченко А. П. Мовна, комунікативна, дискурсивна особистість: проблема кореляції понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2016. Вип. 25(1). С. 68–70
3. Самчук Л. С. Мовна особистість як категорія соціальної філософії : дис... канд. філос. наук : 09.00.03 / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2021. 185 с.
4. Шандра Н. А. Співвідношення понять образ ритора, мовна особистість і комунікативний імідж. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2014. Вип. 21. Ч. ІІ. С. 318-322.

Maksym Yemelianenko,
3rd-year student,
Institute of Philology and History,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

NEGATION IN ENGLISH AND GERMAN: COMPARATIVE SYNTACTIC AND FUNCTIONAL ANALYSIS

Negation is a key grammatical category in any language, as it expresses the opposite of an assertion or the absence of an action, state, or object. In both English

and German, negative constructions share certain features but also demonstrate significant differences at the grammatical and linguocultural levels.

The primary negation operator in English is particle *not*, which is used to negate verbs, sentences, and other sentence elements. It is employed both independently and in combination with auxiliary or modal verbs (e.g., *do not*, *is not*, *have not*, *cannot*, *must not*, *should not*). This particle plays a crucial role in forming negative statements (e.g., *She is not coming to the party*, *I do not like coffee*), questions (e.g., *She likes dancing, isn't she?*, *What haven't they told yet?*), and conditional sentences (e.g., *If you don't water plants, they die*. *If she doesn't study, she won't pass the exam*) [3, p.p.352-355].

In informal spoken and written English, *not* is frequently contracted with auxiliary verbs: *am not → ain't*, *is not → isn't*, *does not → doesn't*, *have not → haven't*, *will not → won't*, *cannot → can't*, etc.

The particle *not* is also used in short answers (*Are you coming? → I am not*), to negate parts of a sentence (*She told me not to worry*), to negate subordinate clauses (*It's important you not give up*), and in emphatic constructions (*She is not only smart but also kind*).

The German equivalent of *not* is *nicht*, which is used to negate entire sentences, adjectives, adverbs, or specific elements of a sentence. It typically appears after the predicate or directly before the element being negated:

- Predicate negation: *Er arbeitet nicht mehr hier* (He no longer works here);
- Adjective or adverb negation: *Das ist nicht interessant* (That is not interesting); *Sie fährt nicht schnell* (She doesn't drive fast);
- Sentence negation: *Ich glaube nicht, dass er kommt* (I don't think he's coming).

In sentences with auxiliary verbs (*sein*, *haben*, *werden*, modal verbs), *nicht* is placed after the conjugated auxiliary and before the infinitive or past participle:

- *Sie kann nicht tanzen* (She can't dance);
- *Er hat das Auto nicht gekauft* (He didn't buy the car).

Other frequently used negative particles include *no* in English and *kein* in German.

In English, *no* is primarily used before nouns without an article to express total negation: *There are no mistakes in your paper.* It also occurs in:

- short answers (informal speech): *Did he call you? – No.*
- comparative expressions: *His book is no better than the last one.*
- fixed phrases: *No smoking!*
- double negatives for emphasis (informal): *She didn't say no word.* (Standard: *She didn't say a word.*) [2, pp. 812-815].

In German, *kein* is used instead of the indefinite or zero article to negate nouns:

- *Ich habe kein Geld* (I have no money);
- *Er hat keine Zeit* (He has no time).

Kein must agree with the noun in gender, number, and case:

- *Ich habe keinen Hund* (I don't have a dog);
- *Wir trinken keine Milch* (We don't drink milk);
- *Sie hat keine Zeit* (She has no time).

Even if the affirmative sentence lacks an article, *kein* is still used in the negative plural: *Ich habe Bücher → Ich habe keine Bücher.*

In addition to negative particles, both English and German employ a range of negative pronouns, which exhibit both similarities and grammatical differences.

In English, negative pronouns include: *no one / nobody*, *none*, *nothing*, *neither*, *nowhere*. These can refer to people, objects, or quantities. In standard English, they are not used together with other negative elements, as double negation is considered grammatically incorrect. Double negation may be used in spoken English or in fiction where this phenomenon is used stylistically and is known as litotes: *I don't know nothing* formally implies *I know something*. [3, p. 357]

In German, negative pronouns such as *niemand*, *nichts*, *nirgendwo*, *keiner / keine*, *keinesfalls*, *weder... noch...* are declined by gender, number, and case and can appear either with *kein* or independently [1]. Unlike English, German allows double negation in certain contexts, particularly in informal speech or for emphasis [1]:

- *Ich kann nichts dagegen nicht tun* (I can't do anything about it – colloquial);
- *Niemand sagt nichts* (No one says anything – emphatic negation).

A comparative analysis of negative constructions in English and German reveals several key distinctions:

1. **Sentence Structure**: English typically forms negation with auxiliary verbs (*do not, cannot*), while German often uses only negative particles (*nicht, kein*).
2. **Negation Placement**: In German, *nicht* generally precedes the element being negated, whereas in English, *not* follows the auxiliary verb.
3. **Double Negation**: While it is avoided in standard English, it is permissible and even stylistically useful in certain German contexts.

So, negative constructions in English and German share many features, yet differ in structure and syntax. Understanding these distinctions is essential for language learners and translators alike, as it enhances comprehension and accuracy in cross-linguistic communication.

REFERENCES

1. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Langenscheidt. 2020. URL: https://f.eruditor.link/file/1818493/
2. Pullum G. K., Huddleston R. Negation in The Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge University Press. 2002. URL: https://www.cambridge.org/core/books/abs/cambridge-grammar-of-the-english-language/negation/6B4404072ED40BD966BAB24A04AF5E53
3. Swan M. Practical English Usage. Oxford University Press. 2016. URL: https://archive.org/details/practical-english-usage-by-michael-swan_202311/page/352/mode/2up?view=theater

Каріна Іскра,
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

МОВНА СПЕЦИФІКА ТА КУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ТЕКСТІВ

Науково-популярні тексти займають проміжне місце між текстами академічного і масового дискурсів, поєднуючи наукову точність із доступністю викладу, адже відіграють важливу роль у поширенні знань серед широкої аудиторії, що вимагає врахування не лише лінгвістичних, а й культурних чинників. Особливістю таких текстів є поєднання спеціальної термінології з елементами популяризації, що забезпечує зрозумілість і зацікавленість читача. Мовна специфіка науково-популярних текстів проявляється у використанні адаптованої лексики, метафор, аналогій та пояснювальних конструкцій. Водночас культурний контекст впливає на вибір прикладів, стилістику та способи аргументації, оскільки сприйняття інформації значною мірою залежить від соціальних, історичних та ментальних особливостей цільової аудиторії.

Аналіз останніх досліджень показує, що лінгвістичні та культурні особливості науково-популярних тексті досліджується у працях Ж.Баб'як, О.Боднар, І.Плавуцької. Вчені здійснюють дослідження у межах окресленої проблематики крізь призму аналізу лексичних засобів вираження комунікативно-прагматичної інтенції у текстах науково-популярного дискурсу [1, с. 246-255]. Натомість, О.Четверікова досліджує комунікативні та лінгвокультурологічні передумови дослідження науково-популярного тексту [2, с. 178-183].

Розглянемо ключові дефініції дослідження. Так, Ж. Баб'як, О. Боднар, І.Плавуцька зазначають, що «головна мета текстів науково-популярного дискурсу – популяризація наукового знання, тобто адресованість тексту наукової тематики читачам-неспеціалістам. Виклад складної наукової думки у формі доступного та зрозумілого опису є ефективним шляхом впровадження науки в активну діяльність людини» [1, с. 248]. Автори зазначають, що «науково-

популярний дискурс передбачає синтез аналітичного та художньо-публіцистичного підходів до предмету відображення, тому для них характерним є виклад матеріалу засобами загальнолітературної мови з використанням науково-популярного і публіцистичного стилів» [1, с. 248].

О.Четверікова зазначає, що «текст науково-популярної статті характеризується наявністю специфічних лінгвістичних і стилістичних засобів, котрі безпосередньо або опосередковано висловлюють позицію автора як представника певної культури стосовно проблеми, розглянутої у статті. Їх вживання пов’язане з необхідністю адекватно представити достовірну наукову інформацію в максимально доступній і цікавій формі, а також із бажанням автора переконати читача в правильності власної точки зору стосовно проблематики статті. Все це створює специфіку науково-популярної статті як особливого жанру науково-популярного підстилю» [2, с. 178].

Отже, мовні особливості науково-популярних текстів зумовлені їхньою спрямованістю на широку аудиторію. Важливою характеристикою їх є спрощення викладу, що досягається через використання доступної лексики, пояснення термінів або заміну їх синонімами. Для полегшення розуміння абстрактних ідей автори часто вдаються до конкретних прикладів. Структура тексту зазвичай проста, із короткими реченнями та риторичними запитаннями, що підвищують його динамічність. Додатково застосовуються метафори, аналогії та інші стилістичні засоби, які роблять матеріал більш образним і привабливим для читача.

У синтаксичному плані науково-популярні тексти переважно містять прості та складносурядні речення, мінімізуючи використання складнопідрядних конструкцій, притаманних академічному стилю. Такий підхід сприяє легкому сприйняттю матеріалу, зберігаючи при цьому його логічну послідовність.

Культурна специфіка науково-популярних текстів безпосередньо залежить від цільової аудиторії, на яку орієнтується автор. Кожна культура формує власні підходи до популяризації науки, що визначаються рівнем освіченості суспільства, соціальними очікуваннями та особливостями медійного

середовища. Так, у західних країнах такі тексти часто доповнюються гумором, інтригуючими заголовками та особистими історіями автора, тоді як у східних традиціях зберігається більш офіційний стиль із наголосом на авторитетності викладу.

Значний вплив на стиль і зміст науково-популярного тексту мають медіа-формати, через які вони поширюються: книги, журнали, телепрограми або цифрові платформи. Наприклад, у соціальних мережах тексти адаптуються до коротких форматів, супроводжуються візуальним контентом і апелюють до емоцій аудиторії.

Отже, науково-популярні тексти відіграють важливу роль у поширенні знань, поєднуючи наукову точність із доступністю викладу. Аналіз їхньої мовної специфіки та культурного контексту дозволяє виявити ключові особливості, що впливають на ефективність комунікації з читачами. Отже, ефективність науково-популярних текстів визначається гармонійним поєднанням мовних засобів і культурних особливостей. Врахування цих аспектів дозволяє створювати матеріали, які не лише передають наукові знання, а й роблять їх доступними, цікавими та адаптованими до потреб конкретної аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баб’як Ж., Боднар О., Плавуцька І. Лексичні засоби вираження комунікативно-прагматичної інтенції у текстах науково-популярного дискурсу. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2023. С. 246–255. URL: http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/331

2. Четверікова О.Р. Комунікативні та лінгвокультурологічні передумови дослідження науково-популярного тексту. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2016. С. 178–183. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvidgu_2016_35_33.pdf

Інна Лаухіна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЦИЗМІВ У КОРПУСІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. У сучасній французькій мові першість серед запозичень належить англіцизмам. Їх значну частину становлять лексеми мистецтва й культури, що означають реалії та поняття у сферах музики, кіно, ЗМІ, літератури, живопису, архітектури, скульптури, мистецтвознавства. За останні десятиріччя динаміка англійських та особливо англо-американських запозичень у французькій мові значно зросла, а відтак з'явилася потреба їх детального вивчення, що й зумовило **актуальність** теми нашого дослідження.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питання адаптації англійських запозичень французькою мовою стало об'єктом зацікавлення таких мовознавців, як Андрусяк І., Гапченко О., Жлуктенко Ю., Чередніченко О. та ін.

Мета – з'ясувати структурно-семантичні зміни, які відбулися в культурологічних запозиченнях з англійської мови під впливом їх пристосування до лексично-граматичної системи французької мови.

Виклад основного матеріалу. Серед проаналізованих англіцизмів переважають прямі запозичення, що належать до семантичних груп музики, кіно, ЗМІ та видовищ. Характерною рисою «музичних» запозичень є їх оказіональність, що пояснюється позначенням сучасних стилів і напрямків у музиці. Так, лише 25 л. од. із них увійшли до складу загальновживаної лексики, рештою послуговуються музиканти й музичні критики, наприклад: ***ragtime***, ***jazz***, ***hot***, ***scat***, ***bop***, ***soul***, ***mainstream***, ***cool***, ***rhythm and blues***, ***pop***, ***disco***, ***boogie-woogie***, ***twist***, ***jerk***, ***reggae***, ***country-music***, ***funky***, ***folk***, ***punk***, ***dance***. Характерною ознакою складних запозичених лексем даної групи є наявність родово-видових відношень: ***music*** (***pop music***, ***dream music***, ***cybermusic***, ***transmusic***, ***world music***) та ***dance*** (***dance hardcore***, ***dance rock***, ***dancehall***) [1, с. 8–18].

Загалом у ЛСГ «Музичні твори, їх частини» (95 л. од.) переважають (49 л. од.) однозначні лексеми, серед яких 71 % (35 л. од) мають семему «танець». Це такі назви: ***barn dance***, ***black-bottom***, ***fox-trot***, ***lambeth walk***, ***one-step***, ***two-step***, ***scottish***; і більш сучасні – ***jerk***, ***camel walk***, ***surf***, ***twist***, ***pogo***, ***ska***, ***smurf*** [6]. Деякі запозичення: ***achy breaky dance***, ***breakdance***, ***dance***, ***james*** – залишаються однозначними через нетривалість їх засвоєння лексико-семантичною системою французької мови й перебувають на стадії семантичної адаптації [2, с. 90–94].

Значний прошарок прямих запозичень у лексико-семантичних об'єднаннях (ЛСО) «Кіно» та «ЗМІ» складає однозначна термінологічна та спеціалізована лексика. Наприклад: прилади та техніка знімання – ***moviola***, ***cinerama***, ***technicolor***; оптична техніка – ***zoom***, ***fish-eye***, ***charging bag***; освітлювальні прилади – ***sunlight***, ***flood***, ***photoflood***, ***flash***, ***soft focus***, ***spot***; техніка звукозапису – ***blimp***, ***play-back***, ***in***, ***off***, ***recording***, ***dolby***; способи знімання – ***close up***, ***retake***, ***travelling***, ***blue-backing***, ***dolly/crab dolly***, ***dunning***, ***shaker***, ***shunt***, ***vidéo***, ***one scene, one shot***; техніка обробки відео- та аудіоматеріалу – ***insert***, ***sous-titre***, ***rush***, ***mixage***, ***multiplay***, ***stock-shot*** [5].

Прямі англіцизми, які входять до макрополя ЗМІ (45 л. од.), були запозичені здебільшого завдяки розвитку понятійного змісту в мові-донорі: ***editorial***, ***briefing***, ***Gallup***, ***interview***, ***free-lance***. Семантизація даних лексичних одиниць сталася метонімічно, як-от ***briefing*** («збори, де повідомляється остання інформація» – «промова, яка виголошується на таких зборах») або через розширення значення, наприклад, ***interview*** («бесіда з ким-небудь» – «стаття-звіт про цю бесіду», «журналістський жанр»). Прямими запозиченнями є назви друкованих видань, розрахованих як на масового читача (***digest***, ***tabloïd***(***e***), ***magazine***, ***fanzine***), так і на фахівців (***prozine***). Серед вищенаведених англіцизмів лише ***tabloïd***(***e***) та ***magazine*** є полісемічними [3, с. 34–75].

Серед прямих англіцизмів, що входять до ЛСО «Образотворче мистецтво», «Архітектура», «Мистецтвознавство, естетичні тенденції», переважають узагальнені, співвіднесені з певним поняттям, наприклад ***folklore***,

beat generation, ***design***, ***action painting***, ***hard edge***, ***all-over***. Тут виокремлюються складні запозичення з гіперонімами ***art*** (***pop'art***, ***op'art***, ***land art***, ***minimal art***) та ***style*** (***Modern style***, ***Shingle Style***, ***Bay Region Style***, ***S.O.M. style***, ***international style***).

Запозичення ЛСО «Література, словесність» (41 л. од.) позначають літературні твори, форми, жанри. Характерною структурно-семантичною ознакою тут виступає гіперонім ***story***: ***short story, horror story, love story.*** Поліжанровою одиницею ЛСО «Мистецтвознавство; естетичні тенденції» можна назвати англо-американізм ***underground***, який означає «експериментальні мистецькі течії, опозиційні до загальновизнаних у галузі мистецтва». Серед прямих запозичень наявна й лексика, що означає «твори, вироби»: література – ***pocket-book***, ***comics, limericik***; архітектура – ***transept***, ***oriel***, ***stabile***, ***mobilar structure***, ***building***.

Серед прямих англіцизмів слід виділити лексеми із ксенічним статусом, який зумовлений чужорідністю позначуваної реалії: у галузі кіно – ***drive-in*** («кінотеатр для водіїв авто просто неба»), ***preview*** («передпрем'єрний показ»), ***talent-scout*** («шукач талантів» – особа, яка має відшукувати серед пересічних людей майбутніх акторів); у музиці – у лексемах, пов'язаних із джазом і традиційною творчістю афроамериканців: ***work song***, ***hollers song***, ***coon song, square dance***, ***tap dance***, ***bunny hug***, ***spiritual***, ***gospel,*** а також семантеми з іншими «етнічними» семами: «англійською» – ***ayres***, ***tree***, ***broadside ballades***, ***glee***, ***ground***, ***round***; «ірландською» – ***hornpipe***, ***feis***, ***uileann pipe*** або загальною «англосаксонською» – ***shanty / sea-shanty*** [1, с. 8–18].

Категорія англіцизмів із морфо-фонетичною адаптацією представлена лексемами, які зберігають у мові-реципієнті графічну форму мови-донора та набувають фонетичних змін за аналогією з подібними та синонімічними морфемами мови-реципієнта. Переважну більшість тут складають запозичення з суфіксом **-er** (70,2 %) та **-ing** (19,5 %). Лексеми з **-er** позначають людину, яка займається діяльністю в певній сфері культури, або предмет, який виконує певну дію. Серед них можна виділити такі, що запозичувалися під впливом

американської шоу-індустрії та сучасної музики: ***tuner***, ***tweeter***; ***woofer***, ***boomer***, ***sampler***, ***clubber***, ***performer***, ***drummer***, ***flyer***; кіно: ***mixer***, ***shunter***, ***recorder***, ***money maker***, ***french lover***; ЗМІ: ***reporter***, ***interviewer***, ***leader***, ***stringer***, ***best-seller***, ***reader***. Запозичення із суфіксом **-ing** також в основному належать до семантичного поля кіно, наприклад: ***casting***, ***miscasting***, ***block-booking***, ***blind-booking***, (***co-***) ***starring***, ***dubbing***, ***introducing*** [4, с. 63–66].

Серед одинадцяти вилучених нами морфо-синтаксичних кальок п'ять є простими лексемами (***nominé***, ***fonctionnalisme***, ***fonctionnaliste***; ***médiéval***, ***esthète***) і шість складними (***haut-parleur***, ***Moyen-Âge***, ***politique-fiction***, ***haute fidélité***, ***acrylique lyrique***, ***protest song***).

У ході дослідження нами виявлено 28 описово-перекладених кальок, які узгоджуються із синтаксичним нормам французької мови. Ступінь близькості змісту й вираження може бути різним:

- ідентичним, коли використовуються гомологічні лексичні засоби, як-от: ***fantaisie héroïque*** < анг. *heroic fantasy*; ***effets spéciaux*** < анг. *special effects*; ***effet***;

- частковим, коли використовуються синонімічні лексеми, що зумовлено збігом їх семантики в обох мовах, наприклад: ***répétiteur de dialogue*** < анг. *dialogue-coach* (анг. *coach* «тренер»); ***détective privé*** < анг. *private eye* (анг. *eye* «око»).

Але найбільшу групу складають кальки на основі семантичної контамінації – 30 л. од. Так, із тридцяти вилучених нами семантичних кальок 21 л. од. (70 %) має спільні латинські етимони. Серед гомологічних семантичних кальок латинського походження слід виділити повністю й частково ідентичні лексеми в мові-донорі та мові-реципієнті. До перших (8 л. од.) належать такі: ***illustration*** (XIII) – анг. (1825) «ілюстрація у книзі»; ***chorus*** (XV) – анг. (XX) «у джазі – тривалість гармонії»; ***audience*** (1165) – анг. (XX) «кількість людей, що охоплює друковане видання»; ***auditorium*** (1866) – анг. (XX) «зал для конференцій, концертів; зал для слухачів»; ***production*** (XV) – анг. (1915) «продюсування фільму»; ***attraction*** (1638) – анг. (1860) «те, що приваблює публіку» та

метонімічно «естрадний номер, спектакль під час кінопоказу, вечірки, гала-концерту» [5].

Висновки. Отже, при відображенні англо-американських культурних реалій перевага надається розширенню лексико-семантичної парадигми. Прямі запозичення (72 %), які належать до лексико-семантичних полів музики, кіно, видовищ і ЗМІ, мають вузьку сферу використання. Інтеграція та полісемія англійських запозичень у лексико-семантичній системі французької мови стала можливою при метафоризації сем. Калькування виявилося менш продуктивним. Лексеми французької мови набувають нових «культурних» семем завдяки трансформаціям англійських гомологічних і синонімічних одиниць і мають як вузькоспеціалізований, так і загальновживаний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусяк І. В. Спосіб життя та дозвілля: фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця XX століття. *Мовні і концептуальні картини світу :* зб. наук. праць / гол. ред. Олександр Іванович Чередниченко. К. : Логос. С. 8–18.

2. Гапченко О. А. Мовні запозичення як результат діалогу культур. *Мовні і концептуальні картини світу :* зб. наук. праць / відп. ред. О. І. Чередниченко. Вип. 18. Кн. 1. К. : Київ. нац. ун-т імені Т. Г. Шевченка, 2005. С. 90–94.

3. Жлуктенко Ю. А. Канадський варіант англійської мови і визначення канадизму. Київ, 1975. С. 34–75.

4. Чередниченко А. І. Нариси про англіцизми у сучасній французькій мові. *Вісник Київского ун-та. Серія «Романо-германська філологія*». К., 1980. Вип. 14. С. 63–66.

5. Le Grand Robert de la langue française : [dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française de Paul Robert en 9 vol.]. [2-ème éd. revue et enrichie par Alain Rey]. Paris : Dict. Le Robert, 1992.

6. Walter H. Dictionnaire des mots d’origine étrangère. P. : Larousse, 1991. 413 p.

Карина Лєбєдєва,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯК ЗАСОБІВ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРОСТОРУ

Фразеологічні одиниці як стійкі мовні конструкції відображають глибинні концептуальні структури, що є характерними для певної лінгвокультури. Дослідження лінгвокультурного аспекту просторових фразеологізмів дозволяє виявити особливості просторової концептуалізації у різних культурах, визначити закономірності формування просторових образів у фразеології, розкрити їхню роль у міжкультурній комунікації, а також визначити загальні принципи творення мовних образів і простежити вплив культурних, соціальних та когнітивних факторів на вибір метафор і символів, характерних для тієї чи іншої мовної спільноти.

Простір як фундаментальна категорія світобачення, що відображає способи мислення та орієнтації людини у навколишньому середовищі, відіграє важливу роль у формуванні концептуальних структур мови, зокрема через фразеологічні одиниці, які в кожній мові утворюють унікальний набір засобів для вираження уявлень про простір та його характеристики [1]. Приміром, в українській мові широко представлені фразеологізми, які описують напрямок руху чи місцезнаходження об’єктів: *задати жару, стояти як вкопаний, бути на сьомому небі*. В англійській мові аналогічні просторові концепти передаються через вирази на кшталт *to hit the road* «вирушити в дорогу», *to be over the moon* «бути надзвичайно щасливим», *to be stuck in the middle* «опинитися в скрутному становищі». Ці вирази демонструють, як різні мовні спільноти використовують метафоричні образи для опису просторових відношень.

Фразеологізми з просторовим змістом передають знання про орієнтацію в просторі, взаємне розташування предметів і характер переміщення, виступаючи вербальними маркерами просторової логіки мислення. Багато з них ґрунтуються

на універсальних концептах, таких як «висота», «глибина», «напрямок», що відображає загальнолюдське розуміння простору. Приміром, у багатьох мовах є вирази, пов'язані з вертикальною орієнтацією. В українській мові *бути на висоті* означає досягти високого рівня, проявити високий рівень майстерності. Аналогічно в англійській *to be on top of the world* передає стан великого успіху та задоволення. Протилежні значення мають фразеологізми *на самому дні* та *to hit rock bottom*, які позначають кризовий стан чи крайню форму занепаду.

Фразеологізми з просторовою семантикою є своєрідними ментальними схемами, що відображають досвід пізнання навколишнього світу крізь призму просторових координат. У процесі мовної еволюції людство навчилося осмислювати абстрактні поняття через конкретні образи руху, положення чи розташування об'єктів у просторі, тому багато фразеологізмів використовують просторові орієнтири як основу для вираження емоційних, соціальних, етичних та інших значень. Просторові уявлення, втілені у фразеології, формують своєрідну картину світу, де фізичне поєднується з метафоричним: напрямки руху можуть вказувати на життєвий вибір, а віддаленість – на емоційну чи соціальну дистанцію. Наприклад, фразеологізми *стати на правильний шлях* та *збитися з дороги* відображають уявлення про правильний або помилковий життєвий вибір [2, с. 338]. Емоційну або соціальну дистанцію передають фразеологізми *триматися осторонь*, *бути далеким від проблем*, *віддалитися один від одного*, які фіксують відчуження або відсторонення у стосунках.

Значущість просторових фразеологізмів виходить за межі суто мовного аналізу, оскільки вони відображають світоглядні орієнтири, соціальні норми та навіть історичний досвід певного народу [3, с. 51]. Наприклад, в англійській мові фразеологізм *climb the corporate ladder* буквально «підніматися корпоративними сходами» символізує прагнення до кар'єрного росту й успіху, що є важливою складовою західної трудової етики. Вираз *go the extra mile «*йти зайву милю» демонструє цінність наполегливої праці та готовність докладати додаткових зусиль – рису, глибоко вкорінену в американській культурі. Фразеологізм *keep someone at arm's length «*тримати когось на відстані витягнутої руки» вказує на

свідоме емоційне або соціальне відсторонення, що може відображати західну модель міжособистісної взаємодії, де особисті межі мають важливе значення. Усі ці вирази не лише описують просторові дії, а й кодують культурно значущі моделі поведінки та уявлення про соціальну дійсність.

Ще одним важливим фактором є історичний досвід народу який суттєво впливає на формування фразеологічних одиниць із просторовим компонентом. Наприклад, у мовах народів, які протягом тривалого часу вели кочовий спосіб життя або активно пересувалися територіями, особливо розвинена семантика руху, дороги, напрямку. В українській мові це простежується у фразеологізмах: *іти манівцями*, *шукати дорогу*, *стелити шлях.* Образ дороги закріпився як символ життєвого шляху, вибору, долі. Така образність відображає досвід постійного руху, пошуку безпеки або кращого життя, що був характерний для українців упродовж багатьох історичних етапів – від козацьких походів до примусових міграцій.

Лінгвокультурний аналіз просторових фразеологічних одиниць дозволяє не лише виявити їхню роль у мовній картині світу, а й простежити вплив природного середовища, історичних подій та культурних особливостей на формування уявлень про простір. Таким чином, простір у фразеології є не лише категорією, що визначає фізичні параметри об’єктів, а й потужним інструментом вираження соціальних, культурних і психологічних уявлень народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови: когнітивний та лінгвокультурологічний аспекти. Київ : ПФ ПП «Фоліант», 2018. 45 с.

2. Жуйкова М. В. Етимологізація фразеологічних одиниць: мовний та культурний аспекти. *Наукові записки. Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. 2017. Вип. 64 (2). С. 336–347.

3. Тікан Я. Г., Ярмак Д. О. Фразеологічні засоби вираження культурної ідентичності представників англійської та української лінгвокультур. *Вісник НТУУ «КПІ». Філологія. Педагогіка*. 2017. Вип. 10. С. 50–53.

Аліна Лопушенко,
викладач-стажист кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ШЛЯХИ ДЕКОНСТРУКЦІЇ МОВНОГО СЕКСИЗМУ В ПУБЛІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

Лексико-граматична система мови є політичною. Її політична роль полягає в тому, що вона нормалізує нерівності між жінками і чоловіками, робить їх природними, звичними та непомітними. Ми, звиклі до норм своєї мови, призвичаюємось до того погляду, який вона нам накидає. І спроби внести зміни в мову можуть викликати спротив, мовляв, це штучні й насильницькі дії над «природною» стихією мови. Та чи така вже «природна» і неупереджена ця стихія? [1].

Розглянемо досвід деяких країн, які здійснили реформування мовних норм із урахуванням гендерної складової. Питання таких реформ належать до **мовної політики** й обговорюються на найвищому законодавчому рівні. Зокрема, у 1990 році Рада Європи прийняла рекомендацію про усунення сексизму з мовного вжитку, закликавши медії користуватись вільною від сексизму мовою. У 2010 році вона прийняла чергову резолюцію про боротьбу із сексистськими стереотипами в медіях [1].

Мовна політика − ідеологічні постулати і практичні дії, спрямовані на врегулювання мовних відносин у країні (наприклад, питання двомовності) або розвиток мовної системи в певному напрямі (наприклад, гендерне реформування мов чи реформи правопису).

Лінгвістки й активістки жіночих рухів, ураховуючи особливості своїх мов, розробили рекомендації щодо поступової зміни норм, а також тривалий час обговорювали питання несексистської мови в медіях і в суспільстві загалом.

Завдяки цьому вільну від сексизму мову в цих країнах визнано загальноприйнятою. Її дотримуються на засіданнях ООН та Ради Європи, міжнародних зустрічах усіх рівнів, в офіційній документації та в медіях [1].

Досвід цих реформ показав, що мову потрібно розробляти відповідно до вимог і потреб сьогодення, не варто полишати її саму на себе, можна і треба вибирати шляхи її розвитку. Загалом же впровадження гендерно паритетної мови може відбуватись кількома шляхами: або завдяки **стратегії фемінізації**, або завдяки **стратегії нейтралізації.** Приклади їхньої дії засвідчують мовні політики в англійській мові [1]. Своєю чергою, реформи французької мови поєднали зазначені стратегії в одну − змішану стратегію.

Стратегія фемінізації − стратегія реформування мови, яка полягає в послідовному вживанні фемінітивів і відповідно униканні загального чоловічого роду.

Стратегія нейтралізації − стратегія реформування мови, яка полягає у послідовній нейтралізації граматичного роду, зокрема, завдяки збірним поняттям (*студентство*), словам спільного роду (*бідолаха, невдаха, стиляга, трудяга*) або іншим лексичним засобам (наприклад, *аудиторія* чи *когорта* – замість *читачі і читачки*; *людина, особа, колега*) [2].

Англійська мова, позбавлена граматичної категорії роду, розвинула стратегію нейтралізації, тобто уникнення будь-яких форм, що вказують на стать у назвах професій та занять. Наприклад, усі слова із коренем *man* (*чоловік*) послідовно заміщені на *person* (людина), замість *policeman* чи *fireman* пропонують вживати *police officer* і *fire fighter*, замість *sportsman* вживають *athlete*; замість займенників *he* і *his* на позначення людини загалом уживають або паралельні форми *she/ he, they*, або ж виключно жіночі форми *she* і *her*.

Обрана стратегія мовних реформ залежить від граматичної структури мови, зокрема наявності чи відсутності в ній роду. Однак, як показує Мерліс Геллінґер на основі аналізу структур норвезької, голландської, італійської та іспанської мов, не тільки граматичний рід має значення в процесах гендерного реформування мови [1]. Окрім словозміни, владно/субординованих смислів між

«чоловічими» та «жіночими» найменуваннями, важливу роль відіграють також позамовні чинники, серед яких дослідниця називає такі:

1) Прийняті у відповідній мовній спільноті взаємини між статями (опір супроти паритетного вживання жіночого роду в мові зумовлено радше низьким статусом жінки, аніж власне структурними особливостями мови).

2) Стан жіночого руху (вищий рівень критики нерівностей сприятиме глибшому розумінню мовного сексизму і відповідно стимулюватиме ефективні дебати на користь антисексистських ініціатив) [1].

У Німеччині впровадження гендерно паритетної мови в усі сфери життя: від мови медій, книжкової продукції до офіційної документації − супроводжувалось урегулюванням інших царин за принципом гендерної рівності. Це і збільшення ролі жінок у політиці, і рівна зарплатня з чоловіками, і рівномірний розподіл обов'язків по догляду за дитиною, і декретні відпустки для чоловіків. Тобто зміни в мові мають відбуватись синхронно із низкою соціальних змін [1].

Щоб краще зрозуміти, як використання мови може спричинити соціальну зміну, згадаймо приклад Туреччини, перший президент якої, Кемальпаша Ататюрк, у 1932 році впровадив латинізовану систему письма як частину своєї загальної програми модернізації тоді ще «османської» країни. Завдяки цьому розвиток країни було спрямовано на європеїзацію [2].

Варто зазначити, що, попри низку здобутків (насамперед формування гендерної мовної чутливості), гендерні реформи в німецькій та англійській мовах зіштовхнулись із низкою неочікуваних ефектів, коли сама реформа могла досягти навіть зворотних результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гендер для медій : підруч. із гендер. теорії для журналістики та інших соціогуманітар. спец. / ред.: М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманова. 3-тє вид. Київ : Критика, 2017. 224 с.

2. Основи теорії гендеру : навч. посіб. Київ : К.І.С., 2004. 536 с.

Ольга Мілютіна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та методики викладання,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ФРАЗЕОЛОГІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЛІНГВОКУЛЬТУРНОМУ АСПЕКТІ

Стать людини – одна з базових характеристик особистості, що визначає її соціальну ідентичність, поведінку, мову й комунікативні практики. У сучасному суспільстві вона розглядається не лише як біологічна ознака, а й як соціокультурна конструкція, що перебуває в центрі уваги гендерних досліджень. Саме завдяки гендерному підходу з'являється можливість глибше осмислити мовну поведінку особистості, виявити специфіку формування гендерлектів і впливу соціальних стереотипів на мовну комунікацію.

Гендерна лінгвістика як напрямок інтенсивно розвивається з кінця XX століття. Увага дослідників прикута до взаємозв'язку між мовою, комунікацією й соціальними уявленнями про маскулінність та фемінність. Класичними є праці Р. Лакофф, Д. Таннен, П. Ікерта, які заклали підвалини вивчення «жіночого» й «чоловічого» мовлення як окремих стилістичних явищ. У вітчизняному науковому просторі гендерна проблематика представлена дослідженнями О. Кісь, А. Мартинюк, Л. Курченко, І. Забужко, Н. Зборовської, які аналізують не лише лінгвістичний аспект, а й культурно-історичний контекст формування гендерних моделей.

Як зазначає Джудіт Батлер [2, с. 174], гендер є результатом соціального «конструювання», а отже, його прояви, в тому числі мовні, варіюються залежно від соціокультурного контексту. Сучасні дослідження вказують на те, що комунікативна поведінка жінок і чоловіків формується через різні моделі соціалізації [3]. Згідно з теорією «двох культур» [6], чоловіки в дитинстві навчаються комунікувати у змагальному середовищі, тоді як дівчаток виховують у дусі кооперації.

Низка праць з когнітивної лінгвістики доводить, що гендерні стереотипи фіксуються у фразеологізмах та прислів'ях, присутніх у мові. Так, аналіз українських прислів'їв, поданий у дослідженнях Г. Доброльожі, підтверджує наявність упереджених образів жінки як сварливої, непередбачуваної чи надмірно емоційної: «Не так чоловік рознесе мішком, як дружина горшком» (про недбайливу дружину); «А вже тому жонатому як собаці кудлатому: чи обідав не обідав, а вже лайки відвідав»; (про сварливу дружину); «Пішла по руках як вітер по полю», «Дурна дівка як двері розкриті (про подружню невірність); «Як ластівка з ластів'ятком, так мати з дитятком», «За материною спиною як за кам'яною стіною», «Материн гнів як весняний цвіт: рясно випадає, та скоро минає» [1].

Подібні стереотипи трапляються і в англійській мові, де жінок часто зображують як слабких, залежних або поверхневих: "There is no devil so bad as a she devil", "Women have long hair and short brains", "Three things drive a man out of his house: smoke, rain and a scolding wife". Натомість чоловіки частіше асоціюються з силою, раціональністю та незалежністю: "A good husband makes a good wife", "A good workman is known by his chips", "He that lives well is learned enough" [7].

Німецькі дослідники акцентують на тому, що чоловіки і жінки мають різну мету в комунікації: жінки прагнуть до встановлення міжособистісного зв'язку, а чоловіки - до передачі інформації або домінування [5]. Це також пояснює наявність відмінностей у лексичному виборі: жінки уникають грубих слів, вживають зменшено-пестливі форми, демонструють більшу увагу до тональності та емоційної виразності

Крім того, спільною для різних культур є менша формальність моногендерного спілкування на відміну від кросгендерного. Більша невимушеність атмосфери спілкування між особами однієї статі (особливо чоловічої) – це широко відомий у практичній психології факт, який, зокрема, враховується при організації бесід та проведенні опитувань громадської думки. Бесіди між інтерв'юером та опитуваними чоловіками більш розкуті, якщо в ролі

інтерв'юера виступає чоловік; причому чоловіки-інтерв'юери частіше висловлюють бажання працювати з чоловіками, в той час як жінки охоче опитують представників обох статей [4].

Підсумовуючи зазначимо, що гендерна приналежність значно впливає на мовну та комунікативну поведінку особистості. У різних культурах і мовах простежуються як універсальні, так і специфічні риси «чоловічого» й «жіночого» мовлення. Ці відмінності не є суто біологічно зумовленими – навпаки, вони відображають соціокультурні очікування, стереотипи й мовні практики, які суспільство транслює через виховання, освіту та масову культуру. Усвідомлення гендерних особливостей комунікації дозволяє не лише краще розуміти мовну поведінку, а й сприяє ефективнішому міжособистісному спілкуванню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доброльожа Г. Світ української родини у прислів'ях та приказках з порівняльним компонентом. URL: https://surl.li/nbwjkf
2. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. Routledge. 2002. URL: https://surl.li/gygxrw
3. Coates J., Pichler P. Gender and Discourse analysis. The Routledge Handbook of Discourse Analysis. Routledge. URL: https://surl.lu/bjqkzi
4. Kiesling S. F. Linguistic Variation and Change. 2011. Edinburgh University. URL: https://surl.li/uqsdos
5. Reisigl M. *Sprache – Macht – Geschlecht*. URL: https://surl.li/catzwf
6. Tannen, D. (1991). *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. URL: https://surl.li/ulnbjn

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

7. The Dictionary of Modern Proverbs Compiled by Charles Clay Doyle, Wolfgang Mieder, and Fred R. Shapiro YALE UNIVERSITY PRESS NEW HAVEN AND LONDON. 2012. URL: https://surl.li/stirvu

Halyna Pidvysotska,
Lecturer of the Department of Foreign Languages,
Prydniprovia State Academy of Physical Culture and Sports

INTERFERENCE AND TRANSFER OF GRAMMATICAL SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION

Learning a foreign language as a means of communication is of particular importance in the context of globalisation and European integration. The training of a modern specialist requires proficiency in a foreign language to the extent that it can be used in practice in future professional activities.

The process of learning a foreign language is accompanied by numerous difficulties, one of which is the phenomenon of interference. Interference is the influence of elements of the native language on the acquisition of a foreign language, which can both facilitate and hinder the effective acquisition of new language structures. I.M. Lobachuk believes that the results of transfer can be positive and negative. In the first case, transfer accelerates the process of mastering a new language, in the second case, it complicates it, since the system of the mother tongue, as well as the first foreign language, existing language and speech skills do not coincide with the new language being learned [3, p. 58].

The transfer of grammatical skills, which is an integral part of this process, can be positive or negative. In particular, grammatical rules and structures of the native language can help to master certain aspects of a foreign language faster, or, on the contrary, lead to mistakes due to incorrect transfer of knowledge.

Language is a tool for communication and social interaction, and the content of its teaching is determined by the needs of communication. The grammatical component of foreign language communicative competence includes knowledge of the rules of phrase construction, different types of sentences, grammatical design of foreign language speech, identification of differences and coincidences in the means of expressing grammatical categories in the respective language.

Mandatory elements of grammatical competence, which ensures the correct use of grammatical forms in speech, are morphological skills, which focus on the correct

use of grammatical phenomena at the morphological level; syntactic skills, which determine the correct arrangement of words in all types of sentences; graphic skills, which consist in the correct spelling of letters; spelling skills, which ensure the correct spelling of words.

Acquiring foreign language grammatical competence involves the acquisition of knowledge about the grammatical system of a foreign language, which, according to researchers [2, p. 234], is a unity of individual grammatical meanings and their formal expressions, which contain the basis without which the language does not function and which is represented in its grammatical units, categories and forms. The choice of a grammatical form is made through the perception of grammatical features that signal a certain grammatical structure.

Difficulties that arise in the perception and use of grammatical structures should be taken into account in the process of developing grammatical skills.

The grammatical structure of a language, despite being the most stable part of it, undergoes certain changes as a result of external influences, which to a certain extent affect the language system with its patterns of word use. The reasons for these changes are the transfer of grammatical features of one language to another language system by bilinguals. The originality of any language system is largely manifested through subtle grammatical relations caused by systemic connections of word meanings and their rootedness in the language structure. Even minor deviations caused by interlingual contacts can cause changes in the meaning of a message.

The level of transfer of grammatical features of one language to another language system by bilinguals depends mainly on the level of implementation of the grammatical structure. For example, it is believed [1] that verb categories are implemented at the stage of speech programming, during which they are unconsciously transferred from the native language, which causes interference. Cases of grammatical interference in second language acquisition are quite common, but its nature differs in morphology and syntax. When developing methods of teaching a foreign language, one should take into account the results of studies which show that morphological interference most often causes formal or functional deviations from the norm

associated with the violation of categorical features of parts of speech, while syntactic interference causes a violation of word order.

REFERENCES

1. Cheremska O. S. Lexical and grammatical interference in the modern Ukrainian literary language. Kharkiv, 2006. 184 p.

2. Kochergan M.P. General linguistics. K. : Akademia, 2003. 464 p.

3. Lobachuk I.M. Theoretical and methodological aspects of teaching the second foreign language. *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Pedagogy and Psychology*. 2013. Issue 40. P. 56–60.

Денис Скічко,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МОВУ ЯК АСПЕКТ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

В умовах сучасної глобалізації мови мають тенденцію до інтеграції та формування нових мовних явищ, або ж до зникнення під впливом інших, більш поширених мов. Термін «глобалізація» увійшов до наукового дискурсу в другій половині 1980-х років у контексті стрімкого розвитку інформаційних технологій та телекомунікацій. Уперше в науковому середовищі його використав Р. Робертсон у 1983 році [2]. На сьогодні у світі можна виокремити кілька провідних мов: англійську, китайську, іспанську та арабську. Проте домінуюче становище, безперечно, займає англійська мова.

Основна відмінність цих мов від англійської полягає в тому, що вони є широко поширеними переважно на регіональному рівні та майже не справляють впливу на решту світу. Унікальність англійської мови полягає в тому, що, окрім домінування у Північноамериканському регіоні, вона вже стала мовою міжнародного спілкування майже в усіх країнах світу. Протягом останнього

століття її експансія набула такого масштабу, що сьогодні володіння англійською, хоча б на базовому рівні, є необхідністю для кожної активної та ділової особи у будь-якій точці земної кулі.

Безсумнівно, процес глобалізації часто ототожнюється з американізацією. І справді, вплив Сполучених Штатів Америки у світі протягом останнього століття став надзвичайно потужним. Усі переглядають голлівудські фільми, майже в кожній країні є ресторани мережі McDonald's і KFC, у кожному магазині продається Coca-Cola, мільйони людей користуються iPhone. Подібних прикладів можна навести безліч. США є найпотужнішою економікою світу, здатною відстоювати власні інтереси у будь-якому куточку земної кулі, а їхня національна валюта вважається цінною, стабільною та ліквідною в усіх країнах світу. Тому сукупність вищезазначених чинників дає підстави припускати, що упродовж наступного століття англійська мова не лише не втратить своїх провідних позицій на світовій арені, але й продовжить своє поширення.

В умовах активної глобалізації, коли в суспільстві відбувається помітна переоцінка цінностей, мова набуває особливого значення як складова етнічної ідентичності. Сучасний міжнародний досвід свідчить про те, що найбільш вагомих успіхів у сфері збереження та розвитку мов досягають ті держави, які впроваджують спеціальні законодавчі заходи для забезпечення мовних прав своїх громадян, зокрема представників національних меншин.

Упродовж усієї історії іспанської держави культура та мова перебували під впливом різноманітних народів, які проживали на Піренейському півострові та залишили у спадок численні лінгвістичні запозичення. Сьогодні ж динамічні процеси розвитку науки і техніки зумовлюють домінування англійської мови, що не лише сприяє збагаченню іспанської лексики, але й впливає на мовну політику країни.

Важливим напрямом сучасної мовної політики Іспанії залишається нормалізація мовної ситуації, яку розуміють як збереження, підтримання та розвиток сучасних мовних стандартів іспанської мови. Провідну роль у цьому

процесі відіграє *Королівська академія іспанської мови* (Real Academia Española), заснована у 1713 році з метою збереження лексичного складу та фонетики іспанської мови у її найвищому вияві витонченості й чистоти. Основним завданням академії є формування мовної та літературної норми іспанської мови, а також регулювання мовного життя держави.

До виправданого використання англіцизмів в іспанській мові можна віднести неологізми. Іспанський лінгвіст Г. Г. Рамос зазначає, що запозичення пов'язані з економічним домінуванням та науково-технічним прогресом країни, або ж із наявністю престижу цієї країни в тій сфері, у якій з'явилося запозичене слово [1].

У той час як іспанська мова зберігає свою «інтровертність» у прагненні обмежити вплив іноземних мов, дедалі більше носіїв визнають, що навіть така «інтровертна» іспанська не здатна протистояти постійному розширенню списку англіцизмів. Попри наявність іспанських відповідників для багатьох англійських слів, вони часто ігноруються самими носіями іспанської мови. Серед сфер, у яких спостерігається найбільша концентрація англіцизмів, можна виокремити такі: IT, краса і мода, спорт, економіка, здоров'я, культура, гастрономія, політика і т.д. До найуживаніших англіцизмів, якими іспанці послуговуються в мовленні є: *follower* (підписник), *fake* (підробка), *marketing* (маркетинг), *chat* (чат), *feedback* (зворотній зв'язок), *mainstream* (мейнстрим), *gym* (спортивный зал), *stalker* (сталкер), *spoiler* (спойлер), *selfie* (селфі), *screenshot* (скриншот), *online* (онлайн), *podcast* (подкаст), *outfit* (наряд), *wellness* (благополучие), *fashion* (мода), *influencer* (інфлюенсер), *look* (образ), *make-up* (макіяж).

Іспанці використовують англіцизми, щоб зробити своє усне/писемне мовлення більш престижним, так як англомовна лексика сприймається як сучасна та модна.

Отже, попри наявність розвиненої та структурованої мовної політики, питання збереження національних мов і досі залишаються актуальними та викликають певне занепокоєння в іспанському суспільстві щодо здійснюваних освітніх реформ і лінгвістичних інновацій. Крім того, іспанці продовжують

захоплюватися англіцизмами і активно ними послуговуватися, часто ігноруючи наявні іспанські відповідники, що потенційно може призвести до втрати культурної та мовної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Guerrero Ramos G. Neologismos en el español actual. Madrid : Arco Libros, 2010. 331 p.

2. Толстоухов А. В. Глобалізація. Влада. Еко-майбутнє. К. : Б. в., 2003. 304 с.

СЕКЦІЯ 4
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Лілія Бабич,
викладач-стажист кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРЕКЛАДІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА

Сучасний розвиток штучного інтелекту (ШІ) суттєво трансформує сферу перекладу, впливаючи як на сам процес перекладацької діяльності, так і на професійну роль перекладача. Завдяки вдосконаленню нейромережевих систем машинного перекладу (Google Translate, DeepL, ChatGPT тощо), а також використанню автоматизованих перекладацьких інструментів (CAT-tools), якість та швидкість перекладу значно зросли.

В умовах глобалізації та цифрової трансформації дослідження впливу штучного інтелекту на переклад стає особливо актуальним. Воно дозволяє оцінити можливості та обмеження технологій, визначити нові компетенції, необхідні перекладачам, а також спрогнозувати майбутні тенденції розвитку галузі. Таким чином, тема є важливою як з теоретичної, так і з практичної точки зору, оскільки вона охоплює як мовні аспекти перекладу, так і професійні трансформації у сучасному світі.

Чи може штучний інтелект повністю замінити перекладачів? ШІ значно покращив якість машинного перекладу, однак повна заміна професійних перекладачів залишається малоймовірною. Попри високий рівень обробки тексту, ШІ все ще має труднощі з розумінням багатозначності слів, культурних відтінків значення, гумору, гри слів та художніх засобів. Наприклад, переклад художньої літератури чи поезії вимагає творчості, яку штучний інтелект поки що не здатен імітувати на рівні людини. Замість повної заміни фахівців, ШІ змінює саму суть перекладацької роботи. Все більшої популярності набуває **постредагування машинного перекладу,** де перекладач працює не над створенням тексту з нуля, а над редагуванням і покращенням результату, отриманого від ШІ. Майбутнє професії перекладача, швидше за все, полягатиме в ефективному використанні ШІ як інструменту, а не в його повній автономії.

Штучний інтелект демонструє високу ефективність у перекладі структурованих та стандартизованих текстів. Це зумовлено тим, що такі тексти мають формалізовану мову, фіксовану термінологію та чітку структуру, що значно полегшує роботу алгоритмів машинного перекладу. Проте для перекладу літературного та наукового перекладу людська творчість і критичне мислення залишаються незамінними. Наприклад, реклама вимагає не лише точності, а й креативності, культурної адаптації та розуміння психології цільової аудиторії. Хоча машинний переклад досяг значного прогресу, такі проблеми, як точний переклад ідіоматичних виразів, збереження тону та обробка предметної термінології, залишаються [1, с. 42].

Використання штучного інтелекту породжує низку правових і етичних питань, зокрема щодо авторських прав. У традиційному перекладі авторські права належать перекладачеві як творцеві нового тексту. Проте, якщо переклад виконаний штучним інтелектом, виникає питання: хто є автором? Більшість законодавчих систем не визнають ШІ як суб’єкта права, тому переклади, створені ним без значного втручання людини, можуть вважатися **творами без авторства**. ШІ перекладає тексти на основі величезних масивів даних, багато з яких можуть бути захищеними авторським правом. Це викликає дискусії щодо

законності використання таких матеріалів без дозволу правовласників. Деякі видавці та автори вже подають судові позови проти компаній, що розробляють ШІ-моделі, за несанкціоноване використання їхніх творів. На даний момент правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні частково здійснюється законами України «Про захист персональних даних», «Про авторське право та суміжні права», «Про захист прав споживачів», «Про електронні довірчі послуги» тощо [2]. Необхідні нові законодавчі механізми, які визначатимуть статус таких перекладів, права перекладачів та відповідальність за використання машинного перекладу. До того часу сфера ШІ-перекладу залишатиметься в «сірій зоні» правового регулювання.

Отже, завдяки сучасним алгоритмам машинного перекладу та автоматизованим інструментам (CAT-tools) процес перекладу став швидшим та доступнішим. Однак, попри високий рівень автоматизації, ШІ не здатен повністю замінити професійних перекладачів, особливо у творчих і високоспеціалізованих галузях. Таким чином, майбутнє перекладу, швидше за все, полягатиме у симбіозі ШІ та людської експертизи: технології продовжуватимуть вдосконалювати перекладацький процес, автоматизуючи рутинні завдання, а перекладачі зосереджуватимуться на творчих, етичних та правових аспектах роботи. Це підтверджує, що штучний інтелект не замінить перекладачів, а лише змінить їхню роль у професії, роблячи їх не лише мовними фахівцями, а й редакторами, консультантами з локалізації та культурними посередниками, які забезпечуватимуть якість і відповідність перекладу як з мовної, так і з правової точки зору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Застосування технології штучного інтелекту під час вивчення іноземної мови. *Роль штучного інтелекту у вивченні іноземних мов*. 2024. URL: https://doi.org/10.31617/k.knute.2024-02-15 (дата звернення: 12.03.2025).

2. Харебава Т. Б. Авторські права на об’єкт, створений штучним інтелектом. 2024. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/225383_avtorsk-prava-na-obkt-stvoreniy-shtuchnim-ntelektom (дата звернення: 12.03.2025).

Катерина Бондаренко,
здобувач ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
Навчально-науковий інститут іноземної філології,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Анна Очковська,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри англійської філології та перекладу,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Переклад міжнародних документів є одним із найскладніших напрямів перекладацької діяльності, оскільки вимагає максимальної точності та збереження стилістичних і термінологічних норм цільової мови. Граматичні трансформації відіграють у цьому процесі ключову роль, дозволяючи адаптувати оригінальний текст до норм української мови та водночас зберегти вихідний зміст [1, с. 22]. Важливість цього питання зумовлена тим, що навіть незначні відхилення у граматичній структурі можуть призвести до юридичних або дипломатичних непорозумінь.

Граматичні трансформації – це сукупність прийомів, що застосовуються під час перекладу з метою подолання структурних відмінностей між мовою-джерелом та мовою-реципієнтом [3, с. 48]. Вони охоплюють різні рівні мовної системи: морфологічний, синтаксичний та лексико-граматичний. Відповідно, для міжнародних документів, де пріоритетом є точність та чіткість формулювань, ці трансформації мають особливо важливе значення.

Наприклад, англійська мова характеризується широким застосуванням пасивних конструкцій та складних синтаксичних структур, які не завжди безпосередньо відтворюються українською мовою [4, с. 67]. У такому разі

перекладачеві доводиться вдаватися до різних видів трансформацій – від заміни частин мови до перебудови речень.

Основними видами граматичних трансформацій є синтаксичне переструктурування, заміна частин мови, граматична компенсація, елімінація та додавання граматичних елементів [3, с. 48].

Синтаксичне переструктурування полягає у зміні порядку слів, розбитті складнопідрядних речень на прості або, навпаки, об'єднанні коротких речень задля збереження логічності викладу. В офіційних текстах англійські складні речення нерідко доводиться адаптувати, щоб уникнути надмірної довжини та складності в українському перекладі [2, с. 45], наприклад:

(1) *It is necessary that the parties agree on all the terms before signing the contract.* – Сторони повинні узгодити всі умови перед підписанням договору.

У наведеному прикладі складна англійська конструкція з *It is necessary that…* була перебудована на простішу українську форму «Сторони повинні…». Така трансформація робить речення більш природним для цільової мови та зберігає змістовну чіткість.

Заміна частин мови застосовується, коли пряма передача дієслова, іменника чи прикметника не відтворює належно смислових відтінків, перекладач може замінити одну частину мови іншою. Це дає змогу уникнути калькування та зробити текст природнішим для цільової аудиторії [3, с. 56]. У міжнародних угодах така трансформація допомагає зберегти точність термінів, водночас дотримуючись норм української граматики, наприклад:

(2) *The committee is responsible for overseeing the implementation of the resolution.* – Відповідальність за нагляд за виконанням резолюції покладено на комітет.

У вищенаведеному реченні англійську дієслівну конструкцію *is responsible for overseeing* замінено на іменникову фразу «Відповідальність … покладено», що дає змогу уникнути калькування, вдало відтворити офіційний стиль при цьому імплементуючи норми української граматики.

Граматична компенсація є доречною у випадках, коли певна мовна конструкція не має прямого відповідника. Ця трансформація передбачає доповнення чи скорочення речення, аби передати значення, що відсутнє у цільовій мові [1, с. 29]. Наприклад, англійські герундіальні конструкції можуть компенсуватися підрядними реченнями або віддієслівними іменниками в українському перекладі:

(3) *We appreciate your taking the time to review this agreement.* – Ми вдячні, що ви знайшли час ознайомитися з цією угодою.

В англійському тексті використано герундіальну конструкцію «*your taking the time*». У українському перекладі вона компенсується підрядним реченням «що ви знайшли час…». Це дозволяє зберегти ввічливий тон та зміст, уникнувши неприродних формулювань для української мови.

Елімінація та додавання граматичних елементів. Інколи допоміжні дієслова або службові слова, поширені в англійській мові, можуть бути опущені в українському варіанті без втрати змісту [4, с. 70]. Водночас у деяких випадках доводиться додавати сполучники чи уточнювальні елементи для збереження логічної послідовності та змістової повноти тексту.

(4) *This Agreement shall be valid for a term of five years, unless terminated earlier by either Party upon written notice.* – Ця Угода діє протягом п’яти років, якщо будь-яка зі Сторін не припинить її достроково, надіславши письмове повідомлення.

У цьому прикладі допоміжне дієслово *shall be* та інші службові елементи з оригіналу було опущено в перекладі, оскільки вони не є обов’язковими для збереження змісту в українській мові. Натомість додано уточнювальний зворот «надіславши письмове повідомлення», який увиразнює умову дострокового припинення угоди.

Міжнародні договори, меморандуми та резолюції характеризуються формалізованим стилем, де навіть незначне відхилення від норм може змінити юридичну силу документа. Тому перекладач повинен ретельно дотримуватися офіційно-ділового стилю, уникаючи надмірної експресивності [2, с. 83].

Важливо також враховувати культурно-правовий аспект: деякі терміни чи мовні конструкції в англомовних документах мають традиційно усталене використання, тоді як в українській мові вони можуть бути відсутні або потребувати додаткових пояснень. У таких ситуаціях граматичні трансформації дають змогу не лише адаптувати форму, а й забезпечити точність змісту, необхідну для подальшого офіційного використання документа [3, с. 102].

Граматичні трансформації виступають невіддільною складовою перекладу міжнародних документів, оскільки дозволяють уникнути структурних розбіжностей між мовами та зберегти юридично й лінгвістично коректну форму тексту. Синтаксичне переструктурування, заміна частин мови, граматична компенсація, елімінація та додавання граматичних елементів – усі ці прийоми спрямовані на збереження точності та цілісності вихідного змісту [1, с. 35]. Таким чином, граматичні трансформації є ефективним інструментом, що допомагає перекладачеві адаптувати текст до норм цільової мови, не порушуючи смислової суті документа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іваненко О. М. Проблеми перекладу в сучасному світі. Київ : Літера, 2015. 200 с.

2. Коваль О. Міжнародні документи: проблеми перекладу. Львів : Світ, 2012. 256 с.

3. Newmark P. A Textbook of Translation. London : Prentice Hall, 1988. 292 p.

4. Nida E. A. Language and Culture: Contexts in Translation. New York : Routledge, 2001. 180 p.

Ліана Гаврилюк

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ НОВИН

Вступ. У сучасному суспільстві політична інформація поширюється з надзвичайною швидкістю, впливаючи на формування громадської думки. Політичні новини, зокрема, є потужним інструментом, адже вони не лише доносять факти, а й формують певні оцінні судження та емоції у масової аудиторії. Тому проблема адекватного перекладу політичних новин набуває надзвичайної актуальності. Перекладач у такому контексті постає не лише мовним посередником, але й культурним медіатором, від якого залежить коректна передача змісту, прагматики та впливу тексту на аудиторію. Однак, процес перекладу політичних новин ускладнюється низкою чинників: різною політичною риторикою, наявністю маніпулятивних елементів, культурно специфічними відтінками лексики та контексту, а також особливостями формування заголовків і текстів. Усе це вимагає ґрунтовного аналізу й визначення ефективних стратегій передачі смислової, емоційної та прагматичної складової.

На думку І. Буренка, політичний дискурс потребує особливого лінгвістичного аналізу, адже він містить ідеологічні та культурні складники, які є ключовими для його розуміння [1, с. 161–162]. Важливим аспектом у перекладі політичних новин є відтворення політичної лексики та реалій, що, на переконання Г. Костенка, часто містять національно-культурні компоненти та можуть не мати прямих відповідників у мові перекладу [2, с. 166].

У політичному дискурсі широко використовують засоби впливу на масову свідомість, серед яких риторичні питання, емоційно забарвлена лексика, іронія. На думку В. Перцевої, ключовою проблемою є точність передачі цих засобів з урахуванням специфіки цільової аудиторії [3, с.94]. Крім того перекладачеві часто доводиться зважати на «стратегію нейтралізації», коли деякі надміру агресивні елементи слід пом’якшити або переосмислити, щоб уникнути юридичних та етичних конфліктів [4, с. 99–100]. Відтак, адекватність перекладу

політичних текстів формується на перетині лінгвістичної компетенції, міжкультурної чутливості та здатності зберігати маніпулятивні чи навпаки нейтралізовувати надто конфліктні елементи.

В основі практичного аналізу лежить співставлення оригінальних уривків політичних новин та їх офіційного перекладу. Це дає змогу простежити, як перекладачі зберігають або модифікують стилістичні й змістові особливості.

Перший приклад демонструє, як емоційність новини може частково втрачатися. На офіційному сайті Президента України у новорічному привітанні фігурує оригінальний фрагмент:

«Сьогодні наші сім'ї знову разом. Нарешті за одним столом. Але всі ми бажаємо лише одного…»

У перекладі англійською мовою цей емоційний тон зберігається не цілком:

«Today, our families are together again. Finally, at one table. But we all want only one thing…» Здається, що емоційне «нарешті» в українському тексті не так яскраво передає радість возз'єднання. Пропозиція на кшталт *Finally, reunited at the same table…* допомогла б посилити відчуття довгоочікуваності моменту й зберегти загальну тональність.

В іншому матеріалі з «Української правди» (23.10.2024) трапляється уривок:

«Генсек ООН відхилив запрошення України на перший Глобальний саміт миру у Швейцарії. Він, однак, прийняв запрошення до Казані від воєнного злочинця Путіна».

Переклад англійською зберігає підсилену оцінку, коли путіна називають *war criminal:*

«The UN Secretary-General rejected Ukraine's invitation to the first Global Peace Summit in Switzerland. However, he has accepted an invitation to Kazan from war criminal Putin». Тут видно, що спроба зберегти маніпулятивну конотацію (воєнний злочинець) лишається виправданою, оскільки формує негативний образ політичного діяча.

Цікаво простежити маніпулятивну іронію в новині з сайту ООН (28.09.2024), де речник називає підтримку України з боку НАТО «суїцидальною авантюрою»:

«…any effort by the NATO alliance to keep aiding Kyiv will prove to be a 'suicidal escapade'.»

В українському перекладі фраза

«…будь-яка спроба Альянсу продовжувати допомогу Києву стане "суїцидальною авантюрою".» майже дослівно повторює емоційно забарвлений оригінал. Така дослівність передає й маніпулятивний посил про нібито небезпечні наслідки, зберігаючи тон провокації.

У публікації «POLITICO» (14.09.2024) Дмітрій Мєдведєв називає західних опонентів «*pompous Anglo-Saxon imbeciles»*. У перекладі, що з'явився в українських ЗМІ, уживають вислів *«пихаті англосакські недоумки»*, повністю зберігаючи грубу лексику. Така відвертість відображає справжній настрій висловлювання, водночас може бути знижена до «пихаті англосакські дурні», аби не шокувати читача надмірною образливістю.

Ще одна ситуація з «Fox News» (19.10.2024), де президент США Трамп звертається до аудиторії з риторичним питанням:

«Are you better off now than you were four years ago?»

В українському варіанті це лунає так:

«Чи ви живете краще тепер, ніж чотири роки тому?».Тут збережено оригінальну інтонацію запитання, що підштовхує аудиторію до негативної відповіді щодо поточного стану справ. Подібні риторичні прийоми часто використовуються з метою критики діючої влади.

Отже, практика засвідчує: перекладач стикається з викликом передати не тільки зміст, а й ту емоційну та маніпулятивну напругу, яку створює автор чи редактор новини. Адаптація може пом'якшувати надмірно різку лексику або стирати іронію. Репродуктивний підхід, навпаки, акцентує на відтворенні вислову без змін. Вибір стратегії залежить від етичних норм, позиції видання і мети, яку ставить перед собою перекладач. Таким чином, ефективний переклад

політичних новин передбачає уважне ставлення до культурно обумовлених реалій, стилістичних прийомів і прагматичного задуму автора. Тільки комплексне врахування цих чинників дає змогу забезпечити адекватність тексту й утримати належний рівень впливу на цільову аудиторію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буренко І. Д. Політичний дискурс як об’єкт лінгвістичного дослідження. Напрям 1. Національне та міжнародне право. 2020.
2. Костенко Г. М. Українська політична лексика як об’єкт перекладу. *Закарпатські філологічні студії.* 2022. Т. 2, вип. 22. С. 165–169.
3. Медвідь О., Горобець М., Сергієнко А. Емфатичні засоби в текстах політичних новин (на матеріалі CNN). *Philological Treatises*. 2022.
4. Перцева В. А. Стратегії та проблеми перекладу політичних текстів. *Вчені записки*. 2022. № 3. С. 105.

Iryna Dudnyk,
2nd-year student
Scientific supervisor: Nataliia Shliakhtun

IMPROVING THE QUALITY OF TRANSLATION IN THE TOURISM INDUSTRY

Tourism is one of the most dynamic and rapidly growing sectors of the global economy. Every year, millions of people travel to different parts of the world, and for them, receiving clear and accurate information is crucial. That is why high-quality translation plays a key role in the tourism business. Inaccurate translations can lead to misunderstandings, distort information, and even harm the reputation of travel companies. Texts with grammatical or lexical errors, incorrectly translated dish names on menus, or misleading descriptions of excursions can create significant discomfort for tourists. At the same time, high-quality translation helps attract new clients, builds trust in a company, and enhances the overall travel experience.

I am currently studying Tourism and Recreation at Tulchyn Vocational College of Culture, and the issue of language barriers is highly relevant to me. In the future, I plan to work in the tourism industry, and I understand that quality translation is not just a convenience but a necessity.

The accuracy of translations determines how comfortable a tourist feels in a foreign country, how easily they can access services, and whether they will be satisfied with their trip. My goal is to explore this topic in-depth to understand how to enhance the quality of tourism translation and make it more accessible to travelers worldwide.

In today's world, information spreads instantly, and the tourism industry is becoming increasingly international. Hotel bookings, tour reservations, and local excursion searches happen online, and tourists expect to receive clear information without language barriers.

Despite significant technological advancements, automated translation systems do not always provide accurate results. It is still common to find amusing or nonsensical translations in restaurant menus, hotel brochures, and travel websites. This not only causes inconvenience but can also damage a company's reputation.

To prevent such issues, it is essential to take translation in the tourism sector more seriously.

Key Challenges in Tourism Translation:

Lack of Specialization Among Translators.

Tourism translation has its own unique characteristics. It requires not just linguistic accuracy but also adaptation to cultural and linguistic norms. Often, translations are done by individuals who lack expertise in the tourism industry, leading to errors.

Over-Reliance on Automated Translations.

Translation technologies can be useful, but they should not be used without human supervision. Tools like Google Translate can simplify work, but they do not always account for context, leading to unnatural or misleading translations.

Cultural Adaptation of Texts.

Tourism translation is not just about linguistic accuracy; it also involves cultural adaptation. A phrase that is acceptable in one country may be perceived differently in another. For example, a hotel advertisement aimed at European guests can have an informal tone, while Japanese tourists might expect more polite and respectful language.

Inconsistencies in Terminology.

The tourism sector frequently uses specialized terms that may have different meanings in different countries. For instance, words like “hostel”, “resort”, or “lodge” may refer to different types of accommodations depending on the location. Incorrect use of such terms can mislead travelers.

Ways to Improve Translation Quality in Tourism:

Training Specialized Translators.

Translators working in the tourism industry should undergo additional training to better understand its specific needs and terminology.

Combining Automated Translation with Human Editing.

Technology can assist in translation, but human oversight is essential to ensure accuracy and natural-sounding text.

Involving Native Speakers.

To avoid unnatural phrasing and cultural misunderstandings, native speakers should be involved in reviewing and editing translations.

Developing Terminology Glossaries.

Tourism companies can create their own dictionaries of industry-specific terms to ensure consistent translation across all materials.

Implementing Quality Control for Translations.

Translated materials should undergo thorough proofreading and quality checks before publication to avoid errors.

So, the quality of translation in the tourism industry is not just a technical issue but a crucial factor influencing the experience of travelers and the reputation of tourism businesses. Poor translations can lead to misunderstandings, inconvenience, and even financial losses for companies, while high-quality and culturally adapted translations

enhance customer satisfaction, build trust, and contribute to the overall success of the tourism sector.

In today's globalized world, where travelers from different countries seek seamless and accessible information, investing in translation quality is no longer optional – it is essential. Tourism businesses must recognize that translation goes beyond literal word-for-word conversion; it involves cultural adaptation, understanding regional differences, and ensuring that the message resonates with the target audience.

Moreover, as technology continues to evolve, businesses should not rely solely on machine translation tools. While artificial intelligence and neural machine translation have made significant progress, they still lack the ability to fully grasp cultural nuances and context. Therefore, combining technology with human expertise remains the most effective approach.

For the tourism industry to thrive in an increasingly competitive market, translation professionals need specialized training, companies must implement strict quality control measures, and native speakers should be involved in the translation and proofreading processes. Developing standardized tourism terminology and using glossaries can also help maintain consistency across materials.

By prioritizing high-quality translation, tourism companies can create a welcoming and inclusive environment for international travelers, ultimately leading to increased customer loyalty, positive reviews, and long-term business success. A well-translated text is not just a means of communication—it is a bridge that connects cultures, enhances travel experiences, and strengthens the global tourism industry.

Recommendations

Travel companies should invest in high-quality translation services instead of relying solely on automated tools.

Translators in the tourism sector should receive specialized training.

It is essential to involve native speakers and develop glossaries of tourism-specific terminology.

By implementing these strategies, businesses can enhance the travel experience for tourists and strengthen their competitiveness in the global tourism market.

Vladyslav Kulak,
Lecturer of Department of Foreign Languages
and Modern Teaching Techniques,
Zhytomyr Ivan Franko State University

THE ROLE OF LANGUAGE IN UNDERSTANDING AND OVERCOMING COMMUNICATION BARRIERS IN INTERCULTURAL SPACE

The modern world is characterized by increasing globalization, which requires active cross-cultural communication in all areas of life – education, business, diplomacy and daily communication. Language this is a fundamental aspect in this regard, both as a tool for understanding and as a potential obstacle to effective interaction. The ability to recognize and overcome language and cultural barriers is essential for fruitful international cooperation and mutual understanding between different social and ethnic groups.

Cross-cultural communication is often accompanied by difficulties arising from language and cultural differences. Barriers can be divided into several main categories: language barriers include differences in vocabulary, grammar, pronunciation and pragmatics, which often lead to misunderstandings or misinterpretations. Even those who are fluent in a foreign language may have difficulty understanding idiomatic expressions, culture-specific humor, or the differences between formal and informal language usage. Sociocultural barriers stem from different communication norms, values, and worldviews. What is considered polite in one culture may be seen as rude in another. For example, while direct eye contact is a sign of respect in Western culture, it may be seen as offensive in some Asian societies. Psychological barriers such as fears, stereotypes, and prejudices can hinder effective communication. People often subconsciously expect others to adhere to their own cultural norms, which can lead to tension and misunderstandings. Non-verbal barriers also play a role, as gestures, facial

expressions, and body language vary significantly between cultures. A gesture of approval in one country may have a completely different meaning in another.

To minimize these barriers, the mediating role of language in cross-cultural dialogue cannot be underestimated. Various strategies can help overcome communication barriers. Language adaptation and flexibility, such as simplifying the language, avoiding culturally specific idioms, clarifying meaning when necessary, and improving understanding. Studies have shown that using "global English" (a simplified form of English used in international settings) facilitates communication between non-native speakers [5, 245]. Translation and interpretation services are essential in diplomacy and business to ensure that communication is accurate and to the point [4, 37]. Although machine translation tools are constantly improving, they still require human control to avoid misunderstandings due to cultural differences. Cultural competence in language learning is also crucial. Language teaching should not be limited to grammar and vocabulary, but should also include the cultivation of cultural awareness. Research shows that people who learn a language and understand the cultural background show higher communicative effectiveness [3, 76]. Code-switching and multilingualism are common strategies to bridge cultural differences. Many bilingual and multilingual speakers switch between languages depending on the context, which promotes understanding in international organizations and multicultural communities [6, 21]. Reducing misunderstandings through cross-cultural pragmatics is another important approach. Understanding the pragmatic aspects of language (such as politeness or indirect speech) allows communicators to adjust their discourse and avoid unintentional uncivilized behavior [2, 63].

To promote effective cross-cultural dialogue, both individuals and institutions should adopt specific approaches. Promoting multilingual education is essential because promoting early foreign language acquisition can improve adaptability in cross-cultural contexts. For example, European policies emphasize multilingualism as a key competency for global citizens [4, 81]. Intercultural competence training is widely used in international companies and universities to help employees and students prepare for different environments. Promoting language learning is also becoming

increasingly important. Linguists who promote understanding in multilingual situations help avoid misunderstandings in legal, medical, and diplomatic contexts [8, 45]. In addition, the development of digital communication strategies is necessary in the modern world, as global online interactions require new cross-cultural communication methods, especially in virtual teams and international cooperation [7, 76].

In the modern world, language is not only a means of transmitting information, but also a tool for building cultural bridges. Overcoming communication barriers requires linguistic competence, cultural awareness, and psychological readiness to adapt to diverse communication styles. By fostering multilingualism, promoting intercultural education, and utilizing linguistic mediation, societies can achieve more effective and respectful international cooperation. Future research should further explore how digital communication, artificial intelligence, and evolving global linguistic trends influence intercultural interaction.

REFERENCES

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge. 2018.
2. Blum-Kulka S., House J., Kasper G. Cross-Cultural Pragmatics: Requests and Apologies. Ablex. 1989.
3. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Multilingual Matters. 1997.
4. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume. 2020.
5. Crystal D. English as a Global Language. Cambridge University Press. 2003.
6. Gumperz J. Discourse Strategies. Cambridge University Press. 1982.
7. Herring S. C. Computer-Mediated Discourse. In The Handbook of Discourse Analysis. Blackwell. 2001.

8. Tipton R., Furmanek O. Dialogue Interpreting: A Guide to Interpreting in Public Services and the Community. Routledge. 2016.

Kateryna Leleka,
2nd-year student of the specialty 242 "Tourism and Recreation"
Scientific supervisor: Nataliia Shliakhtun

EXPANDING THE USE OF AI-POWERED TRANSLATION AND COMMUNICATION AUTOMATION

AI-powered translation and communication automation is one of the most dynamic and innovative areas of technological progress today. In light of globalization, where international communication is becoming increasingly important, AI can become the basis for creating multilingual, accessible, convenient, and effective translation systems that will improve interaction between people from different cultures and linguistic backgrounds. Technologies Underlying Automated Translation and Communication To better understand how AI automates translation and communication, it is necessary to familiarize yourself with the main technologies that underlie these processes.

Let's look at a few key approaches:

1. Machine Learning and Neural Networks

One of the main methods used in automated translation is machine learning, especially deep learning. In this area, the main tool is neural networks, which are able to "learn" from large amounts of text data. This allows systems to not only translate words, but also find connections between concepts, which helps preserve the context and semantics of the text. Neural networks are used in such types of systems as neural machine translators (NMT). Neural networks are able to learn dependencies at the level of words, phrases, and even paragraphs, taking into account meaning and context, which significantly increases the accuracy of translation.

2. Natural Language Processing (NLP)

Natural Language Processing (NLP) is another important area that allows computers to "understand" and "analyze" human language. Using NLP, systems are

able to process complex lexical and syntactic structures, determine the speaker's intention, evaluate the context, and even interpret emotional states. This is especially useful for chatbots and automated support systems, where quick responses to user requests and correct interpretation of their intentions are important.

3. Transformer-based models

Transformer technology has revolutionized the world of machine translation. This approach, which was proposed in the article "Attention is All You Need" (Vaswani et al., 2017), has significantly changed the way texts are translated using AI. Transformer-based models are able to process contextual dependencies in texts at the level of long sequences of words or even entire documents, which allows systems to better understand the semantics and grammatical structure of language. These models are also used in such well-known systems as OpenAI GPT, Google's BERT, and T5 (Text-to-Text Transfer Transformer), which are the basis for many translation and communication systems today.

Applications of automated systems in various fields

1. Business and international trade

Translation automation is of great importance for business and international trade. In the context of globalization, companies often face the need to negotiate and interact with partners from different countries. In such cases, AI can greatly facilitate this process. Virtual translators and chatbots can automatically translate documents, correspondence and agreements, helping to minimize the costs and time spent on finding human translators. In addition, based on AI technology, companies can create automated platforms for communicating with customers that support different languages, and thus provide a more personalized service.

2. Tourism and travel

One of the most practical areas of application of AI is tourism. When traveling to another country, tourists often encounter language barriers that can create difficulties when communicating with locals or when booking services. With the help of mobile apps with automatic translation, people can communicate seamlessly, receiving instant translations of texts, road signs, and even spoken requests in real time.

AI-based technologies are also being used to create personalized recommendations for tourists.

For example, automated support systems can help with choosing hotels, restaurants, or excursions, taking into account the linguistic and cultural characteristics of the area.

Medicine and Healthcare

In the medical field, automated translation and communication systems can be essential for ensuring access to medical services for people who do not speak the language of the country where they are.

AI can help in the automatic translation of medical records, prescriptions, as well as in convenient communication between doctors and patients, which will improve the quality of medical care, especially in multilingual countries or in the case of international medical missions.

Education and Training

Thanks to automated translation systems, students can access lectures, textbooks and educational materials written in another language. This greatly facilitates the process of international education and research, allowing students from different countries to interact and exchange knowledge without language barriers. Video tutorials, conferences and webinars can also have automatic translation, making the learning process more accessible and inclusive.

Prospects and the future of automated translation and communication

Despite significant achievements in the automation of translation and communication, the future of these technologies promises even more innovations.

The discovery of new models and learning methods will allow achieving significantly greater accuracy and flexibility in translation, in particular in such complex areas as technical, medical or legal translation.

1. Deep learning and multimodality

The future of translation may lie in the expansion of multimodal systems that are able to process not only text, but also images, video, voice and other types of data. Such systems will be more intuitive and will be able to perform translation and

communication not only at the text level, but also through other channels, for example, through sign language or interactive video conferences.

2. Improving adaptation to context and cultural differences

Improving the adaptation of translation to context will become an important aspect of the development of automated systems. AI will be able to understand not only the lexical content, but also the social, cultural and emotional aspects of communication. This will allow for even more accurate translations that will correspond to the specifics and characteristics of each culture.

3. Integration of quantum computing

It is expected that with the development of quantum computing, automated translators and communication systems will reach new heights in processing and analyzing large volumes of data. Quantum computers are capable of solving complex tasks that are currently inaccessible to classical computing systems, and this will significantly reduce the number of errors and improve the quality of translation.

The automation of translation and communication using artificial intelligence is an important achievement that is significantly changing the way people interact internationally. Although the technology has not yet reached the ideal, the quality of translation and the accuracy of communication are increasing every year. In the future, we can expect even more innovative solutions that will allow us to create more flexible, accurate, and culturally adapted systems for international communication.

REFERENCES

1. OpenAI. Official Blog. URL: https://openai.com/blog
2. Google AI Blog. URL: https://ai.googleblog.com
3. Papers with Code. URL: https://paperswithcode.com
4. Науковий вісник Київського національного лінгвістичного університету. К. : КНЛУ, 2023. №27. Серія: Філологія. ДСТУ ISO 18587:2017.

Анастасія Литвинова,
здобувач ОС «Бакалавр» ІІ курсу,
факультет філології,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Ірина Ворчакова,
кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри перекладу,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ: ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ВАРІАНТНОСТІ

Юридичний переклад є однією з найскладніших сфер перекладацької практики, оскільки вимагає не тільки глибоких знань мов, а й розуміння правових систем обох країн, з мов яких здійснюється переклад.

Судове рішення – це процесуальний документ, що відображає акт судової влади у письмовій формі, який включає чотири складові: вступну, описову, мотивувальну та резолютивну частини. Переклад судових рішень є важливим аспектом юридичного перекладу, оскільки точність і адекватність у передачі правових понять можуть впливати на виконання правових норм. Це ускладнює процес перекладу, оскільки потрібно враховувати специфіку юридичних систем, а також термінологічну варіантність, яка виникає через різні трактування одних і тих самих термінів.

Згідно з міркуваннями В. Краснюк, перетворення, що відбуваються під час процесу перекладу, можна умовно поділити на чотири основні типи [2, с. 122]:

1. Перестановка. Це зміна порядку слів або елементів фрази, щоб забезпечити логічну та граматичну правильність перекладу. Наприклад, “prosecutorial judgement” – «постанова органу прокуратури».

2. Заміна. У випадку, коли термін або вираз не має прямого аналогу в цільовій мові, відбувається його заміна відповідним терміном, що найбільш точно передає зміст. Наприклад, “Criminal Justice Act” – «Закон про кримінальну відповідальність».

3. Доповнення. Це додавання необхідних пояснень або уточнень для забезпечення повного розуміння терміна. Наприклад, “Scope of Agreement” – «сфера дії угоди».

4. Вилучення. Іноді термін у вихідному тексті не має прямого аналогу в цільовій мові, і тоді він може бути вилучений або замінений на більш загальне визначення. Наприклад, “sea lawyer” – «експерт (юрист) з морського права».

Як зазначає В. В. Гайдай, до мовних особливостей судових рішень належать: об’єктивність; точність; безособовий характер викладу; стандартизованість; використання термінології, канцеляризмів, лексико-фразеологічних одиниць, кліше [1, с. 48].

Попри те, що точність є однією з основних вимог до термінів, на практиці ця вимога не завжди може бути виконана. Варіантність, яка виникає при перекладі термінів у сфері юриспруденції, може бути обумовлена належністю до різних правових систем і, відповідно, до різних термінологічних систем. Варіантність не стільки збагачує юридичну мову, скільки створює додаткові труднощі при перекладі термінів. На сьогодні немає єдиного погляду на явище варіантності термінології як позитивне чи негативне, оскільки синонімія є неминучим феноменом. Це зумовлено тим, що термінологія є частиною лексики, її підсистемою, і розвивається за тими самими законами, що й загальнолітературна мова [3, с. 159-160].

Одними із характерних прикладів варіантності є слово «юрист». В англійській мові йому можуть відповідати такі терміни, як “lawyer”, “attorney”, “solicitor”, “barrister”, “advocate”, “counsel”. Усі ці слова перекладаються як *«юрист»*, проте використовуються в різних контекстах. “Lawyer” – загальний термін для позначення особи, яка займається юридичною практикою: консультує, складає юридичні документи або представляє інтереси клієнтів у суді. “Attorney” – більш формальний відповідник “lawyer” в американському англомовному просторі, часто вживається в офіційно-правовому контексті. “Solicitor” – юрист у Великій Британії, що надає правові консультації, оформлює документи при купівлі-продажу майна та може виступати у судах нижчих

інстанцій. “Barrister” – британський юрист, що має право виступати в судах вищої інстанції. “Advocate” – офіційний термін для позначення адвоката в американській англійській, а також у Шотландії – синонім до “barrister”. “Counsel” – юрист або група юристів, які представляють сторону в судовому процесі. Наприклад, “counsel for the defence” – захист, “counsel for the prosecution” – обвинувачення.

Звідси випливає, що переклад судових рішень є складною і важливою частиною юридичного перекладу, який вимагає не тільки мовних знань, а й глибокого розуміння правових систем різних країн. Однією з найбільших труднощів є термінологічна варіантність, яка виникає через різні трактування термінів у різних правових системах. Це створює додаткові проблеми при точному та адекватному перекладі, адже кожен правовий термін може мати кілька варіантів, що використовуються в залежності від контексту та юрисдикції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гайдай В. В. Особливості перекладу судових рішень як виду юридичних текстів. *Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки*. 2016. № 3–4. С. 48–51.

2. Краснюк В. Юридична термінологія в парадигмі сучасних перекладознавчих аспектів. *Науковий вісник. Лінгвістичні науки : зб. наук. праць*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2022. № 35. С. 115–127

3. Кривак Т. П. Проблема варіантності при перекладі термінів в області криміналістики й судової експертизи. *Криміналістика і судова експертиза :* міжвідомчий наук.-метод. зб ; гол. ред. Д. В. Жувавльов. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. Вип. 66. С. 156-169.

Oksana Oliinyk,
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Translation,
Applied and General Linguistics,
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

MEDICAL ENGLISH VOCABULARY ISSUES FOR UKRAINIAN PRE-SERVICE TRANSLATORS

Nowadays, the emergence of new medical branches and specializations, along with clinical trials and advancements in medical technology and devices, necessitates recognizing medical translation as a distinct sub-field. As Rusu [2, p. 83] states, "translators translate not only words; they rely on background knowledge in the field." Currently, Medical English, or English for Medical Purposes (EMP), holds the status of a lingua franca. This makes EMP an essential component of medical translators' linguistic expertise and training.

The present study aims at outlining key medical English vocabulary features that can create potential translation issues in the pair of languages English – Ukrainian, given that the EMP distinct identity is created by the specific vocabulary in addition to other levels of analysis – syntactic, discursive, pragmatic, etc. [2, p. 82–83].

The estimated size of the actual medical vocabulary amounts to about 200,000 terms [5, p. 87]. Our survey of EMP vocabulary research allowed us to synthesize the distinctive features that may pose challenges in English-Ukrainian medical translation as follows: terms of Latin and Greek origin; intra-variant synonyms; polysemy; translator's false friends; medical eponyms.

Nowadays, "about 95% of special medical terminology are borrowed from or created on the basis of Latin and Latinized Greek [1, p.174]. The Ukrainian medical terminology also reveals predominantly the Greek-Latin basis, "as most of the medical terms, which found their way into the national languages, were derived from medical Latin" [5, p. 86]. Lazer & Pysmenna [1] identified the main trends in current EMP for the phonetic and orthographic adaptation of Latin terms that encompass 1) the preservation of the classical Latin spelling; 2) a certain 'simplification' of the classical

Latin spelling; and 3) the parallel use of classical Latin and 'simplified' variants as synonyms (for a detailed account see: [1, p. 178–193].

The phenomena of synonymy, polysemy, homonymy are typical of both Ukrainian and English terminology systems. Medical translators should be aware of EMP special types of equivalent synonyms, i.e. the synonyms which consist of the full and short variants of the sound complex with the same meaning [3, p. 143]. Shortened variants of a term are made in different ways: 1) conversion of a complex term to its shortened form: *acute rheumatic fever – rheumatism*; 2) by means of abbreviation, for example, using the first letters of the words: *heart-lung apparatus – CPB pump*; 3) by means of elision of one of the components of a complex word: *oxygen meter – oximeter,* etc. [3, p. 143].

There are polysemous English medical terms that can have different contextual Ukrainian equivalents. The Ukrainian translation for ***curative*** depends on the context: ***лікувальний*** – used in medical or therapeutic contexts; ***цілющий*** – refers to something having healing properties, often used for herbs, water, or remedies; ***оздоровчий*** – related to health improvement or wellness, e.g., *curative procedures* – ***оздоровчі процедури***. In a medical context, ***"matter"*** can be translated into Ukrainian as: ***гній*** – when referring to pus or purulent discharge; ***виділення*** – when referring to any bodily exudate or secretion; ***речовина*** – when referring to a general substance in a medical or biological sense, e.g., *gray matter* – ***сіра речовина*** (in the brain); ***foreign matter*** – ***стороння речовина*** (in medical/biological contexts).

False friends, i.e. words that look or sound similar in two languages but have different meanings, should be paid special attention due to their potential translation challenges. For instance, ***manipulation*** (a medical procedure) has the Ukr. equivalent of *процедура, втручання*, **e.g.** *spinal manipulation* should be translated as ***мануальна терапія хребта*** **(***маніпуляція* implies psychological trickery); ***sanitary*** (hygienic, health-related) can be mistranslated as *санітарний*, instead of the correct variant ***гігієнічний, профілактичний*****, e.g.** *sanitary conditions* are ***гігієнічні умови***.

Medical eponymous terms constitute one more challenging group from translation perspective due to several reasons: "the eponymous terms do not inform us

about the essence of the term because the name itself does not reflect any significant characteristic; <…> the dictionaries do not give the transcription of eponymous terms complicating their pronunciation, e.g. *Creutzfeldt-Jakob disease*, *Busquet's disease*, etc.; the eponymous terms are often overloaded with proper names: *Brown-Vialetto-van Laere syndrome"* [4, p. 66]. Many such terms have synonymous descriptive phrases. In any case, this group of terms requires the translator's attention.

In conclusion, medical English vocabulary issues for Ukrainian pre-service translators encompass terms of Latin and Greek origin; intra-variant synonyms; polysemy; translator's false friends; medical eponyms.

REFERENCES

1. Lazer-Pankiv O., Pysmenna Iu. Peculiarities of Phonetic and Orthographic Adaptation of Latin Terms in English Clinical Terminology: On the Issue of Latin Terminological Competence Formation of Foreign Medical Students. *Sustainable Multilingualism.* 2021. Issue 19. P. 173-202. https://doi.org/10.2478/sm-2021-0018.
2. Rusu M.-R. Operative Interfaces of English for Medical Purposes. *Buletinul Stiintific al Universitatii Politehnica din Timisoara, Seria Limbi Moderne*. 2022. No. 21. P. 81-88.
3. Tkach A. Medical terms-synonyms. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2017. No. 4. P. 142-144.
4. Shalajeva A. The use of eponymous terms in the field of medicine: pros and cons. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини.* 2017. No. 1. P. 64-68.
5. Wermuth M.-C., Verplaetse H. Medical terminology in the Western world: Current situation. In: A. Alsulaiman, A. Allaithy (Eds.). *Handbook of Terminology*. 2018. Vol. 2. P. 84–108.

Yelyzaveta Podobiedova,
Master student of the 1st year of study,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

MEANS OF ACHIEVING ADEQUACY IN POLITICAL TRANSLATION

Understanding the pragmatics of political texts as a text-forming category that guides the direction of translation and serves as an important quality criterion in political translation postulates a primary focus on the communicative intention of the author (the communicative function) and the emotional-expressive nature of the source text (the expressive function) for the adequate reproduction of the communicative strategy of confrontation.

Political translation presents several significant challenges for linguists. Let us characterize them.

1. Pragmatic sensitivity. Political texts are created with specific goals – persuasion or criticism. Misinterpreting the speaker's intent can distort the message. The translator must understand both the source and target audiences to preserve the effect of the original text.

2. Ideological and cultural bias. Political texts are often infused with national ideologies, cultural references, and emotionally colored language. Translators must carefully manage cultural equivalence, avoiding unintended offense or misrepresentation.

3. Lexical ambiguity and euphemisms. Political language is rich in euphemisms, jargon, or ambiguous terms to mask intentions or soften statements. Finding accurate equivalents that represent the same connotation and implication in the target language is difficult.

4. Confrontational tone and expressiveness. Political discourse can be highly expressive, polemical, or confrontational. Strategies like neutralization, analogization, and intensification must be used to maintain or appropriately adjust the emotional and evaluative tone.

5. Legal and diplomatic implications. Inaccurate translation of political agreements, treaties, or official statements may have serious diplomatic consequences.

6. Intertextuality and historical references. Political texts frequently reference past speeches, documents, or historical events, often implicitly. Understanding and correctly translating these references is crucial to preserve the intended meaning and impact.

7. Terminological consistency. Political translation demands terminological consistency, especially with names of institutions, legal terms, political systems, or movements. Mistranslation of proper names or terms can cause confusion or misinformation.

8. Media and public reception. Political translations are often public, especially in press releases, speeches, or international communications. It amplifies the pressure for accuracy and ideological neutrality (or appropriate bias, depending on the source context).

Among the means of achieving adequacy in political translation, pragmatic adaptation is named, which, together with reproduction translation, constitutes the main global strategies for conveying confrontation in political discourse.

Pragmatic adaptation is implemented in the translated text through three local translation strategies:

1. **neutralization** (the leveling of certain linguistic-cultural or emotional aspects of the message in translation);
2. **analogization** (creating new expressive means that evoke emotions and perceptions in the target culture similar to those of the original);
3. **intensification** (stylistic enhancement that arises when the translator deliberately intensifies the expression of confrontation markers in the original text).

These strategies regulate the subsequent choice of tactics and techniques necessary for preserving the pragmatic impact of the source text, as well as for conveying the emotional and evaluative nature of confrontation strategy markers in translation.

Анастасія Проботюк,
здобувач ОС «Бакалавр» ІІІ курсу,
Навчально-науковий інститут іноземної філології,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Анна Очковська,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри англійської філології та перекладу,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ МОВНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ВИБІР ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ

Переклад – це складний процес, який поєднує мови та культури і таким чином забезпечує обмін інформацією по всьому світу. Його змістовна сутність полягає у взаємодії двох культур, що передбачає необхідність урахування національно-культурних особливостей. Ігнорування цих чинників перекладачем може істотно знизити адекватність і ефективність перекладу. Хоча всі ми живемо в схожому матеріальному світі, що дозволяє кожній мові мати слова для опису різноманітних явищ таких як: хмара, дощ, гора, мама, батько, вода, тощо, кожна культура розвиває свої унікальні концепції світу. Тому існують вирази, що відображають саме культурні особливості, викликаючи у носіїв цієї мови особливі асоціації. Одна й та сама річ сприймається по-різному, маючи різні конотації та символічні значення. Головною метою перекладача є передача мовних та культурних факторів мови оригіналу мовою перекладу. Переклад залежить не лише від культурних відмінностей, а й від факторів, зумовлених самою цільовою культурою. Значний вплив мають також регіональні особливості та історичні зміни, які можуть істотно впливати на перекладацькі рішення [4]. Особливості, такі як граматичні структури, лексичний склад і стилістичні норми, разом із культурними чинниками, зокрема світоглядом, традиціями та історичним контекстом, значною мірою впливають на процес перекладу. У різних мовах існують унікальні концепти, які не мають точних еквівалентів в іншій культурі, що змушує перекладачів обирати між різноманітними стратегіями перекладу.

Перш за все, перекладацька стратегія – це узагальнений план дій перекладача, спрямований на досягнення адекватного відтворення комунікативного наміру автора оригіналу мовою перекладу. Вона враховує культурні, особистісні особливості мовця, специфіку мовних категорій, а також рівень складності тексту. Стратегія перекладу визначає підхід перекладача до виконання завдання в конкретній комунікативній ситуації двомовної взаємодії, орієнтуючи його на досягнення цілей перекладу та формуючи модель професійної поведінки з урахуванням контексту ситуації [1].

Перекладацькі стратегії зазвичай розглядають як сукупність прийомів, що застосовуються для вирішення перекладацьких труднощів, або як процес вибору іншомовного тексту для перекладу та визначення підходу до його відтворення [2]. Найпоширеними стратегіями, які використовують перекладачі є адаптація, калькування та еквівалентність.

Адаптація – це перекладацька стратегія, яка полягає в заміні культурно специфічних елементів оригіналу, які можуть бути незрозумілі або неприязні цільовій аудиторії, на відповідні елементи культури перекладу. Це дозволяє зберегти загальний зміст і стиль оригіналу, але при цьому зробити текст більш зрозумілим і прийнятним для читача. Адаптація часто застосовується для відтворення культурних реалій, ідіом, традицій чи ігор слів, що можуть не мати прямого відповідника в мові перекладу [3]. Наприклад: *it'sraining cats and dogs* – ллє як з відра, *buy one, get one free!* – купуй один – другий в подарунок! *once upon a time...* – жили-були. З однієї сторони адаптація робить текст максимально зрозумілим для аудиторії і зберігає стиль та емоційний ефект, але іноді може вплинути на зміст оригіналу, тому перекладачу потрібно глибоко розуміти культуру мови оригіналу.

Калькування (дослівний або буквальний переклад) – це один з найпростіших методів перекладу слів або термінів, при якому для передачі значення простого або, частіше, складного слова з мови оригіналу обирається перший за порядком словниковий відповідник у мові перекладу [3, с. 286]. Наприклад: *brainstorm* – мозковий штурм**,** *superman* – надлюдина, *smartphone* –

смартфон**,** *monday morning quarterback* **–** понеділковий квотербек**.** Калькування часто використовується для створення нових термінів в науці, техніці, економіці або в інших сферах, де необхідно запозичити слова з іноземних мов, але адаптувати їх до мови перекладу. Ця система дає змогу зберегти структуру оригіналу і є корисною у різноманітних напрямках, але в свою чергу може спричинити неприродність тексту і викликає труднощі у розумінні, якщо не відповідає нормам цільової мови.

Еквівалентність – це здатність передавати смислове, стилістичне та функціональне значення оригінального тексту за допомогою мовних засобів цільової мови, таким чином, щоб зміст був збережений, а комунікативна мета залишалася незмінною. Еквівалентність в перекладі є повною або неповною залежно від того, чи вдається точно передати всі аспекти оригіналу, включаючи культуру, контекст і нюанси **[3, с. 279].** Наприклад: *a bird in the hand is worth two in the bush* – краще синиця в руках, ніж журавель у небі*, it's a piece of cake* – це легко. Проте стратегія еквівалентності вимагає обережності, оскільки не всі риторичні прийоми можуть бути прямо перенесені з однієї культури в іншу. Вона зберігає зміст та стиль оригіналу і робить текст природним для носіїв мов, хоча іноді неможливо знайти конкретний відповідник і, за такої умови, текст втрачає певний культурний підтекст.

Отже, працюючи над текстом перекладач повинен бути детально ознайомленим з культурними та мовними чинниками мови оригіналу та цільової мови, щоб коректно виконати переклад тих чи інших слів або словосполучень які можуть бути не зрозумілими читачеві. Ефективний переклад вимагає балансу між точністю та природністю, а також глибокого знання як мови оригіналу, так і культури цільової аудиторії. Використання певної стратегії – еквівалентності, адаптації чи калькування, залежить від конкретного випадку та прагнення зберегти зміст, стиль і емоційний вплив тексту. Таким чином, переклад є не лише мовним процесом, а й міжкультурним посередництвом, що забезпечує ефективну комунікацію між носіями різних мов і культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михайленко О. А. Поняття «перекладацька стратегія» та її види. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Філологія».* 2017. № 2 (3). С. 45–50.
2. Ніколаєва Т. М. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2018. № 29 (68). С. 110–115.
3. Карабан О. В. Теорія та практика перекладу. Вінниця : ВД «Університетська книга», 2004. 576 с.
4. Кальниченко Н. М., Зарубіна З. В. Вплив чинників культури на переклад. *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.* 2006.

Максим Райпольд,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КОМПАРАТИВНІ ІДІОМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Процес порівняння є важливою складовою пізнання навколишнього середовища. Щодня відбувається зіставлення нових явищ з уже відомими реаліями, визначення як подібних, так і відмінних рис об’єктів. Саме завдяки порівнянню відбувається краще осмислення дійсності, уточнення сприйняття та взагалі поглиблення розуміння різноманітних явищ. Цей процес відбувається без спеціальних зусиль, адже мова вже надала готові шаблони, так звані компаративні конструкції, які міцно закріплені у колективній мовній пам’яті, які функціонують як сталі кліше, що значно полегшують вираження думок і водночас надають їй емоційності та експресивності.

Компаративні ідіоми відіграють важливу роль у формуванні яскравих характеристик зовнішності людини, бо співвідносяться з відомими природними,

побутовими, культурними предметами чи явищами. Вони склалися історично, тому є стійким аспектом у культурній пам'яті народу. Схожість компаративних ідіом на позначення зовнішності існує у різних мовах [1]. Серед них знаходимо такі, які описують красу загалом, будову тіла, обличчя тощо. Компаративні ідіоми на позначення зовнішності можуть описувати як прекрасне, так і не дуже.

До прикладу, відповідник англійській ідіомі "*as strong as an ox*" знаходимо в українській мові – «*міцний, як бик*». Цей феномен стався тому, що в колективній культурній пам'яті даний образ завжди асоціювався з силою та здоров'ям. Фермери в обох країнах використовували цю тварину в однакових цілях, мали однакове уявлення про її якості, що і стало підставою для паралелі.

Найчастіше перекладачі використовують метод адаптації, адже збіги трапляються не часто, а дослівний переклад з оригіналу звучить неприродньо або не зрозуміло [2]. Вираз "*as bald as an egg*" дослівно перекладається як «*лисий, як яйце*». Хоча він і має контекстуальний сенс, проте доречніше було б використати український відповідник «*лисий, як макогін*», через те, що він є стійким образом, який закріпився в культурній пам'яті українців. Іншим прикладом може бути вираз "*as thin as a rake*" («*худий, як тріска*»). Тріска – дуже тонка, легка дерев'яна щепка, яка відколюється від дерева або дров під час рубання – у народній свідомості вона асоціюється з тонкістю та ламкістю. Саме тому не слід використовувати кальку «*граблі*». Інші приклади таких ідіом є "*as blind as a bat*" – «*сліпий, як кріт*», "*as pale as a ghost*" – «*блідий, мов смерть*» тощо.

Калькування, або буквальний переклад використовують, коли вираз є зрозумілим і образним в обох мовах. Яскравим прикладом такого методу є приказка "*pretty as a picture*", що можна відтворити як «*гарна, як картинка*». У даному випадку альтернатива не потрібна, так як зміст і форма зберігаються.

Проаналізовані методи та приклади демонструють, що повні еквіваленти компаративних ідіом трапляються доволі не часто. Хоча вони є стійкими мовними структурами, що дозволяють точно та виразно акцентувати як переваги, так і недоліки зовнішності певної особи або об'єкта, та через різницю між культурою й побутом культур іноді трапляються труднощі в їх перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранник Н. О. Сутність та структурні особливості компаративних фразеологізмів сучасної української мови. *Науковий вісник Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія: Філологія.* Одеса, 2014. Вип. 10 (1). С. 8–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2014_10(1)_4 (дата звернення: 01.04.2025)

2. Зубрик А.Р. Особливості та труднощі перекладу англійських фразеологізмів. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: «Філологія».* 2013. Вип. 36. С. 317–318. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoaf_2013_36_98.pdf. (дата звернення: 01.04.2025)

Володимир Рубцов,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ІМЕННИКОВІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЛЕКСИЧНІ СТРУКТУРИ, ЩО СТВОРЮЮТЬ ОСОБЛИВІ ТРУДНОЩІ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У сучасному науково-технічному дискурсі особливе місце займають іменникові словосполучення, які відіграють важливу роль у формуванні термінологічної системи та забезпеченні точності фахової комунікації. Вони характеризуються високим ступенем номінативної стислості, інформативності та структурної складності, що значно ускладнює процес їх адекватного відтворення засобами іншої мови. Для перекладача науково-технічної літератури іменникові словосполучення часто становлять труднощі, пов’язані як з їх багатокомпонентною будовою, так і з наявністю культурно-специфічних або вузькоспеціалізованих відтінків значень. Відтак, важливим є розгляд лексичних особливостей таких структур, а також типових проблем, з якими стикається перекладач під час роботи з ними, з метою пошуку стратегій їх ефективного перекладу.

Іменникові словосполучення є поширеною особливістю науково-технічного стилю англійської мови, що пояснюється можливістю цієї мови перетворювати описові фрази та підрядні речення на послідовності іменників без будь-яких сполучних елементів. Такі конструкції виконують функцію своєрідного стенографічного запису, подібно до технічних абревіатур, подаючи інформацію найкоротшим і найлаконічнішим способом, що є надзвичайно корисним у науковому й технічному письмі [2, с. 46].

Іменникові словосполучення складаються з двох або більше іменників і необхідних прикметників (іноді до складу можуть входити дієслова або прислівники) [1]. Усе іменникове словосполучення виражає ідею одного слова, що дозволяє уникнути громіздких формулювань у текстах. Однак, як зазначає Трімбл, комбінування іменників не є характерним для всіх мов, тому розуміння і створення таких словосполучень становить труднощі для багатьох носіїв інших мов [3]. У мові перекладу такі конструкції зазвичай відтворюються прийменниковими зворотами або означальними підрядними реченнями.

Під час перекладу англомовних науко-технічних тестів засобами української мови, зокрема у контексті відтворення іменникових словосполучень, необхідно дотримуватись таких рекомендацій:

1. Починати переклад багатокомпонентних термінів необхідно з останнього елемента. Потім варто поступово переходити на попередні слова, враховуючи смислові відношення між компонентами. Приміром, при перекладі англійського терміну *liquid-propellant power plant* спочатку слід перекласти *power plant* «силовий прилад», а потім *liquid-propellant* «рідке ракетне паливо». Відтак, отримуємо український термін «силовий прилад на рідкому ракетному паливі».

2. Доцільно розділяти багатокомпонентні іменникові конструкції за допомогою прийменникових зворотів, щоб полегшити їхнє сприйняття, наприклад: *data processing equipment* «обладнання для обробки даних», *natural rubber-based stock* «суміш на основі натурального каучуку».

3. За можливості варто трансформувати деякі іменники у дієслова з метою зменшення складності структури вислову. Приміром, для речення *The algorithm implementation was successful* український буквальний переклад зі збереженням іменника – *Реалізація алгоритму була успішною*. Дотримуючись рекомендації щодо стилістичним удосконаленням «іменник → дієслово» отримуємо: *Алгоритм успішно реалізовано*.

4. Рекомендується використовувати дефіси для позначення тісно пов'язаних елементів у складі словосполучення, наприклад: *electronic scanning* «аналіз з електронно-променевою розгорткою».

5. У разі доцільності слід застосовувати абревіатури як засіб оптимізації мовного оформлення: *UNO (United Nations Organization)* «ООН (Організація Об'єднаних Націй)».

6. Необхідно вилучати лексичні одиниці, які не несуть істотного смислового навантаження в межах іменникового словосполучення, адже використання трьох іменників поспіль вже ускладнює розуміння конструкції, а чотирьох і більше – є надмірним і небажаним у науко-технічному стилі. П'ятикомпонентний термін *non-visible infrared light-emitting diode illuminator* можна відтворити як «невидимий інфрачервоний світлодіодний освітлювач».

Отже, для забезпечення адекватного перекладу іменникових конструкцій перекладачеві необхідно володіти не лише високим рівнем мовної компетенції, а й глибоким розумінням предметної галузі. Використання стратегій трансформації, таких як розгортання скорочених структур, введення прийменникових зворотів або заміна іменників дієсловами, сприяє покращенню якості перекладу. Успішне подолання труднощів, пов'язаних із перекладом англомовних іменникових словосполучень, є запорукою точного, зрозумілого та фахового науково-технічного тексту українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Perez Ruiz L. Unravelling noun strings: toward an approach to the description of complex noun phrases in technical writing. *ES: Revista de filología inglesa.* 2006. Vol. 27. Pp.163–174.

2. Scientific and technical translation : навч.-метод. посіб. для здобувачів 2-го рівня вищої освіти спец. 035.041 Філологія. Германські мови та л-ри (переклад включно), перша – англ. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. А. Левчук. Умань : Візаві, 2022. 126 с.

3. Trimble L. English for science and technology: a discourse approach. Cambridge University Press : Cambridge, 2003. 192 p.

Дар'я Чопко,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
ННІ філології та історії,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

АНГЛІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ КОЛЬОРОВИХ ПОЗНАЧЕНЬ: СЕМАНТИКА, ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Фразеологія – це галузь мовознавства, що досліджує фразеологічну систему як у сучасному вигляді, так і в її історичному розвитку. Основним об'єктом її вивчення є фразеологічні одиниці. Як науковий розділ, фразеологія зосереджується на вивченні характерних рис фразеологізмів, зокрема їх основних ознак, які дозволяють визначити їхню природу як специфічних мовних одиниць.

Фразеологізми антропоцентричної сфери нерідко містять у своєму складі колороніми англійської мови, які можуть вживатися як у прямому, так і в переносному значенні. Ці вирази, як правило, мають високий рівень емоційної забарвленості й можуть передавати як позитивну, так і негативну оцінку. У даній роботі зосереджено увагу виключно на фразеологізмах, що мають позитивне емоційне забарвлення. Явище кольору завжди викликало інтерес у людства і

знаходить своє відображення в кожній мові. Люди намагалися збагнути природу кольору, його вплив на свідомість і психіку. Різноманіття кольорів навколишнього світу кожна мова відтворює по-своєму. Як зазначає А. Порожнюк, не у всіх мовах є однакова кількість назв для позначення кольорів – деякі базові кольори спектра можуть не мати окремих лексем [179].

Під час аналізу фразеологічних одиниць, що містять колоронім *white*, значення цього елемента стає більш зрозумілим і контекстуально обґрунтованим. Слово *white* має давні корені: воно походить від давньоанглійського *whit* та англосаксонського *hwit*, і є спорідненим із голландським *wit* та ісландським *hvitr [*180*]*. У санскриті слово *śveta* (білий) походить від *śvit* – «сяяти, блищати, бути білим», що підкреслює асоціацію кольору з яскравістю та чистотою. У фразеологізмах-порівняннях, де присутній колоронім *white*, саме колір має визначальне смислове навантаження. Проте позитивне забарвлення таких виразів наявне не завжди. Існує два основних семантичних напрями використання *white* у подібних фразеологізмах:

1. Білий як символ чистоти, краси або природного кольору:

- *as white as a lily* – білий, як лілія;
- *as white as chalk* – білий, як крейда;

2. Блідий як ознака переляку, хворобливості чи смерті:

- *as white as a ghost* – блідий, як смерть;
- *as white as ashes* – блідий, як попіл;
- *as white as marble* – блідий, як мармур [179].

Таким чином, у фразеологізмах із *white* колір може не лише символізувати чистоту чи красу, а й відображати емоційний або фізичний стан людини, зокрема слабкість, переляк або навіть смерть.

У контексті англійської мови слово *red* може означати як «червоний», так і «рудий» –наприклад, *red-haired* (рудоволосий), *red fox* (руда лисиця). Однак для опису рудого волосся частіше використовують слово *ginger* (*ginger-red hair* – рудо-каштанове волосся), що є більш точним у сучасному вжитку [180].

Передусім червоний асоціюється з кров'ю – це його первинне символічне значення. Цей зв'язок виразно простежується у фразеологізмах, зокрема у виразі *to take someone red-handed* (застати когось на місці злочину). Дослівно це означає «з червоними руками», тобто з руками, забрудненими кров'ю. Ще один приклад – *to see red*, що передається українською як «очі налилися кров'ю» або «розлютився» [180].

Червоний — також колір вогню, і як такий має стимулюючий, емоційно збуджувальний ефект. У деяких випадках він може навіть дратувати людину. Це психологічне сприйняття відображається у таких ідіомах, як:

- *red in the face* – багровий від гніву;
- *like a red rag to a bull* або *as a red rag acts upon a bull* – сильно дратувати, провокувати на агресію [179].

Отже, червоний колір в англійських фразеологізмах пов'язаний з інтенсивними емоціями – від любові й життєвої сили до гніву, небезпеки та агресії.

Колір *blue* (синій) має глибоке символічне та культурне значення в англійській мові, що яскраво відображено у фразеології. Його багатозначність охоплює соціальні, психологічні, емоційні й навіть фізіологічні аспекти. У середньовічній Європі термін *blue blood* (*голуба кров*) асоціювався з аристократією [180]. Його поява пов'язана з тим, що світла шкіра знаті не засмагала, й через неї просвічували блакитні вени. Цей вислів закріпився в англійській мові у таких виразах:

- *to have blue blood* – мати знатне походження;
- *a blue blood* – аристократ.

Цікавим є протиставлення – *blue-collar workers* означає фізичних працівників (буквально: "сині комірці", через характерну уніформу). Це протиставляється *white-collar workers* – офісним працівникам.
У західній культурі синій асоціюється з сумом, депресією, меланхолією. Це знайшло відображення у фразеологізмах і виразах:

- *to feel blue* – почуватися пригнічено, сумувати;
- *Monday blues* – смуток або небажання працювати після вихідних.

Колір чистого неба вживається як метафора для несподіваних подій:

- *a bolt from the blue* – грім серед ясного неба;
- *out of the blue* – несподівано, без попередження [180].

Колірна картина світу англійського народу має свої особливості. Англійська мова містить багате семантичне поле, пов'язане з кольором. Це означає, що в ній є велика кількість слів, які описують кольори, їхні відтінки, а також виражають певні емоції чи символіку.

Ці слова, що позначають кольори (колороніми), дуже часто використовуються в художніх творах. Вони допомагають не просто описати зовнішність об'єктів, а й створюють певну атмосферу, передають настрій, відображають внутрішній стан персонажів або важливі символічні значення. Кольори в літературі не випадкові – кожен має своє значення. Наприклад, синій може означати смуток або спокій, червоний – гнів або пристрасть, білий – чистоту або блідість. У кожного письменника своє бачення світу, і за допомогою кольорів він може показати цей світ по-своєму. Саме тому колороніми відіграють важливу роль у художньому тексті – вони роблять його більш виразним, яскравим і глибоким. Завдяки різноманіттю таких слів їх можна класифікувати за відтінками, емоційним забарвленням або символічним значенням. Тобто колір у мові – це не просто опис, а спосіб передати зміст, настрій і культуру народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баран Я. А. Фразеологія: знакові величини. Навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Вінниця : Нова книга, 256 с.

2. Порожнюк А. Червона барва в мовній палітрі. *Урок української*. 2000. № 1. С. 28–29.

3. Cambridge International Dictionary of Idioms / ed. by E. Walter. UK : Cambridge, 1999.

4. A Concise Etymological Dictionary of the English Language. By the rev. Walter W. Skeat. New York, 1963.

5. Oxford Dictionary of English Idioms / ed. by John Ayto. N. Y. : Oxford University Press, 1993.

СЕКЦІЯ 6

ВЗАЄМОДІЯ КУЛЬТУР В ЕПОХУ РУЙНАЦІЙ ТА КУЛЬТУРНИХ ПОТРЯСІНЬ, СПРИЧИНЕНИХ ВІЙНОЮ, У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІЙ ПРОЄКЦІЇ

Olha Lanova,
4th-year student,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

WAR AND THE TRANSFORMATION OF NATIONAL IDENTITY: EUROPEAN EXPERIENCE

Introduction

War is one of the most powerful catalysts for societal transformation. It affects all spheres of life – political, economic, cultural – and deeply reshapes national identity. National self-awareness, collective memory, and cultural narratives are often either strengthened or challenged during periods of military conflict. The European context offers vivid examples of how war can trigger the rethinking of national values and promote the development of a more unified identity, both on the national and supranational levels.

The Impact of War on National Identity: Historical Examples

1. Germany after World War II

Germany's defeat in World War II led to a rejection of militarism and nationalism.

The country redefined its identity around democratic values, economic recovery, and integration into Europe. This re-evaluation allowed Germany to emerge as a leading democratic state in Europe.

2. The Balkan Wars of the 1990s

The violent breakup of Yugoslavia resulted in a surge of ethnic nationalism. States such as Serbia, Croatia, and Bosnia and Herzegovina constructed distinct national identities around ethnic, linguistic, and religious lines, often in opposition to former neighbors. In these cases, identity became both a tool for mobilization and a justification for violence, with long-term consequences for regional stability and memory politics..

3. Ukraine in the Context of the Russian-Ukrainian War

The annexation of Crimea in 2014 and the full-scale invasion in 2022 marked a decisive turning point in Ukraine's national consciousness. Before the war, Ukrainian identity was diverse and regionally nuanced. However, war has led to widespread cultural consolidation. The Ukrainian language, national symbols, and historical figures such as Lesya Ukrainka and Stepan Bandera have gained renewed prominence. Furthermore, decommunization policies and the removal of Soviet-era monuments have contributed to the redefinition of national memory.

War as a Driver of European Identity

The devastating consequences of World War II catalyzed the formation of the European Union as a peace project. European identity emerged alongside national ones, based on shared values of human rights, democracy, and cooperation.

In recent years, Russia's invasion of Ukraine has reaffirmed the need for a common European position and collective security. Ukraine's struggle is often perceived not only as a defense of its sovereignty but also as a defense of Europe's democratic future. This has encouraged greater unity among EU member states and reinforced the idea of a common European identity under threat.

Modern Challenges and Identity in the Digital Age

Contemporary wars are fought not only with weapons but also with information. Propaganda, disinformation, and hybrid warfare have become tools of identity manipulation. Social media platforms now serve as arenas where collective narratives are formed. In this regard, national identity is not static – it is actively constructed and reconstructed in real time, especially during wartime.

Ukraine’s digital presence – from viral patriotic videos to global media campaigns – has become a central component of the country’s identity-building strategy. This digital solidarity has helped rally global support and given new meaning to concepts such as digital diplomacy and cultural resilience.

Conclusions

War, though destructive, often prompts societies to reassess who they are. The European experience proves that national identities can be transformed through trauma – moving toward unity, cultural affirmation, or even supranational integration. Whether it is Germany’s post-war reconstruction, the ethnic re-identification of the Balkans, or Ukraine’s modern-day resistance – identity remains one of the most dynamic and vital outcomes of wartime experience.

REFERENCES

1. Заїчко В. В. Національна ідентичність у контексті війни: герменевтичний аналіз символів, мови та пам’яті. *Альманах сучасної науки і освіти.* 2023. № 3 (64). С. 71–76.
2. Двуреченська О., Гусениця А. Процес трансформації української ідентичності в контексті євроінтеграційних процесів. *Філософія, гуманітарні науки та освіта.* 2022. № 1 (9). С. 40–45.
3. Метелова О. Політика спільної європейської ідентичності: можливості використання європейського досвіду в Україні. *Європейські студії.* 2017. № 2. С. 215–238.
4. Науково-аналітична доповідь: Спільнотна ідентичність під впливом війни: джерело конфліктів чи умова консолідації? К. : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2025.

Марія Логвіненко,
здобувач ОС «Магістр» І курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР КУЛЬТУРНИХ ЗМІН

Культурні зміни – це процеси трансформацій в усіх аспектах культури, які відбуваються в суспільстві з часом.

Від початку повномасштабної війни в Україні мистецтво та творчість зазнали значних трансформацій, відображаючи реалії та переживання суспільства. Мистецтво відіграє ключову роль у відображенні та осмисленні воєнних конфліктів, слугуючи засобом вираження колективних емоцій, травм і надій суспільства. Різні мистецькі напрями, зокрема експресіонізм та реалізм, по-різному реагували на жахи війни, формуючи нові культурні тенденції та змінюючи сприйняття насильства та страждань.

У сучасному контексті українські митці продовжують реагувати на воєнні події, шукаючи баланс між документальною точністю та художнім осмисленням. Від поетичних збірок до фільмів-хронік – культура стає простором для формування колективної пам’яті та роздумів про майбутнє України.

Також значного впливу не уникнула і мова, комунікація та ідентичність. Війна загострила питання мовної ідентичності, оскільки мова стає символом спротиву та самовизначення. В Україні після 2014 року та особливо після повномасштабного вторгнення 2022 року відбувся масовий перехід на українську мову. За даними соціологічних опитувань, багато громадян свідомо відмовилися від використання російської мови як реакцію на агресію. Війна прискорює також процеси деколонізації: зменшується вплив мови та культури держави-агресора. Відбувається переосмислення ролі мови як ключового елемента національної безпеки. Цікавим є також формування нової термінології, неологізмів, які фіксують зміни в суспільстві (наприклад, «рашизм», «орки», «байрактарщина»).

Війна вплинула на культурні зміни не лише всередині держави, а і далеко за її межами. Міграція створює складний, але водночас продуктивний процес культурних змін. Вона сприяє міжнародному обміну, зміцненню національної ідентичності та поширенню української культури у світі. Мігранти приносять у нові країни свою мову, музику, кухню, релігійні практики, традиції. У результаті відбувається не лише ознайомлення іноземців з автентичністю нашої культури, а і своєрідний обмін та адаптація їх до нового середовища. Наприклад, у Польщі та Німеччині відбувається активне поширення культури борщу, народної вишивки, писанкарства.

Важливим аспектом є також зміна у національній ідентичності мігрантів. Задля збереження власної ідентичності у новому середовищі багато українців почали більше цінувати свою мову та культуру. Каталізатором цьому слугує вічне відчуття себе чужим в іншій державі. Саме через це, формуються українські діаспорні громади, що сприяють збереженню національних традицій за кордоном. Це впливає на створення українських шкіл, церков, книгарень, ресторанів та мистецьких ініціатив.

Таким чином, війна, попри свою руйнівну природу, активізує культурні трансформації, зміцнює національну самосвідомість та відкриває нові можливості для розвитку мистецтва й суспільства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinska-mova-pid-chas-viyny-klyuchovi-tendentsiyi-rozvytku

2. https://vchasno.org.ua/leisure/vplyv-povnomasshtabnoi-viyny-na-kulturu-iak-konflikt-vidobrazyvsia-na-tvorchosti-myttsiv-ta-chy-pereoriientuvalysia-ukraintsi-na-svoie

3. https://www.theguardian.com/film/2024/dec/03/porcelain-war-review-beautifully-rendered-portrait-of-ukraines-artist-warriors?

4. https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-chernihiv-theater-women-1a9bdea4afc40440480cb7720912b991

5. https://osvitoria.media/experience/10-neologizmiv-yaki-porodyla-vijna-rosiyi-proty-ukrayiny/

6. https://www.sestry.eu/statti/zalyagti-z-knigoyu-v-bryugge-ukrayinski-biblioteki-vidkriti-v-ievropi-pid-chas-viyni

Maryna Stiahailo,
Master student of the 1st year of study,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

THE REPRESENTATION OF UKRAINE IN ENGLISH-LANGUAGE MEDIA: SHAPING PERCEPTIONS AND CULTURAL NARRATIVES

The portrayal of Ukraine in English-language media has evolved significantly in recent years, shaped largely by the geopolitical landscape and the ongoing conflict with Russia. Media outlets, both traditional and digital, play a crucial role in shaping global perceptions of Ukraine, its people, and its struggles. This article explores how Ukraine is represented across various forms of English-language media, particularly focusing on news outlets, documentaries, and cultural narratives, highlighting the shift in the image of the country from a post-Soviet state to a symbol of resilience in the face of aggression.

Media representation of Ukraine: from historical struggles to current conflicts

For many years, Ukraine's representation in English-language media was largely defined by its post-Soviet transition and the country's struggles with corruption, political instability, and economic hardship. Reports often emphasized Ukraine's delicate balance between aligning with Europe and managing its complicated relationship with Russia. However, with the outbreak of the Russo-Ukrainian War in 2014, media coverage began to shift dramatically, especially in major outlets like BBC News, The Atlantic, and The Washington Post.

In the years following Russia’s annexation of Crimea and the outbreak of fighting in the Donbas region, Ukraine became a focal point in the broader East-West geopolitical struggle. As the war unfolded, outlets like BBC News provided in-depth

coverage of the situation, offering context to international audiences. For example, the BBC's "Ukraine conflict: How we got here - in two minutes" provided a succinct overview of the historical context that led to the conflict, helping audiences understand the complex dynamics between Ukraine, Russia, and the West [1].

The shift in narrative: resilience and national identity

As the conflict escalated and Ukraine's resistance to Russian aggression gained international attention, the narrative surrounding the country began to evolve. Ukraine, once depicted primarily through its struggles and economic difficulties, was increasingly framed as a symbol of resilience and determination. The images of Ukrainian soldiers and civilians enduring the hardships of war, as seen in documentaries like Winter on Fire: Ukraine's Fight for Freedom, played a pivotal role in this shift [5].

These portrayals have been instrumental in fostering a sense of solidarity with Ukraine. The media not only highlighted the physical destruction caused by the war but also the profound emotional and psychological impact it had on the people of Ukraine. Reports from outlets like Foreign Affairs, such as "How the War in Ukraine Has Changed Ukrainians", explored how the war transformed national identity, making Ukrainians increasingly united in their desire for sovereignty and independence [3].

Moreover, coverage of the war's human toll, including the displacement of millions and the widespread destruction, prompted a reassessment of how Ukraine was viewed globally. "Agony, Endurance and Escape: Ukraine in Pictures" provided a poignant visual narrative of the war, presenting the Ukrainian people's suffering and resilience to a global audience, and helping to shift the image of Ukraine from a distant geopolitical entity to a relatable, human story of survival [7].

The role of digital media and documentaries

In addition to traditional media outlets, digital platforms like Netflix have played a crucial role in presenting Ukraine's struggle to a wider, global audience. Documentaries such as 20 Days in Mariupol have provided intimate, firsthand accounts of the war, helping audiences understand not just the military and political aspects of the conflict, but also the human stories behind the headlines [4].

These documentaries have been critical in fostering empathy and solidarity, showcasing the everyday lives of ordinary Ukrainians caught in the turmoil of war. They highlight the courage and determination of individuals, emphasizing the theme of national unity in the face of external aggression. Such narratives have contributed to the broader shift in how Ukraine is perceived, moving away from the stereotype of an Eastern European "problem state" to a beacon of resilience and democratic values.

The global response: solidarity and support

As Ukraine's image transformed, so too did the international response to the war. The growing support from Western nations, both military and humanitarian, has been extensively covered in media outlets. For instance, BBC News regularly reported on the increasing flow of military aid to Ukraine and the strengthening of alliances with NATO [2]. Similarly, The Atlantic highlighted Europe's role in supporting Ukraine's defense against Russian aggression in articles such as "Helping Ukraine Is Europe's Job Now" [6].

This shift in the media narrative also coincided with the increasing recognition of Ukraine as a symbol of democracy's struggle against authoritarianism, further solidifying the country's image in global consciousness as a frontline state in the defense of European values.

Conclusion

The representation of Ukraine in English-language media has undergone a profound transformation in recent years, evolving from a focus on political instability and economic struggles to a narrative of resilience, national pride, and a fight for survival. This shift reflects broader geopolitical developments, particularly the Russian invasion of Ukraine and the country's emergence as a symbol of resistance against authoritarianism. Through the lens of media coverage – from news reports to documentaries – Ukraine's image is now more complex and nuanced, shaped by its ongoing struggle for sovereignty and freedom.

REFERENCES

1. BBC News. Ukraine conflict: How we got here - in two minutes. URL: https://www.bbc.co.uk/news/av/world-europe-29048341.
2. BBC News. We fight to defend Europe's way of life. URL: https://www.bbc.co.uk/news/live/uk-politics-64580204.
3. Foreign Affairs. How the War in Ukraine Has Changed Ukrainians. URL: https://www.foreignaffairs.com/ukraine/how-war-ukraine-has-changed-ukrainians.
4. Netflix. 20 Days in Mariupol. URL: https://www.netflix.com.
5. Netflix. Winter on Fire: Ukraine’s Fight for Freedom. URL: https://www.netflix.com.
6. The Atlantic. Helping Ukraine Is Europe’s Job Now. URL: https://www.theatlantic.com/international/archive/2024/11/trump-ukraine-survive-europe/680615/.
7. The Washington Post. Agony, Endurance and Escape: Ukraine in Pictures. URL: https://www.washingtonpost.com/magazine/interactive/2022/agony-endurance-escape-ukraine-pictures/.

СЕКЦІЯ 7

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПАРАДИГМА ПІДГОТОВКИ ФІЛОЛОГА ТА ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НУШ В ДОБУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ОРІЄНТИРИ, ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ

Zeinab Amiraslanova,
4th-year student,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Oksana Levchuk,
PhD in Philology, Associate Professor,
English and Methodology Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

PROMOTING STUDENTS' ACTIVE INVOLVEMENT IN AN ENGLISH CLASS

Active student involvement plays a crucial role in language learning, as it enhances motivation, engagement and overall language acquisition. In an English class, students who actively participate are more likely to develop their speaking, listening, reading and writing skills effectively. However, many teachers face challenges in maintaining high levels of student participation due to factors such as lack of confidence, limited motivation or ineffective teaching strategies. To address this issue, it is essential to explore various methods that encourage students to take an active part in their learning process. Active student involvement is paramount in the realm of language education, serving as a catalyst for effective learning and skill acquisition.

British scholars have extensively explored methodologies to enhance student engagement in English language classrooms. Henry Widdowson emphasizes the significance of communicative language teaching. A prominent scientist in applied linguistics asserts that effective language learning occurs when learners are actively engaged in meaningful communication [4]. This approach shifts the focus from traditional rote memorization to interactive practices that encourage students to use the language authentically. Similarly, Scott Thornbury advocates for the "Dogme"

approach, which prioritizes spontaneous conversational interactions over pre-planned materials. Thornbury argues that teaching should be done using only the resources that the teachers and students bring to the classroom [3]. This methodology fosters to a student-centred environment where students' immediate needs and contexts drive the learning process. Kerry Pusey identifies techniques such as collaborative tasks and problem-solving activities as effective means to promote engagement. She notes that "students are given greater responsibility for their own learning than in traditional teacher-fronted classrooms" [2, p. 83]. These strategies not only enhance participation but also develop critical thinking and autonomy among learners.

One of the key approaches to promoting active involvement in an English class is creating a positive and supportive learning environment. Students need to feel comfortable expressing themselves without fear of making mistakes. Encouraging an open and respectful classroom atmosphere where mistakes are seen as part of the learning process can help students build confidence. Teachers should also foster a sense of community among students by promoting collaboration and peer support. Group activities, pair work and discussions can create opportunities for students to practice English in a less intimidating setting.

Another effective strategy is the use of interactive and student-centered teaching methods [1]. Traditional teacher-centered instruction, where students passively receive information, often fails to engage learners fully. Instead, teachers should implement communicative activities such as role-plays, debates and problem-solving tasks that require students to use the language actively. Incorporating games and interactive exercises can make learning more enjoyable and engaging. Additionally, technology can be used to enhance participation through online discussions, multimedia presentations and language-learning apps.

Personalized learning is also important in increasing student involvement. Every student has different learning styles and interests, so by adapting lessons to meet individual needs, teachers can make learning more meaningful. Allowing students to choose topics for projects or writing assignments can increase their motivation.

Furthermore, differentiated tasks, which are modified according to students' abilities, ensure that all learners are challenged at an appropriate level.

Providing constructive feedback is another essential aspect of fostering active participation [3]. Feedback should not only focus on correcting mistakes but also highlight students' progress and achievements. Positive reinforcement encourages students to continue participating and improving their skills. Teachers can also involve students in self-assessment and peer feedback activities, which can develop their ability to evaluate their own and others' work critically.

Finally, establishing clear goals and expectations can help students stay engaged and take responsibility for their learning. Setting specific learning objectives at the beginning of a lesson or course allows students to understand what they are expected to achieve. Encouraging students to set their own goals, such as improving pronunciation or expanding vocabulary, can give them a sense of ownership over their learning process.

To include interactive elements "Think-Pair-Share" activity can be introduced in an English lesson. Instead of answering questions individually, students first think about their responses, then discuss them with partners, and finally share them with the class. This small change may lead to more participation, as even quieter students felt more comfortable expressing their ideas after discussing them with peers.

In conclusion, promoting students' active involvement in an English class requires a combination of strategies that create a supportive environment, encourage interactive learning, personalize instruction, provide constructive feedback and set clear goals. When students are actively engaged in their learning, they develop greater confidence and motivation, leading to more effective language acquisition.

REFERENCES

1. Piotrowska K. How to promote active learning in the classroom. British Council. 2017. URL: https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-promote-active-learning-classroom

2. Pusey K. Strategies for Promoting Active Learning in the ESOL Classroom. In TESOL-SPAIN Selected Papers 2016-2017. 2018. P. 72–95.

3. Thornbury S. Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching. London : Delta Publishing, 2017. 104 p.

4. Widdowson H. G. Teaching Language as Communication. Oxford University Press, 1978. 168 p.

Ганна Апалат,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов,
зарубіжної літератури та методик їхнього навчання,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В Україні у сфері вищої освіти реалізуються Болонські ідеї та відбуваються процеси інтеграції з Європою. Мета розвитку України – майбутнє членство в Європейському Союзі – передбачає інтеграцію в загальноєвропейський інтелектуальний процес. Філологічна підготовка вчителя англійської мови та зарубіжної літератури неможлива без курсу історії англійської мови, і цікавість до історії англійської мови постійно зростає [5].

Сучасні виклики у викладанні курсу історії англійської мови передбачають необхідність модернізації цього курсу, використання сучасних джерел та методик. Зменшення аудиторних годин, необхідність поєднувати очне навчання із дистанційним – обумовлюють пошук нових методів навчання. Дистанційна освіта та осучаснення методів викладання теоретичних дисциплін вимагають діджиталізації курсу – застосування електронних засобів. Використання сучасних електронних засобів сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти.

Сучасні дослідження викладання історії англійської мови присвячені таким питанням, як-от: зміст та планування курсу [4], методика викладання історії англійської мови [2], практико-орієнтований підхід до викладання історії

англійської мови [1], використання онлайн-ресурсів у викладанні історії англійської мови [3, с. 127].

Потенціал різноманітних ресурсів інтернету у навчанні є беззаперечним. Електронне навчання призвело до демократизації освіти та дозволило підвищити мотивацію здобувачів освіти. А. Гудманян і С. І. Сидоренко створили перелік веб-ресурсів для викладання історії англійської мови [3, с. 130]. Веб-ресурси корисні для цього курсу можуть включати електронні тексти, електронні словники та перекладачі, відео та подкасти, а також онлайн-завдання. Саме сфера онлайн-завдань залишається широким полем діяльності для викладачів історії англійської мови.

Тестові завдання на різноманітних платформах є зручним засобом контролю та дозволяють консолідувати теоретичний матеріал. Корисним інструментом є генератор тестів Classtime. Застосунок Classtime забезпечує миттєвий зв'язок викладача і студента. Classtime можливо використовувати як при дистанційному навчанні, так і в аудиторії, для оцінки знань, як поточний і модульний контроль. Опція «надати тест із відкритою відповіддю» дозволяє використовувати Classtime для само-оцінювання та як тренажер. Пропонуємо зразки тестових завдань для модульної контрольної роботи.

1. Make the right choice:

The Great Vowel Shift is _____

a) a change in the quality of all the short vowels

b) a change in the quality of all the long vowels

c) the process of the levelling of endings

d) the loss of unstressed e

key: b

2. Indicate the phonetic phenomenon:

OE wesan – wæs – wæron

a) I-Umlaut

b) Breaking

c) Grimm's Law

d) Rhotacism

key: d

Можливими практичними завданнями курсу, окрім різноманітних тестів, можуть бути рольові ігри, проекти, створення хронологічних таблиць тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ісакова Є., Бороліс І. Практико-орієнтований підхід до викладання дисципліни «Історія англійської мови» на філологічних факультетах закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства.* 2024. № 32. С. 5-9. https://doi.org/10.31891/2415-7929-2024-32-1

2. Hayes M., Burkette A. *Approaches to Teaching the History of the English Language: Pedagogy in Practice*. Oxford: Oxford University Press, 2017. 480 p. https://doi.org/10.1093/oso/9780190611040.001.0001

3. Gudmanian A., Sydorenko S.I. A Web Resource Map for a University Course in the History of the English Language. *Information Technologies and Learning Tools*, 2020. 76 (2), 126-136. https://doi.org/10.33407/itlt.v76i2.3642

4. Moore C., Palmer C.C. *Teaching the History of the English Language.* Options for Teaching. 2019.

5. Vdovenko T. Teaching History of English On-line. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 62, с. 54-60. https://doi.org/10.31909/26168812.2023-(62)-6

Vira Butova,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages
and Teaching Methodology,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

TEACHING ENGLISH GRAMMAR THROUGH POPULAR SONGS

Grammar is an important aspect of learning a foreign language. Based on grammatical laws, words are combined into phrases and sentences, thanks to which

speech acquires a meaningful character. The term “grammar” combines various concepts: a special section of linguistics that studies the system of rules for changing words and combining words in a sentence, and the most important aspect of speech activity where grammar functions as a system of actions with grammatical material and forms the so-called grammatical mechanisms of speech which appear in the form of the grammatical skills and abilities.

In the methodology of teaching a foreign language, there are a significant number of different approaches and methods for studying the grammatical aspect of the language. One of the most interesting and popular is the use of song material at the English lessons. Music is an effective way to influence students. A song in a foreign language goes beyond the educational process and is a connecting link between learning, mental development and personality development [4]. The main difficulty in learning a foreign language is the lack of a language environment. In this case, a song can be a guide to the world of mastering a foreign language. Thus, a song can have great opportunities for the development of a student [1].

One of the most effective methods of forming positive motivation for studying English grammar is to conduct non-standard lessons using songs. Songs can help to better understand grammatical structures, and thanks to the rhyming text, these structures can be remembered more firmly.

Regarding the integration of English and music, it should be noted that poetry and songs emphasize the rhythmic nature of the language. Having learned a song, the student will remember its rhythmic structure, grammatical constructions and lexical material. Songs also contain information about the cultural and historical aspects of the language being studied. Traditional songs with authentic texts have proven their value for many generations.

In the process of integrating musical song material into the English lesson, it is advisable to distinguish the following stages of learning a song:

– song presentation: the teacher explains the purpose of learning the proposed song, tells about the history of writing the song (who and when performed it);

– reading the song text: students read the song text silently in order to get acquainted and get a first impression;

– phonetic processing of the text: the teacher pays attention to the correct pronunciation of words, individual sounds are practiced phonetically;

– reading and translation of the song text by students: attention is paid to phraseological turns, grammatical structures;

– learning the song: practicing clear articulation, rhythm, melody [3].

It is advisable to start working on the song first by studying the rhythm of the song, because clear articulation will not be achieved while singing; you can offer to listen to the song, singing along in a whisper. After the first listening to the song, the teacher draws the students' attention to those moments that need attention, and works them over again; performing the song; performing lexical and grammatical exercises to master the linguistic material of the song; homework: students are invited to make a literary translation of the song with the aim of holding a competition for the best translation at the next lesson.

Songs help to better understand and activate grammatical phenomena of language. There are educational songs for teaching the most common constructions. They are rhythmic, accompanied by explanations, comments, as well as tasks and exercises aimed at checking understanding and discussing the content.

However, as a rule, musical works are used fragmentarily, unsystematically, and therefore cannot be perceived in the traditional form of use as a full-fledged means of learning a foreign language. In most cases, working with a song is reduced to reading the text, translating unfamiliar words and expressions and writing them down in a notebook, listening to the song and playing it. In our opinion, the greatest effect when using music during the formation of grammatical skills can be achieved only in conditions of regular comprehensive use of musical clarity and a variety of tasks [2].

So, while studying the grammar theme Present Perfect, the song "We are the champions" by the band "Queen" was used. The assignment for students was to use the words in brackets in the Present Perfect tense, then, listening to the song to check the correctness of its execution. Such a task clearly showed the use of this grammatical

tense. Another task of the students was to combine word combinations with their meaning.

Thus, the suggested tasks based on the use of song material contributed to the involvement of students with different levels of development of learning abilities to active participation in the lesson, contributed to the improvement of not only grammatical, but also lexical and phonetic skills. Working with song material is not only an interesting, emotional and lively type of work, but also very effective in English lessons in secondary school.

REFERENCES

1. Дьяченко Н. П. Вірші, римування та пісні як засіб підвищення ефективності уроку англійської мови. *Педагогічний вісник*. 2004. № 3. С. 30– 33.
2. Карпенко О. Д. Вивчення іноземної мови через пісню і музику. *Англійська мова і література*. 2004. № 12. С. 2–4.
3. Стом О. І. Пісні на уроках англійської мови. *Англійська мова і література.* 2004. № 36. С. 5–7.
4. Segura S. L Reasons to use songs in the English classroom. Publicaciones Didacticas. 2015. 59.P. 80 – 81. https://publicacionesdidacticas.com/?id=02

Olena Chaika,
Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

COMMUNICATIVE APPROACH TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES

There are different methods of language teaching, and the goal of most of them is for students to learn to communicate in the target language. However, from the end of the 20th century, educators began to question if they were going about meeting the goal in the right way. Some observed that students could produce sentences accurately in a lesson but could not use them appropriately when genuinely communicating outside of the classroom. Others noted that being able to communicate required more

than mastering linguistic structures. Students may know the rules of linguistic usage but be unable to use the language. It became clear that communication required that students perform certain functions as well, such as promising, inviting, and declining invitations within a social context.

Communicative Language Teaching aims to apply the theoretical perspective of the Communicative Approach by making communicative competence the goal of language teaching and by acknowledging the interdependence of language and communication. What this looks like in the classroom may depend on how the tenets are interpreted and applied.

Teachers who use Communicative Language Teaching (CLT) have to know that their role in this process is to facilitate communication. In this role, one of their responsibilities is to establish situations likely to promote communication. During the activities, they act as advisers, answering students' questions and monitoring their performance. Students are, above all, communicators. They are actively engaged in negotiating meaning even when their knowledge of the target language is incomplete.

There are some characteristics of the teaching/learning process. The most obvious one is that almost everything that is done is done with a communicative intent.

Students use the language a great deal through communicative activities such as games, role plays, and problem-solving tasks. These activities have three features in common: information gap, choice, and feedback. An information gap exists when one person in an exchange knows something the other person doesn't know. If we both know today is Wednesday and I ask you "What is today?" and you answer "Wednesday", our exchange is not communicative. In communication, the speaker has a choice of what he will say and how he will say it. If the exercise is tightly controlled so that students can only say something in one way, the speaker has no choice, and the exchange, therefore, is not communicative.

True communication is purposeful. A speaker can thus evaluate whether or not his purpose has been achieved based upon the information he receives from his listener. If the listener doesn't have an opportunity to provide the speaker with such feedback, then real communication does not occur.

Another characteristic of CLT is the use of authentic materials. It is considered desirable to allow students to develop strategies for understanding language as it is used.

Another important moment to consider is how the feelings of the students are dealt with. One of the basic assumptions of CLT is that by learning to communicate, students will be more motivated to study a foreign language since they will feel they are learning to do something useful with the language. Also, teachers allow students to express their individuality by having them share their ideas and opinions regularly. Finally, student security is enhanced by the many opportunities for cooperative interactions with their fellow students and the teacher.

Language and culture are closely connected. First of all, language is for communication. Linguistic competence, the knowledge of forms and their meanings, is just one part of communicative competence. Another aspect of it is knowledge of functions language is used for. However, students must also use this knowledge and take into consideration the social situation to convey their intended meaning appropriately. Culture is the everyday lifestyle of people who use the language. Certain aspects of it are especially important to communication – the use of nonverbal behavior, for example, which might receive greater attention in CLT.

Now, let’s consider language areas and language skills that are to be emphasized. Language functions might be emphasized over forms. A variety of forms are unnoticed for each function. Only the simpler forms would be presented at first, but as students get more proficient in the target language, the functions are reintroduced, and more complex forms are learned. Students work with language at the suprasentential or discourse level. They learn about cohesion and coherence.

Students work on all four skills from the beginning. Just as oral communication is seen to take place through negotiation between speaker and listener, so too is meaning to be derived from the written word through an interaction between the reader and the writer. The writer is not present to receive immediate feedback from the reader, of course, but the reader tries to understand the writer’s intentions, and the writer creates with the reader’s perspective in mind. Meaning doesn’t, therefore, reside

exclusively in the text, but rather arises through negotiation between the reader and writer.

The judicious use of the students' native language is permitted in CLT. However, wherever possible, the target language should be used not only during communicative activities but also for explaining the activities to the students or in assigning homework. The students learn from these classroom management exchanges, too, and realize that the target language is a vehicle for communication, not just an object to be studied.

As for the evaluation, teachers need to evaluate not only the students' accuracy but their fluency as well. The student who has the most control of the structures and vocabulary is not always the best communicator. A teacher can informally evaluate his students' performance in his role as an adviser or co-communicator. For a more formal evaluation, a teacher is likely to use an integrative test that has a real communicative function.

Errors of form are tolerated during fluency-based activities and are seen as a natural outcome of the development of communication skills. Students can have limited linguistic knowledge and still be successful communicators. The teacher may note the errors during fluency activities and return to them later with an accuracy-based activity.

In conclusion, the greatest contribution of Communicative Language Teaching is asking teachers to look closely at what is involved in communication. If teachers intend for students to use the target language, then they must truly understand all that being communicatively competent entails.

REFERENCES

1. Larsen-Freeman, Diane. 2000. Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford : Oxford University Press.

2. Savignon, Sandra. 1997. Communicative Competence: Theory and Classroom Practice. New York : McGraw-Hill.

Mariia Zhushman,
4th-year student,
Faculty of Foreign Languages,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

THE WAYS OF DRAWING STUDENTS' ATTENTION TO ERRORS IN SPEAKING

Famous researchers Lyster and Ranta (1997) presented six ways of how to draw students' attention to the fact that an error has been committed:

Explicit correction, or sometimes called overt correction, is when a teacher explicitly indicates that an error has been made and provides the learner with the correct form. The teacher clearly indicates what was wrong. The teacher's response can be introduced by phrases such as "you mean" or "you should say". Although Lyster and Ranta claim this method to be one of those that are least likely to lead to ambiguity, the results of their study showed that this method was not very effective.

Recasts, on the other hand, are rather implicit. The teacher reformulates the student's incorrect utterance and provides the learner with the correct form. The teacher remodels the sentence using the correct tense but, as Harmer (2007) says, "without making a big issue of it".

Clarification requests is another type of corrective feedback which is usually introduced by the phrases such as "Pardon?", "What do you mean by that?" as Lyster and Ranta show and which imply that the teacher either did not understand the meaning or wanted to highlight that something was wrong. Schachter (1981) uses a similar technique which is the use of the question "*What?"*. Although this technique is easy to use, Shachter says that it may lead to ambiguity since the student may interpret it as if the teacher did not understand what he meant by the utterance or the learner may interpret is as a shock or a surprise, which may be sometimes quite confusing for learners and may not fully contribute to their understanding.

Metalinguistic feedback is pointing out an error in an utterance by not directly saying where the error is exactly located. It is often provided by means of comments, information or questions that enable the teacher to leave correction up to the learner (Pawlak, 2014) Similarly, Harmer (2007) mentions this technique as an alternative

way to pinpoint errors which he calls *hinting*. In his opinion, it is enough to say "tense" or "countable" to indicate that the utterance contains an error, which is, of course, dependent on the teacher and student's shared knowledge of the linguistic terms.

Elicitation is a technique which Lyster and Ranta (1997) describe as a technique "teachers use to directly elicit the correct form from the student." They say that there are three ways the teacher can elicit a correct version from students. The first one is to pause and allow students to complete the rest on their own. The next way to obtain the correct form is by asking questions such as "How do we say X in French?" This method is similar to metalinguistic feedback. The difference is that in elicitation yes/no questions are avoided. The last form is when teachers invite learners to reformulate what they have just said. This technique provides learners with an opportunity to self-correct.

Repetition consists of repeating students' error or a part of it together with the adjustment of intonation to emphasize where the error was committed. Some researchers, for example, Gumbaridze (2013), Bartram and Walton (1991), Scrivener (2011), Harmer (2007), use the word "echoing" to refer to repeating students' incorrect utterance by adjusting the intonation.

REFERENCES

1. Gumbaridze J. Error Correction in EFL Speaking Classrooms. *Procedia - Social and Behavioral Science*. 2013. P. 1660–1666.
2. Ibarrola A. Reformulation and self-correction: Testing the validity of correction strategies in the classroom. *Revista Española De Lingüística Aplicada*. 2009. P. 189–215.
3. Pawlak M. Error correction in the foreign language classroom: reconsidering the issues. Heidelberg: Springer. 2014.
4. Sultana A. Peer Correction in ESL Classrooms. *BRAC University Journal*. 2009. Vol. No. 1. P. 11–19.

Олександр Коваленко,
старший викладач кафедри англійської мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

НАВЧАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРАФІЧНИХ ОРГАНІЗАТОРІВ

Графічні організатори чи графічні органайзери (далі – ГО) зображають навчальний матеріал у найпростішому, найлогічнішому та найоптимальнішому вигляді. Візуальні або графічні організатори – це графічне представлення різноманітних розумових процесів, завдяки яким прихований процес мислення стає наочним, набуває візуального втілення [1]. Просторова організація ГО дозоляє студентам визначити інформацію, якої бракує або зв'язки, яких бракує в їх стратегічному мисленні [3]. Ідея ГО базується на асимілятивній теорії когнітивного навчання Аусельбаума, згідно якої інформація зорганізується нашим розумом в ієрархічному вигляд зверху до низу. Типи ГО зазвичай належать до шести наступних патернів: ієрархічного, концептуального, послідовного, оціночного, відносного, циклічного [4]. Ці загальні патерни знаходять своє вираження та конкретизоване втілення в наступних ГО:

1) ієрархічні: матриця, дерево, піраміда, план сюжету;

2) концептуальні: опис, дефініція, ментальна карта, концептуальна карта, концептуальна/понятійна таблиця;

3) послідовні: часова лінія, хронологія, процес/продукт, цикл, циклічний графік, лінійний графік;

4) оціночні: шкала згоди, шкала задоволення, М схема, оціночна схема – діаграма Венна;

5) відносні: фішбоун (риб’ячий кістяк або кістка), кругова діаграма, причина-наслідок, характерна схема;

6) циклічні: циклічний графік, життєвий графік, повторювальні події.

Нашою метою було дослідити ГО, що застосовуються в курсі «Теоретична фонетика англійської мови» та запропонувати ширше коло доцільних та ефективних ГО до конкретних тем. Для аналізу було обрано сучасний та

поширений підручник В.Ю. Паращук [5]. Дослідження показало, що найпоширенішими графічними організаторами є концептуальні ГО, які представлені лише порівняльними таблицями та описами (34 для вивчення та 17 для часткового чи повного заповнення студентами при виконанні практичних завдань), введеними таблицями або brace map (відповідно 2 та 1). З ГО ієрархічного виду нами ідентифіковано лише 3 (2 та 1 відповідно).

Вивчення потенційних можливостей ГО та матеріалу курсу теоретичної фонетики показало можливість застосування щирокої низки видів ГО. З концептуальних це концептуальна карта, кластери чи павутиння, які є особливо дієвими для мозкового штурму з переважної кількості тем. Наприклад, циклічну карту (circle map) з трьох кіл доцільно застосувати для позначення поширення англійської мови в світі в трьох типах країн (inner, outer and expanding circles). Для вивчення цієї ж теми можна перейти до ГО відносного типу, а саме «причина-наслідок», пов'язуючи історичні обставини зі статусом вивчення мови як рідної, другої чи іноземної.

Значно ширше можна застосовувати ієрархічні ГО. Це і деревоподібна діаграма (tree chart) для зображення акцентів англійської мови, класифікації звуків мови та вербальних і невербальних кодів. ГО «піраміду» доцільно застосувати для зображення їєрархії акцентів в Британських акцентах. До оціночного виду ГО відноситься діаграма Венна, що представляє два або три-чотири кола, що перетинаються. Спільний сектор наявних кіл застосовується для запису спільних рис понять, кола – для відмінних. Діаграма Венна – ідеальна ГО для класифікації звуків англійської мови на ті, що однакові як в Британському так і в Американському варіантах мови та на ті, що відрізняються. На нашу думку діаграма Венна ефективна при вивченні понять фонем та аллофонів, де кола – це різні аллофони (діалектичні чи стилістичні), що відповідають одній фонемі (спільний сектор). Ця діаграма може також застосовуватися для опису конкретної фонеми, яка може реалізуватися різними аллофонами. Доречним буде зазначити, що аллофони можуть не зображатися різними транскрипційними символами, а отож потребувати описового слова, наприклад "heavily aspirated".

Таблиця «М-схема» складається з трьох колонок: позитивні якості, нейтральні та негативні, яку можна застосовувати для саморефлексії та самооцінки вправності у вимові конкретних звуків. Послідовні ГО мають обмежене застосування при вивченні курсу фонетики, але часова лінія (time chart) може відобразити етапи розвитку фонетики чи етапи вивчення фонетики. Автором розроблено ГО «дім», де підвал, стіни, дах з димарем символізують три рівня; де в свою чергу і підвал та стіни кожний вказують на чотири елементи. Це допомагає яскраво зобразити зміст навчання іноземної мови (мовні, мовленнєві, соціокультурні, study skills по вертикалі та граматичні, лексичні, фонетичні та орфографічні навички чи компетентності по горизонталі – підвал, а також аудіювання, говоріння, читання та письмо по горизонталі – стіна) та з'ясувати місце фонетики чи іншого елемента при вивченні мови як іноземної чи як рідної. На нашу думку «предметні» чи «живі» ГО допомагають об'єднати ієрархічні та концептуальні види в складній але нерозривній єдності. Індивідуальне чи колективне створення релевантного ГО прямо на семінарі або як домашнє завдання може стати захоплюючим творчим процесом.

Дослідення показало, що при вивченні теоретичної фонетики доцільно застосовувати більш широке коло ГО, особливо діаграму Венна та деревоподібну діаграму (tree chart).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Большакова І. Як і навіщо навчати учнів початкової школи працювати з графічними організаторами URL: https://osvitoria.media/experience/yak-navishho-navchaty-uchniv-pochatkovoyi-shkoly-pratsyuvaty-z-grafichnymy-organajzeramy

2. Ausebel D. P., Noval, J. D., Hanesian H. Educational psychology: A cognitive view. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1978.

3. Ellis E. What's the big deal about GO? URL: http://graphicorganizer.com

4. Gil-Garcia A., Villegas J. Engaging minds, enhancing comprehension and constructing knowledge through visual representations. *Word Association for Case Method Research and Application Conference.* France. 2003.

5. Паращук В. Ю. Теоретична фонетика англійської мови. Вінниця : Нова книга, 2019. 232 с.

Даша Лиманюк,
здобувачка ОС «Бакалавр» IV курсу,
факультет іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЛЬ ЕКСТЕНСИВНОГО ЧИТАННЯ У ЗАСВОЄННІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ

Засвоєння словникового запасу є фундаментальним компонентом вивчення іноземної мови, що слугує критично важливим підґрунтям для розвитку всіх чотирьох мовних навичок: читання, письма, аудіювання та говоріння. Методи, за допомогою яких учні засвоюють словниковий запас, були предметом багатьох досліджень із різними підходами. У цьому контексті екстенсивне читання є самостійним читанням великої кількості матеріалу для отримання інформації або задоволення [1, с. 189] та привертає значну увагу завдяки своєму потенціалу сприяти засвоєнню лексики через природні контексти.

Екстенсивне читання контрастує з інтенсивним підходом до читання, який зосереджується на детальному аналізі коротких текстів. Натомість екстенсивне читання заохочує учнів працювати з великими обсягами самостійно обраного матеріалу, що відповідає їхньому рівню без тестування на розуміння чи детального аналізу [4, с. 14]. Цей підхід узгоджується з теоріями засвоєння мови на основі вхідних даних, які стверджують, що основним механізмом розвитку мови є осмислений вплив зрозумілого мовного матеріалу [7, с. 137].

Взаємозв'язок між екстенсивним читанням і збагаченням словникового запасу становить особливий інтерес для викладачів іноземних мов та дослідників з кількох причин. По-перше, вимоги до словникового запасу при

функціональному використанні мови є значними. По-друге, екстенсивне читання пропонує потенційно мотивуюче та контекстуально багате середовище для зустрічі з новими словами та їх вивчення. По-третє, випадковий характер засвоєння лексики через читання може призвести до глибшого опрацювання та кращого запам'ятовування порівняно з деякими формами цілеспрямованого навчання [3, с. 261].

Засвоєння словникового запасу через екстенсивне читання пояснюється насамперед теоріями випадкового навчання, тобто процесу навчання без свідомого наміру це робити. Випадковий підхід до навчання є протиставленням до цілеспрямованого вивченню лексики, яке передбачає цілеспрямовані зусилля, спрямовані на закріплення лексичної інформації в пам'яті. Хоча обидва підходи продемонстрували свою ефективність, випадкове навчання через читання має певні переваги, оскільки воно представляє слова в автентичних контекстах, забезпечує багаторазовий вплив природним чином і сприяє глибшій когнітивній обробці, оскільки учні виводять значення з контексту [8, с. 352].

До прикладу, розглянемо дві гіпотези, а саме гіпотезу Крашена та гіпотезу Лауфера та Хюльстейна. Гіпотеза вхідних даних Крашена забезпечує теоретичне підґрунтя для програм екстенсивного читання. Згідно з цією гіпотезою, засвоєння мови відбувається, коли учні стикаються зі «зрозумілою вхідною інформацією», тобто мовою, яка трохи перевищує їхній поточний рівень компетенції. Програми екстенсивного читання, як правило, використовують диференційовані читанки або автентичні матеріали, що відповідають рівню учня, які мають на меті забезпечити цей оптимальний рівень зрозумілої вхідної інформації. Програми екстенсивного читання зазвичай наголошують на задоволенні та самостійному виборі матеріалів, що потенційно знижує афективний фільтр і створює сприятливі умови для засвоєння лексики [2, с. 138; 6, с. 3].

Гіпотеза Лауфера та Хюльстейна пропонує додаткове розуміння того, як екстенсивне читання може сприяти запам'ятовуванню нових слів. Ця гіпотеза припускає, що запам'ятовування нових слів залежить від ступеня когнітивної та

мотиваційної залученості в опрацювання цих слів. Навантаження залученості складається з трьох компонентів: потреба (мотиваційний вимір), пошук (спроба знайти значення слова) та оцінка (порівняння слова з іншими словами або певним контекстом) [5, с. 24].

Оскільки мовна освіта продовжує розвиватися, екстенсивне читання залишається універсальним і цінним підходом, який відповідає як усталеним теоретичним принципам вивчення мови, так і сучасним акцентам на автономії та залученості учнів. Сприяючи розширенню словникового запасу через цікаве, змістовне читання, програми екстенсивного читання роблять значний внесок у розвиток кваліфікованих користувачів мови, які володіють лексичними ресурсами, необхідними для ефективного спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Day Richard, Julian Renandya, Willy Jacobs, George Yu, Vivienne. Extensive Reading in the Second Language Classroom. *Relc Journal*. 1998. P. 187– 191. DOI: 10.1177/003368829802900211.
2. Day R. R., Bamford J. Top ten principles for teaching extensive reading. Reading in a Foreign Language. 2002. P. 136– 141.
3. Hulstijn J. H. Intentional and incidental second language vocabulary learning: A reappraisal of elaboration, rehearsal and automaticity. In P. Robinson (Ed.), Cognition and second language instruction. Cambridge University Press. 2001.
4. Krashen S. D. The power of reading: Insights from the research (2nd ed.). Libraries Unlimited, 2004. 199 p.
5. Laufer B., Hulstijn, J. Incidental vocabulary acquisition in a second language: The construct of task-induced involvement. *Applied Linguistics*. 2001. P. 1–26.
6. Li X. J.. Luo H. J. Research on the Teaching and Learning Strategies in College English Reading Curriculum from the Perspective of Second Language Acquisition. Open Access Library Journal. 2023. P. 1– 10. DOI: 10.4236/oalib.1109889.

7. Nation I. S. P. Principles guiding vocabulary learning through extensive reading. Reading in a Foreign Language. 2015. P. 136–145.

8. Schmitt N. Review article: Instructed second language vocabulary learning. Language Teaching Research. 2008. P. 329–363. DOI: 10.1177/1362168808089921.

Віктор Литвиненко,
старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА НОВІТНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Прогресивний розвиток новітніх технологій та покращення кваліфікації фахівців є неможливими без створення передумов для покращення якості викладання, формування системи навчання нового покоління, характерними рисами яких є орієнтація на індивідуальні особливості студента, гнучкість, доступність для модифікації, простота підготовки навчального матеріалу та надання студентам можливостей самостійно опанувати його, застосовуючи якісне методичне забезпечення. Можливості новітніх комп’ютерних програм із створення електронних документів стимулюють розвиток методичних, педагогічних прийомів викладання та розроблення навчальних матеріалів, а потреба у сучасному їхньому викладанні, своєю чергою, сприяє розвитку відповідних спеціальних програм для формування електронних навчальних ресурсів. Ефективність застосування інформаційних технологій навчання значною мірою залежить від наявності та якості програмного забезпечення персональних комп’ютерів, хоча через відсутність останніх взагалі не можна говорити про інформаційні технології навчання та підвищення рівня знань студентів. Отримати відповідні результати неможливо також без застосування програмно-педагогічних засобів навчання: електронних підручників з анімаційним зображенням матеріалу, віртуальних та імітаційних лабораторних робіт, комп’ютерного тестування, віртуальних тренажерів, дидактичних комп’ютерних ігор тощо. Це значно покращує сприйняття студентами

інформації і призводить до інтенсивнішого навчання, розширює їхні знання, спонукає до навчання і, будучи дієвим засобом активізації пізнавальної діяльності, дає можливість з цікавістю вивчати навчальний матеріал.

Використання інформаційних технологій в освітньому процесі впливає на характер навчально-пізнавальної діяльності студентів, активізує самостійну роботу студентів з різними електронними засобами навчального призначення. Найефективнішим є застосування інформаційних технологій для відпрацьовування навичок і умінь, необхідних для професійної підготовки. Воно також зумовлює скорочення обсягів і одночасне ускладнення діяльності викладача. Наприклад, для засвоєння теоретичного лекційного матеріалу використовуються не тільки аудиторні заняття, а й створена система педагогічної підтримки (консультування, здійснення поточного контролю, проведення комп'ютерного тестування, робота з навчально-методичними матеріалами). Ускладнюється структура і такі форми навчальної діяльності, як контроль, консультації і самостійна робота студентів.

Використання інформаційних технологій навчання у вищій школі сьогодні має бути зорієнтоване на досягнення стратегічної мети - підготовки у ЗВО не стільки фахівця – виконавця, скільки творчо мислячої, раціонально діючої особистості, здатної до самостійного самовдосконалення. Для цього й використовується в освітньому процесі ЗВО новий вид забезпечення - інформаційно-технологічний. Методологічним інструментом його здійснення є педагогічна вимога дидактичної єдності змістовної та процесуальної сторін навчання, яка може гарантувати, з одного боку, неможливість редукції змісту навчальної дисципліни до дидактичного процесу, а з іншого - здійснення самого процесу безвідносно до конкретного змісту. Інформаційно-технологічне забезпечення освітнього процесу потрібно вибудовувати як систему, що за своєю суттю становить єдність функціонально й структурно пов'язаних між собою інформаційних і технологічних елементів, уміле використання яких у педагогічній практиці дозволяє викладачу в умовах інформатизації навчання розв'язувати дидактичні завдання на технологічній основі, тобто з гарантованою

якістю. Інформаційний складник освіти, який забезпечує змістовну підготовку фахівця у ЗВО, слід аналізувати в контексті розв'язання завдання максимально можливого надання всім учасникам освітнього процесу навчальної та іншого роду інформації, що сприяє гарантованому досягненню поставленої дидактичної мети. Нею може бути і дидактичний комплекс інформаційного забезпечення навчальної дисципліни, який, будучи дидактичною системою, спрямовується на забезпечення активної інформаційної взаємодії між педагогом і учнем, які спільно намагаються використовувати придатні педагогічні програмні продукти, бази даних, а також сукупність інших дидактичних засобів і методичних матеріалів, які забезпечують і підтримують освітній процес.

Євген Мамчур,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НУШ

Провідною ціллю навчання майбутнього вчителя іноземної мови у педагогічному університеті є формування професійної компетентності. Поняття професійної компетентності стало ключовим концептом сучасної педагогічної науки та обґрунтоване у дослідженнях багатьох учених педагогів (Н. Волокова, І. Зязюн, В. Огнев'юк, І. Підласий, О. Пометун, О. Савченко, Г. Селевко, В. Сластьонін та ін). На підставі опрацьованої наукової педагогічній літератури окреслимо характерні риси професійної компетентності, що визначають особливості педагогічної діяльності вчителя іноземної мови НУШ.

Професійна компетентність учителя іноземної мови відповідно до специфіки педагогічної діяльності виявляється в царині філологічних наук – мови (рідної та іноземної) і літератури. Іншомовна комунікативна компетентність утворює сукупність необхідних знань, умінь та навичок, необхідних для досягнення успіху у спілкуванні в середовищі іншомовної

культури і виступає важливим складником професійної компетентності вчителя іноземної мови, що вирізняє його від інших педагогів.

Важливою професійно-орієнтованою цінністю, пов'язаною з комунікативною компетентністю (як іноземної, так і рідної мови) вчителя іноземної мови, є усвідомлення значущості мови і любов до мови. Вважаємо, що своєрідність професійних ціннісних орієнтацій буде обумовлена і тим, що завданням вчителя є навчити дітей мови. В аспекті аналізованої проблеми, цінною є думка М. Боришевського, який переконливо доводить, що дуже вагоме значення у підсистемі цінностей має глибоке усвідомлення особистістю виняткової ролі в житті людей мови, у якій на генетичному рівні втілюється творча сила народного духу, помисли народу, його сподівання, віра та воля, переконаність у тому, що мова будь-яких етносів, націй, незалежно від чисельності її носіїв є однією з найкоштовніших вартостей людства як цивілізованої спільноти, а зневажливе ставлення до мови навіть найменшого етносу є проявом невігластва, соціальної некомпетентності, антигуманності [1, с. 24]. Суголосні ідеї висловлює В. Огнев'юк й акцентує увагу на тому, що трансляція і творення культури здійснюється засобами мови, саме мова забезпечує органічний зв'язок між освітою й культурою, індивідом і суспільством, індивідуальною та суспільною свідомістю, культурою особистості й культурою суспільства, а також стає полем формування нової культури. Усвідомлення особистістю такої думки сприяє формуванню цінності мови загалом для людства і кожної нації зокрема. Учений справедливо зазначає, що культура може не лише об'єднувати людей, а й виступати причиною конфліктів між ними, а через це перед освітою постає завдання сформувати у підростаючого покоління багатомовну культуру. Мова фокусує в собі концепцію людини, концепцію свідомості, концепцію буття, і освіта може реалізувати свою мету засобами вивчення рідної та іноземних мов [3, с. 262–263]. Отже, приходимо до висновку, що особливість професійно-ціннісних орієнтацій учителя іноземної мови обумовлюється викладанням ним мови, незалежно від її етнічної належності.

Діяльність учителя іноземної мови безумовно пов’язана із міжкультурною комунікацією. В епоху глобалізованого світу XXI століття вкрай важливо для людини бути полілінгвальною особистістю у загальносвітовому культурному просторі. Не викликає сумніву, що вивчення іноземної мови в педагогічному виші сприяє розвитку комунікативної (рідномовної й іншомовної) компетентності не лише студентів як майбутніх учителів, котрі доторкнуться до навчання і виховання учнів нової української школи – наступних поколінь України, а певною мірою впливає на формування культури інформаційного суспільства, забезпечує мовну, культурну, історичну спадковість між етносами і державами. Як справедливо зазначає М. Галецька, культурне розмаїття українського суспільства спонукає кожного індивіда до конструктивної взаємодії, формування в собі позитивного ставлення до представників інших народів, розвитку знань про культури, що його оточують. Одним із головних завдань сучасної освіти є виховання особистості, котра здатна пізнавати й творити культуру шляхом діалогічного спілкування, що вимагає від усіх учасників педагогічного процесу високого рівня комунікативної культури, комунікативної компетентності, розвинутих навичок спілкування. Вона можлива за умови правильно організованого міжкультурного діалогу [2, с. 29–30].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боришевський М. Й. Духовні цінності як детермінанта громадського виховання особистості. *Цінності освіти і виховання :* наук.-метод. зб. / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. Київ, 1997. С. 21–25.

2. Галецька І. Індивідуальні цінності в дискурсі психологічних теорій. *Соціогуманітарні проблеми людини.* 2006. № 2. С. 192–202.

3. Огнев’юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Київ : Знання України, 2003. 450 с.

Олена Марценюк,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ВИКОРИСТАННЯ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стираються межі та кордони завдяки знайденим рішенням задля подолання викликів сьогодення. Через неочікувану та загрозливу для всього людства пандемію COVID-19 та втягнення пів світу у воєнні дії через повномасштабне вторгнення росії до України, воєнні зіткнення на Близькому Сході та інше, особливо вразливою сферою людської діяльності, після питань, пов'язаних з життям та смертю людей і піклуванням про психофізичний стан, стала освіта. Саме освіта сьогодні виконує місію - врятувати та убезпечити людство у майбутньому.

Освіта третього тисячоліття вийшла зі стін освітніх закладів, вона зітерла межі між реальним і віртуальним просторами: сучасне освітнє середовище може бути організоване офлайн та дистанційно, синхронно і асинхронно, з використанням мультимедійних засобів навчання та цифрових платформ, за допомогою або з частковим використанням штучного інтелекту, у віртуальній або доповненій реальності.

Імерсивні технології активно впроваджуються у сучасну освіту. Вивчення освітніх компонентів сьогодні важко уявити без використання цифрових платформ та мультимедійних засобів навчання. Занурення у віртуальний простір з використанням технологій віртуальної та\або доповненої реальності робить процес вивчення хімії, фізики, біології, географії та інших загальноосвітніх дисциплін більш ефективним та прикладним, наближеним до життя. Англійська мова не є винятком у такому випадку, оскільки занурення у реальне мовне середовище мотивує та інтенсифікує процес засвоєння іноземної мови. До того ж завдяки англомовному інтерфейсу усі дисципліни можуть вивчатись із

застосуванням методик Content Language Integrated Learning (CLIL): вивчення освітніх компонентів англійською мовою.

«Імерсивна технологія визначається як технології, які створюють імітацію, яка сприймається користувачем як реальна, наприклад віртуальна реальність, доповнена реальність і змішана реальність. Ці технології використовуються бібліотеками для віртуальних турів, довідкових послуг і надання доступу до таких ресурсів, як гарнітури віртуальної реальності та студії захоплення руху» - це визначення, створене ШІ на основі Довідкового модулю із соціальних наук у 2024 році [2].

VirtualSpeech [3] – платформа презентує широку лінійку онлайн курсів із використанням технологій віртуальної реальності та співрозмовниками згенерованими штучним інтелектом. До можливостей платформи відносяться такі: вдосконалення навичок публічного виступу, рольова гра з аватаром створеним штучним інтелектом, вдосконалення мови у доповненій реальності, онлайн тренування та інше.

Art and Culture Expedition – безкоштовна віртуальна програма [4] із сотнями подорожей країнами, визначними місцями, музеями із відповідними аудіогідами. Обравши програму віртуальної реальності “Talking Tour”, можна вивчати такі теми англійською мовою: “Landmarks”, “Nature”, “Archeology”, “Cultural Institution”, причому на карті світу обирається місце – країна або місто, і об’єкт для візиту: бібліотека, театр, ліс, поле, палац, руїни, річка, море, сади, печери, театри та інше. Віртуальна гра “Mice in the Museum” розвиває уміння опису картин англійською мовою з попереднім відвідуванням художнього музею або віртуальної вставки картин із презентацією творчості митців. Програму “Food Mood” можна використовувати у ході вивчення теми “Food and Drinks”: вона пропонує такі завдання згенеровані ШІ – приготувати суп на три персони з різними смаками зі змішаних з різних кухонь рецептів; приготувати страву з античного рецепту. Віртуальна платформа має досить просту навігацію і постійно оновлюється цікавими темами та згадками про змістовні історичні події.

Virtual Orator [5] - це нова революційна технологія тренування ораторських навичок, це симулятор віртуальної реальності, який створює відчуття перебування перед аудиторією. Віртуальна програма дає можливість тренуватись де, коли і так часто, як потрібно користувачеві. Більше не потрібно змушувати свою родину, друзів чи колег витримувати п’ять раундів практичних презентацій: віртуальні аудиторії займають їх місце. Програма дає можливість налаштувати місце проведення, розмір аудиторії та поведінку відповідно до потреб у навчанні. Програма може генерувати різну аудиторію і ситуації при публічному виступі, генерує питання слухачів відповідно до теми, що доповідається, наявна можливість записувати власний виступ та корегувати у ході тренування.

National Geographic Expedition – платформа віртуальної реальності [6], яка дозволяє вивчення таких тем із візуальною презентацією та аудіо гідом: Human Anatomy, Physics, Animal Kingdom, Energy Encyclopedia, Chemistry and so on.

Mondly VR унікально доповнює мобільний додаток Mondly для вивчення мов, дозволяючи вдосконалювати свої розмовні навички. Студент отримує миттєвий відгук про свою вимову, пропозиції, які збагатять словниковий запас, і сюрпризи, які перетворять практику мови з Mondly VR на унікальний досвід. Програма дозволяє брати участь у реалістичних діалогах, натхненних автентичними подіями: завести друзів у поїзді до Берліна; замовити вечерю в іспанському ресторані; поселення в готель в Парижі.

Віртуальну бібліотеку можна знайти на платформі History View VR [7]. Широке різноманіття лексичних тем представлено на цій платформі з англомовним інтерфейсом: наприклад, якщо взяти тему “Military”, то можна опрацювати матеріал, пов’язаний з будь-якою країною, воєнні дії, зброя, яка використовувалась, історичні ремарки та інш. На допомогу викладачеві розроблений ресурс з планами занять до відповідної віртуальної теми.

На заняттях з англійської мови ефективним є використання технологій розширеної реальності (XR) із застосуванням гугл кардбордів (Google cardboard) – це досить економний та фінансово доступний пристрій, який імітує шолом

віртуальної реальності і завдяки низькій собівартості передбачений для масового використання. А тому, із застосуванням цього пристрою можна одночасно організувати повноцінне мікрогрупове заняття з англійської мови.

Використання усіх вищезазначених віртуальних платформ у ході викладання англійської мови дозволяє сформувати та вдосконалити соціокультурну та лінгвокультурну компетентність, опрацювати та закріпити лексику за темою, розвивати навички ораторського мистецтва, публічного мовлення тощо. Такі програми віртуальної реальності можна використовувати як частково у ході викладання англійської мови, так і розширювати можливості самостійної роботи здобувачів освіти і як проектну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Імерсивні технології в освіті : *збірник матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф.*, Київ, 30 квітня 2024 р. / за заг. ред. Носенко Ю.Г. Київ : ІЦО НАПН України, 2024. 211 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742688/1/Proceedingspdf
2. Douglas Eriksen, Sarah Barbara Watstein. Reference Module in Social Sciences, 2024 URL: https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/immersive-technology
3. Virtual Speech. URL : https://virtualspeech.com/about
4. Art and Culture Expedition. URL: https://artsandculture.google.com/project/expeditions
5. Virtual Orator. URL : https://virtualorator.com/
6. National Geographic Expedition. URL : https://www.meta.com/experiences/section/967735875395912
7. History View VR. URL : https://historyview.org/

Богдан Назаров,
старший викладач
кафедри іноземної філології та перекладу,
Національний університет біоресурсів та природокористування України

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Сучасна вища школа трактує розвиток у молоді практичних навичок, тому актуальності набирає поняття soft skills у студентів-філологів. Сформовані soft skills є тим показником, що пояснюють визначення готовності майбутнього філолога брати на себе відповідальність, розвиватися та мати активну позицію. Спираючись на виклики сьогодення, освіта дає можливість, вміння оперувати найновішими технологіями та знаннями, що задовольнятимуть потреби суспільства та формуватимуть у молоді вміння втілювати новітні тенденції у світі.

Потреба формування soft skills у здобувачів вищої освіти широко обговорюється у публікаціях зарубіжних та вітчизняних дослідників. Зокрема О. Максимець аналізуючи дослідження P. Raciti, D. Shek описала, що навчання та розвиток soft skills студента університету має бути пріоритетним завданням закладів вищої освіти, оскільки вони тісно взаємодіють із особистим благополуччям, соціальною адаптацією та адаптацією до контексту роботи. Важливим аспектом оволодінням навичок комунікацій є набуття досвіду спілкування через інтерактивні методи навчання, що направлені на взаємодію студентів між собою [1, с. 341].

В епоху цифрових технологій інтерактивні технології відкривають нові можливості для формування та розвитку soft skills у майбутніх філологів. Виклики сьогодення потребують у кваліфікованих фахівцях за різними спеціальностями, які вже існують. Для успішного фахівця необхідним є постійне удосконалення. При цьому, необхідно формувати та розвивати компетентності, які безпосередньо пов’язані з фахом, що можуть бути необхідні в будь-якій галузі “soft skills” [2, с. 94].

Отже, формування soft skills у вищій освіті направлене на перехід до розвитку нових передумов для більших результатів освіти, щодо потреб суспільства та особливо вимогам до майбутніх студентів-філологів на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Максимець О. Інтерактивні методи формування soft skills майбутніх фахівців при вивченні мовознавчих дисциплін. *Актуальні питання гуманітарних наук :* міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2024. Вип. 73, Т. 2. С. 340–344.

2. Glazunova O., Voloshyna T., Korolchuk V. Розвиток «soft skills» у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання. *Нові педагогічні підходи в STEAM освіті: Спецвипуск*. С. 93–106. DOI: https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s8

Denys Ovchinnikov,
4th-year student,
Faculty of Foreign Languages
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

BENEFITS OF TASK-BASED LEARNING FOR IMPROVING STUDENTS' SPEAKING SKILLS

Researches have shown the benefits of employing task-based learning to improve the students' speaking skills. The findings of a study conducted by Namaziandost, Hashemifardnia, & Shafiee (2019) reveal that the students can speak fluently after completing opinion-gap, reasoning-gap, and informationgap activities through task-based learning compared to traditional learning. Similarly, Albino (2017) finds that the students can increase their speaking skills particularly in the aspect of grammar after their teacher uses recast and prompt strategies during the task cycle. The focus of form carried out through task repetition facilitates the students to acquire their

grammar knowledge from the simple to the complex forms since they receive feedback during the phase of learning (Van de Guchte, Braaksma, Rijlaarsdam, & Bimmel, 2016). The more frequent the students participate in different tasks, the better they evaluate their performance (Meng & Cheng, 2010). However, teaching instruction should be given more attention in EFL classes in the light of using task-based (Elsheikh Hago Elmahdi, 2016). The lecturer can adapt the tasks purposed by the proponents of tasks-based and create activites to facilitate the students complete the tasks.

To be able to speak foreign languages, the students should not only understand the knowledge of the language but also have the skills to use the knowledge (Bygate, 2009). The linguistic knowledge encompasses structure, meaning, and use through four types of knowledge: phonological, grammatical, lexical, and discourse (Burn, 2016). The students need to develop their speech function skills and interaction management skills (Goh, 2007). To employ all the knowledge and skills in speaking, the students need to be trained with various communication activities such as turn-taking, information-gap, role play, simulation, storytelling, and drama.

One of how a speaker of a foreign language needs to know how to negotiate control of a conversation is through the business of handling turn-taking (Bygate, 2009). It is a rule that manage conversation how participant change when the turn given (Armansyah, Asbah, & Fauzi Bafadal, 2018). The students can ask a simple question and give a minimal response. The students can even only ask a simple question *"and you?"* (Harmer, 2007). The minimal responses are usually predictable, often idiomatic phrases that participants use to indicate understanding, agreement, doubt, and other responses to what another speaker is saying (Marriam Bashir; Muhammad Azeem; Ashiq Hussain Dogar, 2016). The students can focus on what the other participant is saying, without having to simultaneously plan a response. However, it is possible for the students to construct simple sentences, to use the target expression and vocabulary they need when speaking. This speaking activity can be well managed under the number of students in class and their learning objective. Turn-taking management is one of the specific aspects of the co-construction of interaction (Galaczi, 2014).

Information gap activity is based on the principle that there are gaps in real-life communication in which people do not share the same information (Goh, 2007). This activity can be carried out in the classroom to fulfill the need of the students to bridge the gaps in an interaction. The students use the language to exchange some information and to get the meaning across (Ismaili & Bajrami, 2016). A study to increase students' speaking fluency on Iranian EFL students conducted by Namaziandost et al. (2019) reveals that information-gap activity is more effective than opinion-gap and reasoning-gap activities. The three experimental groups outperformed the control group on the posttest.

Roleplay is a "complete range of communication technologies to develops language fluency, to promotes student interaction during the class, to increase students' motivation,and to share responsibilities between teacher-students" (Kusnierek in Rojas Rojas, 2018). The students act different characters dan speak the language they learn. They plan the roles, choose the vocabularies, and the expression they need (Waffa, 2014 in Rojas & Villafuerte, 2018). The findings of a study conducted by Krebt (2017) show that there is a significant improvement in the speaking skill of the experimental group of students using role play. Dingli suggested a well-designed role play technique for the students to reflect and experience responsible learning (Dingli, Khalfey, & Leston-Bandeira, 2013).

Storytelling is not limited to entertainment but also used as an effective teaching tool in a language classroom (Mokhtar, Halim, & Kamarulzaman, 2011). The students can improve their speaking proficiency and motivation by using storytelling techniques (Sharma, 2018). The shy students can start to speak English in the classroom. The students will be able to experience meaningful learning in which they convey ideas, do some reflection on the dialogs used, work together in groups and construct new knowledge of what they have learned (Alterio, 2008).

Drama is one of the speaking activities that can be carried out in the classroom. Drama application significantly contributes to the emotional quality of the FL classroom. It helps to reduce speaking anxiety and promotes positive feelings toward the learning experience (Atas, 2015). Drama helps the students create authentic

interaction in learning language (Sweeney, Preedeekul, & Kunyot, 2017). Drama contributes to the enhancement of the students' English language proficiency as it can integrate the four skills in addition to providing the platform for the students to actively use and practice the target language with each other (Nordin, Sharif, Fong, Mansor, & Zakaria, 2012).

Those speaking activities mentioned above can be carried out through task-based procedures. The students may choose and repeat some activities as the out come at the last phase.

REFERENCES

1. Bygate M. Task repetition in TBLT: Unlocking potential. *Language Teaching Research.* 2012. No. 25 (3). P. 271–291.
2. Long M. Planning and Second Language Production. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2022. No. 42. P. 80–99.
3. Kim Y., Elder C. Task-based language teaching and motivation: A mixed-methods study. *Language Teaching Research*. 2019. No. 23 (5). P. 569–590.

Ольга Побережник,
викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ДРУГОЇ ТА ТРЕТЬОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Викладання двох та більше іноземних мов на філологічному факультеті є реалією, яка адаптується до сучасних умов. Не викликає сумніву той факт, що англійська мова все більше стає мовою міжнародного спілкування і мотивація її вивчення досить висока.

Навчання другої та третьої іноземної мови потребує більших зусиль для розвитку мотивації опанування цими мовами та орієнтації здобувачів вищої освіти на подальшу самостійну роботу з оволодіння другою/третьою іноземною мовами. Неодмінною умовою ефективності процесу навчання другої/третьої

іноземної мови є його пізнавальний і комунікативний характер, що припускає усвідомлене засвоєння матеріалу. Під час навчання другої/ третьої іноземної мови дуже важливо використовувати сучасні освітні технології та інтенсивність навчального процесу. На будь-якому етапі навчання провідною метою занять має бути комунікативний напрямок, який є базою для їх подальшого самовдосконалення в оволодінні мовою.

Дослідження того, як вивчаються другі іноземні мови є частиною широкого вивчення мови. Зміст мовного курсу в останні роки викликає численні дискусії. Прерогатива вивчення мовних особливостей була досить поширеною у системі викладання: спочатку вимова, потім лексика та граматика, усне мовлення, читання. Для ознайомлення з культурними традиціями країни відводилась незначна кількість уроків з країнознавства та образотворчого мистецтва.

Мова, культура та комунікація не є розмежованими елементами, мову більше не вивчають заради неї самої, а як практичний і автентичний спосіб спілкування між людьми. Мовна здогадка при вивченні другої/третьої іноземної мови - це процес, коли ви намагаєтеся зрозуміти нові слова, фрази або конструкції, використовуючи свої знання, набуті при вивченні першої іноземної мови та підключаєте свою мовну інтуіцію.

Сьогодні саме життя дає новий імпульс до міжнародної взаємодії, створюючи передумови для модернізації національних систем мовної освіти.

Наразі фахівці, які розробляють основні положення методики навчання другої іноземної мови керуються рекомендаціями, сформульованими Радою з культурної співпраці Ради Європи [1] у сфері сучасних мов, що знайшли своє віддзеркалення у фундаментальному документі “Le Cadre europeen commun de reference pour les langues: apprendre, enseigner, evaluer” (CECR) [2].

Мовна політика Ради Європи спрямована на збереження та розвиток європейської культурної та мовної спадщини, стимулювання європейців до вивчення мов, розширення повсякденних і ділових контактів різного рівня, що повинно сприяти утвердженню таких принципів мирного співіснування, як

взаєморозуміння, терпимість, пошана і, як наслідок, призвести до стабільності та покращення соціального клімату у Європі та в усьому світі.

Нагальним є питання вибору іноземної мови в якості другої та третьої для застосування методу контрастивного порівняння. У 90% у якості першої виступає англійська мова. У якості споріднених мов можуть розглядатися іспанська/французька або французька/ іспанська.

Французька мова, не є складною для вивчення, можна досить швидко досягти рівня повсякденного спілкуватися. Знаючи французьку мову, легко вивчити інші мови, особливо ті, що належать до романської групи (іспанська, італійська, португальська, румунська, молдавська), а також англійська, оскільки 50% сучасного англійського словника складають слова французького походження.

Особи, володіючи досвідом вивчення першої іноземної мови самі схильні порівнювати граматичні і лексичні особливості мов, знаходити розбіжності та аналогії і робити власні узагальнення на основі спостережень.

Найбільше позитивне перенесення з англійської мови у французьку/іспанську спостерігається у сфері лексики, оскільки більшість слів англійської мови запозичена із французької та латинської мов. З іншого боку, за останні десятиріччя значна кількість англіцизмів проникла у французьку та іспанську мови, особливо у сфері економічної, технічної, наукової термінології та у сфері рутинного життя.

Велика кількість слів спільного кореня, інтернаціоналізмів полегшує запам’ятовування та розуміння як письмової, так і усної мови, сприяє здогадці про значення незнайомих слів, поповнюючи таким чином потенційний лексичний запас і полегшує навчання рецептивних видів мовної діяльності, особливо у читанні.

Поліглоти відзначають, що найважча мова – перша, а всі інші сприймаються легше. У багатьох мовах є схожі слова, часто схожі граматичні конструкці,ї що дає можливість набагато легше засвоїти другу/третю мову завдяки методам, засвоїним у процесі вивчення першої мови.

Французька/іспанська та англійська мови належать до різних мовних груп (романської та германської), але граматична будова, не кажучи вже про багато латинських запозичень у лексичному складі, у них схожа, тому той хто вивчає англійську, буде набагато легше вивчити французьку/іспанську. Крім того, у кожній мові є свої «легкі сторони». Десь простіше граматика, десь правила читання, десь вимова [3].

Які основні відмінності у викладанні іноземної мови як другої/третьої в порівнянні з першою? Тут є одна особливість. Все відбувається трохи інакше. Коли ми вивчаємо першу мову, ми ще зовсім не розуміємо, що таке іноземна мова і знання іноземної мови збираються поступово допоки вимальовується картина мови. Коли людина починає вивчати другу мову, у неї вже є досвід, уявлення про мовну систему. Якщо ви знаєте англійську, вам уже не треба пояснювати, що таке артикль або правильні/неправильні дієслова, тобто з'являється маса речей, про які людина вже знає, тому що вона вже досвідчений учень. Вивчаючий знає у собі певні якості: як краще запам'ятовувати слова, яким чином бути більш успішним [4].

Умовою ефективності процесу навчання другої/третьої іноземної мови є її когнітивно-комунікативний характер, що припускає усвідомлене засвоєння. Головне місце відводиться завданням пізнавального характеру. При навчанні другої/третьої іноземної мови є ще більше передумов, ніж при навчанні першої, завдяки наявності досвіду вивчення іноземної мови, більш пізньому початку навчання та, тим самим, більш усвідомленому підходу до вивчення мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мовна політика Європейського Союзу. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki

2. Le Cadre europeen commun de reference pour les langues: apprendre, enseigner, evaluer (CECR). URL: https://www.cambridgeenglish.org/fr/exams-and-tests/cefr/

3. Навчання другої іноземної мови у системі загальної освіти в Україні: проблеми та перспективи. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/15412/

4. Ружин К. М. Реалізація зіставного підходу при вивченні другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах. *Вісник Запорізького національного університету.* 2011. № 3 (16). С. 69–74.

Ірина Постоленко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТА МЕХАНІКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Під час використання гейміфікації в освітньому процесі дуже важливий вибір ігрових елементів та механіки. Неправильний вибір може призвести до небажаних і негативних результатів, таких як зниження мотивації учнів, підвищення стресу, незадоволення результатами та зниження ефективності навчання [44].

Назвемо кілька причин, чому важливий вибір правильних ігрових елементів і механіки:

1. Тренування повинні мати цілі. Гейміфікація має сприяти досягненню освітніх цілей. Якщо ігрові елементи та механізми не відповідають меті, це може призвести до менш ефективного навчання та посилення негативного впливу на учнів.

2. Ігрова механіка повинна бути збалансованою. Якщо ігрова механіка незбалансована, деякі учні можуть мати перевагу над іншими, що може призвести до зниження мотивації та негативно вплинути на учнів.

3. Ігрові елементи повинні бути стимулюючими та цікавими. Якщо ігрові елементи не будуть захоплюючими та веселими, то це може призвести до зниження мотивації та негативно вплинути на учнів.

4. Гейміфікація повинна бути орієнтована на здобувача освіти. Гейміфікація має враховувати індивідуальні потреби та здібності кожного учня. Якщо гейміфікація не задовольняє потреби учнів, це може призвести до зниження навчальної мотивації та мати негативний вплив на учнів [1, с.30].

Крім того, правильний вибір відповідних і ефективних ігрових елементів і ігрових механізмів також може сприяти позитивним результатам гейміфікованого навчання.

Ось кілька прикладів підбору ефективних елементів гри:

• Цілі мають бути чіткими та досяжними. Студенти повинні знати, чого від них очікують і як відповідати цим очікуванням.

• Бали, рівні та винагороди мають бути збалансованими та мотивуючими. Необхідно встановити чіткі правила та забезпечити можливість винагород та підвищення рівня.

• Ігри мають бути захоплюючими та веселими для учнів. Важливо використовувати ігрові елементи, які зацікавлюють учнів і допомагають зануритися в освітній процес.

• Ігри мають бути інтерактивними та забезпечувати спілкування між учнями. Ви можете використовувати групові завдання, щоб дозволити студентам співпрацювати та взаємодіяти один з одним.

• Гра повинна пропонувати можливість для зворотного зв'язку та самооцінки. Учні повинні знати, наскільки добре вони навчаються і як покращити свої результати.

• Ігри повинні бути орієнтовані на потреби та інтереси учнів. Щоб забезпечити найбільш ефективну форму навчання, важливо враховувати рівень знань та інтереси учнів [3, с. 262].

Гейміфікація використовує ігрову механіку, естетику та ігрове уявлення, вмотивовує до дії. Мета полягає в тому, щоб створити систему, в якій учні, гравці, споживачі та працівники беруть участь у абстрактному виклику, визначеному правилами, інтерактивністю та зворотним зв’язком, що призводить до кількісно визначеного результату, який ідеально викликає емоційну реакцію.

Мета полягає в тому, щоб створити гру, в яку люди хочуть вкладати частку розуму, час і енергію [2, с. 22].

Механіка гри включає рівні, отримання значків, систему балів та часові обмеження. Це елементи, які використовуються в багатьох іграх. Однієї лише механіки недостатньо, щоб перетворити нудний досвід на захопливий досвід, схожий на гру, але вони є ключовими будівельними блоками, які використовуються в процесі гейміфікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Душніцька І. Важливість вивчення іноземних мов у сучасному світі та роль навчальної гри у цьому процесі. *Англійська мова та література :* науково-метод. журн. 2018. № 19–21. С. 30–35.
2. Тарнопольський О. Б. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі. *Іноземні мови*. 2018. № 3. С. 15–22.
3. Онищенко Н. Застосування ігрових технологій під час викладання педагогічних дисциплін у вищій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2021. Т. 4. № 35. С. 260–267.

Ольга Ситник,
доцент кафедри іноземних мов і методик їх навчання,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Наталія Чаплінська,
викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Глобальні виклики сьогодення вимагають розглядати іноземну мову як сукупність відображення культури свого народу, й відповідно оволодіння

іншомовною культурою та ознайомлення з культурними цінностями народу, мова якого вивчається.

Таким чином у нашому дослідженні пропонуємо розглянути поняття лінгвокраїнознавства у різних його вимірах. Насамперед, на нашу думку, варто визначити сутність лінгвокраїнознавчої компетенції. Низка сучасних науковців схиляються до ідеї, що лінгвокраїнознавча компетенція виражає знання учнів про культуру країни, мову якої вони вивчають; охоплюючи інформацію про історію, клімат, географію, державний устрій, економіку, традиції та звичаї, особливості побуту тощо [3]. Лінгвокраїнознавча компетенція є важливою складовою іншомовної мовленнєвої компетентності, що охоплює не лише знання про країну та її культуру, але й уміння аналізувати, порівнювати та використовувати ці знання в практичних ситуаціях спілкування.

Отже, лінгвокраїнознавство вміщує особливий компонент вивчення іноземної мови, рівноцінний лексичним, фонетичним і граматичним аспектам, що відображає культурний вимір мовного матеріалу. Основною метою вивчення лінгвокраїнознавства є фомування лінгвокраїнознавчої компетенції. Лінгвокраїнознавство, в якості складової частини загального країнознавства, аналізує не лише факти і явища культури, але й їхнє відображення в мовних реаліях. [2]. Лінгвокраїнознавча компетенція є системою уявлень про ключові національні традиції, звичаї країни, мову якої опановують, що дає змогу аналізувати інформацію, пов’язану з мовним матеріалом. Лінгвокраїнознавство – відносно молода і поки що недостатньо вивчена галузь лінгвістики, основне завдання якої полягає у виявленні зв’язків між мовою і культурою народу, що є носієм цієї мови. Лінгвокраїнознавство співвідноситься із загальним краєзнавством як систематизованою сукупністю наукових знань [1]. Інформаційні ресурси, що допомагають у вивченні взаємозв’язку мови та культури певної країни презентують лінгвокраїнознавчий матеріал, що охоплює тексти, аудіо- та відеоматеріали, які спрямовані на вивчення культурних, історичних, традиційних аспектів мови та допомагає формувати повне розуміння контексту. Загалом ефективність лінгвокраїнознавчого матеріалу полягає в його

здатності сприяти розвитку мовної компетенції, розумінню культурних особливостей іншомовного співрозмовника, а також збільшенню міжкультурної чутливості.

Лінгвокраїнознавча компетенція стає невід'ємною частиною формування мовної компетенції при вивченні будь-якої іноземної мови, особливо для майбутніх фахівців, таких як філологи, вчителі іноземної мови та перекладачі. Розглядаючи це питання з точки зору здобувачів освіти, лінгвокраїнознавча компетенція описує здатність учнів розуміти немовленнєві елементи (жести, міміка, поведінка, супроводжуюча висловлювання) та мовленнєву поведінку носіїв мови в конкретних ситуаціях спілкування. Іншими словами, це визначається сформованістю учнями цілісної системи уявлень щодо суспільно-політичних та національно- культурних особливостей держави, що дозволяє асоціювати інформацію з окремою мовною одиницею так само, як це роблять носії цієї мови, і досягати повноцінного рівня комунікації. Усі зазначені вище поняття і формують лінгвокраїнознавчий підхід, що базується на вивченні взаємозв'язків мови та культури та є орієнтованим на використання мовних засобів для розуміння та висловлення культурних особливостей, розвитку міжкультурної компетенції та підвищення мотивації до вивчення мови [2].

В сучасному процесі вивчення іноземних мов помітно зростає обсяг матеріалів лінгвокраїнознавчого характеру, які стають джерелом інформації про країни, мова яких вивчається, вміст яких охоплює інформацію про державний устрій, географічне середовище, предмети матеріальної культури, елементи фольклору, а також особливості мовленнєвого поводження та етикету, засвоєння якої є одним із чинників формування лінгвокраїнознавчої компетенції, сприяючи розвитку не лише лінгвістичних, а й культурних компетенцій здобувачів освіти, в свою чергу, лінгвокраїнознавча компетенція є невід'ємною складовою у формуванні іншомовної комунікативної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веклич Ю. І. Лінгвокраїнознавчий аспект навчання іноземної мови у підготовці майбутніх учителів початкової школи. Молодь і ринок. 2012.
2. Заіченко А. Є. До питання про застосування лінгвокраїнознавчого підходу під час навчання іноземної мови. Молодий вчений, 2017. (12), 52.
3. Ситник О. І. Іншомовна підготовка студентів педагогічних спеціальностей у змісті дисципліни «Лінгвокраїнознавство». *Педагогічні науки: теорія та практика.* 2022. № 2. С. 161–165.

Олеся Тесцова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
старший викладач кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У дослідженні Гяккінен та Міккіля-Ердманн «Опис викладачами мов викликів у двох європейських контекстах інтеграційного навчання» (Language teachers' accounts of challenges in two European settings of integration training) виявлено, що викладачі іноземних мов у Фінляндії та Німеччині стикаються зі спільними викликами, пов'язаними із зовнішніми факторами навчального процесу: у Фінляндії ці виклики здебільшого пов'язані з адміністративними вимогами, а в Німеччині – з особистими проблемами студентів [1, с. 279–280]. Автори наголошують на важливості адаптації методів викладання до умов соціальних змін, зокрема через інтеграцію сучасних цифрових технологій, розширення інтерактивних методик та посилення співпраці між викладачами для підвищення якості навчання і професійного розвитку.

До основних викликів у викладанні іноземних мов в контексті євроінтеграційних процесів та воєнного часу в Україні відносимо:

психоемоційний стан здобувачів освіти, перерви в освітньому процесі, адаптація навчальних програм, проблеми з технічним забезпеченням, потреба у формуванні комунікативної компетентності в умовах обмеженого спілкування та інтеграція нових підходів в умовах цифровізації та дистанційного навчання. Відтак, стрес, тривожність та постійна небезпека ускладнюють концентрацію уваги та зниження мотивації до навчання студентів іноземної мови. Погіршення психологічного стану може призводити до труднощів у засвоєнні іноземної мови через часті повітряні тривоги, відключення електроенергії та нестабільний доступ до інтернету. Таким чином, в Україні існує потреба оновлення навчальних матеріалів із врахуванням сучасних реалій (зокрема, включення лексичних інновацій воєнного часу). В умовах повномасштабної війни система освіти стикається зі значними викликами, що зумовлюють потребу в адаптації навчальних матеріалів до сучасних реалій та виникає низка нових соціальних, культурних і політичних викликів, що зумовили появу специфічної воєнної лексики та комунікативних моделей. Такі лексичні інновації потребують інтеграції в навчальні матеріали, зокрема: *воєнна термінологія* (military terminology), що включає такі поняття, як «повітряна тривога» (air raid alert), «укриття» (shelter), «волонтерський рух» (volunteer movement), «пункт незламності» (invincibility point), «територіальна оборона» (territorial defense), «окупована територія» (occupied territory), «сапер» (deminer), «дрон» (drone), «барикада» (barricade) тощо; *термінологія гуманітарної допомоги* (humanitarian aid terminology), що охоплює терміни, як-от «евакуація» (evacuation), «переселенці» (internally displaced persons, IDPs), «гуманітарний коридор» (humanitarian corridor), «пункт збору допомоги» (aid collection point), «медична евакуація» (medevac), «постраждалі цивільні» (affected civilians) тощо; *соціально значущі поняття* (socially significant concepts), що охоплюють такі терміни, як «інформаційна безпека» (information security), «психологічна підтримка» (psychological support), «стійкість суспільства» (social resilience), «воєнна травма» (war trauma), «посттравматичний стресовий розлад» (post-traumatic stress disorder, PTSD), «волонтерська допомога» (volunteer assistance) тощо; *лексика*

міжнародної підтримки та євроінтеграційних процесів (vocabulary reflecting international support and European integration processes), яка містить такі терміни, як «ленд-ліз» (Lend-Lease), «санкції» (sanctions), «миротворча місія» (peacekeeping mission), «стратегічне партнерство» (strategic partnership), «глобальна безпека» (global security) та «колективна відповідальність» (collective responsibility).

Процес адаптації освітнього контенту має враховувати вибір актуальної лексики. Необхідно визначити, які терміни та поняття є найбільш значущими для здобувачів вищої освіти та викладачів. Перш за все, адаптація лексичних інновацій має відповідати рівню володіння мовою здобувачів освіти (від початкового до просунутого рівня). Окрім того, навчальні матеріали повинні включати інтерактивні вправи, що сприяють опануванню нових термінів у контексті реальних життєвих ситуацій. Для ефективної адаптації навчальних матеріалів можна застосовувати медіатексти, статті, відеосюжети та новини, що містять сучасну воєнну лексику та описують реальні події, завдання на створення тематичних проєктів із застосуванням нових термінів у практичних ситуаціях та створення умов для використання сучасної лексики в умовах живого мовлення. Зважаючи на вищезазначене, використання цифрових технологій, а саме інтеграція платформ для вивчення мов (Quizlet, Kahoot, Mentimeter) дозволяють оперативно додавати нові поняття та сприяти активному засвоєнню матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Häkkinen M., Mikkilä-Erdmann M. Language teachers' accounts of challenges in two European settings of integration training. *European Educational Research Journal.* 2021. Vol. 22. No. 2. P. 254–280. DOI: 10.1177/14749041211054954.

Світлана Шумаєва,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

САМОЕФЕКТИВНІСТЬ І ПЕРЕКОНАННЯ ЯК ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Згідно з визначенням ЮНЕСКО інклюзивне навчання - це «процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі» [1]. Іншими словами, інклюзивний підхід до освіти означає, що враховуються потреби кожної дитини та що всі учні беруть участь і досягають спільних результаті. Інклюзивна освіта вважається загальною політикою в усьому світі, яка наголошує на рівності в освіті для всіх дітей у звичайних умовах [2]. У подібному ключі кожна країна розробляє стратегії для підтримки рівних прав учнів з обмеженими можливостями на отримання безкоштовної та відповідної освіти [3]. Ці заходи спрямовані на покращення послуг, що надаються таким особам, щодо освіти, кваліфікації, лікування, надання можливостей для роботи, полегшення доступу до громадських закладів та підвищення їхнього становища в суспільстві. У цьому контексті кожна країна розробляє індивідуальний освітній план (IEP), щоб відобразити різні характеристики осіб з обмеженими можливостями та різні методи, які підходять для кожної групи [4]. Закон про освіту для осіб з обмеженими можливостями за своєю суттю є «скоординований набір заходів для дитини з обмеженими можливостями..., які зосереджені на покращенні академічних і функціональних досягнень дитини з обмеженими можливостями, щоб полегшити перехід дитини від школи до позашкільної діяльності, включаючи післясередню освіту, професійно-технічну освіту і інтегровану зайнятість» [5]. Вчителі спеціальної освіти можуть по-різному надавати освітні послуги, оскільки це залежить від їх переконання щодо власних здібностей, які відомі як самоефективність.

Самоефективність виражається у впевненості індивідів щодо їх «здатності організовувати та виконувати дії, необхідні для досягнення певних досягнень» [6,3]. Особи з високою самоефективністю виділяються на основі їхньої здатності брати на себе високу відповідальність, високий рівень енергії, логічне мислення, здатності справлятися зі складними завданнями, працювати над досягненням цілей та здатності протистояти тиску. На самоефективність впливає переконання, що підтверджує припущення про те, що поведінка первинно визначається сприйняттям індивідів у безпосередній ситуації» [7, с. 207]. Самоефективність учителів визначається як «судження про їх здатність досягти бажаних результатів у навчанні дітей, у тому числі з особливими освітніми потребами» [8, с. 783). Багато вчених досліджували взаємозв'язок між самоефективністю вчителів та їх переконанням. З одного боку, багато досліджень виявили, що самоефективність позитивно впливає на переконання вчителів. І навпаки, Özokcu вивчив кореляцію між переконанням 1163 вчителів спеціальної освіти та їх самоефективністю та довів їх позитивний зв'язок [9]. З іншого боку, деякі дослідження виявили, що переконання вчителів може впливати на їхню самоефективність. Алнахді та Шваб та ін. довели, що позитивне переконання вчителів свідчить про те, що вони більш позитивно відображатимуться на рівні їхньої самоефективності [10]. Отже, і самоефективність і переконання вчителів є ключовими компонентами, які впливають на компетентність і продуктивність вчителів спеціальної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Що таке інклюзивне навчання? URL: https://radiance.school/page/shcho-take-yinklyuzivne-navchannya

2. Alnahdi G. Are we ready for inclusion? Teachers' perceived self-efficacy for inclusive education in Saudi Arabia. *Int. J. Disabil. Dev. Educ.* 2020. No. 67. P. 182–193. DOI: 10.1080/1034912X.2019.1634795

3. Alquraini T. Special education in Saudi Arabia: challenges, perspectives, future possibilities. *Int. J. Spec. Educ.* 2011. No. 2. P. 54–65. DOI: 10.12691/education-2-1-10

4. Al Thabit I. The reality of special education Services for Students with Down's syndrome in the Kingdom of Saudi Arabia from the viewpoint of their teachers. *Spec. Educ. J.* 2016. No. 5. P. 371–393. DOI: 10.12816/0044115

5. Johnson D. R. Key provisions on transition: a comparison of IDEA 1997 and IDEA 2004. *Career Dev. Except. Individ.* 2005. No. 28. P. 60–63. DOI: 10.1177/08857288050280010801

6. Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychol. Rev.* 1997. No. 84. P. 191–215.

7. Fazio R. H. "How do Attitudes Guide Behavior?" in Handbook of motivation and cognition: Foundations of social behavior. eds. Sorrentino R. M., Higgins E. T. New York: Guilford Press. 1986. P. 204–243.

8. Tschannen-Moran M., Hoy A. W. The differential antecedents of self-efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teach. Teach. Educ.* 2007. No. 23. P. 944–956. DOI: 10.1016/j.tate.2006.05.003

9. Özokcu O. The relationship between teacher attitude and self-efficacy for inclusive practices in Turkey. *J. Educ. Train. Stud.* 2008. No. 6. P. 6–12. DOI: 10.11114/jets.v6i3.3034

10. Alnahdi G., Schwab S. Special education major or attitudes to predict teachers' self-efficacy for teaching in inclusive education. Front. Psychol. 2021. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.680909

СЕКЦІЯ 8

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК КВІНТЕСЕНЦІЯ РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. ЧАТ-БОТ “CHATGPT” – ПОШУК «Я» У СЮРРЕАЛІСТИЧНОМУ СВІТІ «ШВИДКОЇ» ТВОРЧОСТІ

Natalia Gut,
Ph.D. (Philology), Associate Professor,
Associate Professor of Foreign Languages Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

THE ROLE OF ACADEMIC INTEGRITY IN CRAFTING AN EFFECTIVE CV

Academic integrity is not an issue addressed only within educational institutions; it should also awaken the interest and action of the business and production sectors [1]. It is supposed to ensure ethics, transparency, legality and competitiveness. Companies and professionals who adhere to these principles have a more stable market position and can better adapt to the challenges of the modern work environment.

It is well known that official documents should adhere to the norms of formal style and be clear, logical, and structured. Grammatical and stylistic requirements, including the use of proper terminology, sentences of a particular type, the absence of emotional punctuation, colloquial words, evaluations, and personal judgments, as well as the presence of unified speech patterns and template constructions, contribute to creating an effective document. It would seem that official documents are the least affected by academic dishonesty. However, even here, it can manifest in various forms when formal documents, for example, CVs, are drafted. Inventing or exaggerating experience, education, or skills, adding non-existent certificates or diplomas, including a fictitious job or position, using ready-made templates without adaptation, copying another person’s cover letter without modification, referencing scientific publications that do not exist, adding oneself as a co-author without any real contribution, deliberately withholding important information, using inaccurate wording to make a favourable presentation can directly affect reputation and result in legal risks. When people adhere to early academic integrity, they ensure that the information on their CV

is precise and verifiable, thereby encouraging trust of potential employers [2]. A CV that reflects honesty enhances the applicants' credibility and positively impacts their professional reputation, paving the way for better professional opportunities.

The better the soft skills of the applicant are developed, the more effective his CV will be, as one needs to convey information clearly and concisely, express oneself without ambiguity, objectively assess achievements and professional experience, and tailor the presentation of information to the employer's requirements. Moreover, the evolution of modern technologies and platforms has significantly reshaped the construction of CVs. The ability to adapt to new formats or modern ways of presenting information (for example, interactive CVs or portfolio use) is linked to another aspect: the use of AI and online applications. On the one hand, they can be somewhat helpful in analysing grammar and style, giving recommendations on formality (Grammarly, LanguageTool, DeepL) or rewriting and paraphrasing (QuillBot, Scribbr Paraphrasing Tool, Paraphraser.io). Additionally, digital tools such as online portfolio creators and interactive CV platforms enable individuals to present their skills and experiences in visually engaging formats that potential employers can distinguish. Consequently, these modern applications (Europass, Canva, Resume, Zety) facilitate a more dynamic presentation of the personal brand image, enabling candidates to effectively convey their unique value propositions.

On the other hand, AI poses substantial risks to academic integrity, primarily through plagiarism, the loss of critical thinking skills, and the potential for data fabrication. The ability of its tools to produce sophisticated and contextually relevant content raises difficult questions regarding originality, authorship, and ethical academic practices [3]. Balancing technological innovation with academic integrity requires a multifaceted approach. The ethical use of technology must be taught in institutions of formal education, and they should reimagine assessment methods and leverage technology to promote transparency and accountability [4].

So, formal documentation is reported to be standardised, logical, and concise and to follow formal style requirements. A clear structure, correct terminology, and impeccable formatting ensure its effectiveness. Academic integrity plays a crucial role

in establishing the authenticity and the effectiveness of Curriculum Vitae, one of the primary documents in the workplace. It means an honest, accurate, and professional presentation of an applicant's experience, education, and skills, significantly influencing trust, reputation, and professional progress in professional environments. The transformation of CV construction through new technologies allows job seekers to promote a competitive advantage in an increasingly challenging labour market. However, it needs to adhere to the principles of academic integrity to avoid problems with the employer and to make a CV more convincing and reliable.

REFERENCES

1. Guerrero-Dib J. G., Portales L., Heredia-Escorza Y. Impact of academic integrity on workplace ethical behaviour. *International Journal for Educational Integrity*. 2020. № 16 (1). URL: https://doi.org/10.1007/s40979-020-0051-3 (date of access: 27.03.2025).

2. Kudeikina I., Mihailovs I. J., Zīvarts J. Academic integrity in education in the context of sustainable development of society. *European Journal of Sustainable Development*. 2022. № 11(2). URL: https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1309 (date of access: 24.03.2025).

3. Meena R. Chat GPT and the future of academic integrity: navigating challenges and opportunities in the era of artificial intelligence. *International Research Journal of Modernization in Engineering Technology and Science*. 2025. №7(1). URL: https://doi.org/10.56726/irjmets66193 (date of access: 24.03.2025).

4. Ogunbukola M. Balancing Technological Innovation with Academic Integrity: Navigating Opportunities and Challenges. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/383490739_Balancing_Technological_Innovation_with_Academic_Integrity_Navigating_Opportunities_and_Challenges (date of access: 25.03.2025).

Anhelina Kolisnichenko,
PhD in Education, Associate Professor,
Associate Professor of English and Methodology Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

AI USE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING

Integrating Artificial Intelligence (AI) into foreign language learning is changing educational landscapes rapidly. This article explores the potential benefits and inherent challenges of AI use in language acquisition, offering insights for educators and learners alike. Artificial intelligence (AI) for personalized learning has attracted increasing attention in various educational contexts and domains, including language learning [1].

I defined the main benefits of AI in Language Learning: personalized learning, automated feedback, and interactive and conversational practice. *Personalized learning* experiences AI can tailor learning paths to individual student needs, adapting to their progress and addressing specific weaknesses. AI tutors can create custom learning plans, ensuring efficient and effective learning. Adaptive learning adjusts to challenges faced by students, maintaining engagement and optimizing learning outcomes. *Automated Feedback* is possible as AI provides instant feedback on grammar, vocabulary, and pronunciation, accelerating the learning process. *Interactive and Conversational Practice* is connected with AI-powered tools that offer interactive exercises, quizzes, and games that cater to diverse learning styles.

Some tools are beneficial foe FL teaching. *Speech recognition software* enables students to practice pronunciation and receive feedback. *Chatbots*, like Copilot, Gemini, and ChatGPT, simulate real-life interactions, enhancing language fluency. Translation Tools are very helpful in facilitating understanding of foreign language content.

Several AI tools are gaining popularity in foreign language teaching. *Grammarly* is excellent for grammar and style checking in writing activities. Teachers can use Grammarly reports to analyze common mistakes and tailor lessons accordingly. *ChatGPT, Gemini, and Copilot* are useful for content generation and conversational

practice. Students can practice speaking and listening skills, and teachers can generate lesson plans. *Gamma* is a perfect tool for multimedia content generation and creating presentations quickly.

However, while using AI some challenges and considerations are defined. *Accuracy and Cultural Nuance*: AI-generated writing is not always grammatically perfect or natural. AI struggles with idioms, humor, sarcasm, and cultural references. Human translators remain essential for culturally sensitive communication. *Data Privacy*: when using AI generators, avoid including personal information, especially student data, to protect privacy. *Accessibility and Inclusivity:* ensure all students have the digital skills necessary to use AI tools effectively.

Integrating AI in FL learning and teaching can help to work more effectively for both teachers and learners. Personalized Learning helps to meet individual student needs. It is possible for collaborative learning if the teacher designs group assignments that utilize AI for collaborative tasks.

AI influenced teacher role transformation. The main roles in focus are: facilitator (teachers guide students and provide assistance), instructor (teachers lead the educational process, providing support and feedback), and curriculum designer (AI assists in creating lesson plans, provided with detailed and specific instructions). We paid attention to the study in which the authors defined that the benefit is to guide teachers on which AI tools to use and how they can be integrated or used into learning management systems to increase students' reading, writing, speaking, and listening skills in teaching and learning foreign languages, especially the English language [2].

The main problem when using AI is Academic Integrity which mostly includes honesty in exams, original work, proper citation, and respect for intellectual property. When using AI, it is necessary to cite the sources it provides, to maintain academic honesty. AI tools often include numbers that link to the sources, making proper citation easier.

In conclusion, AI offers significant potential to enhance foreign language learning and teaching through personalized instruction, automated feedback, and interactive practice. However, FL teachers must be mindful of the challenges related

to accuracy, privacy, and accessibility. By integrating AI thoughtfully and ethically, educators can harness its power to create more effective and engaging language learning experiences while upholding academic integrity.

REFERENCES

1. Chen X., Zou D., Cheng G. and Xie H. Artificial intelligence-assisted personalized language learning: systematic review and co-citation analysis. *Advanced Learning Technologies (ICALT)*: proceedings of the International Conference. Tartu : Estonia, 202. P. 241–245. DOI: 10.1109/ICALT52272.2021.00079.

2. Oluwafemi Ayotunde O., Jamil D. I., Cavus N. The Impact of Artificial Intelligence in Foreign Language Learning Using Learning Management Systems: a Systematic Literature Review, *ITLT*, vol. 95, №3. P. 215–228, Jun. 2023. DOI: 10.33407/itlt.v95i3.5233.

Ruslana Kuzhel, Iryna Sukhyna,
Separate Structural Subdivision
"Uman Professional College of Technology and Business
of Uman National University"

ACADEMIC INTEGRITY AND MODERN EDUCATIONAL CHALLENGES

Academic integrity, defined as adherence to core ethical values such as honesty, fairness, trust, respect, and responsibility within educational environments, is essential to maintaining the credibility and quality of academic pursuits. Nonetheless, the evolving educational landscape – shaped significantly by digital advancements and changing pedagogical approaches – poses complex challenges to the consistent application of these principles.

The digital era has profoundly reshaped education by offering unprecedented access to information and a wide range of technological learning tools. While these innovations have enhanced educational delivery, they have simultaneously introduced new avenues for academic misconduct. The proliferation of plagiarism and the inappropriate use of technology reflects the ease with which digital content can be

replicated and academic services outsourced online. These behaviors undermine the legitimacy of academic qualifications and erode public confidence in educational institutions.

Educational institutions face considerable difficulties in formulating and enforcing effective academic integrity policies in this rapidly evolving environment. There exists no universally accepted model for addressing academic misconduct, and consistent frameworks for evaluating institutional policies are still lacking on a global scale. The swift transition to online and hybrid learning models – accelerated by the COVID-19 pandemic – has further exacerbated these challenges, as remote assessments are inherently more susceptible to breaches in academic honesty.

To address these obstacles, institutions must adopt robust and clearly articulated policies that define various forms of academic misconduct and establish corresponding sanctions. These policies must also be reviewed and revised regularly to remain relevant in the face of ongoing technological and behavioral shifts.

Overcoming contemporary integrity challenges necessitates an integrated approach that combines educational initiatives, institutional policy, and technological innovation. Equally important are educational programs that emphasize digital literacy, ethical academic conduct, and the broader implications of dishonest behavior. Such initiatives aim to instill a deeper appreciation for academic integrity among students and promote a culture of ethical scholarship.

Cultivating an institutional culture rooted in integrity – where students and faculty collectively uphold ethical standards – is fundamental. Educators, in particular, bear significant responsibility in fostering environments that discourage misconduct and encourage genuine academic engagement.

Academic integrity continues to be a foundational element of quality education, yet the advent of digital learning environments and remote instruction presents serious obstacles to its preservation. Addressing these issues requires a comprehensive, collaborative effort encompassing policy reform, technological investment, educational outreach, and cultural change within institutions. Through such proactive strategies, academic institutions can protect the value of academic qualifications and

prepare students to act with integrity in their academic and professional lives.

Alla Paladieva,
PhD in Education, Associate Professor,
Associate Professor of the Foreign Languages Theory and Practice Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Natalia Tereziuk,
Separate Structural Subdivision
"Uman Professional College of Technology and Business
of Uman National University"

THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY IN A MODERN WORLD

The principles underpinning academic integrity constitute fundamental ethical standards that direct the conduct of all members within the academic sphere, including students, educators, and researchers. These principles are instrumental in ensuring that educational activities are undertaken with honesty, fairness, and mutual respect, thereby cultivating a culture of trust and accountability within academic institutions.

At the heart of academic integrity lies honesty, which demands truthfulness in academic endeavors. Individuals are expected to present original work and give proper credit to the contributions of others. Such commitment to honesty underpins the pursuit of knowledge by fostering intellectual and personal authenticity across all scholarly pursuits.

Trust is essential for creating a constructive academic environment in which members can depend on one another's integrity.

Fairness necessitates impartial and equal treatment of all participants within the academic community. It ensures consistent application of standards and policies, providing a transparent framework for evaluation. Upholding fairness guarantees that academic judgments are unbiased, allowing merit to be the basis for achievement.

Respect involves recognizing and valuing the diverse viewpoints, backgrounds, and rights of all individuals within the academic setting. It entails thoughtful engagement with differing perspectives, honoring the dignity of others, and adhering

to academic responsibilities, such as meeting deadlines and using resources appropriately.

Responsibility encompasses personal accountability for upholding academic standards.

Additionally, some ethical frameworks recognize courage as a key principle, highlighting the importance of maintaining integrity even in the face of adversity. Demonstrating courage means acting in alignment with ethical values despite fear or potential consequences, thereby reinforcing a strong culture of integrity.

In conclusion, the values of honesty, trust, fairness, respect, responsibility, and courage are interconnected and collectively sustain the ethical foundation upon which credible academic work is built. Commitment to these principles ensures the authenticity of scholarly accomplishments and promotes a respectful and accountable academic environment.

Пилипчак Валерія
здобувачка вищої освіти ІІ курсу
спеціальності 024 «Хореографія»
Науковий керівник: Шляхтун Наталія Григорівна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК МІСТ МІЖ КУЛЬТУРАМИ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Штучний інтелект (ШІ) сьогодні стрімко інтегрується в наше повсякденне життя, стаючи важливою складовою різних сфер: економіки, медицини, культури та освіти. Особливо помітний його вплив у вивченні іноземних мов, що завжди мало ключове значення для міжкультурної комунікації. Мови відкривають можливості для обміну ідеями, досвідом та розвитку багатьох аспектів суспільного життя. Мовний бар’єр часто ускладнює можливість повноцінного пізнання культури іншого народу. У сучасному світі володіння іноземними мовами є важливою складовою для праці в міжнародних компаніях, у сфері дипломатії, науки та культурного обміну. Наприклад, українські

студенти, які знають англійську або німецьку, отримують ширший доступ до можливостей для навчання за кордоном.

Переклади літературних творів, фільмів і музики відіграють важливу роль у популяризації культур. Наприклад, саме завдяки перекладам творів Тараса Шевченка іноземці отримують можливість пізнавати українську культуру, тоді як українські читачі мають змогу знайомитися з творчістю Вільяма Шекспіра чи Габріеля Гарсіа Маркеса їхніми мовами.

Якщо раніше опанування мови вимагало тривалого вивчення граматики та лексики, то сьогодні все змінилося. Достатньо лише увімкнути додаток, і вже можна розуміти співрозмовника з будь-якого куточка світу. Машинний переклад, голосові асистенти та чат-боти це все не просто круті фішки, а справжня революція у міжкультурній взаємодії.

Нині, коли Україна проходить через випробування війною, багато закладів освіти залишились зруйнованими, а разом із ними втрачені й засоби сучасного навчання — комп’ютери, гаджети й інше обладнання. У цих умовах українські студенти намагаються знайти нові шляхи й інструменти для вивчення іноземних мов. Одним із таких рішень стало використання ШІ, здатного значно спростити й покращити освітній процес.

Методи навчання за допомогою ШІ стають дедалі популярнішими завдяки широким можливостям, які надають спеціалізовані додатки й програми. У сучасну цифрову епоху ці інструменти зарекомендували себе як незамінні помічники для студентів, які вивчають англійську або інші іноземні мови. Можу сказати це з власного досвіду: як студентка я відчула значний вплив ШІ у своєму навчанні. Використання таких інструментів зробило процес освоєння мови кращим та ефективнішим, підвищило розуміння матеріалу й допомогло почуватися впевненіше під час спілкування [4, с. 41–44].

ШІ-інструменти для вивчення мови.

Мовні боти та віртуальні репетитори стали невід'ємною частиною процесу вивчення іноземних мов. Багато хто вважає, що для повного оволодіння мовою необхідно спілкуватися з її носіями. Проте сучасні моделі штучного

інтелекту здатні імітувати живу мову та реалістичні розмови, при цьому їхня точність дедалі зростає. Чат-боти створюють можливість спілкуватися, отримуючи персональні відповіді, адаптовані до рівня користувача. Такі пристрої дають змогу практикувати мовлення у комфортних умовах, зокрема без страху чи сором'язливості, які часто виникають під час розмови з реальними людьми.

В Україні популярність мовних ботів і віртуальних репетиторів швидко зростає, особливо серед студентів. Їх обирають за доступність, зручність та можливість персоналізувати процес навчання. Наприклад, такі платформи, як Duolingo, Grammarly, Promova, Replika, ChatGPT та ELSA Speak, активно використовуються для вдосконалення мовних навичок. Duolingo пропонує гейміфікований підхід до вивчення мов, Grammarly допомагає покращити грамотність під час письма, Promova надає персональні уроки з урахуванням потреб користувача, Replika дозволяє відпрацьовувати спонтанні розмови, ChatGPT відкриває можливості для діалогів і пояснень, а ELSA Speak спеціалізується на тренуванні вимови.

Grammarly є одним із найпотужніших інструментів на основі штучного інтелекту для вдосконалення письмових навичок англійської мови. Ця платформа не лише виправляє граматичні помилки, а й надає рекомендації для поліпшення текстів з урахуванням стилю та контексту. Grammarly ідеально підходить як для студентів, так і для всіх, хто прагне покращити свої знання англійської мови. Завдяки технологіям машинного навчання сервіс постійно оновлюється і інтегрує нові функції для ще якіснішої роботи та задоволення потреб своїх користувачів. [3]

ChatGPT – це сучасна нейромережа, вбудована у формат чат-бота, розроблена компанією OpenAI. Вона підтримує десятки мов та здатна надавати відповіді у спосіб, максимально наближений до людського спілкування. Така якість обумовлена поєднанням великих можливостей аналізу і вивчення даних із постійним навчанням через зворотний зв’язок від користувачів. Основою роботи ChatGPT є багатомовні моделі, серед яких англійська, іспанська, італійська,

китайська, німецька, українська, французька, японська та інші. Чим більшим є обсяг мовних даних, оброблений мережею, тим розумнішим стає бот, підвищуючи якість своїх відповідей та точність вибору інформації [6].

За допомогою такого інструменту можна легко покращувати свої мовні навички. Наприклад, ChatGPT допомагає вивчати нові слова і фрази, даючи їх визначення, добираючи синоніми або надаючи контекстуальні приклади використання. Це зручно для збагачення мовлення та робить спілкування цікавішим.

Окрім цього, бот може суттєво покращити текст. Можна написати текст самостійно й порівняти його з версією, створеною нейромережею, щоб виявити сильні сторони та слабкі місця свого написання. Також ChatGPT легко виправляє помилки у текстах, що дає змогу користувачеві краще зрозуміти граматичні правила, вдосконалити структуру речень та зробити текст більш логічним і зв'язним.

Duolingo, запущений у 2012 році, здійснив справжній прорив у сфері вивчення мов, використовуючи можливості штучного інтелекту та машинного навчання для надання персоналізованих уроків [1].

Зараз платформа налічує понад 500 мільйонів користувачів у 194 країнах і є однією з найбільш популярних мовних платформ у світі. Основою технологій Duolingo є BirdBrain – адаптивна навчальна система, яка створює профіль для кожного користувача та прогнозує його майбутній шлях у засвоєнні мови. Завдяки цьому додаток постійно підлаштовує уроки відповідно до рівня знань і прогресу кожного користувача, забезпечуючи індивідуальний підхід до навчання.

Технології розпізнавання мовлення.

Технології розпізнавання мовлення на основі штучного інтелекту відіграють ключову роль у процесі вивчення іноземних мов. Вони допомагають студентам удосконалювати вимову, інтонацію та загальний рівень мовної грамотності. Серед найпопулярніших застосунків у цій сфері можна виділити ELSA Speak, Speechling, Mondly та Google Speech-to-Text.

ELSA Speak аналізує вимову користувача і надає детальний зворотний зв’язок, допомагаючи вдосконалити акцент і фонетичну точність.

Speechling пропонує індивідуальні вправи для покращення вимови, доповнюючи їх зворотним зв’язком від носіїв мови.

Mondly задіює технологію розпізнавання голосу, яка перевіряє вимову в межах інтерактивних діалогів, створюючи контекст для практики.

Google Speech-to-Text дозволяє користувачам аналізувати правильність вимови й отримувати транскрипцію своїх висловлювань у режимі реального часу.

Speechling пропонує інноваційну онлайн-платформу для вдосконалення мовних навичок завдяки персоналізованим тренуванням. Користувачі можуть надсилати свої аудіозаписи носіям мови-викладачам і отримувати від них індивідуальний зворотний зв’язок, який допомагає поліпшити вимову та освоїти говоріння. Серед унікальних функцій платформи – система рознесених повторень, що сприяє кращому запам’ятовуванню словникового запасу, а також щоденні вправи для постійного прогресу. Основна увага Speechling зосереджена на вдосконаленні навичок говоріння та аудіювання, що робить його ідеальним вибором для тих, хто прагне досягти майстерності у цих аспектах мови.

Якщо звернути увагу на менш відомі інструменти штучного інтелекту, одним із найцікавіших є *ELSA Speak*. Цей додаток на основі ШІ допомагає вивчати англійську мову, акцентуючи увагу на вимові, і є чудовим прикладом застосування технологій у навчальних цілях. [5].

З його допомогою користувачі можуть удосконалювати свою англійську через короткі діалоги, отримуючи миттєвий зворотний зв’язок від штучного інтелекту для досягнення швидкого прогресу.

За даними розробників, додаток було завантажено понад 4,4 мільйона разів, а кількість користувачів сягнула більш ніж 3,6 мільйона у 101 країні світу.

Граматичні та текстові асистенти:

Граматичні та текстові помічники на основі штучного інтелекту відіграють важливу роль у процесі вивчення мов, допомагаючи користувачам

удосконалювати письмові навички, розширювати словниковий запас і покращувати структуру текстів. До найпопулярніших інструментів у цій галузі належать QuillBot, Grammarly, LanguageTool та Hemingway Editor. Ці і подібні сервіси сприяють удосконаленню письмової англійської, коригуючи помилки та надаючи варіанти перефразування для підвищення якості тексту. [2].

QuillBot допомагає студентам удосконалювати стиль письма, трансформуючи речення у природніший та академічний формат, а також пропонуючи синонімічні варіанти для розширення словникового запасу.

LanguageTool перевіряє тексти на граматичну й стилістичну правильність та підтримує великий набір мов, що особливо корисно для тих, хто навчається кільком мовам одночасно.

Hemingway Editor аналізує складність тексту, допомагаючи зробити письмові роботи більш чіткими, лаконічними і зрозумілими.

QUILLBOT – це надзвичайно універсальний інструмент, що особливо вирізняється широким спектром можливостей застосування. Незалежно від того, чи ви студент, якому потрібна підтримка у написанні есе, професіонал, що створює електронні листи для колег, чи блогер, який займається перефразуванням статей, цей сервіс стане корисним помічником [5].

QUILLBOT пропонує різноманітні функції, згруповані у три основні категорії: інструменти для письма, функції перевірки граматики та засоби для створення цитувань. До інструментів письма входять функції перефразування, узагальнення тексту й перевірки на плагіат. Засоби перевірки граматики дозволяють аналізувати текст на помилки, виконувати корекцію орфографії та вичитку.

Langua, стартап, заснований у 2023 році компанією LanguaTalk, є новатором у сфері програм для вивчення мов на основі штучного інтелекту. Ця прогресивна платформа надає користувачам унікальний досвід спілкування з надзвичайно реалістичними персонажами ШІ. Завдяки використанню передових технологій синтезу мовлення, Langua створює захоплююче навчальне

середовище, де голоси штучного інтелекту з природними акцентами настільки правдоподібні, що їх важко відрізнити від справжніх людських.

На сьогоднішній день у суспільстві немає одностайної позиції щодо ролі та впливу штучного інтелекту. Деякі сприймають його як ключовий елемент розвитку, тоді як інші недооцінюють значення цієї технології, вважаючи її лише тимчасовим трендом. Хоча штучний інтелект має багато переваг, він не позбавлений і недоліків. Надмірне використання автоматизованих інструментів може знижувати здатність до самостійного мислення. Він може робити помилки у складних текстах, не завжди точно відображати культурні нюанси чи передавати гумор.

Отже, сьогодні штучний інтелект перетворюється на важливий інструмент для міжмовної комунікації, допомагаючи долати культурні бар'єри. Незважаючи на існуючі виклики, його подальший розвиток сприятиме глибшій інтеграції й кращому взаєморозумінню у глобальному масштабі. Зазначені сервіси ШІ не тільки допомагають подолати мовні бар'єри, але й зміцнюють взаєморозуміння між різними культурами. Вони надають людям доступ до книг, статей і відеоматеріалів іноземними мовами, що розширює їхній світогляд і сприяє розвитку міжкультурного діалогу. Особисто для мене, як студентки, ШІ є не заміною викладачів, а цінним помічником, який сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку необхідних навичок в оволодінні іноземною мовою. Важливо лише грамотно інтегрувати ці технології у процес вивчення мови, поєднуючи їх із традиційними методами, щоб отримати найкращий результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Duolingo найкращий спосіб вивчити мову URL: https://uk.duolingo.com/ (last accessed: 26.03.2025).

2. Fouad Habash «How is Artificial Intelligence Changing the Translation Services Industry?» URL: https://www.getblend.com/blog/artificial-intelligencechanging-the-translation-services-industry/ (last accessed: 24.03.2025).

3. Grammarly: як українці створили сервіс правопису на мільярд. URL://https://www.bbc.com/ukrainian/features-56008656 (last accessed: 27.03.2025).

4. Кохан О. Застосування технології штучного інтелекту під час вивчення іноземної мови. *Роль штучного інтелекту у вивченні іноземних мов* : тези доп. міжвуз. наук.-метод. семінару (Київ, 15 лют. 2024 р.) / відп. ред. А. Г. Латигіна. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. 91 с. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/bitstreams/bb5d97a8-0bcd-4515-a9eda3ca2ed491b1/download (дата звернення: 23.03.2025).

5. Топ-5 застосунків ШІ для вивчення англійської мови. URL: https://proit.ua/anghliiska-maibutnogho-top-5-zastosunkiv-shi-dlia-vivchiennia-anghliiskoyi-movi/ (дата звернення: 24.03.2025).

6. Як використовувати ChatGPT в Україні URL: https://informator.ua/uk/yak-vikoristovuvati-chatgpt-v-ukrajini (дата звернення: 24.03.2025).

Наталія Сергієнко,
викладач кафедри міжкультурної комунікації
та соціально-гуманітарних дисциплін,
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасному світі академічна доброчесність є загальноприйнятим поняттям, що охоплює різні сфери академічного життя.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та встановлених законом правил, які мають дотримуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та впровадження наукової діяльності [1]. Це передбачає посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; об`єктивне оцінювання результатів навчання. У студентів це поняття часто

асоціюється з проявами індивідуальності, самостійності, дотримання авторських прав тощо.

Ключову роль у доброчесному навчальному процесі відводять саме викладацькому складу, від якого очікують об`єктивного оцінювання, толерантного ставлення, запобігання плагіату тощо. Студенти під академічною доброчесністю розуміють дотримання норм чесного отримання та перевірки знань; відповідальне ставлення до навчання; чесні знання (без хабарів); відповідність та сучасність методів викладання та справедливої оцінки, самостійне виконання робіт, використання власних унікальних ідей тощо [2].

В умовах воєнного стану обов`язково необхідно продовжувати працювати щодо питання впровадження основ академічної доброчесності. Звичайно, виникають проблеми: зниження вимог викладачів та відповідальності студентів, технічні проблеми, неможливість доступу до джерел інформації у студентів, брак часу, стресові ситуації, в яких доводиться навчатися. Все це призводить до зниження самостійного виконання робіт студентами, збільшення відсотка плагіату та запозичень тощо. Більшість учасників навчального процесу переконані, що саме онлайн навчання та неможливість проводити належний контроль виконання робіт сприяють збільшенню кількості проявів академічної недоброчесності. Також в нинішніх умовах має значення емоційне виснаження студентів, викладачів, співробітників освітньої сфери, зниження мотивації до навчання на фоні необхідності постійно думати, як вижити, що буде з рідними та близькими, що буде з країною.

Академічна культура часто порушується через надмірні навантаження, які не враховують реалії сьогодення, відсутність підходу до вибору програми навантаження для кожного індивідуально, непогоджені дедлайни з можливостями студентів щодо їх дотримання. Порушенням академічної доброчесності більшість студентів називають також лояльність викладачів до студентів через війну. Перш за все, зменшився контроль процесу виконання поставлених завдань, зменшились вимоги до якості та термінів. Тобто,

усвідомлюючи складність організації процесу навчання під час війни, студенти все ж прагнуть адекватного та справедливого ставлення та оцінювання.

Воєнні реалії, в яких зараз відбувається освітній процес, передбачає від викладачів закладів освіти відповідного ставлення з розумінням і диференційований підхід. Звичайно, у випадку порушення академічної культури має бути відповідне покарання.

Для розвитку і покращення загального стану академічної доброчесності необхідно впроваджувати різні форми. Серед основних форм можна назвати необхідність запровадження новітніх методик викладання, що стимулюватимуть бажання навчатися і виконувати роботи самостійно; посилення індивідуальної відповідальності кожного учасника навчального процесу; якісну та ефективну комунікацію у процесі навчання. Також треба звернути увагу на особистий приклад дотримання академічної доброчесності викладачами, створення атмосфери довіри, добропорядності та розвитку етичних стандартів [3].

На думку більшості учасників навчального процесу, війна не є виправданням для плагіату, корупції, неетичної поведінки для кожного. В умовах воєнного стану вимоги до академічної доброчесності повинні бути такими ж, як і у мирний час, головними є взаємоповага та взаєморозуміння.

Для підвищення рівня самостійності, оригінальності робіт в умовах воєнного стану необхідна тісна співпраця з викладачем, ефективна комунікація сприятиме підвищенню рівня новизни та унікальності виконаних завдань. Звичайно, необхідно застосовувати цифрові технології та нестандартні підходи у навчанні.

Сьогодні можна говорити про академічну доброчесність як чітке поняття, яке має свої характеристики, виконавців, відповідальних осіб, а також конкретні вимоги. Чесність у навчанні та викладанні – базова умова побудови довіри між усіма, хто причетний до освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3.
2. Фундаментальні цінності академічної доброчесності / Міжнародний центр академічної доброчесності. 2019. 39 с.
3. Ozturk L. Plagiarism bros. Ctrl-C and Ctrl-V are under surveillance. Balkan Med J. 2019.

Ірина Щербань,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

SPACED REPETITION SYSTEM ЯК МЕТОД АКТИВІЗАЦІЇ ДІЛОВОЇ ЛЕКСИКИ

Вивчення ділової англійської вимагає не лише розуміння термінів, але й автоматизації використання лексики в усному та письмовому мовленні. Метод інтервального повторення (Spaced Repetition System, SRS) сприяє довготривалому збереженню слів у пам’яті, що є критично важливим для професійної комунікації. Саме таких висновків дійшов німецький вчений Герман Еббінгауз. Ще у XIX столітті він описав явище, яке згодом стало відомим як крива забування – графік, що демонструє, як швидко людина починає забувати щойно вивчену інформацію. Експериментально було встановлено, що процес забування починається майже одразу після отримання нової інформації. Протягом першої години з пам’яті зникає значна частина вивченого, а близько двох третин матеріалу втрачається вже впродовж першої доби. Надалі темп забування уповільнюється, і через місяць у пам’яті залишається лише приблизно 20% початкового обсягу знань. На основі цих даних Еббінгауз запропонував ефективну стратегію повторення – так зване інтервальне повторення, що полягає у відновленні матеріалу через певні часові проміжки [4].

Метод інтервального повторення (SRS) можна ефективно застосовувати на заняттях з Ділової англійської мови, щоб допомогти студентам запам’ятовувати професійну лексику, бізнес-ідіоми та важливі мовні конструкції. Зокрема, ефективним є використання цифрових карток в додатках Anki, Quizlet та Memrise. Це сучасні платформи для створення інтерактивних флешкарт і закріплення вивченого матеріалу за допомогою різноманітних вправ. Вони працюють на основі SRS (системи інтервального повторення) і дозволяють персоналізувати навчання. Кожен студент має змогу обрати саме той метод чи інструмент, який найкраще відповідає його стилю навчання та сприяє ефективному засвоєнню ділової лексики.

Anki – це програма, яка значно полегшує процес запам’ятовування інформації. Завдяки своїй ефективності порівняно з традиційними методами навчання, вона дозволяє або суттєво скоротити час на вивчення, або ж значно збільшити обсяг засвоєного матеріалу. Програма не залежить від конкретного змісту й підтримує зображення, аудіо, відео, а також наукову розмітку (через LaTeX), її можливості майже необмежені [1].

Quizlet – це програма, яка пропонує сім різних навчальних режимів, засоби для вчителів, що допомагають залучати учнів до роботи, і вправи для всього класу для запам’ятовування матеріалу в цікавій і захопливій формі. Є ефективні засоби для індивідуального навчання – персоналізованої освіта, спрямована на навчання та мотивацію кожного учня. Ця психологічна особливість пояснює, чому вчитися за допомогою карток чи практичних тестів набагато продуктивніше, ніж просто зубрити конспекти. Інструменти Quizlet розроблені так, щоб допомогти максимально використовувати переваги згадування. Quizlet забезпечує цю поетапність під час навчання в режимі заучування, поступово переходячи від простих запитань з варіантами відповідей до більш складних письмових запитань [3].

Memrise – це популярна онлайн-платформа для вивчення іноземних мов, яка використовує елементи гейміфікації та технологію інтервального повторення, щоб допомогти користувачам краще запам’ятовувати нові слова та

фрази. На платформі є короткі відео з реальними людьми, які промовляють слова/фрази у природному контексті. Це допомагає покращити аудіювання та вимову. Елементи гейміфікації навчання (очки, рівні, змагання з іншими користувачами) є мотиваційними елементами та стимулюють регулярне навчання [2].

Застосування SRS на заняттях з Ділової англійської мови дозволяє глибше закріпити ділову лексику, підвищити довготривалу пам'ять і сформувати автоматизм у вживанні термінології в реальних комунікативних ситуаціях.

Основними напрямами застосування технології інтервального повторення є:

- *Регулярне 5-хвилинне повторення на початку та/або в кінці кожного заняття*. Платформи (особливо Quizlet/Anki) дозволяють відслідковувати прогрес і повторювати лише «забуте». Ефективними є формати Flashcard Race, Vocabulary Battles та Kahoot/Quizizz з SRS-лексикою створення карток з бізнес-термінами трьох рівнів складності: *легкі* – звичайна лексика (revenue, expenses, deadline); *середні* – фразові дієслова (follow up, run by, bring up); *складні* – стійкі вирази та бізнес-ідіоми (think outside the box, ballpark figure).
- *Чіткий розподіл повторень:* введення нової лексики в контексті (читання/слухання бізнес-кейсів) – практичні вправи (дебати, email writing, рольові ігри) – використання нової лексики у презентаціях та переговорах – перевірка знань у форматі ігор (квізи, Kahoot, командні змагання).
- *Впровадження SRS у домашні завдання за алгоритмом*: вивчення нових слів за допомогою Anki – виконання письмових завдань з використанням нових слів – ведення «словникового щоденника» (Business English Vocabulary Journal).
- *Інтеграція SRS-повторення з рольовими іграми та кейсами*: презентація продукту, переговори з клієнтом, email-переписка з метою активізації лексики в реальному мовленні.

Таке поетапне повторення допомагає студентам засвоювати лексику поступово, без перевантаження; дозволяє запам'ятати навчальний матеріал

краще й надовше; мотивує до навчання завдяки візуальному прогресу; розвиває навички самостійного навчання, що в кінцевому варіанті сприяє швидкому та вільному використанню ділової лексики у мовленні.

.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Anki – powerful, intelligent flashcards. URL: https://apps.ankiweb.net/. (last accessed: 21.03.2025).
2. Memrise. English language courses. URL: https://www.memrise.com/languages/english-course. (last accessed: 20.03.2025).
3. Quizlet. How Quizlet works. URL: https://quizlet.com/features/how-quizlet-works. (last accessed: 20.03.2025).
4. Боднар Ю. Секрети пам’яті або як ефективно вивчати і запам’ятовувати іноземні слова? *Green Country*. 2019. URL: https://greencountry.com.ua/ru/journal/read/sekreti-pamyati-abo-yak-efektivno-vivchati-i-zapamyatovuvati-inozemni-slova. (дата звернення: 30.01.2025).